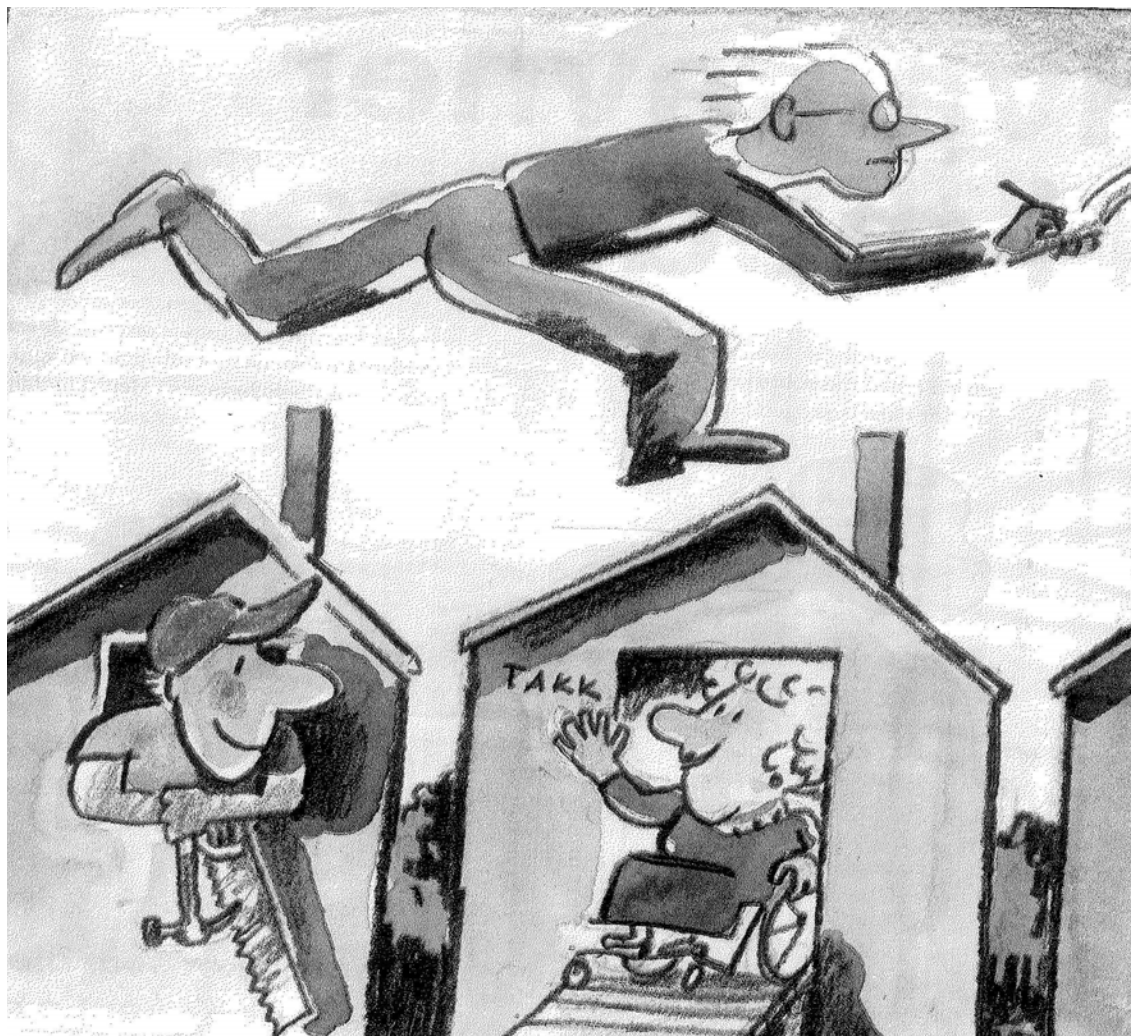

DE FORSØMTE NYHETENE

BRUKEN AV NTB-MELDINGER I NORSK PRESSE

Svein Harald Milde

Hovedoppgave ved Institutt for Medier og Kommunikasjon

Universitetet i Oslo

Våren 2007

Sammendrag

Enhver kron har en mynt og ethvert nyhetsbilde har en bakside. Hersteds utforskes nettopp nyhetsbildets skyggeside. Emnet er nyheter som ikke blir til nyheter. Med utgangspunkt i nyhetsproduksjonen til Norsk Telegrambyrå (NTB) undersøkes bruken av deres innenriks- og utenriksnyheter i tre papiraviser; Aftenposten morgen, Bergens Tidende og Dagsavisen, i en konstruert uke på syv uker. Oppgaven lodder nyhetsverdiene i avisene, og det er først og fremst de klassiske nyhetsverdiene som er under lupen. Hvor mye og hva som ikke brukes, samt når og hvordan enkelte NTB-nyheter havner i bakleksa, blir forklart underveis. Dataene bygger på en systematisk registrering av publiserte og upubliserte NTB-nyheter, som deretter er fordelt på fem variabler: NTBs nyhetskategorier, upubliserte kilder, deadline, fotonyheter, og for utenriksnyhetene; regioner samt kombinasjonen regioner og nyhetskategorier. Ved hjelp av en kvantitativ innholdsanalyse, nærlesing av byrånyhetene og deretter avisutgavene, i tillegg til observasjoner gjort hos NTB, viser jeg hvilke temaer som er upopulære, hvem som ikke slipper til, når nyhetene forsvinner, hvordan fotografiene spiller inn, ved siden av hvorfra vi ikke hører noe og hva vi ikke hører noe om derfra.

Abstract

Every coin has its flipside and there is always another side of the picture. This study focuses on the news thrown into the shady side. That is, news that did not get to the news. Based on the news production in the news agency Norsk Telegrambyrå (NTB), this paper examines the usage of their national and international news in three newspapers; Aftenposten morgen, Bergens Tidende and Dagsavisen, for a construed week throughout seven weeks. The thesis sounds the news values in these paper editions, and it is the classical news values that preferentially are put to the test. How much and what kind of, together with when and how news falls behind are explained on the way. The results presented are founded on a systematic registration of published and unpublished wire-news distributed on five variables: NTB's news categories, unpublished sources, the deadline, news pictures, and for international news; regions and the combination of regions and news categories. By means of quantitative content analysis, textual analysis, and also some general observations made in NTB, I will show the unpopular news themes, who are silenced, when the news disappears, what role the photographs play, plus where we do not hear anything and what we do not hear from there.

Forord

Arbeidet har vært langt og strevsomt, men ved veiens ende sniker et vemod seg inn i mitt sinn. For denne oppgaven ville tatt enda lengre tid og vært langt mer krevende, om ikke umulig, hvis det ikke hadde vært for hjelpen og støtten jeg har mottatt underveis.

Jeg tar av meg hatten for NTB, ikke minst redaksjonssjef Ole Kristian Bjellaanes, som lot meg få full tilgang til NTBs tjenester og i tillegg tok meg med på morgenmøtene og lot meg sitte sammen med deskjournalistene og pludre med mitt i ett års tid - ifra maktkampen startet i Ukraina til kronprinsesse Mette Marit fødte sin sønn nummer to. Alle journalistene jeg plaget med spørsmål angående nyhetskategorier fortjener også stående applaus for den hjelp og tålmodighet de utviste. Redaktør Pål Bjerketvedt, nyhetssjef på innenriks Wenche Schjønberg og utenriksjef Hilde Huus Hansen har vært verdifulle støttespillere. Uten oppholdet på deskene i NTB, samt den assistansen jeg fikk, ville denne oppgaven blitt skinnere. Forståelsen av arbeidet, tidsjaget og den pågående nyhetsprosessen ville jeg ikke vært foruten. Tusen takk til dere alle!

Han som satte meg på den gode ideen å undersøke nyheter som ikke blir til nyheter var prof. Dr. Rüdiger Steinmetz ved universitetet i Leipzig. Dankeschön, Herr Steinmetz, für das schätzenswerte Gespräch! Etter ideens opprinnelse har flere hatt en hjerne med i spillet, og jeg vil særlig trekke frem Hans Fredrik Dahl som overbeviste daværende redaktør i NTB, Thor Viksveen, om å ta imot meg. Hans Fredrik Dahls vidsyn og veiledning til omtrent halvgått løp har også vært givende. Den personen som sporty overtok stafettpinnen, Henrik G. Bastiansen, har ikke vært mindre tålmodig, hjelpsom og innflytelsesrik. Jeg retter en helt spesiell takk til dere begge for gode råd og intellektuell bistand! Bildekunstner hans Normann Dahl har gitt meg tillatelse til å bruke en av hans tegninger, og jeg er ham svært takknemlig for å la meg fiffe opp forsiden og samtidig illustrere ledemotivet mitt. Familie, venner og kompanjonger på lesesalen har bidratt med støtte og gjentatte purringer, slik at jeg stod på. En hjertelig takk til dere alle!

Sist men ikke minst, en klem til min Schnüpfchen for sjenerøs overbærenhet!

Svein H. Milde

Nordberg

22. mars 2007

We are a democracy, and there is only one way to get a democracy on its feet in the matter of its individual, its social, its municipal, its state, its national conduct, and that is by keeping the public informed about what is going on. There is not a crime, there is not a dodge, there is not a trick, there is not a swindle, there is not a vice which does not live by secrecy. Get these things out in the open, describe them, attack them, ridicule them in the press, and sooner or later public opinion will sweep them away ... publicity may not be the only thing that is needed, but it is the one thing without which all other agencies will fail.

Joseph Pulitzer

Sitert i "Stories That Changed America" av Carl Jensen 2000 s. 23

Innhold:

INNLEDNING.....	1
En gransket journalistikk.....	2
Interessen øker.....	3
Forsømte nyheter.....	4
Problemstilling.....	6
KAPITTEL 1: NYHETSVERDIER – FRA KLASSISKE TIL KOMMERSIELLE.....	9
Nyhetsinstitusjonen.....	10
Journalistiske genre.....	15
”Lemen-effekten”.....	17
Jakten på nyhetene.....	20
To former for journalistikk.....	21
Portvaktene.....	25
De klassiske nyhetsverdiene.....	26
Kommersielle nyhetskriterier.....	34
Byrået og aviskundene i nyhetsmarkedet.....	39
På forskjellige analysenivåer.....	41
KAPITTEL 2: Å FINNE DE FORSØMTE NYHETENE.....	43
Artikkel eller notis?.....	45
Utvalget.....	46
Variablene.....	47
NTBs kategorier.....	47
Kildene.....	48
Deadline.....	49
Fotoeffekten.....	50
Regionene.....	50
Redaksjonen som analysenivå.....	52
KAPITTEL 3: NTBS TJENESTER.....	55
I redaksjonen.....	56
NTBs Nyhetskalender, Nyhetsportal og formiddagsmenyer.....	59
Aviskundene: Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen.....	61
Byråenes innflytelse.....	64
KAPITTEL 4: HVORDAN NYHETER FORSVINNER.....	65
Prioriterte versus nedprioriterte NTB-nyheter.....	66
Delte meninger om Toskas nye skjegg.....	67
Enighet om kriminalitet og politikk.....	69
Stoppet av pressen.....	71
NTBs stoffmiks.....	76
Bruken av NTB-stoffet.....	79
De forsømte nyhetene.....	82
De upubliserte kildene.....	85
Tidshullet.....	94
Fotoeffekten.....	106
Utenriksdekningen i Norge.....	110
Faktorer som bidrar til at nyhetene forsømmes.....	122
AVSLUTNING: DE FORSØMTE NYHETENE.....	125
Epilog: Forslag til fremtidig forskning.....	135
Kilder.....	137
Litteratur.....	139
Vedlegg.....	143

Innledning

Es kann eine Gefährdung sein, wenn der Zuschauer nicht mehr klar unterscheiden kann, ob es darum geht, mir hier die Zeit zu vertreiben oder darum mich darüber zu informieren, was mich in meinem Leben beeinflusst.

Peter Ludes i intervju med nettidskriftet Telepolis¹

”Mediene glemmer samene” slo fagbladet Journalisten opp på forsiden den 16. desember 2005. Bladet oppfordret leserne til å lete etter nyheter som av ulike årsaker utelates fra nyhetsbildet. Lederen i bladet viser til en fremherskende satsing på kjendisstoff og sportsarrangementer, som går ut over nyhetsbiten i mediene. Spørsmålet er om pressen formidler nyheter ut ifra journalistiske kriterier, som aktualitet og vesentlighet, eller forer publikum med stoff de tror de vil ha.

Det vil alltid finnes viktige saker og temaer som forsvinner i nyhetsjaget. I jakten på hovedoppslagene glemmer kanskje journalistene å spørre seg om det ikke finnes noe annet og viktigere å rapportere. Det gjør det til tider. Forsømte nyheter betegner nyhetssaker som redaksjonene legger til side, ser bort fra, neglisjerer eller underrapporterer, men som allikevel er av betydning for folk.²

Naturligvis er det ikke plass til alt. Noe må vike. Ikke alt er like relevant, men noe er det også. For å finne hva som burde blitt formidlet, men som ikke ble det, eller så vidt nevnt, må seleksjonsgrunnlaget til avisene undersøkes. En åpenbar vei å gå er å bruke byråstoffet avisene har tilgjengelig. Det gjøres i denne undersøkelsen. Nyhetsbyråene tilbyr kundene diverse nyheter og samarbeider vanligvis med et fotobyrå som kan illustrere sakene. I Norge

---

¹ www.heise.de/bin/tp/issue/r4/dl-artikel2.cgi?artikelnr=5779&mode=print [10.04.2006]

² Journalisten den 16.12.2005

er Norsk Telegrambyrå (NTB) og Scanpix henholdsvis det største nyhets- og fotobyrået, og mange abonnerer på deres kombinerte tjenester. Abonnementsaviser, som Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen, er betydningsfulle kunder som kjøper samtlige byråtjenester.

Et globalt nettverk forbinder store og små nyhetsbyråer over hele kloden. De holder kundene orientert om varslede begivenheter, aktuelle hendelser og lager ferske nyhetsreferater. Følgelig må byråene være i forkant av kundene. Kundene på sin side selger et bredere informasjonsprodukt med ledere, kommentarer, featurereportasjer, intervjuer, undersøkende journalistikk og annonser. NTB rapporterer aller siste nytt, mens aviskundene kan bruke byråsakene uredigerte, eller de kan gå videre og bearbeide stoffet.

Idet byrået er en av mange nyhetsleverandører konkurrerer det side om side med kundene om å sette dagsordenen. Redaksjoner som ikke abonnerer på NTBs tjenester er også med i kappestriden. Konkurransen om dagsordenen kan sees som en garanti for at redaksjonene satser på undersøkende journalistikk. Kappløpet om å være først ute kan derimot få den motsatte effekten, ved det at noen saker blir fellesstoff i flere aviser og medier.³ I den forbindelse er nyhetsbyråene en sentral distributør og videreformidler av egne og andres nyheter.⁴ Kundene får således anledning til å lage egne vinklinger på konkurrentenes oppslag, eller nevne dem i korte artikler og notiser. I det store og hele leverer NTB riksdekkende nyheter, mens kundene konsentrerer seg om forhold på lokalplan.⁵

En gransket journalistikk

I USA og Tyskland presenteres hvert år lister med nyhetssaker som hadde fortjent mer sendetid og større spalteplass. Noen av landenes universiteter samarbeider om å lage en topp 10 liste med analyser og kommentarer på de viktigste neglisjerte sakene fra det foregående året. Journalister, akademikere, lekmenn osv. sender inn forslag til underrapporterte historier og etter en grundig gjennomgang foreslås en topp 25 liste i henhold til bestemte kriterier, som hvor lite dekning nyheten fikk, dens potensielle effekt, hvor troverdig kilden er, samt sakens betydning for allmennheten. Til slutt blir disse 25 nominasjonene forelagt et dommerpanel som kårer og publiserer fjorårets 10 viktigste forsømte nyhetssaker.⁶

---

³ Allern 2001:65, Lund 2002:188-189, McManus 1994:69-70

⁴ Lund 2002:20-24

⁵ Ettersom selve analysearbeidet ble gjort i redaksjonen til NTB over ett års tid, fikk jeg muligheten til å studere den daglige nyhetsproduksjonen. Jeg deltok også på morgenmøtene og satt sammen med journalistene på deskene. Mye av innsikten som jeg fremover prøver å formidle angående NTB, relasjonene til kundene og de internasjonale nyhetsbyråene bygger på opparbeidet kunnskap fra egne observasjoner.

⁶ www.sonoma.edu/ProjectCensored/ og www.nachrichtenaufklaerung.de [07.10.2006]

Det begynte allerede i 1976 ved Sonoma State University i USA. Professor Carl Jensen oppdaget vesentlige mangler i mange nyhetsreportasjer. Da Jensen så på pressens dekning av Watergate før og etter avsløringene, fant han at mediene ikke slo affæren opp på den nasjonale dagsordenen før etter presidentvalget i november 1972. Funnet fikk ham til å mistenke journalistene for å slurve i sitt virke og ikke utstyre publikum med den informasjonen som er nødvendig for at de kan ta velinformerte beslutninger i avgjørende situasjoner, som for eksempel i valgboksen. Richard Nixon ble gjenvalgt til tross for Watergate-avsløringene. Jensen stiftet senere Project Censored. Dets formål er å undersøke om det foregår systematisk sensur av bestemte opplysninger, kilder, hendelser eller temaer i amerikanske medier.⁷

Inspirert av Project Censoreds tiltak etablerte professor Peter Ludes ved Universitetet i Siegen i 1997 et tilsvarende prosjekt under navnet Initiative Nachrichtenaufklärung. Falkeblikkene ble rettet mot tyske medier, men formålet var og er det samme. Viktige forsømte nyheter skal gjøres kjent og journalister, redaktører og eiere oppmuntres til å satse mer på undersøkende journalistikk.⁸

Interessen øker

Med fokuset på forsømte nyheter innledet Journalisten i desemberutgaven 2005 et lignende prosjekt i Norge kalt "Saken mediene glemte". Prosjektets formål er å trekke frem nyhetssaker av viktighet, samt skape debatt om hva som er vesentlig og verdt å fortelle noe om. En debatt som kan innbringe idéer, inspirasjon og tips til journalister som ønsker å gjøre en viktigere jobb.⁹ Prosjektet ble fremmet i både papir- og nettutgaven og skal visstnok bli årvisst.¹⁰ I denne første omgangen ble leserne oppfordret til å sende inn forslag på underrapporterte nyhetssaker, og da året var omme var hele 92 utkast kommet inn.¹¹ Juryen som behandlet forslagene ble ledet av professor Guri Hjeltne, og den 07. mars 2007 presenterte juryen sine nominasjoner under et seminar i Fritt Ords lokaler i Oslo.¹²

I forkant av møtet på Fritt Ord trykket Aftenposten en kronikk av Trygve Aas Olsen, redaktør i Journalisten. Tittelen på kronikken lød "Sakene Mediene glemmer".¹³ Der la han

---

⁷ Jensen 1989:33-34

⁸ www.nachrichtenaufklaerung.de [07.10.2006]

⁹ Journalisten 16.12.2005:2

¹⁰ www.journalisten.no/art.asp?GUID=D52FCE67-B583-4143-B50F-3EDFB30603E4 [11.03.2007]

¹¹ www.journalisten.no/art.asp?GUID=D1EFA3F3-BB65-4006-B69A-8EA3006A2EC3 [06.03.2007]

¹² Undertegnede deltok også.

¹³ Aftenposten 02.03.2007:4 (Kultur-bilaget)

frem juryens konklusjon; dvs. listen over de fem viktigste glemte nyhetssakene i 2006. Disse var: *Miljøinformasjonsloven, Langsomme katastrofer, Norge ble større, Forfølgelse av kristne i muslimske land og Hvem betaler journalistikken?*¹⁴

Under møtet på Fritt Ord ble flere teorier om hvorfor mediene glemmer viktige saker lansert. Blant annet pekte panelet på manglende ressurser, manglende fagkunnskaper, krisetrøtthet, flokkmentalitet og prioritering av stoff som selger, som mulige årsaker til at viktige saker forbigås. Journalist Svein Tore Bergestuen i Kanal 24 sa rett ut: ”Jeg håper virkelig at det er fordi vi virkelig har glemt dem. Men jeg er redd det er fordi vi gir blaffen i dem, fordi vi frykter at de ikke vil selge”.¹⁵ Stedfortredende generalsekretær i Norsk Redaktørforening, Arne Jensen, understreket at penger og manglende ressurser ikke alene kan lastes: ”Jeg trodde i utgangspunktet at redaktørene skulle få skylda for alt i denne sammenhengen. Men i stedet er det blitt pengene. Da gjør vi oss selv en stor bjørnetjeneste. Dette handler om både ressurser, kunnskap, engasjement og organisering. Det er en sammensatt dynamikk i dette. Redaktørene må lage en miks, og det handler en del om bevisste valg”.¹⁶ Som vi ser er det en økende interesse for temaet også i Norge. Hva vi ser og får vite noe om er et overveid sortiment hendelser, kilder og vinklinger. Andre mulige versjoner utelates, og publikum er overlatt til på egen hånd å få fatt i alternative versjoner.

Forsømte nyheter

Det eksisterer altså noen faktorer eller mekanismer som gjør at nyheter forsømmes, og det er disse vi skal prøve å finne herutover. Hverdagsjournalistikken inneholder enkelte stabile elementer. Det være seg populære nyhetskategorier, kilder, uttalelser, portrettfotografier, institusjoner, regioner eller typiske hendelser som alvorlige ran og ulykker. NTB's rolle og det spesielle kundeforholdet, der aktørene på en gang konkurrerer og spiller på lag henger nøye sammen med dette.

NTB erklærer selv at deres hovedmål er å være den ledende leverandør av nyheter til landets nyhetsbedrifter og andre som vil holde seg løpende orientert om det som skjer i Norge og verden.¹⁷ Det innebærer at NTB tilstreber dagsordenmakt som en slags skjult redaktør med redigerende innflytelse over kundenes innhold, følgelig også den offentlige samtale og dens

---

¹⁴ En fylldigere redegjørelse for hver sak, inklusive argumenter for hvorfor sakene burde fått fylldigere omtale, finnes i marsutgaven av Journalisten: Journalisten 02.03.2007

¹⁵ www.journalisten.no/art.asp?GUID=D52FCE67-B583-4143-B50F-3EDFB30603E4 [11.03.2007]

¹⁶ S.st.

¹⁷ www.ntb.no/ [25.09.2006]

medvirkning til samfunnets meningsdannelse. I det minste skal alt NTB produserer være brukbare nyheter for kundene. Kundekretsen er dog sammensatt. Derfor produserer deskene en mengde kortere meldinger på dagtid for de løpende nyhetsmediene (nettavisene, radio- og fjernsynskanalene), mens reporterne er ute og skaffer artikkelmateriale for papiravisenes utgivelser dagen etter. Kveldsskiftet samler informasjon som er anskaffet i løpet av dagen til lengre artikler og analyser. Dette redigeres først og fremst for avisene, nett og papir, som også publiserer en hel del av NTBs notiser og kortsaker. Men ikke alt publiseres. Byrået har en overproduksjon av nyheter som havner i redaksjonenes søppelbøtter og aldri ser offentlighetens lys.

Kundene bestemmer skjebnen til en NTB-sak. Følgelig kan nyhetene fra NTB etterspores hos kundene og deles inn i *publiserte* og *upubliserte nyheter*. I denne sammenhengen er førstnevnte nyheter som ble trykket i Aftenposten morgen, Bergens Tidende og/eller Dagsavisen. Upubliserte nyheter sier seg selv. De blir aldri offentliggjorte. Her ble de ikke brukt av noen av de tre ovennevnte aviskundene. NTB produserer en hel del notiser. Imellom de publiserte og upubliserte NTB-nyhetene kommer *solonotisene*. Dette er NTB-meldinger som ble en notis i kun én av avisene. Solonotisen får lite oppmerksomhet og representerer den mest nedprioriterte, men dog publiserte NTB-nyheten. De upubliserte sakene går rett og slett tapt. Fellesnevneren er aktuelle og relevante nyhetssaker som NTB har vurdert nyhetsverdige, men som nedvurderes av avisene. De er med andre ord *forsømte nyheter*. I tråd med Journalistens kriterier for "Saken Mediene Glemte"¹⁸ skal en forsømt nyhet forstås som en underrapportert eller beintfram forbigått NTB-melding. Juryen som kåret de fem viktigste glemte sakene i 2006 bedømte forslagene ut fra følgende tre kriterier:

1. En sak som mediene glemte er et forhold av betydning for norsk offentlighet, men som befolkningen i liten eller ingen grad er blitt informert om av mediene.
2. Saken kan være både av lokal, nasjonal eller global karakter, og den kan være en avsluttet hendelse eller en pågående utvikling.
3. Opplysningene i saken må være tilgjengelig for journalister og de må kunne dokumenteres gjennom vanlig journalistisk arbeid.¹⁹

Nyheter fra NTB tilfredsstiller disse kravene. Angående punkt én, så er det usannsynlig at byrået tilbyr saker som ikke har betydning for norsk offentlighet. For det andre konsentrerer byrået seg om å levere riks- og utenriksnyheter, og de registrerer både siste nytt og forfølger

---

¹⁸ www.journalisten.no/ [18.10.2006]

føljetongene som til enhver tid rullerer. For det tredje er alle aktuelle NTB-meldinger tilgjengelig for kundenes journalister i 48 timer, og de kan dokumenteres i kundeportalen og Retriever Atekst. Dessuten arkiveres NTB-stoffet, både publiserte og upubliserte saker, i et eget elektronisk arkiv som rekker tilbake til 1986.²⁰

Problemstilling

Dette danner bakteppet for min undersøkelse. Norsk Telegrambyrå er det største og mest innflytelsesrike nyhetsbyrået i Norge. Byrået tilbyr abonnentene forskjellige nyhetstjenester, hvorav Nyhetskalenderen og Nyhetsportalen er de mest sentrale. Førstnevnte gir en oversikt over kommende arrangementer og begivenheter, mens sistnevnte serverer et løpende nyhetsbilde, bestående av egenproduksjon, samt referater og oppfølging av andres saker. Det kan være hastesaker, kortsaker og lengre artikler, med eller uten foto. Dit sendes også formiddagsmenyene, som viser en oversikt over byråets daglige gjøremål, inklusive fotooppdragene. Menyene oppdateres og avpasses nyhetsbildets utvikling i løpet av dagen. Det pågår et nært samarbeid mellom byrået og kundene om den daglige arbeidsfordelingen. I første rekke holder NTB nyhetsbildet oppdatert, men byrået har en variert kundekrets og forsøker å justere nyhetsproduksjonen deretter. De konkrete hendelsene rangordnes i aktuelle nyheter, planlagte saker, pågående saker, sjekkesaker og droppete saker.²¹ Avishusenes medarbeidere ivaretar den oppsøkende journalistikken og featurereportasjene.

NTB besitter en nøkkelposisjon i markedet: Eierne er deres kunder så vel som deres konkurrenter, og byrået sikrer konkurrerende eiere, like ens redaksjoner med knappe ressurser, jevn tilgang på brukbare nyhetssaker. Ved hjelp av NTB går ikke kundene glipp av det viktigste. Vesentlige og aktuelle saker er verdifulle varer for mange redaksjoner. På den måten sparer de tid og ressurser og leserne får servert den allmenne dagsordenen. Svingende abonnementstall utlignes, noenlunde stødige og forutsigbare økonomier trygges og interessen hos annonsørene, som finansierer avishusene og livnærer journalistene, bevares.

Over to tredjedeler av aksjepostene i NTB kontrolleres av Norges tre største avis konserner, men riksdekkende radio- og fjernsynskanaler tilhører også NTBs eier- og kundekrets. Gjennom kundene er byrået en betydningsfull innholdsleverandør av nyheter inn til, innad og ut av Norge. Blant annet fordi flere toneangivende redaksjoner kjøper byråets tjenester.²²

---

¹⁹ Kriteriene ble lansert i Journalisten den 16.12.2005.

²⁰ www.ntb.no/ [25.09.2006]

²¹ Fra morgenmøtene og Innenriks formiddagsmenyer i løpet av den konstruerte nyhetsuken

²² www.ntb.no/ [25.09.2006]

Til en viss grad holder NTB konkurransen i sjakk, og dagsordenen samles i kundeportalen. Journalistikken er basert på innarbeidede rutiner, opparbeidede relasjoner og kjennskap til kundebehov. Konsentrasjonen av nyhetssaker på tvers av mediene, beror en god del på den funksjonen nyhetsbyrået har; som den riksdekkende nyhetstrafikkens knutepunkt der innkommende og utgående informasjon lånes, klippes, limes, bearbeides og samles. Der de aller største avishusene, sammen med landsdekkende radio- og fjernsynsstasjoner, leverer flest originale idéer i form av gravende journalistikk. Telegrambyrået er distributøren som sprer dette til fellesstoff, men ikke alt blir allment sitatstoff.²³

Formålet med denne oppgaven er å undersøke hva slags nyheter avisene foretrekker i forhold til hva de nedprioriterer. I så måte er NTBs Nyhetsportal ideell. Der tilbys kundene aktuelle riks- og utenriksnyheter hele døgnet. Sakene i portalen ble etterspurte i Aftenposten morgen, Bergens Tidende og Dagsavisen og kodet som artikler og notiser. Publiserte artikler eller notiser og upubliserte NTB-nyheter ble deretter fordelt på fem variabler. Ut fra variabelverdier og nyhetsverdier bestemmes de forsømte nyhetene. Forsømte nyheter skal hersteds ikke oppfattes rent normativt, men i og med at NTB har tatt ut nyhetene for kundene betyr det at hendelsene også er vurdert nyhetsverdige av byråets medarbeidere, mens avisene på sin side så vidt har nevnt dem, om overhodet.

NTB-nyhetene danner utgangspunktet for denne undersøkelsen, mens avisenes bruk er analyseobjektet. Problemstillingen handler om *hvor mye* som faller ut av nyhetsbildet i de tre avisene, *hva* avisene velger bort, samt *når* og *hvordan* nyheter forsømmes. Ved hjelp av noen delspørsmål skal jeg drøfte og besvare problemstillingen: Hvilke nyhetskategorier har NTB? Hva foretrekker avisene og hva utelates? Hvilke kilder er upopulære? Når på døgnet har hendelsen best sjanse for å bli til en avisnyhet og når er mulighetene dårligst? På hvilken måte har fotografier noe å si for utvalget i avisene? På utenriks har jeg vært opptatt av å undersøke hvor søkelyset er og hvordan landene og områdene dekkes: Hvilke nasjoner og regioner får mye og regelmessig oppmerksomhet, hvor er dekningen periodevis, og hvilke nyhetskategorier knyttes til hvilke regioner?

---

²³ Anker Brink Lund 2002

Kapittel 1: Nyhetsverdier – fra klassiske til kommersielle

Although some system for allocating newsworthiness, some way of sifting reality, is essential for a journalist, 'prevailing news values can sometimes be a distorting mirror on the world' (Boyd, 1988, p. 165), reflecting and endorsing an elitist, fame and wealth obsessed moral structure.

Brian McNair²⁴

Det er en overdrivelse at journalistene gjengir virkeligheten, eller at nyhetene stiller et vindu mot verden. Sosiologen Gaye Tuchman minner om at utsikten fra et vindu avhenger av om vinduet er med eller uten gardiner, stort eller lite, har mange eller få ruter, om glasset er farget eller klart og om vinduet vender mot en gate eller en bakgård. Hva en ser beror òg på ståstedet; langt fra eller nærme, høyt eller lavt, på siden eller rett foran.²⁵

Nyhetsinstitusjonen har opprettet filialer med mange vinduer rundt om i verden, men en god andel av nyhetsproduksjonen kommer fra en håndfull faste pressekontorer i nærheten av sentrale beslutningsarenaer og vedvarende konfliktområder. Nyhetene sendes mellom disse knutepunktene og tilbake til hjemmeredaksjonene. På innenriks likeså, skjønt stoffet varierer mer. De fremste reporterne med førstehånds vindusutsikt referer hendelsene utenfor, mens rapportene sendes bakover i rekkene. Plasseringen av presselosjer og -kontorer, som produserer rikelig med rapporter, markerer redaksjonelle prioriteringer, som til gjengjeld skyver annerledesstoff, glemte land, organisasjoner og kilder ut i pressens blindsoner.²⁶

---

²⁴ McNair 1998:79

²⁵ Tuchman: 1978:1

²⁶ S.st.: 25-31

Teorier om hvorfor noen hendelser blir til nyheter med vekt på nyhetsverdier kan snus på hodet. Dersom journalistene velger nyheter etter nyhetsverdiene vil de hendelser som ikke innfir noen av nyhetsverdiene overses, og slik sett kan nyhetsverdiene også være mekanismer som gjør at nyheter forsømmes. I dette kapitlet drøftes relevante teorier med argusblick på forholdet mellom nyhetsbyråene og avisene. Først blir nyhetsinstitusjonen introdusert sammen med en klarlegging av NTBs rolle kontra kundene. Deretter defineres nyhetsgenrene, især de typiske NTB-genrene. Ulike arbeidsrutiner og -metoder gjennomgås, men brennpunktet er gamle og nye nyhetsverdier.

Nyhetsinstitusjonen

Institusjonalismens kjernepunkt er at sosiale fenomener ikke kan reduseres til individpsykologi. Institusjonenes virksomhet er et kollektivt system, som består av bestemte oppgaver og funksjoner. Den amerikanske statsviteren Timothy Cook har i *Governing with the news* fra 1998 behandlet institusjonsbegrepet i forbindelse med nyhetsmediene. Bakgrunnen for institusjonaliseringen er at nyhetsorganisasjoner, som andre organisasjoner, har søkt rasjonelle fremgangsmåter å fremstille det mest innbringende produktet på. Når produktet etter hvert standardiseres blir også fremgangsmåten standardisert. Cook tar for seg tre sentrale trekk ved institusjoner mer allment og nyhetsmediene spesielt: *Uttalte prosedyrer, rutiner og forutsetninger, stabilitet over tid og sammenslutninger av organisasjoner*, i tillegg til *forvaltning av samfunnsoppgaver*.²⁷

For det første er ikke institusjoner blott formelle strukturer som omslutter individuell bevegelsesfrihet. De utgjør også verdsatte sosiale handlingsmønstre. Gjøre målene rommer både eksplisitte regler, rutiner og prosedyrer, samt uttalte forventninger og normer for profesjonell atferd. Noen går foran med et godt eksempel, foretrukne handlinger repeteres og aksepteres som den beste måten å få ting gjort på, både innenfor og mellom organisasjonene. Handlingene internaliseres, befester seg og nedfelles i stillinger med bestemte plikter, funksjoner og oppgaver.²⁸

Hva nyhetsproduksjonen angår, så er det utvilsomt en kollektiv prosess tilpasset rasjonelle arbeidsrutiner til journalistikken som profesjon. Med stillingene kommer regler for presseetikk, stabile prosedyrer og arbeidsrutiner, ved siden av usagte normer og forutsetninger, som f.eks. hva en nyhet er eller hvilke hendelser som til enhver tid er

---

²⁷ Cook 1998:63-84

²⁸ S.st.: 66-67

nyhetsverdige. På tvers av organisasjonene finnes en allmenn forståelse av grunnleggende diskurs- og genrekra. Publikum har også anlagt forventninger til presentasjon og innhold. Publikum, journalister og annonsører er relasjonelt forankret i en triplett vedrørende kjøp og salg av nyheter og reklame. Dertil har journalistene etablert noen faste kildekontakter, f.eks. politiet, som stadig forsyner dem med nyttig informasjon, og reportere er stasjonert der hvor nyhetsverdige situasjoner forventes å opprinne.²⁹

Et annet kjennetegn ved institusjoner er at de er utholdende og strekker ut i både tid og rom.³⁰ "Institutions by definition are the more enduring features of social life", oppsummerer sosiologen Anthony Giddens. Historisk varighet forsterker institusjonen, men den forblir ikke statisk. Institusjoner er ikke plent uforanderlige, men som statsviteren Johan P. Olsen skriver "en viss autonomi og en viss treghet", med "identitet, rutiner, egendynamikk og historie"³¹. De ekspanderer endog fysisk, justerer seg underveis og bygger opp et kompleks av assosierte virksomheter. Noen institusjoner er enkeltstående forvaltningsorganer, som stortinget og Høyesterett, eller nasjonale monumenter som kongehuset, men institusjoner omfatter også samvirkende organisasjoner med lignende funksjoner. Funksjoner som bevares av permanente stillinger og normative yrkesroller. Når rollene profesjonaliseres høster de mer autonomi. En institusjon samler således korresponderende organisasjoner innenfor en ramme av likeløpende arbeidsoppgaver og stillinger. Sosiologene Paul DiMaggio og Walter Powell dørper dette et organisasjonsfelt og identifiserer tre mekanismer som fører organisasjoner sammen til en institusjonell helhet:

One, an organization responds to the political force of other institutions in order to buttress its own legitimacy and power; two, it models itself on other organizations as a means to deal with uncertainty about the links of means and ends; and three, it responds to normative pressures to professionalize.³²

Nyhetsorganisasjoner varierer veldig med hensyn til nasjonalitet, teknologi, medium, utstrekning, publiseringsfrekvens, publikumskrets, finansiering et cetera. Tross forskjellene er journalistiske arbeidsmetoder og journalistisk innhold såpass likt på tvers av organisasjonene at det er gangbart å snakke om nyhetsmediene som en institusjon. De tre faktorene til DiMaggio og Powell - ekstern politikk, usikkerhet og profesjonalisering - har hver på sitt vis bidratt til å føre ulike organisasjoner sammen.³³

---

²⁹ S.st.: 71-74

³⁰ S.st.: 68

³¹ Begge sitatene er hentet fra et nettdokument: Sigurd Allern, 2001:5, *Journalistiske og kommersielle nyhetsverdier*, papir til den 15. Nordiske konferansen for medie- og kommunikasjonsforskning, Reykjavik, Island. 2001: www.nordicom.gu.se/mr/iceland/papers/ten/SAllern.doc [18.10.2006]

³² Cook 1998:69

³³ S.st.:76

De nyhetsorganisasjoner som DiMaggio og Powell refererer til opererer i lignende politiske klimaer (vestlige demokratier), der pressens hovedoppgave er å holde oppsyn med regjeringen. Her løper reporterne til de samme offisielle kildene for å utbytte informasjon. I den grad reporterne oppsøker de samme autoritetene vil artiklene ligne hverandre.³⁴ Journalistikken er autorisert av myndighetene og legitimert av folket. Ved å avsløre maktmisbruk og urettferdighet, samt knytte forbindelser til andre institusjoner har nyhetsbedriftene forsvart og befestet sin posisjon som en uunnværlig samfunnsinstitusjon.

Profesjonaliseringen kommer til uttrykk gjennom felles etiske normer om objektivitet og forståelse av 'god presseskikk'. Opprettelsen av Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et norsk eksempel. Et annet uttrykk er etableringen av journalistutdanninger, men Cook minner om at flesteparten av journalistene fortsatt ikke er uteksaminerte fra en journalistiskole. Derfor er ikke journalistikken tuftet på formelle strukturer eller profesjonelle nyhetskriterier, men blir i stedet utført rutinemessig. Arbeidet består i en serie rutiner som skal verne om objektivitet, saklighet og andre indikasjoner på profesjonalitet. Rutiner som skal sikre profesjonens yrkesstatus, og som gjør at journalistiske karrierer kan bygges fra én redaksjon til en annen.³⁵

Verken politiske bånd eller profesjonalisering forklarer nyhetenes lignement fullt ut. Politisk påtrykk er ikke tydeligere enn økonomiske og kildesubsidier. Profesjonaliseringen er mangelfull og av og til bare i sin spede begynnelse. Like avgjørende er usikkerheten knyttet til hva nyheter er, hvem som lager nyheter og hvordan de blir produsert. Denne usikkerheten medfører likheter i både nyhetsinnhold og produksjonsprosesser, blant individuelle journalister og på tvers av nyhetsorganisasjonene. Ifølge Cook styrer ikke journalistisk konkurranse reporterne mot det eksklusive "kuppet", men snarere mot en praksis som minsker eventuelle faremomenter. Den hederen redaksjonen og journalisten får etter å ha gravet frem en original nyhetssak har mindre betydning for bedriften enn de problemene man kan møte ifall kuppet blir omstridt og medfører omkostninger. Faren for svekket rykte og uopprettelig skade på grunn av mangelfulle eller, aller verst, feilaktige opplysninger gjør bransjen var for faktafeil. Et annet ankepunkt er at redaksjonen risikerer å gå glipp av den store nyhetssaken alle andre har med. "Get it first, but first get it second" er mottoet. For å minimalisere risikoene samarbeider reportere og journalister fra forskjellige redaksjoner.³⁶

---

³⁴ S.st.

³⁵ S.st.:77

³⁶ S.st.:78

Timothy Crouse har døpt dette ”pack journalism”.³⁷ Pressefolk sjekker stadig om andre har gjort grundigere forarbeid eller har bedre nyhetsidéer; hvilken artikkel som er mest nøyaktig og har den mest slående overskriften. Ikke bare innholdet undersøkes. Kunnskap om hvor godt konkurrentene er rustet for innsamling av informasjon gir koordinerte oppdrag. Et eksempel er presseløsjene. Et annet er reporteren som rapporterer for flere redaksjoner. Redaktører, journalister og reportere sammenligner og samarbeider, siterer hverandre og inspirerer hverandres ledere, vinklinger og referater.³⁸

Usikkerheten med henblikk på hva som er nyheter forsterker samsvar over tid så vel som rom. Når reporterne skal dekke noe er gjerne første skritt å se på tidligere artikler som fikk gehør hos redaktøren. På det viset repeteres vinkler, kilder og andre kjennetegn på nyheter. Følgelig blir journalistikkens formidling av nyheter standardisert med et begrenset sett underforståtte og varige verdier som gjengir lignende hendelser, kilder og vinkler over tid. Nyhetsbransjen har en lang stamtavle av drillete rutiner, roller, regler, normer og verdier.³⁹

Også NTB har en lang historie. Siden oppstarten har byrået vært et bindeledd mellom nasjonale og utenlandske nyhetsmedier, private bedrifter og offentlige foretak. For eksempel, har Stortinget og Børsen vært påsynskunder helt fra begynnelsen, og kilder ifra ulike departementer er stadig i kontakt med byråets medarbeidere. NTB gjør fortsatt tjeneste som telegrambyrå for offentlige forvaltningsorganer.⁴⁰ Konkurrerende aviskonserner eier andeler i NTB.⁴¹ Konsernene eier tilmed aviskundene, som benytter NTBs nyhetstjenester. Dermed overtar byrået noe av risikoen og ansvaret forbundet med nyhetsproduksjonen. NTB er ansvarlig for uriktig informasjon som deres medarbeidere videresender, og som avisene deretter trykker. Hvem journalistene har tillit til og gir ordet til blir gjengangere i nyhetsbildet og bidrar til stabiliteten. Dette inkluderer bruken av noen få internasjonale nyhetsbyråer. En profesjonell aktsomhet som fører til resirkulering av de mest problemfrie og tillitsfulle kildene, som igjen gir opplysninger innenfor noen få nyhetskategorier. NTBs prioriteringer er en av årsakene til at innholdet i nyhetsmediene er likt. Byrået bidrar til å samkjøre kundene.

En tredje egenskap ved institusjoner er at de forvalter samfunnsoppgaver. Både medlemmene av institusjonen og innbyggerne har bestemte forventninger til hvilke oppgaver eller behov en institusjon skal dekke.⁴²

---

³⁷ S.st.

³⁸ S.st.:80

³⁹ S.st.: 81

⁴⁰ Giverholt 1967

⁴¹ www.ntb.no/ [25.09.2006]

⁴² Cook 1998:70

Dette er et av de klareste institusjonelle trekk ved nyhetsmediene, nemlig deres rolle som kanal og arena for offentlig kommunikasjon. Medlemmene av organisasjonene, journalistene, forventes å formidle viktig informasjon til befolkningen. Det journalistiske oppdraget anses vitalt for demokratiet, både av innbyggerne, journalistene og myndighetene. Statsmenn henvender seg iblant direkte til folket, men slike bestrebelser er supplementer til den medierte versjonen, som helst blir tolket innenfor medienes rammer. For politiske partier har nyhetsmediene vært en viktig kanal for å nå ut til velgerne, men også en kamparena for opinionsdanning og politisk innflytelse. Slogordet "pressefrihet" verner ikke bare mot inngrep fra styresmaktene, men befordre også et større redaksjonelt ansvar. Nyhetsorganisasjonene er tildelt jobben å administrere den offentlige sfære.⁴³

Det journalistiske idealet, nedfelt i Norsk Presseforbunds *Vær Varsom*-plakaten, legger vekt på oppgaver som informasjonsformidling, debatt og samfunnskritikk. Idéen om journalistikk som et oppdrag i samfunnets tjeneste ble i Norge første gang formulert av Ludvig Mariboe i 1824 og fungerer fremdeles som en legitimeringsmyte. En grunnleggende filosofisk forutsetning for pressefrihet var læren om folkesuvereniteten. Myndighetene hadde ikke annen legitim makt enn den som var autorisert av folket. Borgerne måtte påse at makten ble rettferdig anvendt og føre tilsyn med øvrigheten. Pressen ble tillagt en sentral oppgave, først som forum for folkets domstol, deretter som uavhengig tolker og eksekutør av folkemeningen.⁴⁴

De ulike nyhetsbedriftene representerer forskjellige avdelinger og filialer i nyhetsinstitusjonen. Telegrambyråene er internavdelinger som overvåker, velger ut, registrerer og sirkulerer riksnyheter med relevans for hele den norske befolkning. Byrået tilbyr så vel lokalt forankrede som landsdekkende redaksjoner riks- og utenriksnyheter. I og med at formiddagsmenyene foreslår en dagsorden og nyhetene består av en relativ rotfestet miks kategorier, land og kilder, samler NTB et nasjonalt nyhetsbilde som utgis i flere aviser. Kundene, på sin side, er informasjonsfrihetens øverste forvaltningsorgan. Dagstøtt aviser og redigerer de en god del byråstoff, besørger ytringsfriheten og fører den medierte debatt.

Institusjoner er komplekse og gir rom for strid om tolkninger, prioriteringer og løsninger. Hvordan redaksjonene i praksis oppfyller forvaltningsrollen beror på mange forhold, blant annet økonomiske ressurser, innarbeidede rutiner og relasjonene til finans-, annonse-, kilde-

---

⁴³ S.st.: 82-83

⁴⁴ Raaum 1999:65

og publikumsmarkedet.⁴⁵ I den grad kundene belager seg på nyhetsbyråets forespeilte dagsorden og øvrige tjenester, sparer de utgifter; f.eks. reportere med høye bekostninger og ujevn publiseringsfrekvens. Reduseres denne staben vil den oppsøkende journalistikken tape terreng. Tilbake sitter deskjournalistene og plukker ut i strømmen av tilrettelagte presse- og nyhetsmeldinger. Dersom rutinejournalistikken tiltar får kildene mer kontroll, og samfunnsoppdraget, selve fundamentet for en anerkjent nyhetsinstitusjon, settes på spill.

Journalistiske genre

Nyhetsinstitusjonen består først og fremst av aviser, samfunnsanalytiske ukemagasiner, nyhetssendinger på radio og fjernsyn, telegrambyråer, nettaviser, og nyhetsmeldinger på mobiltelefonen. Medieorganisasjonene er både institusjonsforvaltere og markedsaktører og må følgelig forene forretningsmål og publisistiske mål. Det gjøres ved at mediebedriftene byr på mer enn renspektet nyhetsstoff. Avisene er fulle av andre genrer som feature- og debattartikler, annonser og underholdningsstoff, men den typiske nyhetsbedriften tilbyr nyheter som en fremskutt del av stoffmiksen. Å definere en nyhet er likevel ikke opplagt, da all ny informasjon kan innlemmes, men begrepet kan avgrenses tematisk og genremessig. Det dreier seg om regelmessig orientering om aktuelle samfunnsforhold med betydning for folk flest. Det være seg alvorlige hendelser (ran og ulykker) eller saker og kunngjøringer vedrørende politikk, forvaltning, økonomi, arbeidsliv, kriminalitet og rettsvesen.⁴⁶

Genrekravet går ut på at teksten inndeles etter prinsippet om ”den omvendte pyramide”, dvs. opplysningene ordnes etter relevans. Den viktigste informasjon plasseres først i teksten.⁴⁷ I tillegg må stoffet stemme overens med utbredte normer og oppfatninger om hva som er nyheter og aktualitetsstoff hos redaksjonene så vel som blant publikum.⁴⁸

Gaye Tuchman (1978) foreslår et hovedskille mellom *harde* og *myke nyheter*. Harde nyheter gjelder begivenheter tilgjengelig for analyse eller tolkning og består av saklige presentasjoner av hendelser vurdert nyhetsverdige. Myke nyheter, også kjent som featurestoff som profiler eller reportasjer, omhandler i større grad mennesker. Journalister Tuchman spurte svarte at harde nyheter er ”interesting to human beings”, mens en myk nyhet er

---

⁴⁵ Allern, 2001:6, *Journalistiske og kommersielle nyhetsverdier*, papir til den 15. Nordiske konferansen for medie- og kommunikasjonsforskning, Reykjavik, Island. 2001: www.nordicom.gu.se/mr/iceland/papers/ten/SAllern.doc [18.10.2006]

⁴⁶ Allern, 2001:3, *Journalistiske og kommersielle nyhetsverdier*, papir til den 15. Nordiske konferansen for medie- og kommunikasjonsforskning, Reykjavik, Island. 2001 [samme URL]

⁴⁷ www.pressehistorisk.no/thore_roksvold.htm [04.01.2007]

”interesting because it deals with the life of human beings”. Andre rundet av med ”Hard news concerns important matters and soft news, interesting matters.”⁴⁹

Disse forsøkene på å skille ut to nyhetstyper overlapper og begrunnes subjektivt. Det kan være vrient å avgjøre om en hendelse er viktig eller interessant eller både og. Dessuten er det ofte kinkig å fastslå om teksten er overveiende saklig eller personorientert. I utgangspunktet kan den samme begivenheten håndteres som en hard så vel som en myk nyhet, og Tuchman gir eksempler på det. Han markerer likevel et skille fordi nyhetsreferatene har fostret ulike fremstillingsformer og utskilt to journalistiske genretadisjoner, døpt fakta- og featurejournalistikk. Førstnevnte har en strammere struktur enn sistnevnte. Harde nyheter redigeres etter den klassiske ”omvendte pyramiden”, mens myke nyheter er løsrevet fra formen og kan presenteres i en friere stil. De to hovedgenrene har også avlet forskjellige arbeidsprosedyrer. Ifølge Tuchman er harde nyheter knyttet til en regelmessig leveringsfrist, mens myke nyheter er fritatt det daglige jaget forbundet med deadline journalistikk.⁵⁰

I *Nyheter – att läsa en tidningstext* lister Birgitta Ney opp fire forskjellige nyhetstekster: *Notisen, nyhetsreferatet, intervjuet og reportasjen*.⁵¹ Notisen er en kort enspalter og står uten ingress. Redaksjonen angir ikke hvem som har skrevet notisen. Imidlertid oppgis enten et nyhetsbyrå eller en forkortelse på avisens navn mellom parentestegn. Notisene har bestemte redigeringsmaler og plasseres i rader eller kolonner langs sidekantene. Iblant fyller de simpelthen ledig plass på siden. Noen notiser figurerer også med bilder.⁵²

I tillegg til notisen passer nyhetsreferatet til genren harde nyheter. Nyhetsreferatet er en klassisk artikkeltype: Et referat av noe som har hendt, lengre enn notisen og vanligvis med vitnesbyrd eller uttalelser fra minst to involverte personer. Referatet måler flere spalter og inneholder både overskrift, ingress, byline og eventuelt et bilde med tekst. Like nyheter prioriteres ulikt i forskjellige redaksjoner og noen blåser en sak opp til et nyhetsreferat, mens andre reduserer den til en notis. Plassering og størrelse på artikkelen tilkjenner redaksjonens vurdering av hendelsen. Nyhetsreferatene og notisene står som regel på de første avissidene.⁵³

Mens nyhetsreferatet skal være hendelses- eller saksorientert, er det typiske intervjuet, med en eller flere personer, mer fortrolig. Dersom artikkelen er biografisk kalles den gjerne en

---

⁴⁸ Allern, 2001:3, *Journalistiske og kommersielle nyhetsverdier*, papir til den 15. Nordiske konferansen for medie- og kommunikasjonsforskning, Reykjavik, Island. 2001 [samme URL]

⁴⁹ Tuchman 1978:47-48

⁵⁰ S.st.:47-48, 100-101

⁵¹ Lundgren, Kristina, Birgitta Ney, Torsten Thurén 1999:16-30

⁵² S.st.:16-17

⁵³ S.st.:18-22

profil. I intervjuet markeres reporterens spørsmål med fetere skriftstil enn resten av brødteksten. Svarene følger i anførselstegn. Betrachninger og kommentarer skrevet av reporteren kan forekomme innimellom. Dersom artikkelen inneholder flere intervjuer bygges den opp som et nyhetsreferat (uten eksplisitte spørsmål), men intervjuet danner kjernestoffet og fungerer som et portrett av mennesker i en bestemt situasjon. Intervjuobjektene er til vanlig avbildet og får eksemplifisere eller personifisere et aktuelt emne eller problem. Intervjuer er altså like mye en arbeidsmetode som en presentasjonsform.⁵⁴

Reportasjen kjennetegnes ved at reporteren beretter om egne iakttagelser. Det gis rom for beskrivelser, teksten kan inneholde skildringer av miljø reporteren rapporterer fra og det tar gjerne lengre tid og koster mer å lage en reportasje. Reporteren har vanligvis med seg en fotograf, og hvor de befinner seg angis i datelinen. I reportasjen opptrer intervjuer som arbeidsmetode, men teksten legger ikke skjul på at innholdet er subjektivt. Stilen tilhører featurejournalistikken og farges av reporterens egne observasjoner og betrachninger.⁵⁵

Reportasjen og intervjuet tilhører altså featurestoffet i avisene og sorterer under myke nyheter, mens notisen og nyhetsreferatet er typiske faktajournalistiske uttryksformer, som passer Tuchmans beskrivelse av harde nyheter. NTB tilbyr kundene hovedsakelig harde nyheter. Saklige opplysninger i form av notiser eller nyhetsreferater som følger den omvendte-pyramide-strukturen. Brorparten finnes på de første avissidene. Selv opererer NTB med 9 genre: En hastemelding med rød skrift (maksimum 150 tegn), en kortversjon (2-3 avsnitt tilsvarende en notis), en nyhetssak (maksimum 3000 tegn), en faktaboks (cirka 1200 tegn), en profil (1800-2400 tegn), en bakgrunn (2000-3000 tegn), en analyse (2500-4000 tegn), en samlemelding (maksimum 3600 tegn) og en egenreportasje/feature på 4800 tegn.⁵⁶

”Lemen-effekten”

Journalister jager nyheter og mange jager nyhetene i lag. Redaktørene må balansere et budsjett mellom dyre reportere og billigere deskjournalister. Å produsere eget stoff er kostnadskrevende og risikofylt.⁵⁷ Lykkes avisen med å ”kuppe” dagsordenen på grunn av undersøkende journalistikk kan dette være en heldig investering, men å bygge opp et kvalitetsstempel tar tid og krever forsvarlig innsats. Å bli sitert er gunstig, men samtidig er det ille å forspille en sak alle andre dekker. Ingen redaksjon ønsker å befinne seg utenfor

---

⁵⁴ S.st.:23-26

⁵⁵ S.st.:27-30

⁵⁶ Fra Manusregler for NTB 02.05.2000

⁵⁷ Allern 2001, McManus 1994, Shoemaker & Reese 1996

dagsordenen og stå på begivenhetenes sidelinje. Da risikerer de større skade. Tap av anseelse, lesere, annonsører og annonseinntekter er en latent trussel for aviseierne. Det er dristig å satse på granskende journalistikk, da det ikke er garantert at andre følger opp, slik at avisen får reklame. Følgelig forbrukes meget av produksjonsevnen til å klarlegge og forfølge temaene på dagsordenen.⁵⁸ En dagsorden som NTB er med på å prege og uansett bringer til veie.

Flere studier bekrefter en konsentrasjon av nyhetstemaer, som Anker Brink Lund (2002) døper ”journalistikkens lemen-effekt”. For nyhetsinstitusjonens innflytelse er det avgjørende at andre aktører, både kilder og reportere, løper med. De mest slagkraftige redaksjonene må lokalt, nasjonalt og internasjonalt sammen agitere samme sak for å dominere den politiske dagsordenen.⁵⁹

En studie av Weaver og Mullins (1975) viste at det ikke var noen utpregede variasjoner i det redigerte innholdet publisert av aviser som konkurrerte innenfor samme marked.⁶⁰ Det samme gjorde Entman (1985) som sammenlignet 91 aviser i lokalsamfunn med enten to rivaliserende aviser, to aviser med én eier, eller bare én avis. Han fant heller ingen støtte for at konkurranse fremmet mangfoldet.⁶¹

Lignende resultater fikk McManus da han undersøkte lokale fjernsynsstasjoner i USA. Trass høye seertall, troverdighet og utbredt anerkjennelse ville lokalnyhetene neppe hatt noen sosial betydning dersom samtlige 740 stasjoner gikk sine egne veier. Ettersom de fleste kommersielle stasjonene kjøper utredninger om hvordan velge, samle og rapportere nyheter lønnsomt fra et lite knippe rådgivningsfirmaer som fremmer likelydende forslag, i tillegg til likestilte økonomiske og teknologiske begrensninger, har en ortodoksi i lokal-TV vokst frem. Både innenfor ett marked og mellom markeder, tilmed mellom ulike ressurser som skyldes markedenes størrelser, synes nyhetsproduksjonen og verdiene som ligger til grunn for seleksjonen iøynefallende likedanne, og publikum, ikke journalistene, bestemmer hva som er nyhetsverdig.⁶²

Tendensen er dog langt ifra absolutt. Både Sigurd Allern (2001) og Anker Brink Lund (2002) fant motsatte eksempler. De sammenlignet konkurrerende aviser på samme lokale marked og ulike dagblader på forskjellige markeder i henholdsvis Norge og Danmark, og begge fant stor variasjon og markert satsing på ”egne nyheter”. Det vil si saker som avisenes egne journalister har jobbet frem. Lund har prøvd å forklare dette paradokset:

---

⁵⁸ McManus 1994

⁵⁹ Lund 2002:188-189

⁶⁰ Weaver og Mullins 1975

⁶¹ Entman 1985

Professionelle mediefolk løber helst ikke efter de andres solohistorier, med mindre man kan finde egne kilde eller originale vinkler på andres fokusjournalistik. Alligevel bliver det samlede udbud paradoksalt nok relativt ensartet. I den forbindelse inddrager Radioavisen, Ritzaus Bureau og de tre store morgenaviser en nøgleposition. Det er primært journalister på disse arbejdspladser, der gør solohistorier til politisk fellestoff.⁶³

Morgenavisene er hovedleverandører av originale ideer, mens telegrambyrået Ritzaus Bureau (RB) fremstår som den helt sentrale distributøren. Der blir det lånt og bearbeidet på kryss og tvers, men Ritzau og Radioavisen besitter nøkkelposisjonen som det sted der nyheter transformeres og gjøres felles.⁶⁴ Ritzaus Bureau er det største nyhetsbyrået i Danmark og kan sidestilles med NTB. Lund lokaliserer Ritzau og Radioavisen som nyhetsorganisasjonene med størst innflytelse, da de fungerer som en base og videreformidler av egne og andres nyheter. Stoffet blir bearbeidet, kommentarer og nye utspill innhentet og alternative vinkler tilbys. På kjøpet får kundene dekket saken uten å måtte gjengi og dermed unne en konkurrent gratisreklame. På denne måten får føljetongen, i form av økt oppmerksomhet og flere involverte, større gjennomslagskraft enn solohistoriene, som er isolerte og flyktige.⁶⁵

Dette innebærer at nyhetene besitter ulike egenskaper som *solohistorier* eller *føljetonger*. Hvis en hendelse eller et politisk initiativ ikke blir omtalt i RB eller Radioavisen, siteres den kun unntaksvis av andre medier og får derved ikke noe institusjonelt gjennomslag. Den blir enten forbigått i taushet eller får karakter av solohistorie, som kun blir behandlet av enkeltstående nyhetsmedier.⁶⁶

En solohistorie er et journalistisk initiativ som kun siteres av initiativtakeren selv.⁶⁷ I denne sammenhengen er det en artikkel som bare ble omtalt av redaksjonen som publiserte den, enten én av avisene eller nyhetsbyråene. Solohistoriene får liten drahjelp av andre redaksjoner og bearbeides ikke av den samlede nyhetsinstitusjonen.⁶⁸ En føljetong trekker ut i tid og forfølges av flere redaksjoner. Den typiske føljetongen er en pågående nyhetssak som gjengis og intensiveres av flere medier og fortsetter over dager, uker eller lengre. Jo flere medier, redaksjoner, kilder og kommentatorer som blander seg inn, desto mer tvingende og tilspisset blir den. En føljetong er et tematisk nyhetsdrama fra redaksjon til redaksjon, via ledere, debatter, forskjellige kanaler og sendinger.⁶⁹

---

⁶² McManus 1994:12

⁶³ Lund 2002:188

⁶⁴ S.st.:22

⁶⁵ S.st.:20-61

⁶⁶ S.st.: 23

⁶⁷ S.st.:168

⁶⁸ S.st.:189

⁶⁹ S.st.:56-61

Jakten på nyhetene

Nyhet er et dagligdags ord som gjerne assosieres med informasjon om noe vi ikke visste fra før.⁷⁰ Pressen bestemmer hva som til enhver tid er vesentlig, aktuelt og relevant; hva publikum behøver informasjon om. Ikke publikum selv, da de fleste sannsynligvis er dårligere underrettet enn journalistene. Få menn og kvinner i gata har tilstrekkelige ressurser til å orientere seg og holde seg velinformert i et samfunn uten nyhetsmedienes hjelp.

I boken *Nyhetsverdier* (2001) behandler professor i journalistikk og tidligere redaktør Sigurd Allern nyhetsbegrepet og den brokete ansamling forsøk på å dissekere nyhetene og legge deres bestanddeler sammen til en håndfull allmenngyldige nyhetsverdier (også kalt nyhetskriterier eller –faktorer). Boken avdekker uenighet forskere imellom, men også problemet med å skille ut og isolere bestemte fellestrekk fra et sammensatt materiale. Resultatet er blitt et uoversiktlig sammensurium av interne og eksterne nyhetsverdier.

En god start er å definere nyheter som det redaksjonelle stoffet aviser, radio og fjernsyn presenterer for publikum på nyhetssider eller -sendinger, men en slik tilnærming bringer verken ny innsikt i hvilke hendelser som blir rapportert, eller noen forståelse av hva som ligger bak utvalget av nyhetssaker som redaksjonene velger å presentere. Imidlertid er definisjonen et hensiktsmessig utgangspunkt siden den forteller oss at hendelser og saksforhold først blir til nyheter gjennom en journalistisk fortolkning, bearbeiding, tilrettelegging og prioritering.⁷¹

Forekomsten av potensielle nyheter er formidabel. Like fullt lykkes ikke alle hendelser eller personer å komme i offentlighetens fokus.⁷² Journalistenes hovedoppgave er å representere publikums stemme, og mange stoler på at pressen bringer den viktigste informasjonen videre til og fra befolkningen.⁷³ Så enkelt er det ikke. Redaksjonelle avveininger balanserer mellom eiere, annonsører, budsjetter, publikum, yrkesetikk og nyhetsvurderinger. Hva som veier tyngst på vekstskålen varierer trolig fra sak til sak. Derfor bør nyhetsverdiene inn i en dynamisk modell, som tar hensyn til ulike betingelser og lager et system hvor premisser og verdier veksler posisjon etter hendelsens natur. En *begivenhet* kan inneholde samtlige nyhetsverdier og tvinge igjennom en toppsak, mens ordet *hendelse* er mer generelt og kan brukes om alt nyhetsstoff.⁷⁴ Når ikke alle faktorene summerer opp til en

---

⁷⁰ Allern 2001:52

⁷¹ S.st.

⁷² McManus 1994:110

⁷³ Allern 2001:18-23

⁷⁴ S.st.:52

begivenhet virker andre variabler inn. På vanlige hverdager skal journalistene fremdeles ta ut det viktigste.

Det finnes dog noen verdier, normer og redaksjonelle rutiner som påvirker seleksjonen. Slike nyhetsverdier forbindes gjerne med stikkord som *vesentlighet* (hvor relevant og viktig er saken?), *identifikasjon* (geografisk eller kulturell nærhet), *sensasjon* (hvor overraskende er saken?), *aktualitet* (nærhet i tid), samt *konflikt* (er det uenighet eller strid?). Og ikke minst; hvor *kjent* eller *mektig* er landet, institusjonen eller personen nyheten gjelder.⁷⁵

Disse verdiene bygger på praktisk erfaring fra nyhetsarbeid,⁷⁶ samt analyser av nyhetstekstene som siden er dedusert til ”faktorer som påvirker nyhetsstrømmen”.⁷⁷ Man har altså ettersøkt iboende egenskaper ved hendelsene som gjør at de blir til nyheter. Problemet er at disse allmenne kriteriene ikke forklarer strukturelle forutsetninger for nyhetsproduksjonen, men snarere gir en pekepinn på hva som teller med i nyhetsvurderingene og fungerer på den måten som mellomliggende variabler. Økonomiske forhold som bemanning og budsjett, ved siden av arbeidsrutiner, tidspunkt, grafisk fremstilling, like ens hva som allerede er i nyhetsbildet, spiller også inn. Allern presiserer at det er en åpenbar begrensning ved å legge for mye vekt på selve hendelsens nyhetsverdi siden det bare unntaksvis skjer noe som har en styrke eller et omfang som gjør at hendelsen blir en begivenhet,⁷⁸ det Tuchman kaller ”What-a-story”⁷⁹ - når nyhetsverdiene alene driver frem en toppnyhet. Mellom fillesaken og toppnyheten finnes et spekter av nyhetssaker som journalistene velger og vraker i. Hva som til enhver tid gjøres kjent er en redaksjonell regnskapsbalanse mellom noen få ressurskrevende hovednyheter, og ymse små og mellomstore saker som kan ekspederes på desken.⁸⁰ Hva som blåses opp til en toppsak er en kombinasjon av redaksjonens egne initiativer og de kildene som søker synlighet og lydhørhet.⁸¹

To former for journalistikk

I *Den Redigerende Magt* (2002) drøfter Anker Brink Lund nyhetsinstitusjonens politiske innflytelse. Der skiller han mellom fokus- og rutinejournalistikk. Førstnevnte innledes

---

⁷⁵ S.st.:55

⁷⁶ S.st.

⁷⁷ Østgaard 1965

⁷⁸ Allern 2001:59

⁷⁹ Tuchman 1978:59-63

⁸⁰ Allern 2001:64-66

⁸¹ Lund 2002

vanligvis med oppsøkende og kritisk innsats av nyhetsinstitusjonen, som evner å omdefinere hendelser og strategiske utspill til mediebegivenheter. Derneft overtar rutinejournalistikken.⁸²

Fokusjournalistikken kjennetegnes av spektakulære enkeltsaker snust opp av journalister med tid og penger til å drive grundig forarbeid og undersøkende journalistikk. Fokusjournalistikkens makt kan måles i konkrete effekter på den politiske dagsorden, men avgjørende for innflytelsen er at andre redaksjoner løper med. Det holder altså ikke at det formidles noe nytt. Nyhetens verdi må også bekreftes og følges opp av andre enn initiativtakeren selv. Når den kritiske fokusjournalistikken lykkes i å sette dagsordenen, som oftest ved å fremheve avvikelser fra en samfunnsnorm og ved hjelp av ledsagende redaksjoner, øker presset på kildene. Da kommer de folkevalgte på banen som partipolitiske aktører og uttalelser og kommentarer har en tendens til å bli sitatføljetonger i mediene.⁸³

Det gjenopprettes ro og orden idet *rutinejournalistikken* tar over. I rutinejournalistikken er mediefolkene hverandres viktigste kilder. Når morgenvaktene møter opp i avisredaksjonene, er nattens telegrammer fra nyhetsbyrået obligatorisk lesning, ved siden av en gjennomhøring av morgennyhetene i radioen. Herfra hentes inspirasjon til saker, hvorpå nyhetsbyråets, dagbladenes og radioens kilder kontaktes igjen, så de kan gjenta sine synspunkter med egne ord, mens journalistene leter etter nye vinkler på de samme nyhetssakene.⁸⁴

Oppsiktsvekkende fokusjournalistikk hører heller til unntakene som bekrefter regelen. Nemlig, at det normalt hersker ro og orden i pressekorpsset styrt av redaksjonelle rutiner preget av gjenbruk, fredelig kappestrid og tapping av de løpende nyhetskildene. Intern konkurranse i nyhetsinstitusjonen gjør at de ulike avishusene ignorerer hverandres fokussaker, inntil redaksjonene har funnet sin egen vinkel. I den forbindelse spiller nyhetsbyrået en sentral rolle. Journalistene der tilbyr skisser til mulige vinkler ved å fremby fortløpende kildekommentarer på fokussakene.⁸⁵ Lund legger frem fire hypoteser om samspillet mellom fokus- og rutinejournalistikk:

- Til tross for høy grad av journalistisk produktivitet dekkes kun en brøkdel av de utspill og hendelser som har betydning for den autoritative fordeling av verdier med betydning for offentligheten.
- Av de politiske begivenheter som faktisk dekkes ender en stor del som såkalte solohistorier, som ikke bearbeides av den samlede nyhetsinstitusjon.

---

⁸² Lund 2002:187

⁸³ S.st.:187-190

⁸⁴ S.st.

- De relativt få emner som dekkes av forskjellige nyhetsmedier behandles med høy grad av journalistisk ensartethet.
- Autoritative utspill, først og fremst med ministre som avsendere, er avgjørende for dekningen av internasjonale forhold. For eksempel. EU, som kun i begrenset omfang dekkes kontinuerlig av nyhetsmediene.⁸⁶

En samlet nyhetsinstitusjon kan definere hva som krever politisk handlekraft, dvs. hva som til enhver tid må behandles. ”Journalister og redaktører kan kun undtagelsesvis bestemme, hvad publikum skal mene. Men mediene er i høy grad med til at bestemme, hvad politiske autoriteter skal mene noget om.”⁸⁷ Redaksjonene er med på å sette den politiske dagsordenen. Særlig gjennom fravalg av visse saker og politiske uttalelser til fordel for en felles plattform bestående av noen få saker og politikere, som redaksjonene samler seg om.⁸⁸

Allern skiller også mellom to redaksjonelle arbeidsmetoder, og de fleste nyhetsbedrifter benytter begge. Den ene metoden er redaksjonen som velger blant et stort tilfang av saker og hendelser. De hendelser som utpekes nyhetsverdige av redaksjonen blir til nyheter. De som har ansvaret for utplukket kalles portvakter.⁸⁹ Hos NTB fyller vaksjefene på nyhetsdeskene denne rollen. Disse holder øye med dagens gang ved hjelp av radio, fjernsyn, telefon og datamaskin. De overvåker andre redaksjoner, søker på internett, pløyer gjennom pressemeldinger, ringer forskjellige etater og fordeler oppgaver mellom deskjournalistene. For øvrig avgjør vaksjefene hva som skal sendes til kundene som hastemeldinger på mobiltelefonen. Nyhetsdeskene i NTB skjøtter altså rutinejournalistikken.

Den andre fremgangsmåten, som også er dyrest, er redaksjonen som aktivt jakter på og leter etter nyheter.⁹⁰ Her er det reporteren, med eller uten fotograf, som graver frem og avdekker saken. Metoden frembringer harde så vel som myke nyheter, beroende på hendelsens natur og journalistens vinkling. En hard nyhet er som regel et resultat av undersøkende journalistikk og vurderes mer presserende.⁹¹ Redaksjoner som sitter på et ”kupp” kan dog avvente offentliggjøringen til de har sjekket om materialet holder mål. Dersom artikkelen inneholder kontroversielle og ømtålige opplysninger, som bør behandles med omhu, vil eierne og redaktørene først forvise seg om at faktaene stemmer og således

---

⁸⁵ S.st.

⁸⁶ S.st.:188-189

⁸⁷ S.st.:189

⁸⁸ S.st.

⁸⁹ Allern 2001:56

⁹⁰ Allern 2001:56

⁹¹ Tuchman 1978:47-48,51

redusere sannsynligheten for strafferettslig ansvar og kostbare erstatningskrav.⁹² Myke nyheter er derimot kjent som featurejournalistikk.⁹³ Tekstene er vanligvis mer personlige, sanselige, reportasjepregete og persontegnende enn nyhetsjournalistikken. Ofte presenteres de som portretter eller featurereportasjer i avisenes «magasiner» og bilag.⁹⁴

NTB disponerer reportere som oppsøker kilder og skriver lengre artikler, men for det meste følger de den fastsatte dagsordenen og det løpende nyhetsbildet. Det er ikke NTBs oppgave å grave opp enkeltstående fokussaker. Reporterne til NTB skaffer kildekommentarer og bakgrunnsstoff til det løpende nyhetsbildet. Skjer noe uventet som endrer dagsordenen sendes ledige reportere for å dekke hendelsen. Da begynner kappløpet om å skaffe kilder som kan bekrefte og beskrive hendelsen.

Det er i første rekke større avis-, radio- og fjernsynsstasjoner som forretter den gravende journalistikken og leverer scoopene, men ikke alle fokussakene setter dagsorden. Samspillet mellom planlagte begivenheter, aksjoner, akutte hendelser, samt konkurransen mellom avishusene og rutinejournalistikkens oppkomst av sitater og kommentarer gjør nyheter fort oppbrukte. Så snart redaktører og journalister lukter "kupp" setter de egne reportere eller NTB på saken. Byrået sirkulerer egne, gjengir andres og fremskaffer kommentarer til egne og andres saker gjennom hele dagen. Hastesakene spres omgående til kundenes mobiltelefoner, internettaviser, radio- og fjernsynsstasjoner og blir på det viset fortere gamle. Å gjøre fokussaker til fellesstoff demper noen redaksjoners dominans i nyhetsbildet.

I grove trekk ivaretar NTB registrerings- og rutinejournalistikken, mens avisredaksjonene, radio- og fjernsynsstasjonene betjener fokusjournalistikken. I tråd med sin rolle gjør nyhetsbyrået fokussaker til rutinesaker ved hjelp av kildesirkulering. I henhold til prinsippet om objektivitet skal to synspunkter slippe til: Ett for og ett imot. Pressen prøver å skape balanse ved hjelp av denne rutinemessige tosidigheten.⁹⁵ Når et offentlig munnhoggeri er på gang bør NTB være blant de første med bemerkninger fra de involverte partene i konflikten.

Bruken av byråstoffet henger først og fremst sammen med avisenes redaksjonelle profil. Det er særlig lokale og regionale omnibusaviser med ambisjon om å bringe riksnyheter og utenriksstoff som har størst behov for nyhetsbyråene. En omnibusavis "[...] kombinerer sin

---

⁹² McManus 1994:50-52

⁹³ Tuchman 1978:47-48

⁹⁴ Allern 2001:102

⁹⁵ Lund 2002:190

lokale forankring med riksnyheter og utenriksstoff.”⁹⁶ Å holde egne redaksjoner for riks- og utenriksnyheter blir for kostbart.⁹⁷

Portvaktene

Et klassisk studie av arbeidsmetodene i en amerikansk avis ble presentert i *Journalism Quarterly* nr. 27 1950. David Manning White fulgte en *wire editor* i en uke. En wire editor er en underredaktør i en avis og har ansvaret for å sile ut telegrammer fra nyhetsbyråene. Arbeidet går ut på å velge byråmeldinger for avistrykken. White ga redaktøren navnet ”Mr. Gate”, inspirert av sosiologen Kurt Lewins benevnelse ”gatekeeper”.⁹⁸ Faguttrykket er på norsk blitt oversatt til ”portvakt”.

Det finnes forskjellige portvakter på ulike nivåer, fra reporteren ute i felten til sjefredaktøren i avishuset. Alle er med på å avgjøre hva som skal dekkes eller vrakes i et nyhetsbyrå, en papir-/nettavis, en fjernsyns- eller radiostasjon og nå tilmed på mobiltelefonen. Mr. Gate er sistemann i rekken av byrårelaterte portvakter. Vaktsjefene i NTB innehar nest siste ledd med hensyn til byrå-avis-kjeden i Norge. White observerte én portvakt og studiet bærer følgelig preg av redaktørens personlige og subjektive fremfor rutinemessige avgjørelser. Mr. Gate forkastet 90 prosent av den totale tekstmengden fra byråene AP, UP og INS med begrunnelser som: ”Not interesting”, ”Dull writing”, ”No good”, ”B.S.”.⁹⁹

Ikke desto mindre ble Mr. Gate affisert av rutineene. For eksempel, foretrakk han historier presentert slik at de passet avisens redaksjonelle linje. Selv om White studerte én portvakt, erkjente han betydningen av innskrenkende rutiner:”... the community shall hear as a fact only those events which the newsman, as the representative of his culture, believes to be true”, men han konkluderte ”we see how highly subjective, how based on the ‘gatekeeper’s’ own set of experiences, attitudes and expectations the communication of ‘news’ really is.”¹⁰⁰

Medieforskerne Pamela J. Shoemaker og Stephen D. Reese presenterer i *Mediating the Message* (1996) forskning lagt frem i kjølvannet av Whites studie, og resultatene peker mot rutinenes og ikke minst telegrambyråenes innflytelse. Da Walter Gieber i 1956 studerte reportere i 16 dagblader i Wisconsin fant han lite avvik mellom avisene angående stoffutvalg og oppsett. Kun redaktørenes egne forklaringer varierte. Gieber konkluderte: ”Reporters,

---

⁹⁶ Allern 2001:73

⁹⁷ S.st.

⁹⁸ White 1950:383

⁹⁹ S.st.:384-386

¹⁰⁰ S.st.:390

despite their public role, are not oriented primarily as communicators in reference to their audience. They see themselves as craftsmen and are preoccupied with the tools of their craft. But as craftsmen, they recognize that they are employees of a news-producing bureaucracy and they respond in their communications to the social structure and pressures of the newsroom [...] Reporters, holding to their craft orientation and self-defined mandate to judge the news, are preoccupied with bureaucratic pressures.”¹⁰¹

Flere har oppdaget likheten i nyhetsbildet, på tvers av medier og på tross av at alle redaksjoner er utrustet med deres egne selvstendige portvakter. Paul Hirsch (1977) viser at en annen Mr. Gate valgte saker i overensstemmelse med tilbudet fra telegrambyrået. Det vil si; Mr. Gate overførte fordelingen av kategorier (kriminalitet, politikk osv.) fra nyhetsbyrået til avisen, bare i en mindre målestokk. Selvstendige vurderinger forekom, men kun innenfor rammen av byråets nyhetstilbud.¹⁰² Når det gjelder deskarbeid og rutinejournalistikk fører altså nyhetsbyråene an, likeledes med NTB. Fordelingen av kategorier i kundeportalen; NTBs stoffmiks og generelle nyhetsbilde, ble også overført til de tre undersøkte avisene.

De klassiske nyhetsverdiene

Spørsmålet om hvilke nyhetsverdier som til enhver tid gjelder i ulike redaksjoner er en gammel nøtt av særlig relevans i denne sammenhengen. For Norges vedkommende bidro Institutt for fredsforskning allerede på 1960-tallet med studier av nyhetsprosessen som kom til å sette spor i den internasjonale debatten. Milepælen var det første nummeret av *Journal of Peace Research* i 1965, der artiklene til Einar Østgaard sammen med Johan Galtung og Mari Holmboe Ruge er som klassikere å regne. Østgaard skrev om faktorer som påvirker nyhetsstrømmen, mens Galtung og Ruge tok opp utenriksnyhetenes struktur.¹⁰³

Johan Galtung og Mari Holmboe Ruge er opptatte av hva det er ved selve *hendelsene* som gjør at de blir til nyheter. Innledningsvis sammenligner de verden med et sett kringkastingsstasjoner. Hver stasjon avgir signaler og programmer over en gitt bølgelengde. Utsendelsen er kontinuerlig, tilsvarende den banale kjensgjerningen at noe alltid skjer med noen her i verden. Rekken av mer eller mindre interessante hendelser er som sekvensen med spredte kanaltreff og innholdsløst sus idet man søker gjennom radioen. Spørsmålet er hvilken radiokanal vi velger. Hvilken stasjon fanger vår interesse? Elementær persepsjonspsykologi

---

¹⁰¹ Gieber 1960:83

¹⁰² Hirsch 1977

¹⁰³ Østgaard 1965:39-61, Galtung & Ruge 1965:64-91

danner utgangspunktet for en liste med faktorer som vil gripe radiolytterens interesse.¹⁰⁴ Disse faktorene blir dernest omdannet til åtte universelle og fire kulturbestemte hypoteser om hva hendelser må inneholde for å fange journalistenes oppmerksomhet:

- F1 *Frekvens*: Nyhetsmediene foretrekker hendelser som passer til deres egen arbeidsrytme og prioriterer punkthendelser, helst kortvarige og glimtvis, foran tendenser og prosesser.
- F2 *Terskel*: Hendelsen må ha en bestemt styrke, voldsomhet eller rekkevidde for overhodet å bli registrert.
- F3 *Utvetydighet*: Hendelsene må være entydige og enkle å tolke og gjengi.
- F4 *Meningsfullhet*: Kulturell nærhet og relevans har noe å si. Hendelsen må følgelig oppleves relevant og begripelig innenfor det kulturelle rammeverket mediet opererer i.
- F5 *Konsonans*: En viss forutsigbarhet kjennetegner journalistikken. Nyheter handler om velkjente typer av hendelser som korresponderer med publikums forventninger og krav.
- F6 *Overraskelse*: Det er det uventede, innenfor en kontekst av meningsfulle og velkjente hendelser, som utgjør nyhetenes interesse.
- F7 *Kontinuitet*: Har hendelsen brutt nyhetsterskelen, er sjansen større for at den vil fortsette å prege nyhetsbildet en stund.
- F8 *Komposisjon*: Hensynet til en stoffbalanse er viktig for nyhetsredaksjonene, for eksempel mellom innenriks- og utenriksnytt. Hva som tas med beror på det samlede nyhetstilbudet.¹⁰⁵

Disse åtte faktorene holder Galtung og Ruge for å være noenlunde konstante. Det vil si at de ikke varierer nevneverdig med politiske og kulturelle forhold.¹⁰⁶ I tillegg lister de opp fire kulturbestemte kriterier som er myntet på vestlige mediers internasjonale nyhetsbilder:

- F9 *Elitenasjoner*: Jo mer en hendelse angår vestlige nasjoner, desto større sannsynlighet for at den blir en nyhet.
- F10 *Elitepersoner*: Jo mer en hendelse vedkommer eller omhandler autoriteter, desto større er sjansen for at den blir en nyhet.
- F11 *Personifisering*: Hendelser som skyldes handlinger til enkeltmennesker har lettere for å bli nyheter. Dette henger sammen med vestlige samfunns dyrking av individualismen. Personifisering tilfører nyheten mening og identifikasjon.
- F12 *Negativitet*: Hendelser med negative konsekvenser er mer attraktive.¹⁰⁷

Av disse 12 nyhetsverdiene utleder Galtung og Ruge tre funksjonshypoteser om hvordan faktorene virker sammen i utvelgingen av nyheter:

---

¹⁰⁴ S.st.:65

¹⁰⁵ S.st.:66-67

¹⁰⁶ S.st.67-68

¹⁰⁷ S.st.:68-70

1. Jo mer hendelser tilfredsstiller de nevnte kriteriene, desto større sannsynlighet for at de vil bli registrert som nyheter (seleksjon).
2. Når en nyhetssak er valgt vil det som gjør den nyhetsverdig i henhold til faktorene bli fremhevet (fordreining).
3. Både seleksjon og fordreining finner sted i alle faser av prosessen fra hendelse til leser (replikasjon).¹⁰⁸

Den første hypotesen er den grunnleggende og en forutsetning for at nyhetsverdiene gir mening. De to neste trekker inn et produksjonsaspekt (journalistene fremhever faktorene) og en flerleddet seleksjonsprosess (seleksjon og fremheving gjentas trinn for trinn). Hypotese to og tre presiserer at nyhetene gjennomgår en redigeringsprosess, der aspekter ved hendelsene velges bort til fordel for det nyhetsverdige ved dem.¹⁰⁹ Nyheten er altså dens nyhetsverdier.

Avslutningsvis foreslår de tre nye hypoteser: *addisjonshypotesen*, *komplementærhypotesen* og *eksklusjonshypotesen*. Addisjonshypotesen hevder at jo flere faktorer en hendelse oppfyller, desto bedre er utsiktene for at den vil bli en nyhet og endatil førstesidestoff. Komplementærhypotesen går ut på at dersom en hendelse har lite av en eller flere faktorer må den kompensere ved å skåre høyt på andre faktorer for i det hele tatt å bli registrert som nyhet. Eksklusjonshypotesen følger logisk av de andre hypotesene og uttrykker helt enkelt: Skårer en hendelse lavt på alle 12 faktorene, vil den ikke bli en nyhet.¹¹⁰ Med andre ord kan disse 12 nyhetsverdiene også være faktorer som gjør at nyheter ikke blir til nyheter. Ifølge eksklusjonshypotesen bør publiserte NTB-nyheter oppfylle flere nyhetsverdier enn upubliserte byrånyheter. Ikke desto mindre er de upubliserte nyhetene plukket opp av NTBs journalister, men kundene overser dem. De forsømte nyhetene kan altså oppfylle en del faktorer som svekker eksklusjonshypotesen.

Stig Hjarvard (1993) presenterer en grundig og kritisk drøfting av Galtung og Ruges modell og metode.¹¹¹ Han viser til internasjonale forskere som har testet hypotesene uten å bekrefte dem, og viktigere: ”det er ikkje mogleg å stadfeste hypotesane ved å gjere bruk av metoden som er nytta.”¹¹² Forskerne har derfor kommet frem til motstridende resultater: Schulz (1976) fant store variasjoner i verdiene til de enkelte faktorene, både på tvers av mediene og i forhold til de tre overordnede hypotesene. Wilke (1980, 1984) har foretatt en

---

¹⁰⁸ S.st.:71

¹⁰⁹ S.st.

¹¹⁰ S.st.:71-72

¹¹¹ Hjarvard 1993:43-63

¹¹² S.st.:45

historisk analyse av tyske nyheter gjennom 400 år og gjør oppmerksom på begrensninger ved hypotesene til Galtung og Ruge. De er for statiske og overser endringer eller utvikling i formidlingen av nyheter. Rosengren (1970, 1973) mener til gjengjeld at forskerne ikke kan etterprøve hypotesenes gyldighet ved å analysere innholdet av de ferdiglagde nyhetene. Såfremt faktorene virker som seleksjonsfaktorer må man, i tillegg til selve nyhetsinnholdet, også undersøke de faktiske forhold, eller konteksten, som nyheten stammer fra. Ved å sammenligne *ekstra-media* data med *intra-media* data kan man teste validiteten til Galtung og Ruge-hypotesene. Tar man ikke med konteksten kan man heller ikke vite om forvrengningen skyldes nyhetsfaktorene eller andre forhold, som for eksempel kildenes innflytelse. Han foretar en analyse av nyhetsdekningen av parlamentsvalg over en lengre periode og finner ut at en rekke primært økonomiske faktorer har større innflytelse på beslutninger og prioriteringer underveis. Han avviser ikke nyhetsfaktorene til Galtung og Ruge, men klassifiserer dem som mellomliggende variabler, som i hovedsak reguleres av bakenforliggende variabler av økonomisk, politisk eller ideologisk art.¹¹³ Hjarvard konkluderer selv: "[...] den heuristiske modellen som hypotesane spring ut av, hindrar ei djupare forståing av det internasjonale nyheitssystemet. Ideen om å utvikle ein teori som kan forklare heile det internasjonale nyheitssystemet, er vanskeleg å godta."¹¹⁴

Ett annet problem med Galtung og Ruges modell er at ikke alle nyhetsfaktorene fungerer på samme nivå. De fleste faktorene tilhører hendelsesnivået og beskriver egenskaper ved hendelsene som gjør at de blir til nyheter, mens terskel (F2), kontinuitet (F7) og komposisjon (F8) representerer redaksjonelle forhold som kan kobles til rammebetingelser (kildenes innflytelse, kostnader, økonomi og markedsorientering). F2, F7 og F8 sier lite om hva slags hendelser som blir til nyheter, men representerer redaksjonsnivået og mediernes konstruksjon av nyhetsbildet. Deres betydning avhenger av summen av de andre nyhetsfaktorene, kan hende også noen flere, eventuelt verdiene på særs populære faktorer. Derfor vil man stadig finne eksempler på upubliserte nyheter som oppfyller mange faktorer og som motsir eksklusjonshypotesen i særdeleshet, delvis også addisjonshypotesen. Ofte slutter forskerne opp ett nivå, til rammebetingelsene, når Galtung og Ruges hypoteser ikke blir bekreftet. For eksempel heves og senkes nyhetsterskelen etter presset på redaksjonene, dvs. redaksjonenes kapasitet til å dekke flere større og mindre saker samtidig. En yteevne som er nøye forbundet med bemanning og kostnader. Kontinuiteten (eller føljetongen) betjenes for det meste av den

---

¹¹³ I Hjarvard 1993:49-51

¹¹⁴ S.st.:45

økonomiske rutinejournalistikken, der kildene har større innflytelse. Føljetongens anslag innledes gjerne av toneangivende redaksjoner med flere ressurser. Komposisjonen avspeiler den enkelte redaksjons særegne profil og kan heftes til markedsorienteringen.

I et intervju med Johan Galtung (2002) kritiserer Sigurd Allern Galtung og Ruge for å ha ignorert de omkringliggende forholdene, men Galtung svarer selv at det var et bevisst valg å holde seg på hendelsesnivået:

Jeg er helt enig i at mediers økonomi og markedsinteresser er viktig å vurdere. Det må inn på toppen av dette. Modellene han [Østgaard]¹¹⁵ og vi brukte, er ulike, men forenlige. Vi konsentrerte oss imidlertid i vår artikkel om hva som ligger i selve nyhetsbegrepet, og om hva som kjennetegner hendinger som slår igjennom.¹¹⁶

Senere i det samme intervjuet føyer Galtung til noen nye nyhetsfaktorer og forhold; *underholdningskravet, det melodramatiske og mytenes betydning*. Underholdningskravet påvirker hvilke saker som kommer med, og hva slags nyheter som settes sammen. Det melodramatiske forklarer han ikke ytterligere, men mytenes betydning virker som følger: ”Når nyhetsmediene finner noe som passer inn i slike mønstre, blir nyhetshendingene ofte gjort til del av en slik mytisk fortelling.”¹¹⁷ Noe som kaster lys over kronprinsesse Mette Marits popularitet som Askepott hos journalistene.

For å teste de klassiske nyhetsverdiene til Galtung og Ruge er kundeportalen til NTB velegnet. Der tilbys hovedtyngden av det nasjonale og internasjonale nyhetsbildet. Portalen inneholder forhåndsmeldte begivenheter, forslag til en dagsorden og rapporterte hendelser. Er nyhetsverdiene gyldige kan de etterspores i portalen, men de forsømte nyhetene oppfyller også en del faktorer. En analyse av disse vil derfor lodde dagens nyhetsvurderinger.

Einar Østgaard går i samme utgave av *Journal of Peace Research* bakom nyhetsverdiene og tar opp mer grunnleggende forhold ved nyhetenes gang:

[...] what mainly interests us is factors which impair the ‘free flow of news’. [...] what can be called the negative factors: namely, those which cause the picture of the world as it is presented through the news media to differ from ‘what really happened’.¹¹⁸

Han forutsetter altså noen negative faktorer som på en gang hindrer fri flyt av alle slags nyheter og omskaper de faktiske forhold. Dette forårsaker avvik mellom nyhetsmedienes virkelighetsskildringer og ’det som egentlig skjedde’. De negative faktorene deler Østgaard inn i faktorer som ligger utenfor selve nyhetsproduksjonen og faktorer som tilhører

---

¹¹⁵ Forfatterens parentes

¹¹⁶ Allern 2002:101

¹¹⁷ S.st.:102

¹¹⁸ Østgaard 1965:39

produksjonen.¹¹⁹ Til de første nevner han fremfor alt politiske og økonomiske faktorer, og fester dem til ulike stadier i nyhetsprosessen.

Den fremste eksterne faktoren er kildenes innflytelse. Høytstående kilder; ledere, politikere og deres mektige institusjoner er i stand til å påvirke temaer på dagsorden: “[...] what is said and done by politicians and officials is considered more ‘newsworthy’ than what is said and done by people without political power.”¹²⁰ Den neste eksterne faktoren, som hovedsakelig gir de internasjonale nyhetsbyråene et fortrinn, er kostnadene heftet ved rapportering fra og over lange strekninger, ikke minst ifra faresoner rundt om i verden. Høye kommunikasjonsrater over landegrenser er utslagsgivende merutgifter for mange redaksjoner, som må nøye seg med byråsaker. Nyheter produseres som varer på et marked og formidles med lavest mulige kostnader og høyst tenkelig fortjeneste. Land med allerede etablerte nyhetsbyråer leverer derfor flere nyheter enn de uten. Den siste omsluttende faktoren kobles til mediebedriftens redaksjonelle linje og markedsorientering. Fremfor alt har annonsørene indirekte innflytelse over materialet, idet de bistår finansieringen av nyhetsproduktene.¹²¹

I tillegg til dette kommer faktorer som er uatskillelige fra selve nyhetsprosessen, men som samtidig henger nøye sammen med rammebetingelsene. Markedsorienteringen bringer for eksempel med seg kravet om forenkling av nyheter, slik at flest mulig kan forstå referatene. Det som rapporteres er alltid en mindre kompleks versjon av virkeligheten. En annen intern faktor er identifikasjon. Et publikum vil alltid bestå av noen kollektive referansepunkter, og elementer som personifisering, kulturell eller geografisk nærhet, velkjente situasjoner og personer gjør stoffet mer tilgjengelig. På den andre side har kravet om gjenkjennelse sine negative motsatser: “[...] the less one gets to know about impersonal things, far-off happenings or foreign cultures, or about the ‘common man’.”¹²² Den siste iboende faktoren er sensasjonalisme og handler om å vekke publikums følelser og interesser. Pressen engasjerer ved å sette det nyhetsverdige til situasjoner som preges av konflikt og kamp. Innfallsvinkler og stilistiske grep som fengsler leseren er verdsatte ferdigheter. Dette fører til en overvekt av saker om uenigheter, kriminalitet, konflikter, stridigheter, kontroverser, ustabilitet, trusler, overgrep, vold, ulykker, katastrofer og blodbad.¹²³ Sammen får disse ’negative faktorene’ visse konsekvenser, som Østgaard formulerer i tre hypoteser:

---

¹¹⁹ S.st.:39-61

¹²⁰ S.st.:41

¹²¹ S.st.:42-44

¹²² S.st.:48

¹²³ S.st.:49-50

1. Nyhetsmediene har en tendens til å forsterke status quo ved å overdrive betydningen av individuelle handlinger og beslutninger til makthavere.
2. Nyhetsmediene pleier å presentere verden som mer konfliktfylt enn den egentlig er, og til å understreke betydningen av maktbruk for å løse konflikter.
3. Nyhetsmediene deler verden inn i høystatus- og lavstatusnasjoner.¹²⁴

Nyhetsbedriftene har da heller ingen grunn til å rokke den nåværende statsforfatning. Det ville vært fornuftstridig og uforsiktig med hensyn til egen virksomhet. Journalistikken ble etablert som føydalismens kritiker, parlamentarismens pådriver og lever nå i beste velgående i demokratiet. Her spiller pressen en av hovedrollene og uten demokratiet ville den vært ufri. Pressen er flertallets røst og har ingen annen fullmakt enn å påse at makten blir rettferdig anvendt. Protesterer ikke innbyggerne uttrykkelig kan pressen fort bli myndighetenes røst.

Både Østgaards og Galtung og Ruges bidrag i *Journal of Peace Research* kan kombineres. Galtung og Ruges nyhetsfaktorer bygger nemlig på Østgaards arbeid, og det er naturlig å ordne dem etter hverandre. Mitt forslag er som følger:

Samfunnsoppdraget sammen med krav om pålitelige opplysninger gjør at journalister søker autoritative kilder, som dermed får innflytelse over formidlingen. Identifikasjonsfaktoren favoriserer kjente personer, situasjoner (F5), styreformer og kulturer. Dermed senkes terskelen (F2) for nyheter som er relativt entydige (F3), meningsfulle (F4) og personifiserte (F11), omhandlende elitenasjoner (F9) og -personer (F10), gjerne i konflikt med hverandre (F12). Formale krav om sensasjonalisme støtter også hendelser med elementer av drama og intriger (F6, F12).

Da fremmede land og kulturer ikke oppfyller de kulturelaterte faktorene (F9, F10 og F11) heves nyhetsterskelen til hendelser som er spesielt dramatiske, alvorlige og negative (F12) derfra. Følgelig kan ikke negativitet (F12) være kulturelatert, men en universell faktor. Det finnes utallige eksempler på negative nyheter fra fjerntliggende land og kulturer. Komposisjonen (F8) av innenriks- og utenrikskategorier i avisene består i grove trekk av politikk, økonomi og kriminalitet i Norge, Norden, Europa og USA, mens resten av verden herjes av nød, konflikter eller krig. Det nære og kjente presenteres med andre ord mindre konfliktfylt enn det fremmede og ukjente. I redigeringsmalene mikses kategorier, og daglig settes demokratier i vesten opp mot autokratier i den tredje verden. På den måten oppnås en kontrasteffekt; våre småproblemer kontra deres store ekvivalerer orden versus kaos, sivilisasjon versus lovløshet. Krav om identifikasjon, personifisering, utvetydighet,

meningsfullhet, konsonans, kontinuitet (F7), samt en viss stoffbalanse bidrar til en forenkling av verden. Vår avanserte verden beskjeftiget med politiske og økonomiske aktiviteter, forstyrret av kriminalitet, blir referansepunktet. Den tredje verden stemples usivilisert, herjet av krig, konflikter og katastrofer. Avisene fremstiller og opprettholder altså en høystatus-/lavstatusinndeling i tråd med Østgaard (1965).

Kostnadsfaktoren begunstiger ikke bare nyhetsbyråenes utenriktjeneste. Den har også nødvendiggjort lønnsomme arbeidsrutiner og fremgangsmåter. Noe som har ført til en rasjonell fordeling av oppgaver mellom nyhetsbyråene og kundene, tilsvarende skillet mellom rutine- og fokusjournalistikk. Et skille som fremmer den billige metoden, nemlig rutinejournalistikken (F1). Bortsett fra de egenproduserte fokussakene gjenspeiler avisenes nyhetssider gårsdagens formiddagsmenyer fra nyhetsbyråene. Disse menyene rangerer tidlig de viktigste nyhetssakene i en prioritert rekkefølge og loser derved rutinejournalistikken.¹²⁵

Kostnader er også en medvirkende årsak til at nyhetene helst gjengir enklere hendelser eller forenkler innfløyte hendelser. Å beskrive hendelsers helhet og kontekstualitet så vel som kompliserte hendelser betyr merarbeid og merutgifter.¹²⁶ Derfor er frekvensfaktoren (F1) sentral; det er billigere å fremstille punkthendelser som inntreffer i arbeidstiden fremfor tendenser og prosesser som drar ut. Dette utelukker ikke lengre handlingsforløp, men innebærer at kortvarige hendelser kommer foran med en lavere nyhetsterskel enn langvarige prosesser. Det er dessuten billigere og lettere å få uttalelser fra kildene når de er på jobb (F10, F11). Pressefolket pleier sine høytstående kontakter, som leverer troverdige og nyhetsverdige opplysninger. Informasjon som greit lar seg omskrive til nyheter. Dette har informantene lært og de offensive tilbudene på ferdiglaget informasjon fra ressurssterke kilder er en daglig fristelse for redaksjonene.¹²⁷

Med markedsorienteringen følger, som kjent, det kommersielle kravet om forenkling av nyheter for å nå flest mulig, og publikum gir avkastning på to måter: Gjennom løssalg/abonnement og som salgsobjekt overfor annonsørene. En større lesekrete betyr økte inntekter og flere ressurser. Markedet etterspør punkthendelser (F1) som er utvetydige (F3), meningsfulle (F4) og harmonerer med folkemeningen (F5, F12), i tillegg til en redigeringsmal som frembyr noe for enhver smak (F8). Identifikasjonsfaktoren kan også knyttes til markedet. Hendelser skildret gjennom mennesker (F9), helst øyenvitner, har mer publikumsappell enn

---

¹²⁴ S.st.:55

¹²⁵ Lund 2002

¹²⁶ McManus 1994:184-186, 215

¹²⁷ Allern 2001:64-66, 96, 169-170

kompliserte saksforhold uten muntlige kilder.¹²⁸ Elitepersoners og -nasjoners (F10, F11) gjensvitter i nyhetene er en kombinasjon av markedskrav og kildenes innflytelse.¹²⁹

En fundamental forutsetning for at det overhodet eksisterer et innbringende nyhetsmarked med et konstant behov for informasjon, er at dette behovet aktiviseres og vedlikeholdes. For å stimulere et forbruk av nyheter må man vekke interessen hos folk og opprettholde en trang til å følge med. I konkurransen om lesernes oppmerksomhet har avisene slått opp hendelser med elementer av sensasjon, dramatikk og konflikter. En praksis som har drevet frem slående forsider, dels også overskrifter, og som uthever det overraskende (F6) eller det graverende (F12); for eksempel en fremheving av skandaler og trusler. Førstnevnte er pikant og inneholder ofte sensasjonselementet (F6), særlig når velkjente personer (F10, F11) er involverte. Sistnevnte impliserer to hovedtrusler (F12) for elitenasjonene (F9), som tross alt er referansepunktet. Den første er den hjemlige trusselen som tydeligst fremtrer i saker om kriminalitet, forurensing og ulykker. Den andre fremstiller en utenforliggende trussel som opptrer på utenrikssidene i nyheter om epidemier, naturkatastrofer, kriger og konflikter. Dette er farer som truer nasjonale og vestlige interesser utenfra. Begge problemene foster et behov for å holde seg løpende orientert; det vil si et behov for nyhetsmediene. Konsentrasjonen av trusler og problemer i mediene medvirker til at verden presenteres mer konfliktfylt enn den er.¹³⁰ Noe som understøtter behovet for militærvesen og politi for å verne om borgernes rettigheter. På en gang legitimeres statsforfatningen, myndighetene og nyhetsinstitusjonen. Både skandalene og problemene har den gjennomslagskraften som skal til for at de behandles av så vel nyhetsmediene som autoritetene en stund (F7).

Kommersielle nyhetskriterier

Også NTB driver butikk, enda byrået eies av, konkurrerer med og forsyner kundene med ferske nyheter hver eneste dag. Allern mener konkurransen på nyhetsmarkedet og mediebedriftenes markedsstrategi er avgjørende momenter: "Lesertetthet og næringsgrunnlag for annonsører teller mer enn om det ut fra en redaksjonell vurdering er interessante nyheter å dekke på det aktuelle stedet."¹³¹ NTB konsentrerer seg om riks- og utenriksnyhetene og forfølger i tillegg andre redaksjoners fokussaker. Omnibus- og regionalavisene håndterer stort

---

¹²⁸ Allern 2001:32, Gans 1979:156, McManus 1994:46, 118-119, Shoemaker & Reese 1996:180-181

¹²⁹ Allern 169-176, Gans 1979:81-82, 117-122, 144-145, McManus 1994 72-75, Shoemaker & Reese 1996:48-49, 178-183

¹³⁰ Østgaard 1965

¹³¹ Allern 2001:62

sett fylkes- og lokalstoffet. Når en lokal-/regionalsak blåses opp til en riksnyhet går den vanligvis innom NTB-redaksjonen. På rikspan konkurrerer byrået side om side med de løpende nyhetsmediene, som NRK, TV2, P4 og internettavisene. Hos NTB får saker angående kriminalitet, økonomi og politikk mest oppmerksomhet, likeså i de tre utvalgte papiravisene.

Sigurd Allern har sett på det forretningsmessige aspektet ved nyhetsproduksjonen og drøftet hvilke konsekvenser nyhetsmedienes eierforhold og finansiering kan ha for innholdet, prioriteringer og kildevalg. I tråd med Østgaard (1965) mener han at journalistiske normer, som formidling av viktig og relevant informasjon, er uløselig knyttet til en markedsstrategi, siden avisproduksjon i praksis er en miks av redaksjonelle produkter; en ”info-pakke” som skal nå publikum på et gitt marked gjennom abonnement, løssalg og annonseinntekter. Nyhetsproduktet er hele tiden et kompromiss mellom journalistiske normer og kommersielle målsettinger, med hensyn til publikummet, de aktuelle sakene og hvilke ressurser som kan investeres i produksjonen.¹³²

Journalistikken har flere kostnadsnivåer. Aller billigst er enkle nyhetssaker satt sammen av pressemeldinger, referater fra pressekonferanser og annet stoff sendt av kildene.¹³³ Utenriksdesken til NTB behandler mye av den slags. Hundrevis av notiser og artikler strømmer inn fra de internasjonale nyhetsbyråene hvert døgn. Meldingene må bare velges og oversettes, og det hjelper at de er markert med en prioriteringsgrad fra 1 (viktigst) til 5. Innenriksredaksjonen mottar også mange pressemeldinger, ofte bulletiner fra komitéer, departementer og organisasjoner, men tilmed produktreklame tilrettelagt som nyheter. Noe kan ha betydning for folk (bl.a. helseprodukter) og stoffet er uansett fristende og billig. Likedan er det for avisene, men der bestemmer redigeringsmalene fordelingen av artikler, notiser og annonser. På deskene plukker portvaktene ut byråstoffet i avisene. Den billigste redaksjonelle løsningen er å bruke mest mulig direkte og uredigert, mens det dyreste alternativet er å bruke det som bakgrunns- og referansemateriale for egne journalister. Noe mer tidkrevende og dyrere er det å følge opp aktuelle nyhetssaker med en egen vinkel,¹³⁴ for eksempel når et utspill fra en informant, en kildeorganisasjon eller et ”kupp” resulterer i et kappløp om alternative kildekommentarer og en ny utvikling. I slike tilfeller fungerer NTB som en distributør av egne og andres innfallsvinkler. Å følge egne initiativer (sjekke opp tips, lage reportasjer og bakgrunnsartikler) høyner utgiftene. Dette gjelder i enda sterkere grad

---

¹³² S.st.:210

¹³³ S.st.:65

¹³⁴ Allern 2001:65

undersøkende journalistikk og reportasjeserier, ettersom motvillige kilder, venting og stengte dører påfører redaksjonene økte kostnader.¹³⁵

I alminnelighet blir disse kostnadsnivåene kombinert. Mens NTB refererer andres nyheter i notisform eller bruker dem som grunnlag for nye vinkler og kildekommentarer, bruker kundene NTB-sakene direkte og uredigerte eller som råstoff for egne artikler. På det viset begynner fokussaker å versere som føljetonger.¹³⁶ De klassiske nyhetsfaktorene supplerer Allern med fire ”kommersielle nyhetskriterier”:

1. Jo større ressurser i form av arbeidstid, personell og penger det koster å dekke en begivenhet, følge opp eller avsløre en sak, desto mindre sjanse for at den blir en nyhet.
2. Jo bedre en kilde tilrettelegger en sak journalistisk (kostnadene ved dette betales av kilden), desto større sjanse for at den blir prioritert i redaksjonene.
3. Jo mer eksklusivt slike nyhetstilbud tildeles, forutsatt at journalisten kan presentere den som sin egen nyhet med personlig byline, desto lettere blir de nyheter.
4. Jo mer den redaksjonelle strategien bygger på å vekke sensasjon for å fange publikums oppmerksomhet, desto større er sjansen for at underholdningselementer teller mer enn kriterier som relevans, saklighet og nøyaktighet.¹³⁷

John McManus (1994) drøfter en tiltagende markedslogikk i dagens redaksjoner. Avishus og fjernsynsstasjoner blir solgt til investorer på Wall Street og flere og flere nyheter blir produsert av selskaper med aksjonærer som ønsker mest mulig avkastning på sine investeringer. Leseren er blitt en ”kunde”, nyheten et ”produkt” og lesekretsen omtales som et ”marked”. Hvor sterkt profittjaget er varierer fra avishus til avishus, fra eiere til eiere, men tendensen går mot en kommersiell nyhetsproduksjon, der de klassiske nyhetsverdiene får mindre betydning i forhold til en strengere markedsorientering.¹³⁸

To maximize returns to investors, the newsroom should pick those issues and events that have the greatest ratio of expected appeal for demographically desirable audiences to cost of news-gathering. Further, stories should advance, or at least minimize harm to, the interests of advertisers and investors.¹³⁹

McManus sikter først og fremst til lokale fjernsynsstasjoner i USA, men han peker også på en lignende kommersialisering blant avisbedriftene:

---

¹³⁵ S.st.

¹³⁶ Lund 2002:196-200

¹³⁷ Allern 2001:66

¹³⁸ McManus 1994:1-13

¹³⁹ S.st.: 114

Adopting a sensitivity to audience ratings similar to that of local television news, newspapers have diminished the traditional role of “professional” journalists as arbiters of which events and issues are newsworthy. Managers are telling journalists to let the public decide what becomes news by paying attention to what kinds of reports are most highly valued in the marketplace.¹⁴⁰

En tøffere konkurransesituasjon fører til strengere krav om lønnsomhet, der nyhetene reduseres til varer på et marked, og redaksjonene retter seg etter forbrukerundersøkelser om lesevaner og behov.¹⁴¹ I konkurransen om lesernes gunst svekkes den ”profesjonelle” journalistens status. Journalisten som vet hva folk ikke vet best selv men bør få vite er en utdøende art, og til syvende og sist taper publikum på dette. Resultatet blir at fagmessige vurderinger mister tyngde i forhold til lekmannsskjønn. Journalistene umyndiggjøres, mens kjendis-, underholdnings-, forbruksstoff og sportsnyheter erobrer spalteplass.¹⁴²

NTB er ikke fritatt kommersialiseringen. Økte avisopplag er innbringende, da kundene betaler etter opplag, nettbesøk, seertall osv. Jo større opplag abonnementsavisene har, desto mer må de gi for byråets tjenester, og motsatt; daler opplaget taper byrået inntekter. NTB leverer mye til nett- og papiravisene, og det er definitivt i byråets interesse å holde tritt med begge markedene. Således blir nyhetsproduksjonen i NTB indirekte berørt av kundenes markedsjusteringer og stoffbehov.

Som følge av markedstilpasninger har pressen flyttet oppmerksomheten fra regjering og politikk til å ta med ”whatever is interesting.”¹⁴³ Avisene omfavner temaer som oppdragelse, fritidssysler og shopping, og stoffet brettes tilmed ut over førstesidene på bekostning av viktigere saker. En lignende justering er tendensen til å honorere grafiske presentasjoner. Leo Bogart, daværende visepresident i Newspaper Advertising Bureau, skrev i 1982 ”many editors appear to have been convinced ... that more and bigger photographs, and more ‘features’ and ‘personality journalism’ were necessary counters to the visual and entertainment elements of TV.”¹⁴⁴

McManus lanserer en modell for kommersiell nyhetsproduksjon som tar hensyn til rammebetingelser (bl.a. kultur, lover og teknologi), i tillegg til mediebedriftene og deres prioriteringer.¹⁴⁵ Modellen knytter nyhetsproduksjonen til fire relaterte markeder: Finans-, reklame-, kilde- og publikumsmarkedet:

---

¹⁴⁰ S.st.:7

¹⁴¹ S.st.:12, 130-135

¹⁴² S.st.:1-3

¹⁴³ S.st.:7

¹⁴⁴ S.st.

¹⁴⁵ S.st.:57-84

Finansmarkedet. Aviser var tidligere eid av familier, lokale aksjonærer og organisasjoner. I dag er flertallet av norske aviser, liksom NTB, kontrollert av børsnoterte selskaper og investorer. Konkurransesituasjonen innebærer et uavbrutt trykk på lønnsomhet, særlig økte salgs- og annonseinntekter. Dårlige resultater medfører innsparinger og personalkutt.

Annonsemarkedet. Publikums oppmerksomhet er en vare avisene selger til annonsører. Dette påvirker avisenes markedsstrategier og redaksjonelle prioriteringer gjennom satsing på pakkeløsninger som genererer annonser; blant annet bilbilag, reisebilag og interiørbilag. Som følger er journalistenes dekningsområder sterkt knyttet til de distriktene leserne befinner seg i.

Informasjonsmarkedet. Både avisene og nyhetsbyråene kjøper og selger informasjon, og de som sitter på nyttig informasjon er ettertraktet. Journalistikken er basert på mer eller mindre uformelle relasjoner med kilder av ymse slag. Disse bytter sin informasjon mot offentlig oppmerksomhet. Positiv oppmerksomhet har høy verdi og kan akkumulere ”symbolsk kapital”¹⁴⁶, men negativ omtale av andre, især konkurrenter, kan være like fordelaktig. Med fremveksten av informasjonsrådgivere har profesjonelle kilder (nyhetstilretteleggere) entret markedet. Disse tilbyr bearbeidet, subsidiert informasjon. Noe som gir dem et fortrinn i forhold til uprofesjonelle kilder, ved det at informasjonsrådgivere oftere får anledning til å sette dagsorden og oppnår mer styring med publisering og opinionsdanning.

Publikumsmarkedet. Avisen er en vare - en informasjonspakke - og leseren er dens kunde og konsument. Hos abonnementsavisene har den største andelen lesere betalt på forskudd og hovedinntektene suppleres gjennom løssalg. Det vil si at de ikke konkurrerer direkte med de rene løssalgsavisene om lesernes spontane oppmerksomhet, der forsiden er en kommersiell salgsplakat og hvor det overordnede formålet er å stimulere til kjøp. Abonnementsavisene er ikke upåvirket av slike vurderinger, men nyhetsvalg og presentasjoner blir mindre avhengig av sensasjonsstoff. Like fullt er de produsenter og leverandører av informasjon og det innebærer en markedsstrategi. Dette anferkes prioriteringer, forsidepresentasjon redigering, og komposisjon. Regionavisene har et klart geografisk nedslagsfelt, mens riksavisene søker demografiske målgrupper. Avisenes lesekreter har mye å si for hva som blir nyheter og hvem som er interessante kilder. Lokal- og regionavisen er et spesiallaget produkt innenfor sitt geografiske marked, mens riksavisene har en bredere nyhetshorisont.¹⁴⁷

Mon tro om ikke publikum representerer det viktigste markedet. Opplag og lesertall er måleenheter som kan omregnes til annonsepriser, børspong og rekkevidden til kildene.

---

¹⁴⁶ Bourdieu 1991

¹⁴⁷ McManus 1995:59-80. Gjennomgangen er også basert på Allerns oversatte versjon i Allern 2001:210-216

Enhetene er essensielle for å oppnå fordeler på de andre markedene. Publikums etterspørsel, forbruk og behov er nok de overordnede rammebetingelsene i kommersiell journalistikk.

Byrået og aviskundene i nyhetsmarkedet

Norsk Telegrambyrå, Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen er tradisjonelle forvaltningsorganer i nyhetsinstitusjonen. Alle har en lang historie med utstrakte kildekontakter, og selv om reporterne rett som det er løper sammen, finnes en stilltiende fordeling av oppgaver dem imellom. Foruten det er nyhetsbyråenes oppgaver i det offentlige rom holdt skjult for offentligheten. NTB er det samlende organet som gjør enkeltsaker til fellessaker, idet solohistorier blir allmenne sitathistorier i mediene. I grove trekk er arbeidet fordelt mellom NTBs rutinejournalistikk og avisenes fokusjournalistikk.¹⁴⁸ Det vil si at byrået overvåker og registrerer riksnyheter og produserer faktajournalistikk i form av harde nyheter¹⁴⁹ presentert som notiser og nyhetsreferater, mens avisene legger mer vekt på granskning og oppsøkende journalistikk i reportasjer og intervjuer.¹⁵⁰

NTBs tjenester er tilrettelagt kundenes behov for registrerings- og rutinejournalistikk. Ved hjelp av kalenderen kan så vel byråets som avisenes medarbeidere planlegge, stake ut og justere arbeidslister. I portalen finnes formiddagsmenyene, som presenterer NTBs dagsorden i en rangert rekkefølge. Nyhetsproduksjonen er en kombinasjon av forhåndsmeldte saker, pressemeldinger og uanmeldte hendelser. Skjer noe uventet med høy nyhetsverdi, som kan endre nyhetsbildet, varsles kundene på sms. Da begynner jakten på originale vinkler og kildekommentarer. I kundeportalen samles dette materialet, inklusive referater fra kundene, og det er på det viset solohistorier blir føljetonger og individuelle utspill blir sitatgjengangere.¹⁵¹ Underveis pågår en redigeringsprosess som fra portvakt til portvakt beskjerer den opprinnelige hendelsen.¹⁵²

NTB-stoffet er et supplement til avisenes egenproduksjon og blir brukt direkte og lite redigert som tilskudd til fokussakene, som råstoff og bakgrunnsmateriale eller som notiser i faste spalter. En vanlig bruksmåte er å samle relaterte kildesitater fra NTB i én avisartikkel. På innenrikssidene foreligger byråsakene som riksnyheter, mens avisene skaffer lokale og regionale saker. På utenrikssidene blir NTB-stoffet brukt mer direkte og uredigert. NTB er

---

¹⁴⁸ Lund 2002

¹⁴⁹ Tuchman 1978

¹⁵⁰ Lundgren, Kristina, Birgitta Ney, Torsten Thurén 1999

¹⁵¹ Lund 2002:190

¹⁵² Galtung og Ruge (1965):71

utstyrt med deskjournalister og reportere. Deskvaktene registrerer, mens reporterne følger opp hovedsakene fastsatt på morgenmøtet. Det er reportasjelederne, vakt sjefene og ikke minst redaksjonssjefen som hver dag avgjør hva som skal velges og vrakes i et nyhetsbyrå. De er nyhetsbyråets portvakter, og i portvaktrekken det nest siste utvelgingsfilteret før avisenes Mr. Gate. Sistnevnte ser ut til å komponere kategorier etter NTBs stoffmiks, bare noe forminsket. Mye tyder altså på at byråenes prioriteringer overføres til avisredaksjonene.

Rutinejournalistikken kjennetegnes av en rekke gjentakelser, som gir noen kategorier, kilder og steder klippekort til nyhetsbildet. De samme emnene, kildene og stedene går igjen. Sirkulasjonen av synonymt nyhetsstoff, som NTB subsidierer, kan skyldes en tilspisset konkurranse med andre redaksjoner, ikke minst de elektroniske mediene, hvorav særlig nettavisene har bidratt til at nyheter fort blir gamle. Under påtrykk av en strengere markedsregulering og i kampen om publikums oppmerksomhet går publikum selv ut som den tapende part, idet informasjonsmengden og –kvaliteten forringes.

Ettersom NTB har en overproduksjon av nyheter kan det hende byrået har en noe lavere nyhetsterskel enn kundene. Til gjengjeld leverer kundene flere fokussaker. Det kan bety at fokusjournalistikk og rutinejournalistikk har ulike nyhetsverdier og –terskler. Lund presiserer at den kritiske fokusjournalistikken, når den lykkes med å sette dagsordenen, pleier å fremheve avvikelser fra normene og skaper medieoppstyr. Rutinejournalistikken gjenskaper på sin side ro og orden ved å gi høytstående kilder, særlig de folkevalgte, muligheten til å ytre synspunkter og kommentarer; som regel én for og én imot. En rutinepreget tosidighet som skal forsvare det journalistiske objektivitetsideal. Mellom fokus- og rutinejournalistikken pågår ”magtkampe om offentlig relevans og politisk væsentlighet”.¹⁵³ Hvem som til enhver tid har overtaket, journalistene eller kildene, beror selvsagt på det aktuelle nyhetsbildet, men også på arbeidsmetoden. I fokusjournalistikken har journalistene initiativet, mens kildene har mer kontroll over rutinejournalistikken. Innimellom befinner nyhetsbyrået seg, og den gravende journalistikken er avhengig av at andre aktører løper med. At byrået og andre toneangivende redaksjoner bekrefter hendelsens betydning, setter dem på dagsordenen og utvikler føljetonger, hvis ikke blir fokussakene fort redaksjonenes solohistorie.¹⁵⁴ Slik sett er NTB en brobygger mellom fokus- og rutinejournalistikken.

---

¹⁵³ Lund 2002:188-191

¹⁵⁴ S.st.:167, 188-189

På forskjellige analysenivåer

I dette kapittelet har vi sett at nyhetsinstitusjonen består av visse konstanter, som innkjørte arbeidsrutiner, varighet, stabilitet og samband mellom bedriftene, ved siden av forvaltningen av samfunnsoppdraget; det journalistiske idealet. Nyhetsbyråene og omnibusavisene administrerer sentrale filialer i institusjonen, men byråene er som interne organer å regne.

Dessuten har vi drøftet journalistiske genre, hvorav hovedskillet går mellom det Tuchman (1978) kaller harde og myke nyheter. Førstnevnte kjennetegnes av saklige presentasjoner etter en hierarkisk modell, der de viktigste opplysningene plasseres først i teksten. Sistnevnte er kjent som featurestoff og figurerer gjerne som portretter, intervjuer og reportasjer. NTB leverer først og fremst harde nyheter i form av notiser og nyhetsreferater, mens avisene, i tillegg til å lage harde nyheter, skaffer featurereportasjene og passer den undersøkende journalistikken. Det innebærer at avisene og nyhetsbyrået både har likeløpende og forskjellige oppgaver, som Lund (2002) prinsipielt skiller mellom avisenes fokusjournalistikk og nyhetsbyråets rutinejournalistikk. Rettere sagt, NTB er bindeleddet og portvakten som gjør enkeltsaker til fellesstoff i avisene. Når byråene samler kundene om en felles dagsorden skapes inntrykket av at pressen jager nyhetene i lag.

Enn videre har vi sett at det som påvirker seleksjonen gjerne sammenfattes i noen verdier kalt vesentlighet, identifikasjon, sensasjon, aktualitet, samt hvor kjent eller mektig landet, organisasjonen eller personen nyheten gjelder er. Vi har også sett at de ulike nyhetsverdiene ikke er gjensidig utelukkende. De kan endog supplere hverandre. På den andre side står de for mekanismer som gjør at nyheter forsømmes. Imidlertid synes teorier om nyhetsverdier å ta for seg ulike nivåer i produksjonsprosessen. De klassiske nyhetsverdiene presentert av Galtung og Ruge (1965) er ment å forklare hva det er ved selve hendelsen som gjør at den blir til en nyhet og kan følgelig sies å beskrive gangen fra hendelse til redaksjon. De kommersielle nyhetskriteriene til Allern (2001) handler om redaksjonelle avveininger mellom økonomi, kostnader og kildesubsidier, og man kan si at disse virker innenfor redaksjonslokalene, men de omfatter også påtrykk utenfra. Østgaards (1965) negative faktorer blander både hendelses- og redaksjonsnivået (de interne faktorene), men han belyser også rammebetingelsene (de eksterne faktorene). McManus (1994), på sin side, tegner en modell av markedskreftene og diskuterer gjennomgående rammebetingelsene. De ulike teoriene beskriver altså forskjellige nivåer i journalistikken og kan formentlig kombineres. For denne analysen er nok de klassiske

nyhetsverdiene mest relevante, da NTB er en tradisjonell nyhetsformidler, som ikke direkte er bundet av markedskreftene.

Kapittel 2: Å finne de forsømte nyhetene

The trend toward letting the market decide what's news stems from the intersection of a rapidly accelerating trend that began perhaps six centuries ago with the decline of feudalism, and an inherent dilemma of news production that is as ancient as the serpent's news to Eve about fruit from the Tree of Knowledge of Good and Evil.

John Mc Manus¹⁵⁵

I kapittel 1 har vi antydnet at de klassiske og kommersielle nyhetsverdiene utgjør faktorer som bidrar til at nyheter går tapt. Vi har også sett at nyhetsverdiene ble identifiserte på forskjellige nivåer i nyhetsprosessen. Nivåene kan slås sammen til en helhetlig modell slik Shoemaker & Reese gjør.¹⁵⁶ Denne undersøkelsen befinner seg hovedsakelig på redaksjonsnivået.

I dette kapittelet skal jeg ta for meg metoden og vise hvordan jeg kodet de forsømte nyhetene. Mitt anliggende er hva mediene ikke forteller noe om, hvor mye som blir borte, når og hvordan nyhetene tilsidesettes. I den forbindelse tilbyr nyhetsbyrået et ideelt utgangspunkt. NTBs produksjon kan nemlig etterspores i avisene ved å sammenligne innholdet i kundeportalen med avisenes nyhetssider dagen etter.

For å unngå en hel uke preget av spesielle begivenheter har jeg konstruert en nyhetsuke, som rommer alle ukedagene over en syv ukers periode med én dag i uken per uke. Nyhetsstoffet ble avgrenset til innenriks- og utenriksnyheter, som ble etterspurte i de tre avisene dagen etter og dernest kodet i publiserte (artikler eller notiser) og upubliserte NTB-nyheter. Byråsakene ble deretter fordelt på variablene *NTBs kategorier*, *upubliserte kilder*, *tidspunkt*, samt om hendelsen ble dekket med *fotografi* eller ikke. Utenriksnyhetene ble

---

¹⁵⁵ McManus 1994:199

¹⁵⁶ Shoemaker & Reese 1996:64, 253-271

dessuten fordelt på *regioner, nasjoner og kategorier*. De upubliserte nyhetene kan dateres og kontrolleres så lenge NTB er hovedkilden. Hele byråets nyhetsproduksjon lagres i et elektronisk internarkiv som rekker tilbake til 1986. Dessuten finnes noen av de upubliserte i Retriever Atekst.

Størrelse og plassering markerer avisredaksjonens vurdering av en nyhet. "Avisenes forsider brukes til å fortelle leserne hva redaksjonen vurderer som de viktigste eller mest interessante nyhetene denne dagen. I tillegg er det ofte med henvisninger til andre typer stoff i avisen, en slags markedsføringsnyhet om egne saker."¹⁵⁷ Leserne skal lokkes inn i avisen, men egne saker er ikke alltid helt egne saker. NTBs formiddagsmenyer setter standarden for kundenes prioriteringer. Selv om forsiden ikke direkte referer til en NTB-sak, henviser de mange ganger til hendelser som samsvarer med hendelser rapportert i kundeportalen dagen i forveien, dog med ny tittel, byline, vinkel eller andre kilder. Byråets it-avdeling logger alle treff i portalen, og de mest besøkte sidene er formiddagsmenyene som presenterer en foreløpig dagsorden. Avisjournalistene bruker disse menyene, innkommende kildeuttalelser og relaterte byråmeldinger som et utgangspunkt for egne artikler, signert dem selv, og kun ved nitid granskning av tekstene var det mulig å finne spor etter NTBs artikler fra dagen før.

En publisert NTB-nyhet er her et teknisk uttrykk som samler både korresponderende hendelser (samme nyhet uten NTB-referanse), artikler eller notiser overdratt hele og uredigerte til avisen, eller i redigerte og trimmete versjoner. Den trimmete versjonen figurerte enten som notis eller artikkel kreditert NTB, den var klippet inn i avisjournalistens brødtekst som et NTB-sitat, eller bruddstykker av byråets tekster ble limt inn i avisartiklene og utgitt som avisjournalistens egne opplysninger. Selv om avisnyheten bare korresponderte med en NTB-sak, eller NTB ble utelatt som hovedkilde, men gjengitt i brødteksten, eller kopiert uten å bli nevnt overhodet, enda bare én setning var limt inn i avisartikkelen, registrerte jeg nyheten som *publisert*. Det primære siktemålet mitt er ikke å studere bruken av NTBs tjenester, men å se hva som velges og hva som vrakes av forskjellige nyheter, slik at jeg får spaltet de prioriterte fra de nedprioriterte og identifisert de forsømte nyhetene.

Jeg fikk dog anledning til å overvære nyhetsproduksjonen over tid, i og med at hele den kvantitative delen av oppgaven (dataregistreringen) ble gjort i NTBs redaksjonslokaler parallelt med journalistenes arbeid. Imidlertid skal ikke dette forveksles med et metodisk feltstudie, da denne avhandlingen i første rekke er en kvantitativ undersøkelse, ispedd kvalitative eksempler, og ikke en sosiologisk feltobservasjon av hvordan portvaktene velger

ut nyheter. For eksempel ble min rolle som observatør vagt definert, og jeg har få notater fra oppholdet på desken, der jeg registrerte NTB-nyhetene, men en del notater fra morgenmøtene, hvor jeg var en slags observerende deltaker.¹⁵⁷ Likevel vil jeg tilføye at undertegnede, med en beskjeden journalistisk bakgrunn, aldri ville oppnådd den samme innsikten og realismen i beskrivelsen av NTBs produksjon, rolle og posisjon i nyhetsmarkedet uten å ha sittet på desken og opplevd de daglige prosedyrene, oppgavene, funksjonene og håndteringen av akuttnyhetene og innkommende ”kupp”.

Jeg var på NTBs innenriks- og utenriksdesk fra høsten 2004 til og med høsten 2005, effektivt ett år, mens jeg registrerte og fordelte de publiserte og upubliserte NTB-nyhetene. Jeg fulgte morgenmøtene, lyttet til redaksjonssjefens evaluering av gårsdagens nyhetsproduksjon, gjennomgangen av dagens arbeidslister per redaksjon og overhørte drøftelsene med vaksjefene og representanten fra Scanpix. På desken var jeg vitne til de rotfestete rutinene, overhørte nyhetsdiskusjonene, telefoniske intervjuer og samtaler med kunder. Dette ga meg verdifull kunnskap om virksomheten, på desken især.

Artikkel eller notis?

Nyhetsstoffet i avisene, inklusive Aftenpostens og Bergens Tidendes økonomisider, telte om lag de 25 første avissidene, med unntak av de to første lokalsidene i BT og kommentarsidene i Dagsavisen og Aftenposten (Arena). Alle avisene trykket flere sider med innenriks- enn utenriksnyheter. Den typiske nyhetssiden inneholdt faste notisspalter i rader eller kolonner, samt én til to korte artikler redigert rundt en hovedsak, mange ganger en fokussak. Enkelte sider var tematisk komponerte rundt hovedsaken, men dette var ingen regelmessig praksis.

Det overordnede tekstformale skillet går mellom en notis og en artikkel. Birgitta Ney (1999) definerer en notis slik:

Det är en kort text, inte så många ord och inte så många rader. Det er svært att ange ett exakt antal ord, rader eller tecken i en typisk notis. Däremot kan man sätta en övre grens: 80 ord eller 800 tecken brukar nämnas som maximalt för en notis.¹⁵⁸

Jeg har i denne undersøkelsen satt maksimumsgrensen til 80 (+ 10) ord; avhengig av ordlengde, tegnstørrelse og antall avsnitt. Alle publiserte NTB-tekster på mer enn 90 ord ble kodet som artikler. Notisene tilhører rutinejournalistikkens domene, og det er NTB som tar seg av disse. Arbeidsfordelingen mellom byrået og kundene tilsier at avisene satser mer på

---

¹⁵⁷ Allern 2001:144

¹⁵⁸ Østbye, Helge m.fl. 2002:107-112

¹⁵⁹ Lundgren, Kristina, Birgitta Ney, Torsten Thurén 1999:16

fokusjournalistikk, mens NTB bemanner deskene godt og kan registrere rikelig med pressemeldinger, utspill og hendelser i kortversjoner.

En notis er en fortettet nyhetssak. Den er mindre detaljert og inneholder færre kilder enn en artikkel. Den blir registrert på desken og formidlet som en kort beskjed eller en enkelt kildeuttalelse. Avisene har faste redigeringsmaler for notiser. Dagsavisen stiller dem opp i rader, mens Aftenposten og Bergens Tidende anvender kolonner. Utformingen er imidlertid temmelig lik. Det hender at notisen fyller tomrom på siden. Når den står ensom og opptar spalteplass mellom lengre artikler og annonser.

Notisene forekom i én, to eller alle tre avisene. Den samme nyheten ble med andre ord nedvurdert av en eller flere redaksjoner, men likevel funnet interessant nok for notisformatet. Andre nyheter vekslet mellom artikkelformatet i én avis og notisformatet i en annen. Disse registrerte jeg som artikler, ettersom redaksjonene demonstrerte inkonsistente prioriteringer. En solonotis stod kun i én av avisene.

Utvalget

Det er altså NTBs innenriks- og utenriksnyheter som danner utgangspunktet for denne undersøkelsen. NTB er det eldste og største nyhetsbyrået i Norge og dessuten en sentral portvakt som samkjører en nasjonal dagsorden. For øvrig er byrået tilknyttet nettverket av internasjonale nyhetsbyråer og kan således tilby en utstrakt utenriksdekning.

Papiravisene ble valgt på grunn av markedsposisjon og kundeforhold til byrået. Alle tre er omnibusaviser med fyldige nyhetsseksjoner. De abonnerer på samtlige NTB-tjenester, som de også benytter seg flittig av. En publisert nyhet er her den samme hendelsen, uttalelsen eller saken referert av så vel NTB som én eller flere av avisene, selv om avisredaksjonen satte egne journalister og reportere på saken og utga nyheten med deres byline.

For å undersøke redaksjonelle prioriteringer og finne forsømte nyheter ble én dag for snaut. Ukeperspektivet forekom overkommelig og rimelig representativt. Jeg konstruerte en nyhetsuke på syv uker for å unngå begivenheter som satte preg på en hel uke. Nyhetsuken består av innenriks- og utenrikssaker publisert i Nyhetsportalen mandag 25.10.04 i uke 44, tirsdagen i uke 45 osv. til alle ukedagene var gardert. Den siste dagen ble søndag den 12.12.04. Tilsvarende ble avisene gjennomgått dagen derpå: Tirsdag 26.10.04 uke 44, onsdag den påfølgende uken osv. til mandag 13.12.04. Hver analysedag består altså av to nyhetsdager. Kun NTB-sakene ble undersøkt, men på avisenes nyhetssider representerte dette en god porsjon av stoffet.

Variablene

Rutinejournalistikken reproducerer kilder og emner. Den største variasjonen står avisenes oppsøkende journalister for. Uten nyhetsbyrået ville kundene mistet oversikten over alle små og store hendelser rundt seg, men redaksjonene ville samtidig vært friere. Ifølge Galtung og Ruge (1965) fremhever journalistene det nyhetsverdige ved hendelsen, mens andre aspekter utelates. Overført til teorier om dagsordenfunksjonen vil det si at publikum blir opptatt av de forhold som nyhetsmediene tar opp. Likeledes vil publikum bry seg om de aspekter ved hendelsene (vinklingene) som journalistene fremhever. Med andre ord publikum absorberer nyhetsmedienes dagsorden, tar den for gitt, og redaksjonene disponerer en redigerende makt over innbyggernes meningsdannelse.¹⁶⁰

Denne undersøkelsen søker svar på om det generelle nyhetsbildet strammes inn på samme måte som journalistene, ifølge Galtung og Ruge (1965), gjør med hendelsene. Variablene betegner ulike egenskaper ved nyhetsreferatene. Det er gjennom definisjonen av de enkelte egenskapene man skaper samsvar mellom teksten og det kodete materialet. Hvis man måler det man sikter mot å måle øker arbeidets gyldighet.¹⁶¹ Her står variablene for den tilleggsinformasjonen som NTBs journalister koder tekstene med i XML: *Nyhetskategorier*, *tidspunkt*, *fotografier*, og dessuten *regioner*, *nasjoner* og *kategorier* for utenriks. Foruten XML-kodene er *upubliserte kilder* talt og registrert.

NTBs kategorier

Nyhetstekster inneholder metadata som kan skilles ut av diskursen. Nyhetskategorier letter utvelgingen og gir hendelsene nyhetsverdige kjennemerker. Kategoriene tilfører hendelsene tematiske etiketter. De er nyhetens varemerke og avhjelper komposisjonen av stoffet. Journalistene i NTB skal tilfredsstillende ulike kundebehov og må levere et variert stoffutbud. Ved å gi sakene en merkelapp er det enklere å ordne dette. Dessuten forenkles søket på gamle, relevante nyheter innenfor samme kategori, i fall man vil sjekke tidligere artikler eller behøver bakgrunnsinformasjon. Tuchman (1973) mener kategorier rasjonaliserer nyhetsvurderingene, gjør nyhetene gjenkjennbare og hjelper til å "rutinisere det uventede",¹⁶² slik at det blir fortgang i produksjonen. De har altså en praktisk funksjon, men også en effekt som Tuchman ikke nevner; merkevareeffekten. Merkevareeffekten kan påvirke seleksjonen

---

¹⁶⁰ McCombs, Maxwell, Donald L. Shaw & David Weaver 1997

¹⁶¹ Østbye m.fl. 2002:39,223

og selge noen kategorier fremfor andre. Populære kategorier tilpasset avisenes kolumnetitler kan bli journalistiske preferansepunkter, som fremhever noe stoff på bekostning av annet.

Kategoriene til NTB er internasjonalt standardiserte kategorier. Det vil si at journalister over hele kloden anvender de samme merkelappene. Kategoriene er utarbeidet av IPTC, et konsortium av verdens største nyhetsbyråer stiftet i 1965. Selskapet sikrer og utbedrer tekniske standarder for nyhetsutveksling.¹⁶³ NTB har oversatt kategoriene til *Arbeidsliv, Krig og konflikter, Kriminalitet og rettsvesen, Kultur og underholdning, Kuriosa og kjendiser, Medisin og helse, Natur og miljø, Politikk, Religion og livssyn, Sosiale forhold, Ulykker og naturkatastrofer, Utdanning, Vitenskap og teknologi, Vær, samt Økonomi og næringsliv*.¹⁶⁴

Kildene

Kvaliteten på kildematerialet har stor betydning for innholdet i journalistikken. Medieforsker John McManus (1994) skiller mellom kvalitetsjournalistikk og markedsregulert journalistikk ved å knytte dem til kostnadsperspektiver og ulik bruk av kildene:

Good journalism demands that reporters penetrate the facades of public relations officers and uncover what's really going on. Market journalism normally fails to go below the surface because of cost and focuses more on the sensational and emotional aspects of any story rather than a careful explanation likely to lead readers to learn something about their community. Market journalism favors short stories with elements likely to be considered boring or complex left out.¹⁶⁵

Nyhetene kan inneholde én eller flere kilder. Kildene kan være muntlige; for eksempel øyenvitner, funksjonærer, eksperter, sakkyndige og politikere, eller skriftlige; som regel arkivmateriale, utdrag fra andre redaksjoner eller pressemeldinger fra offentlige institusjoner og private bedrifter, eller en kombinasjon av muntlige og skriftlige.¹⁶⁶ Kildebruk tilhører et av de mest grunnleggende nyhetskravene og er en hensiktsmessig egenskap å ta med. Ingen av NTB-nyhetene manglet kilder, og de ubrukte nyhetene ble heller ikke droppet av den grunn. Derimot refererte flere av de upubliserte nyhetene til en annen nyhetsbedrift. Mangel på muntlige kilder (elite kilder, personifisering og identifikasjon)¹⁶⁷ kan være en utsorteringsfaktor. Et forbehold mot å referere konkurrerende redaksjoner kan være en annen.

Jeg har konsentrert meg om de upubliserte kildene. Det ble for omfattende å ta med alle tre avisenes publiserte kilder. En publisert NTB-nyhet er ikke alltid identisk med versjonen i

---

¹⁶² Tuchman 1973

¹⁶³ www.iptc.org/NewsCodes/ [05.09.2006]

¹⁶⁴ www.ntb.no/nyheter/ [25.09.2006]

¹⁶⁵ McManus 1994:221

¹⁶⁶ Allern 2001:161-169

¹⁶⁷ Galtung og Ruge, Østgaard 1965

kundeportalen, såsom avisenes journalister bearbeider og omformer byråstoffet. Ikke alle kilder overføres til avisen, og en artikkel som kombinerer stoff både fra NTB og avisjournalisten impliserer også informanter sistnevnte selv har kontaktet. Å sammenligne de synlige med de usynlige kildene er interessant, men svært arbeidskrevende. Datamaterialet måtte avgrenses til hvilke kilder abonnementsavisene overhører og ikke lar komme til orde. Rettere sagt, NTB slipper dem til, men lenger kommer de ikke.

Hver upubliserte NTB-sak ble fordelt på antall muntlige og skriftlige kilder. Muntlige kilder ble kodet etter demografiske egenskaper som *Kjønn* (mann/kvinne), *Stilling* (høy/lav) og for innenriksnyhetene ble *Avstamning* (norsk/utenlandsk) tatt med. I tillegg opptrådte en rekke informanter inkognito, for eksempel som ”en høytstående talsmann i...” eller ”anonyme kilder forteller...”. De ble kodet *Anonyme*. Især gjaldt dette utenrikssakene. De skriftlige kildene ble fordelt på *Andre redaksjoner* og *Organisasjoner*. Sistnevnte er her et samlebegrep for pressemeldinger fra offentlig forvaltning, institusjoner, private bedrifter, konsern osv.

Deadline

Nyhetsbyråene må være på vakt døgnet rundt, hver bidige dag. Det kan alltid skje noe alvorlig, men er hendelsene like nyhetsverdige hele tiden eller varierer nyhetsterskelen med tiden på døgnet? Gaye Tuchman (1978) mener i hvert fall det: ”...the rhythm of news work is designed to catch those occurrences that happen at the appropriate time at the appropriate place.”¹⁶⁸ Michael Schudson (1986) observerte at nyhetsorganisasjonen...

[...] lives by the clock. Events, if they are to be reported, must mesh with its temporal spokes and cogs. Journalists do not seek only timely news if, by “timely,” one means “immediate” or as close to the present as possible. Journalists also seek coincident and convenient news, as close to the deadline as possible. News must happen at specified times in the journalists’ “newsday”.¹⁶⁹

Nyhetsstilbudet NTB rår over er bredt uansett tidspunkt. Tempoet senkes på kvelden og utover natten, like ens i helgene (spesielt på innenriksdesken), men trafikken står aldri stille - verken inn eller ut - og det er nok stoff å ta tak i. På fredag ettermiddag kommer et slepp av pressemeldinger fra diverse etater. Ifølge en nyhetsvakt forsøker departementene å gjemme omstridte forslag eller vedtak i mylderet. Internett og elektronisk post har komprimert tiden og økt tilfanget betraktelig. Den lavere bemanningen på kvelds- og nattetid begrenser kapasiteten og hever således nyhetsterskelen.

---

¹⁶⁸ Tuchman 1978:40

¹⁶⁹ Sitert i Shoemaker & Reese 1996:119

Klokken 23:00 har papiravisene deadline. Stoff sendt til Nyhetsportalen innen klokken 23:00 kan stå i avisutgavene neste morgen. For å se om tiden, og deadline spesielt, regulerer nyhetsbildet har jeg ordnet nyhetsdøgnet etter leveringsfristen klokken 23:00 hver kveld. Nyhetsdøgnet har jeg delt inn i fire tidsrom: *Natt* (fra 23:00 til 05:00), *Morgen* (fra 05:00 til 11:00), *Dag* (fra 11:00 til 17:00) og *Kveld* (fra 17:00 til 23:00). Inni sekstimersbolkene ble NTBs produktivitet målt opp mot avisenes bruk av stoffet. Avstand til leveringsfristen har jeg også testet; dvs. om nyheter sendt til portalen før halvgått nyhetsdøgn (fra 23:00 til 11:00) alt blir avleggs og mindre brukt enn NTB-nyheter produsert etter klokken 11:00.

Fotoeffekten

Ettersom en del NTB-saker inneholdt ett eller flere fotografier, ble det kontrollert for en eventuell fotoeffekt på utplukket. NTB arbeider sammen med Scanpix om nyhetsfotografier. En representant fra Scanpix deltar på morgenmøtene og er involvert i planleggingen av dagens dekning. Med hensyn til fotobyråets disponible fotografer blir hovedsakene definert. Deretter fordeles reportere med fotografer på de prioriterte hendelsene. Denne vitale informasjonen står i Innenriks formiddagsmeny, som sendes til kundeportalen rett etter morgenmøtet. Etter endt oppdrag og ferdigskrevet artikkel laster reporteren ned bildene fra en tilgjengelig fotoportal, og føyer ett eller flere til teksten. Redigererne, som formulerer titlene, kan bli bedt om, eller selv ta initiativet til å hente passende bilder fra bildearkivet til andre nyheter enn bare hovedsakene. Innenriksredaksjonen bruker Scanpix' egne fotografer, mens utenriksredaksjonen henter bilder fra utenlandske byråer gjennom portalen til Scanpix. I Skandinavia samarbeider de mange Scanpix-avdelingene. I tillegg til hovedsakene er det de lengre artiklene, iblant også en notis, som blir illustrert. Jeg har sett på bruken av fotonyhetene for å undersøke om fotografier innvirker på seleksjonen.

Regionene

Utenriksdekningen er av stor betydning for publikums kunnskaper om forhold utenfor deres egne landegrenser. Nyhetsmediene er fremdeles hovedleverandører av informasjon om omverdenen og hva som foregår i andre land, skjønt det finnes alternative måter å skaffe informasjon på. Vårt verdensbilde og våre påfølgende handlinger formes av vår ypperste etterretningskilde, nemlig massemediene.¹⁷⁰

---

¹⁷⁰ Shoemaker & Reese 1996:59

Utenriksnyhetene beskriver tilstanden i andre land, men de avspeiler også hevdvunne syn på geopolitiske maktrelasjoner. Tendensiøs rapportering kan føre til sosial bornerthet. En lang tradisjon innenfor medieforskningen, initiert av neo-marxistiske avhengighetsteoretikere på 1950-tallet, har søkt svar på spørsmålene hvor utenriksnyhetene kommer fra, hva de inneholder og hvorfor noen land eller regioner omtales mer enn andre.

En modell som anskueliggjør dette er Immanuel Wallersteins verdenssystemteori (1974, 1980, 1989). Kort fortalt forklarer Wallerstein hvorfor jorden er delt inn i økonomiske sektorer for fattige utviklingsland og kapitalsterke industriland, gjerne kalt nord-/sørkonflikten. Et avhengighetsforhold som ble innledet i kolonitiden og befestet seg så lenge utbyttingen pågikk. Kolonimaktene importerte billige råstoffer fra sine kolonier og utviklet raffinerte produkter med høy avkastning på markedene i nord/vest. En forrykende økonomisk, industriell og kulturell vekstperiode tok til i Europa og USA, mens u-landene i sør ble ved og bundet av primærnæringene. De vant ikke frem, men ble også hindret adgang til de fertile markedene i nord og vest, der både sekundær- og tertiærnæringer spiret. Ressursene forble i og fordelt kolonirikene imellom. Wallerstein plasserte de rike, ressurssterke landene i *sentrum*, mens den ubemidlete og avhengige delen av verden dannet *periferien*. I en mobil overgangssone befant *semiperiferien* seg.¹⁷¹ Norge er et land som i løpet av hundre år har klatret opp fra periferien, via semiperiferien, til å høre sammen med sentrumslandene, idet staten konserverte og foredlet landets råstoffer, samt forhindret kapital i å fordunste utenlands.

Nyhetsmedienes tilblivelse følger industrialismens historie, som endatil er en fortsettelse av kolonialismen. Industriselskapene behøvde kunnskap om markedene der produktene skulle selges, fortrinnsvis andre kolonimakter med fremadskridende velstand, og hadde behov for ekspeditte opplysninger om økonomiske forhold der. Arbeidsområdet til de første nyhetsbyråene oppstod som en følge av økt etterspørsel etter informasjon i kapitalismens sentrum. Over tid har pressen nedarvet en sentrum/periferi-holdning som fortsatt kjennetegner utenriksdekningen.¹⁷²

Jeg har vært opptatt av hvorfra det kommer mange nyheter, hvorfra kommer det færre nyheter, samt innholdet i de publiserte og upubliserte utenriksnyhetene. Altså om rapporterte hendelser i visse land og regioner er forbeholdt bestemte *nyhetskategorier*. De publiserte og upubliserte utenriksnyhetene ble fordelt på regionene: *Europa, Asia, USA, Afrika og Andre*. Samlekategorien Andre omfatter stater i Sør-Amerika, Oseania pluss Canada. Antallet nyheter

---

¹⁷¹ Wallerstein 1974, 1980, 1989

¹⁷² Eriksen 2004:34-39

derfra var fint lite. Til tross for at flere av landene befinner seg i semiperiferien (Argentina, Australia, Brasil, Canada, Irland og New Zealand) lå de helt i utkanten av nyhetsbildet. Både NTBs og kundenes oppmerksomhet var rettet mot nyheter fra Europa og Asia, som dominerte utenriksdekningen. For å se nærmere på dominansen ble kontinentene delt opp i *Norden* og *Resten av Europa* like ens *Midtøsten* og *Sørøst-Asia*. Ikke nok med det, men alle de 349 utenriksnyhetene ble endatil fordelt på *nasjoner*.¹⁷³

Redaksjonen som analysenivå

De publiserte NTB-nyhetene er altså (1) en artikkel eller en notis overdratt hel og uredigert til avisenes sidemal, eller (2) de ble redigerte. Den redigerte versjonen forekom enten som (a) en notis eller en artikkel kreditert NTB, (b) som et byråsitat klippet inn i avisjournalistens brødtekst, eller (c) som et utdrag limt inn i avisartiklene og presentert som avisjournalistens egne opplysninger. Det innebærer at så lenge den samme hendelsen, uttalelsen eller saken både ble dekket av NTB og i én eller flere av avisene dagen etter, kodet jeg den som publisert. En upublisert NTB-nyhet er en hendelse, uttalelse eller sak som ene og alene ble referert av byrået. En notis er en publisert nyhet, som her inneholder maksimalt 90 ord. Alle publiserte nyheter over 90 ord kodet jeg som artikler. En solonotis forekom i kun én av avisene, ble forkastet av to av avisene og står for den mest nedprioriterte, men likevel trykte byråsaken.

For å søke svar på problemstillingen om hva og hvor mye avisene vraker, samt når og hvordan nyheter forsømmes, inkluderer analysematerialet NTBs innenriks- og utenriksnyheter produsert i en konstruert uke på syv uker fra mandag 25.10.2004 til søndag 12.12.2004. Jeg ettersøkte NTB-nyhetene i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen dagen etter at NTB la dem ut, altså fra tirsdag 26.10.2004 til mandag 13.12.2004. Variablene er NTBs nyhetskategorier, overhørte kilder, deadline, fotonyheter, ved siden av nasjoner, regioner og kategorier på utenriks. Metoden i denne undersøkelsen kan kort og godt sammenfattes i følgende oversikt:

---

¹⁷³ Se Vedlegg 6

NTB-meldinger:	Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen:
Mandag den 25. oktober 2004	Tirsdag den 26. oktober 2004
Tirsdag den 02. november 2004	Onsdag den 03. november 2004
Onsdag den 10. november 2004	Torsdag den 11. november 2004
Torsdag den 18. november 2004	Fredag den 19. november 2004
Fredag den 26. november 2004	Lørdag den 27. november 2004
Lørdag den 04. desember 2004	Søndag den 05. desember 2004
Søndag den 12. desember 2004	Mandag den 13. desember 2004

Kategoriene, kildene, tidspunktet, fotografiene og regionene er redaksjonelle kodingsverktøy, og variablene i denne undersøkelsen hører i første rekke til redaksjonsnivået, nærmere bestemt mellom to portvakter; NTB-redaksjonen og tre avisredaksjoner. NTB har på forhånd definert hendelsen som en nyhet, når kundene underrettes. Siden alle nyhetsleverandører tilstreber aktuelle nyheter kan avisenes deadline endog knyttes til konkurransen, markedsorienteringen og rammebetingelsene omkring. NTBs konkurranse med de løpende nyhetsmediene (nettavisene, radio- og fjernsynsstasjonene) om å rapportere de samme hendelsene, kan føre til at papiravisene konsentrerer seg om de ferskeste sakene, nærmest leveringsfristen. Et resultat av en tilspisset konkurranse om å være først ute.

Kapittel 3: NTBs tjenester

In societies perceived as free, we find the information output determined by economic pressures to produce corporate profits, by a systematic distribution of “punishment and reward” to workers in the media, and by a less obvious, but nonetheless effective, control of the means of production of the information industry.

Carl Jensen i In Context #23, høsten 1989¹⁷⁴

NTB ble grunnlagt i 1867 av danske Alfred Fich på oppdrag av det tyske telegrambyrået Wollfs i Berlin. Telekommunikasjonene var i fremvekst og ved hjelp av telegrafene ble det mulig å sende en melding, som tidligere tok dager eller uker, på noen minutter. Den første tiden abonnerte fire aviser på NTBs telegramtjeneste: Aftenbladet, Intelligenssedlene, Morgenbladet og Rigstidende.¹⁷⁵ I mars 2004 hadde byrået drøyt 40 abonnenter, fra papiraviser via nettaviser til etermedier. Nå er det satellitt-distribusjon og datakommunikasjon som gjelder og en melding er ute på noen sekunder.¹⁷⁶ Vel og merke hvis den rekker så langt.

Fra 1918 har NTB vært et aksjeselskap eid av norske aviser.¹⁷⁷ I 1992 kom også NRK og andre radio og Tv-stasjoner inn på eiersiden. Fra midten av 1980-årene er det blitt stadig færre frittstående aviser i Norge og konsernenes vekst gjenspeiler seg i NTBs eierstruktur. I 2004 var aksjonærfordelingen slik¹⁷⁸:

Orkla Media:	26,1 %
Schibsted gjennom Aftenposten og VG:	20,6 %
A-pressen og frittstående A-aviser:	20,5 %
NRK:	10,5 %
Adresseavisen:	7,8 %
Øvrige aviser, TV2 og P4:	14,0 %
NTBs Ansatte:	0,5 %

¹⁷⁴ www.context.org/ICLIB/IC23/Jensen.htm [07.10.2006]

¹⁷⁵ Giverholt 1967

¹⁷⁶ www.ntb.no/ [25.09.2006]

¹⁷⁷ Giverholt 1967

¹⁷⁸ www.ntb.no/ [25.09.2006]

NTBs eiere eier sågar brorparten av byråets viktigste kunder, men den største kunden er NRK; deretter følger storavisene VG, Aftenposten og regionavisene, pluss ”påsynskundene” som kan lese, men ikke videreformidle NTB sitt stoff.¹⁷⁹ De som abonnerer på NTBs tjenester for bruk i egen avis eller egne nyhetssendinger, betaler en fast abonnementspris som står i forhold til opplaget eller antallet lyttere/seere. NTB har også nettaviser og nettportaler som kunder. Nettkundene kan få en kortversjon av NTBs generelle nyhetstjeneste publisert direkte på sine nettsider. Denne tjenesten heter NTB Direkte.¹⁸⁰

For innhenting og distribusjon av nyheter går utviklingen fra telegraf, telefon og fjernskriver, via satellittkommunikasjon, til dagens internett-baserte løsninger. For bearbeiding og produksjon går det en parallell utviklingslinje fra penn og papir, via skrivemaskin, til de første elektroniske terminalene på 1980-tallet og videre til dagens IT-systemer, med mobile og trådløse PC-er som journalistiske arbeidsverktøy.¹⁸¹

Den største omveltningen har funnet sted de siste 20 årene. Digitaliseringen har reformert måten man innhenter, bearbeider og distribuerer informasjon på. For å kunne utnytte de mulighetene maskinell informasjonsbehandling åpner for, er det utviklet internasjonalt standardiserte metoder for å kode innholdet. Viktigst av disse er *XML* (eXtensible Markup Language), som i dag er det foretrukne nøytrale formatet for digital håndtering og utveksling av tekst på tvers av teknologiplattformen og virksomhetsområder.¹⁸²

NTB tilfører i dag sine tjenester en stor mengde tilleggsinformasjon utover selve tekstinnholdet, takket være XML. Denne tilleggsinformasjonen gir nye muligheter for automatisert sortering og publisering av NTBs nyheter brutt ned på stoffgrupper, kategorier, lokasjon og kombinasjoner av disse.¹⁸³

I redaksjonen

Å være først ute med en nyhet er maktpåliggende for NTB. Da vil kundene også være tidlig ute med nyhetssaken. På en vanlig dag sender NTB ut om lag 250 nyhetsmeldinger. Det innkommende volumet er betraktelig større. De utvalgte hendelsene går til medieredaksjoner, bedrifter, departementer og andre som abonnerer på nyhetstjenesten.¹⁸⁴

---

¹⁷⁹ S.st.

¹⁸⁰ S.st.

¹⁸¹ S.st.

¹⁸² S.st.

¹⁸³ S.st.

¹⁸⁴ www.ntb.no/ [25.09.2006]

Journalistene i NTB konkurrerer med kunder og kolleger i nettaviser, radio og TV. Varslingstjenesten på mobiltelefoner er siste tilskudd i en teknologisk utviklingsgang mot minst mulig forsinkelse mellom hendelsen og dens nyhetsreferat. Særlig på internettet og i eteren er kappestriden hard. Den som er først ute har opphavsrett på nyheten og andre redaksjoner skal referere til denne. Nærhet i tid er bransjens første bud. Byrået risikerer å miste kunder om de melder for sent for ofte.¹⁸⁵

I jakten på nasjonale nyheter jobber NTB omtrent som redaksjonen i en større avis. Men i enda større grad enn i nettavisene har NTB-journalistene deadline hele døgnet, fordi flere av nettavisene, på grunn av lavere bemanning, baserer sitt nattlige tilbud på NTB Direkte. *Nyhetsdesken* er bemannet døgnet rundt, hele året, og har ansvaret for å registrere alle aktuelle hendelser, uttalelser eller pressemeldinger. Nyhetsvaktene på desken må fort oppfatte hva som er en liten eller en stor sak, hertil hva som kan endre dagsordenen, og som kommer til å kreve betydelige redaksjonelle ressurser. Dette er som regel hastesakene på sms. *Reportasjedesken* følger hovedsakene, skriver lengre artikler og sørger for bredde og dybde i nyhetsbildet, i form av reportasjer og bakgrunnsstoff. NTB har lokalkontorer i Tromsø, Bodø, Trondheim, Molde, Bergen og Stavanger, samt Brussel. Reporterne her dekker saker av riksinteresse i sitt distrikt. Reportasjedesken jobber med hovedsaker, egenreportasjer, faktabokser og analyser. Reporterne er organisert i Utenriks, Sporten, Nyhets-, Samfunns- og Kulturgruppa.¹⁸⁶

Hovedjobben til deskene er kjapt å skille det vesentlige fra det uvesentlige og hertil rangere det vesentlige, dvs. hvilke saker som først må ut og hvilke som kan ligge, eventuelt droppes. En erfaren byråjournalist prioriterer nærmest intuitivt, fordi han eller hun er fortrolig med kundenes preferanser. Journalistene velger selv om en sak skal sendes til nyhetsdesken eller reportasjedesken.¹⁸⁷

Nyhetsgruppa i NTB dekker alt som skjer av hendelsesnyheter, fra ulykker og krim til nytt om helse og teknologi.¹⁸⁸ Inn kommer det daglig en strøm av henvendelser, pressemeldinger, invitasjoner til pressekonferanser og tips. Nyhetsvaktene sorterer ut i mylderet og avgjør hva som fortjener statusen hastemelding. Denne meldingen sendes både til kunder av varslingstjenesten og til internett-tjenesten. Der fremheves info-linjen (overskriften) med rød

---

¹⁸⁵ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

¹⁸⁶ www.ntb.no/ [25.09.2006]

¹⁸⁷ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

¹⁸⁸ www.ntb.no/ [25.09.2006]

skrift for å understreke hendelsens betydning.¹⁸⁹ *Samfunnsgruppa* har ansvaret for det politiske og økonomiske stoffet, dvs. storting, regjering, politiske partier, nærings- og arbeidsliv, interesseorganisasjoner osv. Reporterne dekker stortingsdebatter, statsbudsjett, valgkamp, lønnsoppgjør og skriver bakgrunnsartikler og politiske analyser.¹⁹⁰

Nyhetsgruppa jobber altså hovedsakelig med nyhetens kvintessens, *nærhet i tid*, og er bundet av denne oppgaven, mens Samfunnsgruppa er noe mer selvstyrte. Deres funksjon er uansett å gå dypere og bringe innsikt i begivenhetene bak overskriftene. Fremfor alt forfølger de nyhetsbildet, nyhetsgruppas avgjørelser og spesielt hastesakenes utvikling.¹⁹¹ Denne rasjonelle arbeidsdelingen svarer til Anker Brink Lunds skille mellom rutine- og fokusjournalistikk. Lund poengterer at rutinejournalistikken preges av dårlig tid på desken. Her har de journalistiske kilder, heller enn journalisten selv, initiativet og utøver redigerende makt. Rutinejournalistenes makt beror mest på kollektive fravalg. Fokusjournalistikken kjennetegnes av enkeltsaker, hvor reporterne har hatt tid og penger til grundige undersøkelser, oppsøke kilder, og skrive lengre artikler.¹⁹²

Utenriksredaksjonen er også delt opp i en nyhets- og en reportasjedesk. Nyhetsdesken vokter strømmen av telegrammer og registrerer alt av betydning utenfor Norges grenser. Reportasjedesken følger opp og skriver de lengre artiklene. Utenriksredaksjonen har én fast korrespondent plassert i Brussel.¹⁹³ Ellers baseres mye av stoffet på meldinger fra utenlandske telegrambyråer som NTB abonnerer på pluss utenlandske nettaviser. Telegrambyråene AFP (Frankrike), AP (USA), DPA (Tyskland), RB (Danmark), Reuters (England) og TT (Sverige) samt de engelskspråklige nettavisene til BBC og CNN dominerte utenrikstilbudet i analyseperioden. Korrespondenten i Brussel produserte en liten andel av artiklene.¹⁹⁴

Scanpix Scandinavia AB er moderfirmaet i Scanpix-Gruppen med virksomheter i Norge, Sverige, Danmark og Estland, hvor de blant annet supplerer nyhetsfotografier til avisene i de respektive landene. Schibsted eier 75 prosent av selskapet. De andre eierne er Det Berlingske Officin (15 prosent) og NTB AS (10 prosent). Scanpix-Gruppen ble dannet i januar 1999 ved en fusjon av bildebyråene FLT-PICA (Sverige), Scanfoto og NTB-Pluss (Norge). Siden januar 2000 er også Nordfoto i Danmark kommet med. Sammen danner Scanpix-Gruppen et av Europas største bildebyråer, med en årsumsetning på drøyt 200 millioner norske kroner.

---

¹⁸⁹ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

¹⁹⁰ www.ntb.no/ [25.09.2006]

¹⁹¹ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

¹⁹² Lund 2002:25-35, 74-88, 167-182

¹⁹³ www.ntb.no/ [25.09.2006]

¹⁹⁴ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

Foruten å være moderfirmaet er Scanpix Scandinavia også avtalepartner for internasjonale leverandører og samarbeidspartnere, og firmaet har de skandinaviske rettighetene til å selge Reuters og EPA bilder og videoer, men de representerer også andre utenlandske bildebyråer og –arkiver, som AP, AFP, Corbis, SIPA, Camera Press og Lehtikuva. Scanpix Scandinavia har ansvaret for forretningsutvikling og markedsføring, samt eksport av fotoproduksjonen ut i verden. Scanpix-Gruppen består av følgende: Scanpix Sverige AB, Scanpix Norge AS, Scanpix Danmark AS og Scanpix Baltics. NTB eier 49,9 prosent av Scanpix Norge A/S, resten besitter Schibsted.¹⁹⁵

Telegrambyrået har en omfattende avtale med bildebyrået om redaksjonelt innhold. I første rekke medfører det at NTB og Scanpix Norge går sammen om journalistiske oppdrag gjennom planlegging om morgenen og hver torsdag. Journalist og fotograf arbeider ofte tett sammen og foretar en rekke reiser sammen i løpet av året. Samarbeidet gjelder innenriks, utenriks, sport og kultur. På utenriks samarbeider Scanpix hovedsakelig med Reuters.¹⁹⁶

NTBs Nyhetskalender, Nyhetsportal og formiddagsmenyer

NTB rår over en av de største døgnåpne redaksjoner i Norge. Byrået har en støttefunksjon for flere av landets toneangivende mediebedrifter, både som produsent av nyheter og overvåker av nasjonalt og internasjonalt nyhetsmarked. Tre tjenester er spesielt nyttige for kundene: *Nyhetskalenderen*, *Nyhetsportalen* og *formiddagsmenyene*.¹⁹⁷

Nyhetskalenderen viser en datert oversikt over forhåndsmeldte begivenheter, både lokale, nasjonale og internasjonale. Kalenderen dekker politikk, samfunnsliv, økonomi, næringsliv, kultur, vitenskap og sport. Den er dessuten søkbar på sted, dato og tema. Stort sett består den av regelmessige høytider, merkedager og arrangementer sammen med pressemeldinger fra organisasjoner, institusjoner, bedrifter eller personer som ønsker dekning.¹⁹⁸ Kalenderen hjelper så vel byrået som kundene til å planlegge og koordinere dekningen i forkant av begivenhetene og fungerer likeledes som en arbeidsplan, der personalbehov kan avpasses. Prioriteringer kan gjøres i forveien, og journalistene får tid til å forberede seg, gjøre research, skaffe forhåndsinformasjon og avtale intervjuer. Nyhetskalenderen er til for at redaksjonene a priori kan foreta nyhetsprioriteringer.¹⁹⁹

---

¹⁹⁵ www.scanpix.no/ og www.scanpix.com/ [19.10.2006]

¹⁹⁶ Opplyst av NTBs redaksjonssjef i e-post den 31.10.2005.

¹⁹⁷ www.ntb.no/ [25.09.2006]

¹⁹⁸ S.st.

¹⁹⁹ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

Mediesosiologen Gaye Tuchman peker på bransjens behov for orden og kaller disse forberedte nyhetene for "A pre-scheduled event-as-news" som er "[...] an occurrence announced for a future date by its convenors; news of it is to be disseminated the day it occurs or the day after."²⁰⁰ Ved å definere et arrangement som en nyhetsbegivenhet gis også lignende tilstelninger status som nyhetsverdige og faglige vurderinger rutiniseres. Tid er luksus og med kalenderen forsøker redaksjonene å "[...] impose a structure upon time and space to enable themselves to accomplish the work of one day and to plan across days [...] the structuring of time influences the assessment of occurrences as news events."²⁰¹

Kalenderen er ikke bare en almanakk som letter nyhetsvurderingene. Den avhjelper også arbeidsfordelingen, slik at NTB og kundene kan organisere arbeidsoppgaver; hvilke annonserte begivenheter de må dekke, hvilke de kan dekke, hvilke hendelser som dekkes egenhendig og hvilke som kan unnværes.²⁰²

Den daglige produksjonen står i Nyhetsportalen, som er en passordbeskyttet nyhetsoversikt på internett. Dette er den løpende nyhetstjenesten. Her henter kundene idéer og nyhetssaker. Portalen inneholder alle utsendte saker fra NTB-redaksjonene fordelt på menyene Innenriks, Utenriks, Sport, Økonomi og næringsliv, Kultur og underholdning eller andre stoffområder. Journalistene i NTB bestemmer selv stoffkategori, og Valgmenyen inneholder IPTC's nevnte standardkategorier oversatt til norsk.²⁰³

Samtlige menyer oppdateres fortløpende og inneholder alt fra siste nytt og 48 timer tilbake. Nyheter eldre enn 48 timer fra den siste saken lagres i et elektronisk arkiv, som går tilbake til 1985. Enhver nyhet i portalen består av klokkeslettet den ble sendt ut og en overskrift. Ved å klikke på overskriften dukker teksten, eventuelt med foto, opp på en ny side. I en kolonne kalt "Aktuelt" til venstre for menyene fremheves tre føljetonger. Kolonnen uttrykker hva NTB forfølger. Sakene har en tendens til å sette en slags ukeorden.²⁰⁴

Hver morgen holder NTB et redaksjonsmøte mellom vakt sjefene, reportasjefederne, nyhets-, sports- og kultursjefene, i tillegg til en representant fra Scanpix. Møtet blir ledet av redaksjonssjefen, som deler ut to arbeidslister; én for innenriks og én for utenriks. Rett før møtet blir arbeidslistene sendt til Nyhetsportalen, slik at kundene tidlig får kjennskap til byråets planer. Innenrikslisten er spesielt detaljert og omfatter både planlagte reportasjer fra Nyhetskalendaren, føljetonger og akuttstoff. Den blir rangordnet etter punktene "Aktuelt"

---

²⁰⁰ Tuchman 1978:51

²⁰¹ S.st.:41

²⁰² Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

²⁰³ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

(akuttnyheter og føljetonger), ”Programsaker” (fra Nyhetskalenderen), ”Annet” (oftest føljetonger), ”Sjekkesaker” (eldre nyheter som kan blusse opp) og ”Droppet” (henlagte saker, gjerne fra Nyhetskalenderen). Droppesakene må ofte vike for en ny sak, eller de legges til side på grunn av kapasitetsmangel og signaler fra kundene.²⁰⁵

Etter møtet fortsetter vaktsjefene på deskene den fortløpende registreringen, mens reporterne sendes av gårde for å samle stoff til hovedsakene. Nyhetssjefene sender de endelige arbeidslistene til portalen under overskriftene ”Innenriks formiddagsmeny” og ”Utenriks formiddagsmeny”. Listene presenterer dagens planlagte produksjon, dvs. NTB's dagsorden, samt hvem (reporter/fotograf) som dekker hvilke saker. Listene var toneangivende for det daglige nyhetsbildet i de tre undersøkte avisene. Formiddagsmenyene legger frem en dagsorden som kundene forfølger. Utover dagen suppleres kundenes egenproduksjon med faktabokser, profiler, bakgrunnsopplysninger, analyser, i tillegg til andre kildeuttalelser og mulige vinkler. Samarbeidet mellom byrået og kundene angående fordeling og røking av oppgaver er tett, og sakene i formiddagsmenyene ble stadig fellesstoffet i de tre avisene.²⁰⁶ Lund (2002) mener nyhetskalenderne og formiddagsmenyene har stor innvirkning på kundenes dagsorden og utpeker nyhetsbyrået (Ritzau) som den mest betydningsfulle aktøren på den innenrikspolitiske mediearenaen i Danmark:

Opgjort som journalistiske originalbidrag overgås både Radioavisen og de øvrige elektroniske mediers indsats af Ritzaus Bureau (RB), hvis produktion i nyhetdsugen omfattede 180 redaktionelle enheder af landspolitisk art. Vore observationer på udvalgte redaktioner viser, at dags- og ugelisterne fra RB er vigtigere for den redaktionelle planlægning end Folketingets egne dagsordener og de politiske partiers pressemeddelelser. Samtidig er RB den helt dominerende kilde til de øvrige mediers landspolitiske stoff, så betragtet kvantitativt må det nationale nyhedsbureau betragtes som Danmarks mest indflydelsesrige aktør, når det gjelder den rutinepregede hverdagsjournalistik.²⁰⁷

Aviskundene: Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen

Alle de tre undersøkte avisene abonnerer på samtlige av byråets tjenester. Nyhetssidene i avisene er likt utformet, med tydelig avgrensete innenriks- og utenriksdeler. Aftenposten er riksdekkende, men konkurrerer også med Dagsavisen i og rundt Oslo. Bergens Tidende er en typisk regionavis. Alle tre er morgenaviser som utgis syv dager i uken med ekstra helgebilag for feature- og forbrukerstoff.

---

²⁰⁴ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

²⁰⁵ Merknad: Droppesakene fra arbeidslistene danner et kontekstuell bakteppe, men de er ikke med i analysen.

²⁰⁶ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

²⁰⁷ Lund 2002:109

Morgenutgaven til Aftenposten var i 2004 Norges største abonnementsavis med et samlet opplag på 249.861²⁰⁸. I 2003 var Aftenpostens samlede omsetning på 1 931 644 kroner. Aftenposten eies av Schibsted ASA og produseres av Schibsted trykk AS. I 2004 bestod redaksjonen av 350 medarbeidere, hvorav 262 var journalister og fotografer. Utenriksredaksjonen disponerte korrespondenter i Berlin, Brussel, London, Moskva, Amman, Stockholm og Washington. I Norge har avisen faste journalistkontakter i Bergen, Kristiansand, Stavanger, Tromsø, Ålesund og Trondheim. Aftenposten målte den største nyhetsredaksjonen i utvalget. Aftenpostens visjon er å være Norges beste og foretrukne informasjonsbedrift, som skal fremme ytringsfrihet og demokratiske verdier. Avisen tilbyr et koldtbord av riksnyheter, annen informasjon, kommentarer, bilder, artikler, reportasjer, debatter, og annonser som skal vekke interessen hos lesere i alle aldre.²⁰⁹

I analyseperioden trykket Aftenposten fremdeles i fullformatet. Da bestod den faste redigeringsmalen av én hoveddel og et bilag for helse og kultur titulert "I dag". På torsdager lå også et økonomibilag og et boligbilag ved. Lørdager het bilaget "Lørdag" Tilsvarende på søndager, men da utga de attpåtil et eget sportsbilag. Hoveddelen rommet vignettene "Nyheter", "Utland", to kommentarsider kalt "Arena", økonomiseksjonen, en annonsedel og "Sport". NTB-nyhetene figurerte under alle vignettene, utenom kommentarsidene, men storparten var plassert i "Nyheter" og "Utland".²¹⁰

I 2004 var Bergens Tidende Norges femte største avis med et opplag på 88.867.²¹¹ Avisen forfekter en liberal profil uten partipolitisk tilhørighet. Leserdekningen er størst i Bergen, men den har også mange lesere i Hordaland og Sogn og Fjordane. Dessuten har avisen spredte lesere ellers i Norge og utenlands. Like fullt er den en typisk storby- og regionavis. Bedriftens omsetning nådde samme året rundt 800 millioner kroner. Moderselskapet Bergens Tidende AS var opprinnelig en familiebedrift, men eies for tiden av om lag 300 aksjonærer, hvorav de tre største er: Orkla Media AS, Schibsted ASA og Nya Wermlands-Tidningens AB. Redaksjonen disponerte totalt 190 medarbeidere og drøyt 70 av dem skrev for avisen. Nyhetsgruppen arbeider hovedsakelig med nyheter fra distriktet, dvs. Bergen og Vestlandet. Gruppen for politikk og næringsliv holder tritt med nasjonaløkonomi og politikk. Avisen har lokalkontorer i Oslo, Førde, Voss og Stord. Sammen med Adresseavisen og Stavanger

---

²⁰⁸ www.mediebedriftene.no/novus/upload/file/avis/opplag%202004.pdf [08.10.2006]

²⁰⁹ www.aftenposten.no/radar/aftenposten/# [08.10.2006]

²¹⁰ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

²¹¹ www.mediebedriftene.no/novus/upload/file/avis/opplag%202004.pdf [08.10.2006]

Aftenblad spleiser Bergens Tidende på en korrespondent i Brussel. Dessuten kjøper avisen reportasjer og nyhetsreferater fra danske Jyllandsposten.²¹²

I analyseperioden utga Bergens Tidende i fullformatet fra mandag til lørdag, mens avisen kom i tabloidformatet på søndager. Til daglig ble avisen utgitt med bilaget "Tett på folk" med feature-, leder-, debatt- og kulturstoff, samt en annonseseksjon. Kulturstoffet inneholdt sporadisk NTB-saker, ellers bestod bilaget for det meste av egenproduksjon. På lørdager lå bilaget "BT Magasinet" ved. Der fantes intet fra NTB. Hoveddelen omfattet derimot en del NTB-nyheter, både under vignettene "Nyheter", "Økonomi" og "Utland". De to første sidene i avisen inneholdt lokalstoff, mens de etterfølgende sidene var krydret med distrikts- og riksnyheter. Der figurerte en del NTB-nyheter. Utenrikssidene inneholdt mye byråstoff, pluss artikler fra Jyllandspostens korrespondenter oversatt til norsk.²¹³

Opplaget til Dagsavisen var på 32.920²¹⁴ i analyseåret. Også Dagsavisen fastholder en politisk uavhengig stilling, skjønt avisen tradisjonelt vippet mot venstresiden. I Oslo konkurrerer Dagsavisen med Aftenposten om leserne. Dagsavisen har få abonnenter utenfor Oslo og omegn. Avisen vil være en moderne, uavhengig og samfunnskritisk kvalitetsavis og fremhever hendelser som står sentralt i det nasjonale og internasjonale nyhetsbildet, særlig i hovedstaden. Dagsavisen var den eneste av avisene som gikk med underskudd og i 2004 utgjorde produksjonsstøtten 41 371 112 kroner.²¹⁵ Dagsavisen eies av Stiftelsen Dagsavisen, men produseres av Schibsted Trykk AS. I 2004 rommet redaksjonen 109 faste ansatte, derav 42 journalister/fotografer, men ingen utenlandskorrespondenter.²¹⁶ Redaksjonens nærmeste partner er NTBs hovedkonkurrent ANB (Avisenes Nyhetsbyrå), hvor Dagsavisen også har eierandeler. Samfunnsavdelingen til ANB samarbeider tett med politisk avdeling i Dagsavisen. Blant annet produserer ANB noen kommentarer for avisen, mens Dagsavisen tilfører ANB nyhetsstoff og omvendt.²¹⁷

Dagsavisen ble redigert i tabloidformatet og kom med ulike bilag på alle utgivelsesdagene, unntatt søndag og mandag. Tirsdag lå "Mat og Drikke" ved, onsdag kom "Nye Biler", torsdag "Nye Trender", fredag "Nye Takter" og lørdag lå en redigert versjon av "The New York Times" inni avisen. I bilagene forekom intet fra NTB. I hoveddelen stod flere NTB-saker. De

---

²¹² www.bt.no/kundesenter/article270582.ece [08.10.2006]

²¹³ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

²¹⁴ www.mediebedriftene.no/novus/upload/file/avis/opplag%202004.pdf [08.10.2006]

²¹⁵ www.medieforvaltning-no.inforce.dk/graphics/SMF/Rapporter/Presse/Produksjonstilskudd_01-05.pdf [08.10.2006]

²¹⁶ Redaksjonstall fra Dagsavisens redaksjon sendt på e-post den 16.03.2006

²¹⁷ www.dagsavisen.no/omdagsavisen/partnere/ [08.10.2006]

to første sidene bestod av kommentarer, ledere og debatter. De påfølgende innenrikssidene inneholdt en hel del fra NTB, både notiser og artikler. Utenriksdelen var fylt med NTB-stoff. Under vignetten "Kultur" forekom en og annen kulturrelatert notis og artikkel fra NTB. Under vignetten "Navn i dag" figurerte også litt fra NTB.²¹⁸

Byråenes innflytelse

I dette kapitlet har vi gått nærmere inn på noen av aktørene i nyhetsmarkedet, med søkelys på nyhetsbyråets tjenester og kundenes bruk av dem. Nyhetsportalen er den sentrale databasen for NTBs kunder. Dit sendes saker på løpende bånd, dag og natt. Der finnes dagens nyhetsbilde, og kundene bruker portalen flittig både som nyhetsoversikt og idébank. Dessuten tilbyr portalen ferdigskrevet stoff (artikler, notiser, faktabokser, reportasjer osv.) til papir- og nettavisene. Portalen kan deles opp i alle slags stoffgrupper, men det er Innenriks- og Utenriksmenyen som danner utgangspunktet her.

Tidlig på dagen, etter at morgenskiftet er kommet på jobb, holder redaksjonene i NTB et felles morgenmøte. Når møtet er ferdig sendes beslutningene og prioriteringene ut i portalen som en saksliste. Disse heter Innenriks og Utenriks formiddagsmeny og er svært toneangivende for nyhetsbildet i avisene dagen etter. Lund (2002) fant at formiddagsmenyene til Danmarks nasjonale nyhetsbyrå, Ritzau, var av stor betydning for den rutinepregete innenriksjournalistikken. Mine observasjoner tyder på at NTB ytte en tilsvarende innflytelse på de tre avisene, men byrået spiller likeledes en betydelig rolle for utenriksbildet.

Ved å ettersøke alle NTB-nyhetene i de tre avisene dagen derpå, var det mulig å skille ut de publiserte fra de upubliserte nyhetene, attpåtil solonotisene. Hovedtyngden av innenriks- og utenriksnyhetene fra NTB forekommer på avisenes første nyhetssider, men enkelte forelå også i kultur- og økonomidelene til Aftenposten og Bergens Tidende. Sports- og kommentarstoffet tilhører ikke denne undersøkelsen.

---

²¹⁸ Forfatterens observasjoner fra høsten 2004 til høsten 2005

Kapittel 4: Hvordan nyheter forsvinner

Med en spidsformulering kan den redigerende magtudøvelse anskues som tilsløring gjennom afsløring, idet den institutionelle praksis skjuler ufattelig meget ved at sette afklarende fokus på relativt lidt.

Anker Brink Lund²¹⁹

I forrige kapittel tok vi en titt inn i NTB-redaksjonen og så på tre sentrale nyhetstjenester: Nyhetskalenderen, Nyhetsportalen og formiddagsmenyene. I dette kapittelet presenterer jeg resultatene fra min undersøkelse med fokus på hvor mye og hva de tre avisene forkastet, samt når og hvordan NTBs sakene ikke ble til nyheter.

Datamaterialet er omfangsrikt. Først presenter jeg innenriks- og utenriksnyhetene samlet i oversiktstabeller. Derneft går jeg nærmere inn på variablene: *NTBs kategorier, upubliserte kilder, deadline, fotonyheter og regioner* pluss forbindelsen *regioner og kategorier*. I løpet av nyhetsuken, fra mandag 25.10.04 til mandag 13.12.04, produserte NTB 355 innenrikssaker og 349 utenrikssaker (tabell 3.1). Til sammen produserte NTB 704 nyheter. Det gir et omtrentlig gjennomsnitt (M) på 100 ulike telegrammer hver dag, men i realiteten varierer det mest mellom hverdagene (M=118) og i helgen (M=57):²²⁰

Tabell 3.1 Innenriks og utenriks i den konstruerte nyhetsuken fordelt på publiserte og upubliserte nyheter i Aftenposten morgen, Bergens Tidende og Dagsavisen. N = 704²²¹

	Antall nyheter	Publiserte	Upubliserte
Innenriks	355	243	112
Utenriks	349	205	144
Sum	704	448	256
Prosent	100	64	36

²¹⁹ Lund 2002:189

²²⁰ Hele uken: $704/7=100.6$. Hverdagene: $590/5=118$. Helgen: $114/2=57$

²²¹ Jeg presenterer en del tabeller og nyhetslister i teksten og ikke som vedlegg. Dette øker sidetallet, men forenkler også lesningen.

Av tabell 3.1 går det frem at andelen upubliserte NTB-nyheter var på 36 prosent, mens andelen publiserte lå på 64 prosent.²²² Den relativt høye andelen nyheter på trykk skyldes blant annet at solonotisene er med. I tillegg til at korresponderende hendelser og ukrediterte uttrekk ble ettersøkt i avisene og registrert som publiserte nyheter når de ble funnet. Alle NTB-nyhetene ble oppsporet side for side og artikkel for artikkel i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen. På det viset ble også den fordekte bruken avdekket. Denne skjulte bruken svarer til Allerns (2001) kommersielle nyhetskriterier. Spesielt nummer 2 og 3 som sier at jo bedre tilrettelagt en nyhet er journalistisk, og når den i tillegg kan presenteres med journalistens egen byline forbedres sjansene for å havne på trykk.²²³ NTB forsyner kundene med en rekke ferdigskrevne artikler, som letter presset på avisredaksjonene. Journalistene der kan enkelt redigere teksten, eventuelt tilføre noe nytt eller rett og slett kontakte de samme kildene for å få den samme uttalelsen, eller bare bruke Scanpix-bildet. Tabell 3.1 viser også at produksjonsvolumet til innenriks- og utenriksredaksjonen er nokså jevnt i løpet av en nyhetsuke, men avisene bruker færre utenriks- enn innenriksnyheter. Sannsynligvis fordi avisene utgir færre utenrikssider og bevilger utenriksstoffet mindre plass.

Igjen i Nyhetsportalen ligger altså flere utenriks- enn innenriksnyheter, og hver dag går gjennomsnittlig 36 NTB-meldinger til grunne så vel prosentvis som i absolutte tall. Dersom en tenkt husholdning abonnerte på alle tre avisene i et år, skulle denne familien gå glipp av 13 140 byrånyheter. Abbonerte de kun på én av avisene ville antallet tapte nyheter økt betraktelig.²²⁴

Prioriterte versus nedprioriterte NTB-nyheter

Artikler og notiser markerer et prioriteringsskille. Notisene er kortfattede beskjeder, mens artiklene er mer detaljerte referater. Selv om notisen er konsis er ikke informasjonen mindre viktig av den grunn. Noen hendelser overbetones fordi redaksjonen lønner en reporter og vil ha en artikkel for strevet.²²⁵ Andre ganger setter deskjournalisten sammen notiser fra diverse kilder, inklusive NTB, til én samleartikkel. En hendelse kan dessuten gjengis som notis i én avis og artikkel i en annen. Følgelig tilkjennegir notisen den enkelte redaksjons vurdering av hendelsen, ikke hendelsens ubetydelighet. En notis behøver ikke være mindre aktuell eller vesentlig enn en artikkel. Solonotisen er her den mest bortgemte nyheten i nyhetsbildet:

---

²²² Vi ser altså at gjennomsnittet (M) og prosentandelen samsvarer, dvs. absolutte tall og prosenttall er like.

²²³ Allern 2001:66

²²⁴ $36 \times 365 = 13\ 140$

²²⁵ Tuchman 1978:24

Tabell 3.2 Publiserte nyheter i den konstruerte nyhetsuken fordelt på prioriterte nyheter og solonotiser i Aftenposten morgen, Bergens Tidende og Dagsavisen. N = 448

	Sum	Prioriterte	Solonotiser
Publiserte nyheter	448	325	123
Prosent	100	73	27

I tabell 3.2 utgjør andelen solonotiser hele 27 prosent av alle sakene som kom på trykk. 123 av 448 publiserte NTB-nyheter ble en enkeltstående notis i enten Aftenposten morgen, Bergens Tidende eller Dagsavisen. Som sagt er ikke notisen nødvendigvis irrelevant eller uvesentlig. Det forholdsvis høye antallet enkeltstående notiser demonstrerer hvor variabelt de tre avisredaksjonene bedømmer NTB-stoffet:

Tabell 3.3 Solonotiser fordelt på innenriks- og utenrikssidene i de tre omnibusavisene. N = 123

	Innenriks	Utenriks	Sum	Prosent
Aftenposten	25	7	32	26
Bergens Tidende	3	13	16	13
Dagsavisen	39	36	75	61
Sum	67	56	123	100

Tabell 3.3 viser at noen flere innenriksnyheter blir solonotiser. Dagsavisen har klart flest solonotiser, over dobbelt så mange som Aftenposten. Bergens Tidende trykker færrest. Hos Aftenposten og Bergens Tidende er avviket mellom deskene stort og diametralt motsatt. Innenriksdesken til Aftenposten tar ut flere solonotiser. Motstykket er utenriksdesken til Bergens Tidende. Solonotisene pluss de upubliserte nyhetene gir de forsømte NTB-nyhetene:

Tabell 3.4 Innenriks og utenriks i den konstruerte nyhetsuken fordelt på prioriterte og forsømte NTB-nyheter i Aftenposten morgen, Bergens Tidende og Dagsavisen. N = 704

	Sum	Prioriterte	Forsømte
Innenriks	355	176	179
Utenriks	349	149	200
Sum	704	325	379
Prosent	100	46	54

Så mye som 54 prosent av NTBs totale produksjon, likeledes 54 NTB-nyheter per dag, ble i analyseperioden forsømte nyheter. Over halvparten av NTB-nyhetene er enten en unnselig notis i én avis, eller den publiseres ikke i det hele tatt. Også tabell 3.4 forteller at det er flest utenriksnyheter som forsømmes.

Delte meninger om Toskas nye skjegg

Størrelsen på et nyhetsreferat sier altså mer om redaksjonens vurdering av hendelsen, saken eller uttalelsen og mindre om dens betydning. Klokken 15:33, torsdag 18. november, dukket nok en Nokas-sak opp i Nyhetsportalen vedlagt foto og med overskriften: "Nytt bilde viser

Toska med skjegg”.²²⁶ Den gangen var David Aleksander Toska (utpekt til hovedmannen bak Nokas-ranet) fortsatt på frifot, og etterforskerne hadde funnet et nytt bilde av ham i forbindelse med ransakingen av boligen til Toskas samboer i Sandnes. Bildet er fra tiden etter ranet. Fotografiet viser Toska med skjegg og såpass forandret at politiet offentliggjorde bildet i håp om ”...å få inn opplysninger fra folk som måtte ha observert ham.”²²⁷ Både Aftenposten og Dagsavisen trykket det nye fotografiet. Aftenposten bevilget saken to kolonner i en mellomstor artikkel, mens Dagsavisen forklarte bildet med en kort notis. Bergens Tidende trykket ikke saken i det hele tatt. I Aftenposten sammenligner journalisten det nye bildet med ett tidligere. Brødteksten blander utsnitt fra Nyhetsportalen med to replikker fra en politiinspektør ved Rogaland politidistrikt. Nyheten er med andre ord bildefunnet.

Alle tre avisene vurderte saken forskjellig. Toska ble på denne tiden kalt ”mesterhjernen”, og hans symbolske kapital steg i takt med mediedekningen. Oppmerksomheten han mottok tjente til å bygge opp en kjendisstatus, tross ranets tragiske følger. Politiet i Rogaland ønsket å offentliggjøre bildet. Både NTB og Aftenposten skrev en artikkel om Toskas nye utseende, mens Dagsavisen pliktoppfyllende fulgte politiets oppfordring og utga bildet som en etterlysning. Bergens Tidende overså bildet og laget ingen nyhetssak overhodet.

Sett i forhold til Galtung og Ruges nyhetsverdier inngår bildet i en føljetong om Nokas-ranet (F7). Det nye fotografiet er absolutt en punkthendelse (F1) som passet til journalistenes egen arbeidsrytme. Før bildet ble funnet hadde Nokas-ranet allerede brutt nyhetsterskelen (F2). Det nye fotoet var entydig (F3), meningsfullt (F4) og konsonant (F5) både som en kriminal- og kjendissak. Som kriminalsak har nyheten definitivt en negativ (F12) klangbunn. I og med stjernestatusen Toska ble til del, godt hjulpet av og karakteristikken ”mesterhjerne”, entret han også eliterekkene (F10), takket være medienes hang til personifisering (F11). Det vil si at de interne faktorene til Østgaard (forenkling, identifikasjon og sensasjonalisme) er nærværende. Til tross for høye verdier på de fleste faktorene prioriterte ingen av avisene likt, men likevel overensstemmende nok til at bildet av en skjeggete Toska figurerte i to av tre aviser. Dette stemmer med Østgaards vektlegging av kildenes innflytelse, siden det var særlig politiet som hadde interesse av at bildet kom på trykk.

---

²²⁶ NTB 18.11.2004 klokken 15:33

²²⁷ Aftenposten 19.11.2004:4

Enighet om kriminalitet og politikk

Så vel Østgaards som Galtung og Ruges nyhetsverdier er en smule generelle og egner seg dårlig til å forklare ulike redaksjonelle valg. Hva som kommer på trykk, hva som blir solonotiser og hva som ikke kommer på trykk beror blant annet på leserkrets og konkurranse. Bergens Tidende konkurrerer ikke i like stor grad om de samme leserne som det Aftenposten og Dagsavisen gjør i Oslo.

Selv om Aftenpostens morgenutgave er riksdekkende innebærer hovedstadsområdet en verdifull leserkrets, derav betydelige annonseinntekter. Som abonnementsavis konkurrerer Aftenposten tett med Dagsavisen i Oslo og omegn. I 2004 hadde Aftenpostens morgenutgave 101 287 abonnenter i Oslo. Tilsvarende abonnentstall for Dagsavisen var på 21 895²²⁸, nesten 67 prosent av det totale opplaget på 32 920 i 2004. 40 prosent av Aftenpostens abonnenter på 249 861 hadde bostedsadresse i Oslo. I Oslo er opplaget til Aftenposten nesten fem ganger så høyt som Dagsavisens. Til gjengjeld kan Dagsavisen kapre større markedsandeler av Aftenposten enn omvendt.

Tabell 3.5 NTB-nyheter som forekom i mer enn én av avisene. N = 217

	Innenriks	Utenriks	Sum	Prosent
Aftenposten & Dagsavisen	74	14	88	40,6
Dagsavisen & BT	12	30	42	19,4
Aftenposten & BT	12	15	27	12,4
Aftenposten, BT & Dagsavisen	29	31	60	27,6
Sum	127	90	217	100,0

Tabell 3.5 viser at Aftenposten og Dagsavisen dekket flest av de samme sakene fra NTB, på innenriks især. På utenrikssidene var Dagsavisen og BT mest samkjørte. De samme utenriksnyhetene figurete oftest i alle tre avisene, men innenrikssidene har nesten like mye fellesstoff. Det samlede antallet like innenriks- og utenriksnyheter i alle tre avisene var temmelig jevnt. Bare et par flere utenriks- enn innenriksnyheter ble fellesstoff. Det gir et omtrentlig gjennomsnitt på åtte fellesnyheter i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen hver dag. Dagstøtt står altså fire innenriks- og fire utenriksaker fra byrået i alle tre avisene. Dette var stort sett hovedsakene listet opp i formiddagsmenyene under punktene Aktuelt og Programsaker, altså en kombinasjon av nye og planlagte saker. Det som skiller avisenes nyhetssider ifra hverandre er fokussakene til hver enkelt avis, men som Lund (2002)

²²⁸ www.aviskatalogen.no/index.asp?section [14.09.2006]

poengterer; fokussakene blir gjort til fellessaker og føljetonger ved hjelp av nyhetsbyrået.²²⁹ Når NTB etter morgenmøtet sender arbeidslistene til Nyhetsportalen følger avisene etter og lager egne vrier på fellesstoffet. På den måten enes avisene om et felles nyhetsbilde og en allmenn dagsorden, når det gjelder rutinejournalistikkens hovedsaker.

Lemen-effekten²³⁰ er tydeligst på innenrikssidene til Aftenposten og Dagsavisen. Fremfor alt forekommer fellessakene i kategoriene Kriminalitet og rettsvesen, samt Politikk. Kriminal saker er populære hos NTBs kunder og når høyt på Galtung og Ruges nyhetsverdier. En kriminell handling passerer nyhetsterskelen (F2), fordi den gjerne er en utvetydig (F3), til dels overraskende punkthendelse (F1) med negative konsekvenser (F12). I tillegg har den potensialet til å bli en føljetong (F7), i og med at forbrytelsen aktiviserer en etterforskning og en påfølgende rettssak. Etterforskningen har en innebygd spenningskurve som leder mot pågripelsen. Rettssakene følger også en dramaturgi som ender i domsavsigelsen. Dessuten er rettssaker forhåndsmeldte Programsaker ifra Nyhetskalendarer, og kundene kan planlegge og koordinere dekningen. I ”The Interplay of Influence” kommer Jamieson og Campell med en plausibel forklaring på hvorfor kriminal saker er så populære:

The crime story is the model for hard news. A violent crime [...] is an event, a definable happening. It occurs between individuals (perpetrators and victim). It is dramatic, conflictfilled, and involves extreme physical action and emotional intensity. It disrupts legitimate order and threatens the community. Ordinarily, what happened can be told in a short, simple story, and information about the event can be verified by official sources such as the police or district attorney. The crime scene (or its effects) is usually visual, is easily reduced to tape or photograph, and is part of the regular beat of a reporter. A typical crime has all the qualities of a newsworthy event: it is (1) personalized – it happened to specific individuals; (2) dramatic, conflict filled, controversial, violent; (3) actual and concrete, not theoretical or abstract; (4) novel or deviant; and (5) linked to issues of ongoing concern to the news media.²³¹

Politiske nyheter fra NTB handler mest om stortings- og regjeringsspolitikk. Bortsett fra hovedsakene i formiddagsmenyene er det i første rekke Aftenposten og Dagsavisen som publiserer de samme nyhetene i kategorien Politikk. Politiske nyheter oppfyller også en del nyhetsverdier. De lar seg lett personifisere (F11) ved hjelp av elitepersoner (F10), idet de medfører kildeuttalelser og pressemeldinger fra institusjoner og organisasjoner, helst representanter for disse. I tillegg inneholder mange politiske nyheter en potensiell konflikt (F12), internt eller mellom partiene, men også overfor velgerne. Følgelig er mulighetene for å utvikle en føljetong (F7) til stede. En politisk nyhet starter gjerne med en punkthendelse (F1) tilpasset arbeidsrytmen; en pressemelding, et utspill eller et kontroversielt forslag som avfører en serie kommentarer, utsagn og forsvar. Dette er anslaget til et politisk drama. Føljetongen

---

²²⁹ Lund 2002:75

²³⁰ Lund 2002:188-189

²³¹ Jamieson, Kathleen H. & Campell, Karlyn K. 2006:41-42

utvikles når flere politikere og andre kilder kommer på banen. Ikke sjelden begynner dramaet i nyhetsbyrået, som blir kontaktet og derpå setter i gang jungeltelegrafene.

Både nyheter i kategorien Kriminalitet og rettsvesen og nyheter om Politikk følger handlingsforløp som faller sammen med rutinejournalistikkens behov for forutsigbarhet. De fleste hendelsene, inklusive utspillene, følger et mønster som redaksjonene kjenner til og kan innrette seg etter. Mye kan dekkas fra desken via e-post og telefonintervjuer. Kategoriene er også populære fordi nyhetene kan bli føljetonger og innfrir profesjonelle krav om vesentlighet, identifikasjon og aktualitet. Etter nyhetens start, eventuelt føljetongens anslag, disponerer mediene en redigerende makt over forløpet.

I lys av markedssituasjonen synes Bergens Tidende å operere mer selvstendig enn avisene som konkurrerer i Oslo. Aftenposten og Dagsavisen forfølger hverandre tettere. På den andre side er Bergens Tidende mer regionalt forankret enn de to andre avisene og produserer flere lokale fokussaker på sidelinjen av NTBs interesseområde og rekkevidde. Bergens Tidende har litt mindre fellesstoff. Fellesstoffet på innenrikssidene i Aftenposten og Dagsavisen handler oftest om prosesser på Tinghuset eller i Stortinget. Institusjoner med faste pressekorps rapporterer rutinemessig tilbake til deskene.

Stoppet av pressen

NTB produserer flest nyheter i kategorien Politikk, særlig på utenriks.²³² Tre politiske begivenheter satte preg på Utenriksmenyen i analyseperioden: Valget i USA den 02. november, Yasser Arafats sykeleie og død den 11. november og valget i Ukraina, som måtte gjennom hele tre runder. Den første valgongangen ble holdt den 31. oktober, den andre 21. november og den tredje og avgjørende runden ble holdt den 26. desember. Det var etter andre valgongang, spesielt etter påtrykk fra USA og EU, at vestlige medier for alvor fattet interesse for den berømte oransjerevolusjonen. En dekning som drev Ukrainas høyesterett til å erklære 2. valgongang ugyldig den 03. desember 2004. Disse politiske begivenhetene ble ikke forsømte, men ved nøyere ettersyn fant jeg noen meldinger som kunne blitt formidlet videre.

For eksempel var alle pressefolk, inklusive NTB, skråsikre på at Arafats død ville bli kunngjort onsdag den 10. november. Temaet i avisene dagen etter ble hans forestående begravelse og hvor han skulle gravlegges, dvs. en mulig konflikt innen kort tid. 10. november, dagen før Arafat sovnet inn formidlet NTB et telegram fra AFP vedrørende de palestinske selvstyremyndighetene:

Fatuh overtar ansvaret

Publisert: 10.11.2004 13:48

Ramallah (NTB-AFP): Palestinske ledere ble onsdag enige om at nasjonalforsamlingens president Rawhi Fatuh skal overta det øverste politiske ansvaret når Yasser Arafat er død.

Dette er i tråd med den palestinske loven. Fatuh skal overta som leder for de palestinske selvstyremyndighetene i 60 dager, inntil det kan holdes valg på en ny president, ifølge en høytstående palestinsk talsmann. (©NTB)

Notisen forble upublisert. I løpet av onsdagen la NTB ut 13 artikler og notiser, hvorav nesten alle dreiet seg om Arafat. Åtte kom i avisene, mens fem forble upubliserte. Tre av disse tikket inn etter hverandre:

10:06 – **Arafats død vil bli kunngjort onsdag** – Kategori: Politikk. 3 kilder: 2 elite menn + Anonym
10:37 – **Arafat kan bli flyttet til Jerusalem** - i *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk)
11:00 **Israel godtar Arafat-begravelse i Ramallah** - i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk)
11:30 **Islamsk religiøs leder besøker Arafat** - utdrag i *Aftenposten* og *BT* artikkel (Politikk)
12:07 **Palestinsk geistlig: - Han er i live** - i *Aftenposten* artikkel (Politikk)
12:32 **Arafats død kan gi ny giv** – Kategori: Politikk. 5 kilder: 5 elite menn
13:45 **Arafats livvakter sørger** (m/foto) – Kategori: Krig og konflikter. Kilde: Vanlig mann
13:48 **Fatuh overtar ansvaret** – Kategori: Politikk. Kilde: Navnløs
14:22 **Arafat blir ikke koblet fra** - m/foto, i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk)
17:29 **Suha knyttes til palestinsk erkefiende** - m/foto, i *BT* artikkel (Politikk)
18:00 **Shaath: - Arafat lider av lever- og nyresvikt** - i *Aftenposten* og *BT* artikkel (Politikk)
18:13 **Arafat blir gravlagt blant ruinene** - m/foto, i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk)
19:05 **Religiøs leder ved Arafats sykeseng** - i *Aftenposten* og *BT* artikkel (Politikk)

Arafats dødsleie ble viet atskillig spalteplass i alle tre avisene. Bergens Tidende bevilget tre forskjellige artikler over en hel side. Den ene artikkelen er vinklet på Arafats tilstand og hvor han skal gravlegges. Artikkelen er illustrert med et bilde av Arafats ruinerte hovedkvarter i Ramallah. Bildet er tatt av Reuters' fotograf og hentet fra Scanpix. Den andre artikkelen handler om hans kone Suha, hennes "bizarre opptreden de siste ukene og kamp for arven."²³² Siden er toppet med en featurereportasje illustrert med fire bilder, hvorav det største viser et gråtende barn som holder tre brennende lys. Artikkelen er på en gang en reportasje fra Gaza-stripen og en nekrolog over Arafat. Korrespondenten beskriver opplevelsen av å være sammen med menneskene som samlet seg for å be for sin helt utenfor hovedkvarteret. Han har fått tak i et medlem av Arafats Fatah-milits, som tar reporter og fotograf med på en rundtur gjennom Gaza og Arafats liv. Foruten det gråtende barnet figurerer et portrettbilde av Fatah-medlemmet, samt et foto av 4000 bedende mennesker i El Emary-moskéen og ett av brølende militante palestinere med maskingevær.

---

²³² Se tabell 3.6

²³³ Bergens Tidende 11.11.2004:16

Aftenposten topper utenriksdelen med to artikler om Arafats sykeleie; én stor fra korrespondenten i Ramallah og én kort fra korrespondenten i Paris. Sistnevnte refererer til tre høytstående kilder som alle kan avkrefte ryktene om at Arafat allerede er død eller vil bli utsatt for aktiv dødshjelp. Førstnevnte handler om ”heftige protester mot at Arafat skal begraves i Ramallah”²³⁴ og innledes med intervjuer av to studenter ved Bir Zeit-universitetet i Ramallah. Studentene ytrer sin misnøye med at Arafat blir stedt til hvile i Ramallah istedenfor Gaza, men allerede i andre avsnitt begynner spekulasjonene om Arafat ble forgiftet og allerede har vært død i en uke. Reporteren forfølger denne konspirasjonsteorien over to avsnitt før han avslutter med at journalistene har begynt å intervju hverandre ”i mangelen på nyheter.”²³⁵ Et stort foto viser en student med et palestinaskjerf surret rundt hodet. På skuldrene hans sitter en annen student som holder opp en plakate av Arafat med skjerfet tilsvarende rundt hodet. Studenten viser fredstegnet over Arafats hode. Fotoet er hentet fra AP gjennom Scanpix og antyder til nød en etterfølger.

Dagsavisen lager én større artikkel, som omhandler Arafats gravplass og problemene med sikkerheten under seremonien. Overskriften lyder: ”Venter kaos rundt Arafat-begravelsen”.²³⁶ Journalisten har laget en samlemelding på en halv side med ett stort foto av det raserte hovedkvarteret i Ramallah. Bildet er fra Reuters/Scanpix, mens brødteksten består av NTBs nyhetsmeldinger klokken 10:37, 11:00, 14:22 og 18:13 dagen før. Artikkelen inneholder ikke en eneste referanse til NTB eller et ord om Arafats etterfølger.

Vi har nå sett et eksempel på at alle tre avisene unisont valgte bort en viktig melding om den politiske prosessen i kjølvannet av Arafats bortgang, mens de samtidig konsentrerte seg om å pleie Arafats aura og myte. I fellesskap glemte journalistene sitt samfunnsoppdrag, mens de ventet på legendens siste sukk. Galtung og Ruges (1965) eksklusjonshypotese sier at en hendelse som ikke blir noen nyhet må skåre lavt på alle 12 faktorene. Beskjeden om Fattuhs overtakelse av presidentembetet, selv om det bare var inntil videre, er en nyhetsmelding som har forholdsvis høye verdier på alle faktorene, bortsett fra F6 overraskelse og delvis F9 elitenasjon. Komplementærhypotesen sier at en hendelse må kompensere ved å skåre ekstra høyt på noen faktorer, dersom andre faktorer er fraværende. Telegrammet har ganske høye verdier i F1, F3, F4, F5, F7, F8, F10 og F11. Det er med andre ord en entydig (F3), meningsfull (F4) og konsonant (F5) punkthendelse (F1) som inngår i en føljetong som alt har brutt nyhetsterskelen (F7). Meldingen kunne fint vært komponert (F8) som en notis i avisenes

---

²³⁴ Aftenposten 11.11.2004:6

²³⁵ S.st.

sidemaler om Arafat. Den angår elitenasjoner (F9), iallfall deres regjeringer (F10).²³⁷ Notisen handler om en person (F11) som skal overta makten (F10) i et land herjet av maktkamp og konflikter (F12). Den faktoren meldingen skårer lavest på er F6 overraskelse.

Tidligere samme dag, rettene sagt natt til onsdag klokken 03:09 norsk tid, kom en kunngjøring fra Washington som heller ikke overrumplet redaksjonene: "Ashcroft og Evans ut av Bush-regjeringen".²³⁸ Klokken 12:21 kommer en utfyllende artikkel som Dagsavisen utgir i sin helhet. I ingressen står det: "Det kom ikke som noen stor overraskelse, at USAs justisminister John Ashcroft og handelsminister Donald Evans varslet sin avgang bare vel en uke etter at president George W. Bush var gjenvalgt."²³⁹ Denne meldingen, inklusive hentydninger til aktuelle etterfølgere, ble viet fyldige artikler i alle tre avisene. Aftenpostens korrespondent i New York skriver den mest oppdaterte artikkelen som ligner meldingen fra Utenriksmenyen klokken 22:03: "Alberto Gonzales blir USAs nye justisminister".²⁴⁰

I løpet av den samme dagen prioriterer tre ulike redaksjoner likt angående to lignende politiske hendelser. Utskiftningene av to ministere i Bush-regjeringen oppnår stor spalteplass og blir behørig omtalt i alle tre avisene, mens Arafats etterfølger passerer ubemerket. I begge eksemplene var overraskelsesmomentet (F6) lavt. Prioriteringen passer dog inn i Galtung og Ruges kulturrelaterte faktorer. Vestlige journalister har bedre kjennskap til USAs administrasjon (F9+F10) enn den palestinske og kan derfor skrive lengre karakteristikker og portrettartikler (F11) om de avgående ministrene (F10+F11) i den daværende regjeringen, i Aftenpostens tilfelle en profil (F11) av den påtroppende ministeren (F10). Hendelsene i Washington skårer altså høyere på de kulturrelaterte faktorene.

Allerns kommersielle nyhetskriterier utfyller de klassiske nyhetsverdiene og peker på en fremherskende markedslogikk i dagens redaksjoner. De to første kriteriene sier at jo lavere kostnader knyttet til nyheten og jo bedre tilrettelagt nyheten er, desto større er sjansen for at den blir publisert.²⁴¹ På tross av at notisen om Fattuh var ferdigskrevet og billig å overføre fra Nyhetsportalen til sidemalene i avisene ble den altså ikke brukt. Dersom disse to kriteriene var reelle kunne notisen godt stått i avisene, for alle nyheter fra Nyhetsportalen er tilgjengelige og tilrettelagte så lenge abonnementet er betalt. Imidlertid er notisen verken eksklusivt tildelt eller sensasjonell, slik Allern hevder nyhetene i dag bør serveres for å bli

---

²³⁶ Dagsavisen 11.11.2004:20

²³⁷ Palestina er trolig blant de mest dekte nyhetslandene i hele verden.

²³⁸ NTB 10.11.2004 klokken 03:09

²³⁹ Dagsavisen 11.11.2004:19

²⁴⁰ NTB 10.11.2004 klokken 22:03

²⁴¹ Allern 2001:66

foretrukne. Ingen nyheter i Nyhetsportalen blir eksklusivt tildelt. De tilbys alle kundene. Korrespondentene til Aftenposten og Bergens Tidende/Jyllandsposten laget en egenhendig sak og vinkling på utskiftningene i Washington, mens Dagsavisens portvakt lastet NTB-artikkelen ned og limet den hel og uredigert inn i avisens sidemal. Dagsavisen utga artikkelen til NTB, ettersom redaksjonen ikke disponerte en egen korrespondent som kunne tilføre saken eksklusivitet. To av tre redaksjoner publiserte en eksklusiv versjon, mens Dagsavisen ga avkall på dette. Sensasjonalisme kan ikke forklare hvorfor beskjednen fra hovedkvarteret i Ramallah forble upublisert, mens avisene utga opplysningene fra Det Hvite Hus. Begge er forholdsvis like og ingen av dem bærer preg av å være følelsesbetonte og sensasjonelle. Verken de klassiske nyhetsverdiene eller de fornyede kommersielle kriteriene kan fullt ut forklare at to sammenlignbare hendelser opplever forskjellsbehandling av avisene.

Både meldingen fra Ramallah og meldingen fra Washington hører inn under kategorien Politikk. En nyhetskategori som overveiende er forbundet med hendelser fra Europa og USA. Dessuten kommer meldingen fra Det Hvite Hus i kjølvannet av presidentvalget den 02. november og inngår i valgføljetongen. Føljetongen om Midtøsten er en lang konfliktlinje og har tradisjonelt tilhørt kategorien Krig og konflikter. Den forsømte NTB-nyheten kan være et eksempel på en melding som velges bort fordi den ikke passer inn i den tradisjonelle dekningen forbundet med en konfliktregion. Meldingen tilhører rett og slett feil kategori.

Ifølge Tuchman (1978) rommer nyhetsinstitusjonen et innbyrdes hierarki, som kan bidra til å forklare eksklusjonen av beskjednen fra de palestinske myndighetene. Reporterens status bestemmer hvems informasjon som publiseres og dermed blir oppfattet som kvalitetsnyheter. Redaktører foretrekker reportasjer skrevet av lønnede reportere og korrespondenter foran frilansere og stringere, selv om sistnevnte er billigere, om ikke av andre årsaker enn fordi nyhetsbedriften har investert i egen arbeidsstokk. På lignende vis havner nyheter tilbudt av nyhetsbyråene lavere på rangstigen. Redaktører foretrekker å publisere materiale forberedt av lønnede medarbeidere og ikke av nyhetsbyrået.²⁴²

Dette er dog situasjonsbetingete avveininger, men meldingen fra selvstyremyndighetene, som ble ignorert av alle tre avisene kom gjennom byråkanalen, mens Aftenposten og Bergens Tidende trykket egne reportasjer om Arafat og hans begravelse. Enda dette var featurereportasjer, som vanligvis er å finne i bilagene og som beskrev reporterens subjektive opplevelser av å være tilstede: "Skuddsalvene jager nattetillheten utenfor Yasser Arafats gamle hovedkvarter i Gaza natt til 10. november, muslimenes helligste døgn. Med skingrende

røst roper ung og gammel sin bønn til Allah om å berge presidentens liv.”²⁴³ Aftenpostens korrespondent konkluderte tilmed eksplisitt at ”journalister [...] går «live» på luften for å fortelle at det ikke er noe å fortelle.”²⁴⁴ Dagsavisen på sin side redigerte flere NTB-nyheter sammen til én artikkel, som imidlertid ble presentert med deskjournalistens personlige byline. Alle avisene presenterte, eller lot som de presenterte, eget stoff angående Arafat. Når det gjelder opplysningene fra Washington brukte Aftenposten og Bergens Tidende sine korrespondenter i New York, mens Dagsavisen denne gangen overførte én hel NTB-artikkel uredigert og kreditert NTB. Når avisene har reportere i nærheten av stedet velger redaksjonene tydeligvis å bruke reportasjene til sine ansatte reportere på nyhetssidene, selv om artiklene var mer subjektive og beskrivende enn opplysende.

Vi har altså med en nyhet som ble droppet fordi den brøt med den sedvanlige deknningen av et konfliktområde. Arafat derimot personifiserer denne konflikten og omtales utførlig. Dessuten foretrakk redaksjonene å publisere materialet forberedt av egne medarbeidere, som fulgte konfliktlinjen. Nyheten om Fattuhs overtakelse er forsømt og hendelsen er gått i glemmeboka. Avisene nevnte den ikke, på tross av viktigheten. Hendelsen var et ledd i en demokratiseringsprosess som tok til etter Arafats æra. Kildene er NTB, AFP og en høytstående talsmann.

NTBs stoffmiks

I løpet av analyseperioden lagde NTB nyhetssaker innenfor 15 ulike nyhetskategorier, og til tross for at den totale produksjonen i løpet av nyhetsuken er temmelig jevn mellom innen- og utenriks, spriker det veldig per kategori:

---

²⁴² Tuchman 1978:24

²⁴³ Bergens Tidende 11.11.2004:16

²⁴⁴ Aftenposten 11.11.2004:6

Tabell 3.6 NTBs Nyhetsportal i den konstruerte uken fordelt på kategorier og menyer. N = 704

	Innenriks	Utenriks	Sum	Prosent
Politikk	67	131	198	28.1
Kriminalitet og rettsvesen	94	41	135	19.2
Økonomi og næringsliv	80	21	101	14.3
Krig og konflikter	1	93	94	13.4
Ulykker og naturkatastrofer	34	19	53	7.5
Medisin og helse	19	4	23	3.3
Arbeidsliv	17	4	21	3.0
Kuriosa og kjendiser	4	15	19	2.7
Kultur og underholdning	7	8	15	2.1
Sosiale forhold	8	7	15	2.1
Utdanning	9	1	10	1.4
Natur og miljø	7	1	8	1.1
Religion og livssyn	4	1	5	0.7
Vær	2	2	4	0.6
Vitenskap og teknologi	2	1	3	0.4
Sum	355	349	704	100

Tabell 3.6 viser at fem kategorier utgjør så mye som 82 prosent av stoffmiksen, mens fem forsømte kategorier simpelthen utgjør litt over fire prosent. De fem dominante kategoriene er Politikk, Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv, Krig og konflikter, samt Ulykker og naturkatastrofer. De fem underordnete og forsømte kategoriene er Vitenskap og teknologi, Religion og livssyn, Natur og miljø, Utdanning og Sosiale forhold.²⁴⁵ Innenriksmenyen til NTB er mer variert enn Utenriksmenyen. Utenriks foretrekker Politikk, Krig og konflikter og noe Kuriosa og kjendiser. Innenriks har mye stoff om Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv, Politikk, Ulykker og naturkatastrofer, litt Medisin og helse, samt Arbeidsliv.

Muligens dominerer noen få kategorier fordi nyhetene kommer fra institusjoner og kilder NTB pleier regelmessig kontakt med. Enten ved å plassere faste reportere på stedet, blant annet på Stortinget (Politikk), Tinghuset (Kriminalitet og rettsvesen) og Børsen (Økonomi og næringsliv), eller journalistene på desken foretar regelmessige ringerunder til spredte politihus (Kriminalitet og Ulykker). Utenriksredaksjonen til NTB sender iblant egne korrespondenter for å rapportere fra aktuelle valgkamper, krigssoner osv., men jamt over stoler utenriks på nettverket av internasjonale byråer, som likeledes er tilknyttet tilsvarende kilder.

Gaye Tuchman (1978) anvender begrepet "the news net"²⁴⁶ for å beskrive nettverket av stasjonerte reportere som får stor betydning for det daglige nyhetsutbudet: "[...] today's news media place reporters at legitimated institutions where stories supposedly appealing to contemporary news consumers may be expected to be found."²⁴⁷ Nyhetsnettlet er ment å fange

²⁴⁵ Værmeldingene er ikke uvesentlige, men de varsler avgrensede områder innenfor et gitt tidsrom og er av den grunn mindre allmenngyldige og altså ikke med på listen.

²⁴⁶ Tuchman 1978:15-38

²⁴⁷ S.st.:21

opp ”de store fiskene” hos sentrale forvaltningsorganer og ble i sin tid dannet på grunnlag av tre antakelser om lesernes interesser: (1) Leserne interesserer seg for bestemte steder, (2) de bryr seg med aktivitetene til enkelte organisasjoner og (3) de er interesserte i visse emner.²⁴⁸

Dette har fått konsekvenser for hva journalistene vurderer viktig og uviktig. For det første har nyhetsmediene delt verden inn i territoriale ansvarsområder. Geografisk spredning og plassering av reportere viser hvor seriøst nyhetsbedriftene tar samfunnsoppdraget.²⁴⁹ For eksempel har innenriksredaksjonen til NTB lokalkontorer i Stavanger, Bergen, Molde, Trondheim, Bodø og Tromsø.²⁵⁰ Disse byene pluss Oslo får mer omtale og flere nyheter kommer derfra enn annetstedsfra i Norge. Hendelser andre steder innebærer økte utgifter (reise/frilans) og må derfor oppfylle flere nyhetsverdier for å bli aktuelle. Utenriksredaksjonen til NTB disponerer én fast korrespondent i Brussel. Resten av verden er overlatt til de internasjonale byråene å dekke, men forbruket av byråer er også begrenset. De mest siterte utenlandske nyhetsbyråene har alle hovedkontorer i Vest-Europa (AFP, DPA, RB, Reuters og TT) eller USA (AP). En annen måte å spre reporterne på er å etablere pressekontorer i organisasjoner forbundet med viktige avgjørelser og kilder som sitter på sentral informasjon,²⁵¹ f.eks. presselosjen på Stortinget eller Europaparlamentet i Brussel, for ikke å glemme nyhetsvaktens faste ringerunde til politistasjoner i Norge. Den tredje fremgangsmåten er å spesialisere reporterne på emner, det være seg finans-, kriminal- eller politisk journalistikk, men også helse, motor, sport, kultur osv. Ved uavlatelig å fremheve bestemte nøkkelinstitusjoner understrekes deres betydning for samfunnet.²⁵² Det samme går rimeligvis for personer, liksom bildet av Toska, som i utgangspunktet var på flukt og plassert i den illegitime og kriminelle båsen. Ved å formidle hans anlagte skjegg som en allmenngyldig nyhet heves han opp på kjendisnivået.

De forsømte kategoriene i tabell 3.6 markerer derimot hullene i nyhetsnettets. Det som ikke fanges opp skjer på steder hvor pressekontorer eller faste kontaktflater er fraværende. De forsømte kategoriene viser at nyhetsnettets har store hull. Flere organisasjoner, temaer og hendelser havner i utkanten av nyhetsbildet. De glemte kategoriene forteller hvilke organisasjoner og institusjoner NTB forfordeler; f.eks. forsknings- og utdanningsinstitusjoner, kirke og menigheter, miljø- og velferdsorganisasjoner. Disse sitter også på verdifull informasjon, men er ikke koblet til nyhetsnettets og må trolig legge mer graverende forhold for

---

²⁴⁸ S.st.:25

²⁴⁹ S.st.:25

²⁵⁰ www.ntb.no/ [25.09.2006]

²⁵¹ Tuchman 1978:27

dagen om journalistene skal bry seg med det. Noe som gjør det vanskeligere for ansatte i slike organisasjoner å få redaksjonene lydhøre og interesserte. Nyhetsterskelen står med andre ord høyere for de forsømte kategoriene, deres relaterte kilder og organisasjoner.

Bruken av NTB-stoffet

Tabell 3.7 viser hva avisene brukte i analyseperioden, fraregnet solonotisene. Kolonnen Andel per kategori fremstiller hvor mye avisene brukte av hver kategori i forhold til den totale produksjonen presentert i forrige tabell:²⁵³

Tabell 3.7 Brukte kategorier i løpet av nyhetsuken fordelt på innenriks- og utenrikssidene i Aftenposten morgen, Bergens Tidende og Dagsavisen. Solonotisene er fraregnet. N = 325

	Innenriks	Utenriks	Sum (N)	Prosent	Andel per kategori	Tabell 3.6
Politikk	23	58	81	24.9	40.9	198
Kriminalitet og rettsvesen	56	20	76	23.4	56.3	135
Økonomi og næringsliv	39	7	46	14.2	45.5	101
Krig og konflikter	0	38	38	11.7	40.4	94
Ulykker og naturkatastrofer	16	5	21	6.5	39.6	53
Kuriosa og kjendiser	3	10	13	4.0	68.4	19
Medisin og helse	12	0	12	3.7	52.2	23
Arbeidsliv	7	2	9	2.8	42.9	21
Kultur og underholdning	4	3	7	2.2	46.7	15
Sosiale forhold	4	3	7	2.2	46.7	15
Utdanning	5	0	5	1.5	50.0	10
Natur og miljø	3	1	4	1.2	50.0	8
Religion og livssyn	1	1	2	0.6	40.0	5
Vitenskap og teknologi	2	0	2	0.6	66.7	3
Vær	1	1	2	0.6	50.0	4
Sum	176	149	325	100	46.2	704

Fordelingen av kategorier i tabell 3.7 ligner tabell 3.6. Stoffmiksen er omtrent lik. Det betyr at sammensetningen av kategorier i Nyhetsportalen overføres til avisene, bare i en mindre målestokk. De fem øverste kategoriene utgjør her i overkant av 80 prosent. Ikke desto mindre råder de i nyhetsbildet. Prioriteringene til NTB synes altså toneangivende for avisenes bruk av stoffet. Dette er i tråd med Galtung og Ruges (1965) tre funksjonshypoteser; om en redigeringsprosess som undergår stadiene seleksjon, fordreining og replikasjon inntil hendelsen er strippet ned til de nyhetsverdige aspektene ved den.²⁵⁴ I dette tilfellet er det stoffmiksen avisredaksjonene beskjerer.

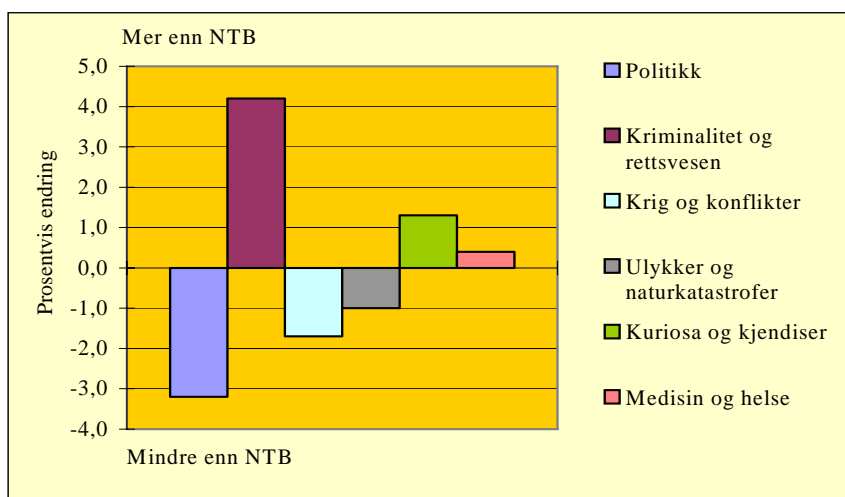
²⁵² Tuchman 1978:29-34

²⁵³ Se tabell 3.6

²⁵⁴ Galtung og Ruge 1965:71

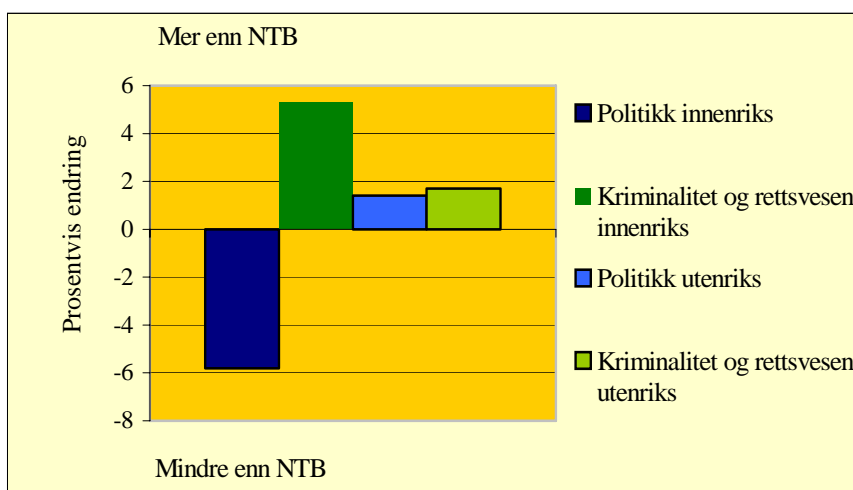
Typisk innenriksstoff i avisene er Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv, Ulykker og naturkatastrofer, Medisin og helse, Arbeidsliv og Utdanning. Utpreget utenriksstoff er Politikk, Krig og konflikter, Kuriosa og kjendiser. Som Innenriksmenyen til NTB er innenrikssidene i avisene mer varierte enn utenrikssidene. Når det gjelder bruken av hver kategori sammenlignet med den totale kategorifordelingen i Nyhetsportalen (figur 3.1) er det tydelig at Kriminalitet og rettsvesen sammen med Kuriosa og kjendiser oppskattes av avisene, mens både Politikk, Krig og konflikter og Ulykker og naturkatastrofer nedtones noe i forhold til NTBs preferanser. Ulykker og naturkatastrofer er også den kategorien med den laveste andelen publiserte nyheter i forhold til NTBs vektlegging av kategorien. Kuriosa og kjendiser har derimot den høyeste andelen publiserte nyheter sammenlignet med NTBs produksjon. Kuriosa- og kjendisstoffet fant jeg spredt rundt om i avisene som typisk fyllstoff, og var den kategorien som klarest oppfylte komposisjonsfaktoren (F8):

Figur 3.1 Stoffmiksen i avisene kontra Nyhetsportalen fordelt på seks kategorier

Figur 3.1 forteller at NTB prioriterer Politikk høyere enn avisene, mens avisene setter Kriminalitet og rettsvesen høyere enn NTB, på innenriks især. De tre avisene disponerer egne politiske avdelinger som fyller innenrikssidene med politiske fokussaker. Dermed er ikke behovet for slike nyheter like akutt i noen av avisene. På innenrikssidene synes alle å ha god bruk for kriminalhistorier og referater fra rettssaker. På utenrikssidene er behovet for de to kategoriene mer jevnstilt:

Figur 3.2 Stoffmiksen i avisene kontra NTB. To kategorier fordelt på innen- og utenriks

Selv om andelen Krig og konflikter nedtones i avisene²⁵⁵ er kategorien fremdeles den nest mest trykte på utenrikssidene. At stoffet får såpass mye oppmerksomhet har flere årsaker. For det første tilhører nyhetene utenriks og på avisenes utenrikssider utgjør kriger og konflikter ¼ av stoffmiksen. Det er de store globale nyhetsbyråene (AFP, AP, DPA og Reuters) som styrer og dirigerer nyhetsflyten mellom vestlige nyhetsbyråer.²⁵⁶ I den grad de fremhever den slags nyheter, vil NTB overføre og tilby en motsvarende andel, bare i en mindre målestokk.²⁵⁷ Dersom NTB får inn mange meldinger i somme kategorier, vil byrået videresende en god porsjon av dette. Akkurat som avisene gjengir en tilsvarende andel når de tar ut byråstoffet. I og med at avisenes utenrikssider består av en hel del NTB-nyheter, vil byråets prioriteringer gjenspeiles i avisene. Dette skjer på to måter: Hvis NTB prioriterer en kategori, vil avisene følge etter, eller såframt kundene uttrykker behov forsøker NTB etterkomme ønskene.

For det andre konsentrerer nyhetsmediene seg om noen få store utenrikshendelser om gangen,²⁵⁸ helst punkthendelser (F1) (voldsaksjoner, bombeangrep og kamphandlinger) som kan rapporteres enkeltvis eller kombineres i samlemeldinger, men som samtidig inngår i føljetongen (F7) om for eksempel krigen i Irak eller konflikten mellom Israel og Palestina. De kommer som episoder i nyhetsseriene om disse konfliktene. Dessuten er vestlige interesser involvert i Irak og Israel. De største nyhetsbyråene rapporterer i første rekke til hovedkontorene i sine hjemland, som i ulik grad er viklet inn i konfliktene. De globale nyhetsbyråene prioriterer derfor disse krisene høyt og preger således utenriksbildet i Norge.

²⁵⁵ Se figur 3.1

²⁵⁶ Ertresvåg 1991

²⁵⁷ Eriksen 2004

²⁵⁸ Eriksen 2004:139

Så lenge konfliktene vedvarer og avisene ikke gir rom for andre hendelser, men holder plass for den gjengse dekningen av de store pågående konfliktene, som er greie å rapportere i episoder, og heller ikke er irrelevante, men oppfyller mange nyhetsverdier, vil disse krigene og konfliktene fortsette å få oppmerksomhet og prege nyhetsbildet. Imens stjeler de oppmerksomheten fra andre konfliktområder, eller sågar hendelser og historier som kunne nyansert fremstillingen av fremmede land og kulturer og bidratt til en berikelse av utenriksdekningen. Et nyansert utenriksbilde kan avmystifisere og gjøre oss fortrolige med det fremmede. Rett ut sagt, en variert utenriksdekning kan rydde unna avstanden mellom fjerne land og kulturer, bekjempe fordommer og hindre uro og mistro mellom folkegrupper.

De forsømte nyhetene

Vi har sett at avisene overførte stoffmiksen til NTB i en mindre målestokk. Nå skal vi se at over halvparten av NTB-produksjonen enten ble en solonotis eller en upublisert melding:

Tabell 3.8 Forsømte nyheter i løpet av nyhetsuken. Solonotiser i enten Aftenposten morgen, Bergens Tidende eller Dagsavisen, pluss upubliserne nyheter. N = 379

	Solonotiser		Upubliserne nyheter		Sum (N)	Prosent	Prosent av kategori	Tabell 3.6
	Innenriks	Utenriks	Innenriks	Utenriks				
Politikk	16	20	28	53	117	30.9	59.1	198
Kriminalitet og rettsvesen	15	6	23	15	59	15.6	43.7	135
Krig og konflikter	1	14	0	41	56	14.8	59.6	94
Økonomi og næringsliv	15	5	26	9	55	14.5	54.5	101
Ulykker og naturkatastrofer	6	4	12	10	32	8.4	60.4	53
Arbeidsliv	3	0	7	2	12	3.2	57.1	21
Medisin og helse	2	4	5	0	11	2.9	47.8	23
Kultur og underholdning	2	1	1	4	8	2.1	53.3	15
Sosiale forhold	3	0	1	4	8	2.1	53.3	15
Kuriosa og kjendiser	1	1	0	4	6	1.6	31.6	19
Utdanning	1	0	3	1	5	1.3	50.0	10
Natur og miljø	1	0	3	0	4	1.1	50.0	8
Religion og livssyn	1	0	2	0	3	0.8	60.0	5
Vær	0	0	1	1	2	0.5	50.0	4
Vitenskap og teknologi	0	1	0	0	1	0.3	33.3	3
Sum	67	56	112	144	379	100	53.8	704

Tabell 3.8 følger noenlunde det samme mønsteret som de to foregående tabellene. De samme fem kategoriene er likeså de med flest nedprioriterte nyheter, hele 84 prosent av de forsømte NTB-meldingene. Avisene overser en rekke saker om Politikk, Kriminalitet og rettsvesen,

Krig og konflikter, Økonomi og næringsliv, samt Ulykker og naturkatastrofer.²⁵⁹ Innenriks dropper mest Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv og en del Ulykker og naturkatastrofer, mens utenriks vraker Politikk og Krig og konflikter. Nedover kolonnen Prosent av kategori synes en svak tendens til at avisene bruker en større andel av nyhetene i de kategoriene som NTB produserer lite av, men tallene her er små, og én nyhet fra eller til gir derfor større utslag.

Nyhetssidene i de tre avisene reflekterte Nyhetsportalen til NTB og fordelingen av kategorier der. De forsømte nyhetene faller følgelig inn under de kategoriene som NTB glemmer også har betydning, og som befolkningen hører lite om.²⁶⁰ Det som NTB prioriterer lavt²⁶¹ og som sjelden tas opp i avisene.²⁶² Temaer som ikke når opp i nyhetsbildet, men som ikke er desto mindre vesentlige og aktuelle av den grunn er: *Vitenskap og teknologi, Religion og livssyn, Natur og miljø, Utdanning og Sosiale forhold*.

Det kan hende at de upopulære kategoriene anses tunge, kjedelige og lite innbringende. I Innenriksmenyen, rundt 12:30 mandag den 25.10.2004, kom to meldinger rett etter hverandre i kategorien Natur og miljø. Den første stod i notisspaltene i alle tre avisene, mens den andre overhodet ikke ble nevnt i noen av avisene dagen etter:

12:30 **Seks jegere siktet for ulovlig hjortejakt** - notis i *Dagsavisen, Aftenposten* og *BT* (Natur og miljø)

12:32 **Kraftig økning av klimagasser over Svalbard** - Kategori: Natur og miljø. Kilde: Organisasjon.

Meldingen klokken 12:30 handler om et jaktlag som er siktet for å ha skutt en hjort ulovlig i Grytdalen naturreservat i Orkdal. NTB plasserte denne nyheten i Natur og miljø, men den handler også om miljøkriminalitet. Episoden tangerer altså to kategorier; én upopulær (Natur og miljø) og én svært populær (Kriminalitet og rettsvesen). Alle avisene tok den med. Snaue to minutter senere kom en melding av vel så stor betydning:

Kraftig økning av klimagasser over Svalbard

Publisert 25.10.2004 12:32

Oslo (NTB): Målinger viser at konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren økte kraftig over Svalbard i fjor.

De to mest benyttede gassene hydrofluorkarboner (HFK) økte med rundt 25 prosent i fjor. Det viser overvåkingen av klimagasser og ozonreduserende stoffer ved Zeppelinstasjonen på Svalbard. Målingene utføres av Norsk institutt for luftforskning (NILU), finansiert av Statens forurensningstilsyn (SFT).

---

²⁵⁹ Bruken av Ulykker og naturkatastrofer varierte noe, og det virket som om slike saker fungerte som fyllstoff. Den ene dagen stod de på trykk. Neste dag var de uaktuelle. I Vedlegg 1 presenteres eksempler på upubliserte meldinger i denne kategorien som godt kunne stått i avisene.

²⁶⁰ Journalisten 16.12.2005:17

²⁶¹ Se tabell 3.6

²⁶² Se tabell 3.7

Også når det gjelder karbondioksyd (CO₂) viser målingene en stigende trend, opplyser SFT. I løpet av de siste 20 årene har CO₂-konsentrasjonen økt med åtte prosent. Økningen fra 2002 til 2003 var på 0,3 prosent. Den nest viktigste drivhusgassen, metan (CH₄), økte med én prosent fra 2002 til 2003.

Målingene brukes i vurderingen av oppnåelsen av Montreal-protokollen om reduksjon av ozonreduserende stoffer. I fremtiden vil målingene også kunne brukes til å vurdere oppnåelse av Kyoto-protokollen om reduksjoner av klimagasser.

Målingene ved Zeppelinstasjonen har foregått siden 1989. (©NTB)

Denne er overveiende Natur og miljø, men inneholder elementer av Vitenskap og teknologi, en annen upopulær kategori. Artikkelen er strikt informativ og men savner forenkling, identifikasjon og sensasjonalisme/dramatikk. Elementer som kriminalstoffet gjerne innehar. Siktelsen mot jaktlaget er lettfattelig, konkret, mer personifisert og underholdende skrevet, ved det at selve ugjerningen og arrestasjonen vektlegges: ”Seks jegere er siktet for ulovlig hjortejakt etter at politiet og Statens naturoppsyn lørdag morgen gikk til aksjon mot et jaktlag som hadde skutt en hjort [...] De seks jegerne ble pågrepet mens de var i ferd med å gjøre opp en hjortekolle. Våpen, sambandsutstyr og kjøtt ble beslaglagt.”²⁶³ I stedet for å skrive at politiet arresterte seks jegere for å ha skutt en hjort dramatiserer journalisten i spenningsfylte vendinger og aktiv/passiv-konstruksjonen underbygger dette; «politiet gikk til aksjon», mens «jegerne ble pågrepet». Rapporten fra Statens forurensingstilsyn er en fremstilling full av fakta og lar seg vanskelig dramatisere uten samtidig å bagatelliseres. Østgaards tre interne faktorer, forenkling, identifikasjon og sensasjonalisme, kan suppleres med *konkretisering* og *dramatisering*. Jo mer konkret og dramatisk en hendelse er, desto lettere blir den til en nyhet. Dette samsvarer med to av Allerns (2001) hypoteser. Nærmere bestemt de som hevder at jo bedre tilrettelagt en sak er journalistisk, desto større sjanse for at redaksjonene prioriterer den, pluss påstanden om at underholdningselementer teller mer enn relevans, saklighet og nøyaktighet.²⁶⁴ Rapporten fra SFT er verken tilrettelagt eller underholdende. Det later til at en hendelse som sorterer under en upopulær kategori bør kunne pares med en populær kategori, f.eks. Kriminalitet og rettsvesen, før avisjournalistene tar tak i den.

Vi har nå sett at mer enn halvparten (54 prosent) av NTBs daglige produksjon ble forsømte nyheter. Vi har endatil sett at avisenes stoffmiks reflekterte NTBs stoffmiks i Nyhetsportalen. De tre avisene fulgte, overførte og trimmet NTBs nyhetsbilde, og de forsømte nyhetene speilte de prioriterte nyhetene, som igjen gjenspeilte NTBs totale produksjon i portalen. På dette viset synes byrået å ha innflytelse på avisenes nyhetssider. Liksom det stoffet byrået prioriterer lavt bare unntaksvis forekommer i avisene og følgelig karakteriserer de forsømte

---

²⁶³ Bergens Tidende 26.10.2004:4

kategoriene, skjønt mye viktig under de populære kategoriene også forsvant. Nyhetene innenfor de forsømte kategoriene ser altså ut til å møte en høyere nyhetsterskel enn de populære kategoriene. Analyse materialet antyder dessuten at byråsaker som tangerte to eller flere kategorier, helst en populær, hadde bedre utsikter for å komme på trykk. De sakene som sorterte under en eller flere av de upopulære kategoriene havnet langt nede på dagsordenen.

De upubliserte kildene

Kildene har mye å si for innholdet i avisene, ettersom journalistene ikke kan skrive noe de ikke vet eller har belegg for. Mediesosiologen Herbert Gans (1979) beskriver kilder som "[...] the actors whom journalists observe or interview, including interviewees who appear on the air or who are quoted in [...] articles, and those who only supply background information or story suggestions."²⁶⁵ Allern (2001) definerer en kilde som "en person som gir opplysninger, altså kildemateriale, til en journalist."²⁶⁶ Kilden kan uttale seg i intervjuer og bli sitert, eller gi tips og bakgrunnsopplysninger journalisten kan bruke. Noen kilder tar kontakt, mens andre blir kontaktet. Ofte representerer kilden en bedrift, organisasjon eller institusjon. Når journalistene skriver reportasjer bruker de gjerne egne observasjoner og opplevelser som kildemateriale. Skriftlige og audiovisuelle dokumenter, opplysninger allerede publisert av andre medier eller som finnes i arkiver, databaser, offentlige registre, politijournaler eller leksika brukes rett som det er. I det daglige er det imidlertid de muntlige kildene som spiller hovedrollene. Hvilke kilder som benyttes og hva slags opplysninger journalisten får tak i påvirker kvaliteten på informasjonen.²⁶⁷

Kildenes innflytelse er tydeligst når de holder tilbake informasjon eller regelrett lyver, men det finnes andre fremgangsmåter. For eksempel prøver interesseorganisasjoner og PR-byråer å kapre pressens oppmerksomhet ved hjelp av planlagte opptrinn, arrangementer og situasjoner; såkalte pseudohendelser.²⁶⁸ Alternativt kan ressurssterke kilder begrense muligheten til å skaffe annen informasjon eller kontrollere anskaffete opplysninger. De kan tilby aktuell informasjon som er lettere og billigere å bruke enn informasjon fra andre kilder, eller okkupere journalistenes tid, slik at de ikke rekker å innhente andres synspunkter.²⁶⁹

---

²⁶⁴ Allern 2001:66

²⁶⁵ Gans 1979:80

²⁶⁶ Allern 2001:161

²⁶⁷ S.st.

²⁶⁸ Boorstin 1961

²⁶⁹ Shoemaker & Reese 1996:178

Akkurat som antallet potensielle nyheter er stort, finnes mange mulige informasjonskilder, både mennesker som direkte eller indirekte er involvert i hendelsen (muntlige kilder) og bakgrunnsopplysninger (skriftlige kilder). John McManus knytter journalistikkens kildebruk til tre faktorer; faktaorienterte sitater, antall siterte kilder og forekomsten av bakgrunnsopplysninger som gjør det mulig å forstå nyheten.²⁷⁰

Nyhetsbyråene er innflytelsesrike på spredning av nyheter fra redaksjon til redaksjon og fra medium til medium. En stor nyhet kan forplante seg fra by til by og videre rundt kloden i løpet av sekunder. Whitney og Becker (1982) mener byråene setter dagsordenen for dagspressen,²⁷¹ og én av NTBs oppgaver er å skaffe avisene supplerende kildemateriale (utspill, svar, bakgrunnsstoff osv.) til løpende nyhetssaker. Det vil si at en del av stoffet i Nyhetsportalen inneholder én kildeuttalelse som kan puttes inn i artikler og være kommentarer til andre nyhetssaker. Allern hevder på sin side at:

[...] antall kilder som oppgis i artiklene er et interessant «barometer» for å vurdere det faglig-journalistiske nivået i den samlede artikkelproduksjonen. Når det i en del tilfeller overhodet ikke henvises til kilder, bryter redaksjonen et helt elementært identifikasjonskrav. De færreste artikler som bare har én synlig kilde, bærer dessuten preg av grundige undersøkelser. I svært mange tilfeller dreier det seg om enkel, informativ registreringsjournalistikk. Og selv om enkelte artikler med to eller flere kilder er overfladiske og ensidige, er det innenfor denne kategorien vi i de fleste tilfeller finner det som måtte være av mer undersøkende journalistikk. Antallet kilder kan derfor, forsiktig tolket, fungere som en første *indikasjon* på informasjonskvaliteten i journalistikken.²⁷²

Jeg har kun identifisert kildene i de upubliserte byråsakene,²⁷³ men ingen av disse manglet kildehenvisninger. De 467 uomtalte kildene teller 300 (64 prosent) *muntlige* og 167 (36 prosent) *skriftlige* i 256 upubliserte NTB-nyheter. Tabell 3.9 viser forekomsten av muntlige og/eller skriftlige kilder per nyhetssak. De muntlige kildene er *personer*, mens de skriftlige kildene representerer *organisasjoner* (rapporter og pressemeldinger) og dessuten *andre nyhetsredaksjoner* ("skriver Dagsavisen", "ifølge NRK", "melder AP"/"-Reuters"):

Tabell 3.9 Forekomsten av kilder per upubliserte NTB-nyhet i løpet av nyhetsuken. N = 256

	Muntlige		Muntlige og skriftlige To eller flere	Skriftlige		Alle
	Én	To eller flere		Én	To	
Innenriks	32	17	34	23	6	112
Utenriks	42	25	38	36	3	144
Sum	74	42	72	59	9	256
Prosent	28,9	16,4	28,1	23,0	3,5	100

²⁷⁰ McManus 1994:220-221

²⁷¹ Whitney og Becker 1982

²⁷² Allern 2001:163

²⁷³ Solonotisene er ikke med her.

Over halvparten (52 prosent) av de upubliserte nyhetene i tabell 3.9 er basert på én kildereferanse. Det er noen flere muntlige enn skriftlige. Blant sistnevnte er 54 prosent referater av andre nyhetsredaksjoner; 10 i Innenriksmenyen og 22 i Utenriksmenyen. Resten er diverse pressemeldinger. Noen flere énkildesaker droppes foran nyheter med to eller flere kilder. Differansen er dog hårfin; 133 mot 123 artikler/notiser. Allern har dog vist at avisene bruker mye énkildestoff, fremfor alt i de minste artiklene og notisene.²⁷⁴ 48 prosent av de upubliserte NTB-nyhetene inneholder to eller flere kilder. Dette er som regel lengre artikler, men en god del av nyhetene med både muntlige og skriftlige, samt to skriftlige kilder, er hentet fra andre redaksjoner.

Ved å skille ut nyheter med bare muntlige informanter fra nyheter som inkluderer skriftlige kildehenvisninger trer et tydeligere mønster frem. 140 (55 prosent) nyheter med skriftlige kilder forblir upubliserte mot 116 (45 prosent) nyheter med kun muntlige kilder. Flere nyheter med skriftlige kilder velges bort enn nyheter som bare har muntlige informanter. Personifisering ser altså ut til å ha en innvirkning på utvalget. Når NTB refererer andres saker blir menneskene sitert via redaksjonen det refereres til. Personene siteres indirekte og distanseres noe i forhold til artikler som siterer folk direkte, uten f.eks. å måtte gå via en konkurrent. Dette gjelder til en viss grad også personer som representerer organisasjoner; dvs. når NTB henviser både til personen og organisasjonen han eller hun representerer, men da skal kilden helst være anonym for at saken droppes.

Det kan være flere skriftlige kilder i én og samme nyhetssak. De skriftlige kildene er delt inn i *Organisasjon* og *Nyhetsredaksjon*. Tabell 3.10 viser at saker hentet fra andre redaksjoner vrakes oftere enn rapporter og pressemeldinger fra organisasjoner. Avisdeskene foretrekker altså "friskere" stoff og omgår enkelte fokussaker fra andre og på innenriks konkurrerende redaksjoner. Disse dør hen som solohistorier:

Tabell 3.10 Antall skriftlige kilder i nyhetsuken. Organisasjoner og andre nyhetsredaksjoner. N = 167

	Organisasjon	Nyhetsredaksjon	Alle	Prosent
Innenriks	25	48	73	43.7
Utenriks	32	62	94	56.3
Sum	57	110	167	100
Prosent	34.1	65.9	100	

Ikke alle kilder har like stor sannsynlighet for å bli kontaktet av journalister. De med økonomisk eller politisk innflytelse har større mulighet til å påvirke nyhetsbildet enn de med mindre innflytelse, og både kvinner og personer med utenlandsk avstamning er

²⁷⁴ Allern 2001:163-165

underrepresenterte i nyhetsbildet.²⁷⁵ Fra kildenes perspektiv kan det være en fordel å kontakte et nyhetsbyrå, da en uttalelse raskt kan komme i omløp, dersom informanten ønsker å benytte jungeltelegrafen. Ønsker kilden mer kontroll, spalteplass og eksklusivitet, dertil redusere risikoen for at sirkulerende sitater redigeres og radbrekkes til det ugjenkjennelige, tar organisasjonen og personen kontakt med én redaksjon.

Atskillige studier forteller at fremtredende personer foretrekkes, mens vanlige mennesker er underrepresenterte,²⁷⁶ og det er liten grunn til å tro at de ubrukte NTB-nyhetene er mindre ”topptunge”²⁷⁷ enn de brukte, da rutinejournalistene sikter oppover. De muntlige kildene i tabell 3.11 er gruppert etter *Kjønn* (mann/kvinne), *Stilling* (høy/lav), og for innenriks er *Avstamning* (norsk/utenlandsk) tatt med. I enheten *Stilling* er kildene kodet etter yrkesreferanse; dvs. om personen besitter en høytstående posisjon (stortingsmedlemmer, ledere, leger, advokater, ordførere, pressetalsmenn osv.) eller tilhører en lavere stand, likesom majoriteten av befolkningen (omsorgsarbeidere, lærere, industriarbeidere, trygdemottakere osv.). Poenget er ikke å rangere mennesker, men å undersøke om de upubliserte nyhetene blir vraket fordi de inneholder andre kilder enn de som vanligvis brukes.

Siden en god del kilder opptrådte navnløse ble disse ført opp som *Anonyme*. En anonym kilde er ”en personkilde som ikke er navngitt.”²⁷⁸ For pressen spiller anonyme kilder en viktig rolle som informanter. For eksempel når informasjon om forhold som fortjener å bli offentlig kjent er stengt gjennom ”offisielle kanaler” eller på grunn av streng intern sensur. I slike tilfeller skal pressens kildevern beskytte informanter mot represalier fra overordnede.²⁷⁹

Tabell 3.11 Muntlige kilder i de upubliserte NTB-nyhetene. Kjønn, stilling og avstamning. N = 300

	Kjønn		Stilling		Anonyme	Avstamning	
	Mann	Kvinne	Høy	Lav		Norsk	Utenlandsk
Innenriks	98	27	99	26	2	114	11
Utenriks	110	16	106	20	47		
Sum	208	43	205	46	49	114	11
Prosent	69,3	14,3	68,3	15,3	16,3	38,0	3,7
N	300	300	300	300	300	300	300

De overhørte kildene i tabell 3.11 er ”topptunge”, mannsdominerte og for det meste nordmenn med norsk opphav. I de ubrukte NTB-sakene opptrer over fire ganger flere menn enn kvinner, høytstående kilder er over fem ganger oftere representert enn ”de på gulvet”, og

²⁷⁵ Gans 1979

²⁷⁶ Gans 1979, Allern 2001

²⁷⁷ Allern 2001:170

²⁷⁸ Allern 2001:176

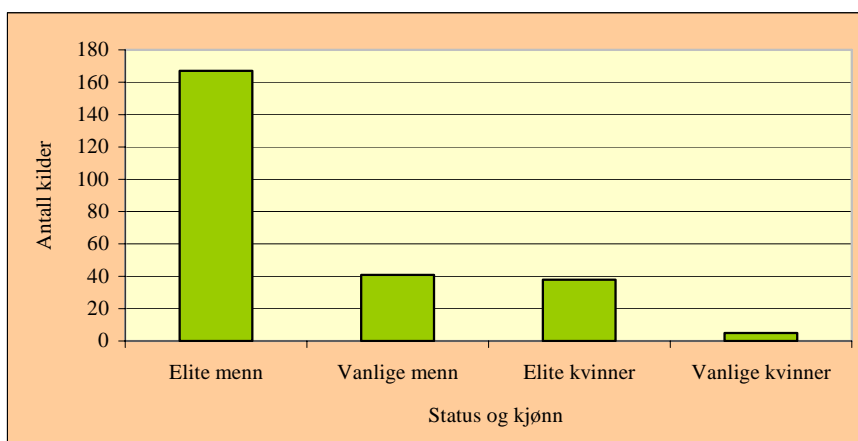
²⁷⁹ S.st.:176-183

på innenriks opptrer ”etniske” nordmenn over ti ganger oftere enn nordmenn med utenlandsk avstamning. De ubrukte utenriksnyhetene inneholder enda færre kvinner og vanlige mennesker. Anonyme kilder forekommer hyppigst på utenriks, men mange av disse representerer ressurssterke organisasjoner i kraft av benevnelsene ”en talsmann for”, ”et regjeringsmedlem”, ”høytstående kilder i”. Hadde de blitt navngitte ville antakelig andelen menn i høye stillinger økt ytterligere.

Bruken av kilder henger nært sammen med byråets og kundenes prioritering av de fem dominerende kategoriene Politikk, Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv, Krig og konflikter og for en del Ulykker og naturkatastrofer. Nyhetene inneholder uttalelser fra fremtredende politikere, politioverbetjenter og advokater, informasjonsdirektører og bedriftsledere, forsvarssjefer og generalløytnanter, operasjonsledere og FN-utsendinger. De forsømte kategoriene i tabell 3.8 involverer likevel ikke mer av det brede lag. Kategorien med jevnest statusfordeling var Sosiale forhold.

Resultatene kan knyttes til overføringshypotesen, som sier at avisene overfører og reproducerer telegrambyråets nyhetstilbud i en mindre størrelsesorden, slik som NTBs fem prioriterte kategorier blir avisenes mest brukte kategorier, men også kategoriene med flest upubliserte nyheter og solonotiser. Når kundene legger føringer på byrået kan satsningen på enkelte kategorier med etablerte kildekontakter føre til en overproduksjon av både kategoriene og kildene. De kildene som florerer i Nyhetsportalen vil også fylke seg i avisene, og sågar i de upubliserte nyhetene og solonotisene. Slik sett harmonerer resultatene i tabell 3.11 og figur 3.3 med Østgaards og Galtung og Ruges (1965) presisering av elitekildenes innflytelse:

Figur 3.3 Kjønn og status til de upubliserte kildene i nyhetsuken. Innenriks og utenriks samlet. N = 251

Når ikke alle har like stor sjanse for å bli kontaktet må de som ønsker oppmerksomhet ta initiativet, men nyhetsterskelen er høy for enkelte. Innledningsvis fortalte jeg at samene

glemmes, men de blir også redigert bort, iallfall av Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen. Å få til en landsomfattende debatt virker vanskelig for samenes politiske representanter. Kun tre av 704 artikler og notiser (0,4 %) fra NTB omhandlet samer, og bare én av dem kom på trykk. Det var en kriminalsak:

Tirsdag 02.11.04 kl. 02:24 **Ber FN om hjelp mot tvangsslakting av rein** - Kategori: Politikk. 2 kilder:

Norsk elite mann + Nyhetsredaksjon

Onsdag 10.11.04 kl. 20:47 **Ole Henrik Magga vil på Stortinget** - Kategori: Politikk. 2 kilder: Norsk elite mann + Nyhetsredaksjon²⁸⁰

Fredag 26.11.04 kl. 17:54 **Opprettholder ti års straff for Kautokeino-drap** - notis i *Aftenposten* og *Dagsavisen* (Kriminalitet og rettsvesen)

Den 26. november publiserer Aftenposten og Dagsavisen en dom som blir stående av Hålogaland lagmannsrett, etter at den domfelte anket straffen på ti års fengsel. I tillegg pålegges han å betale 736.000 kroner i oppreisning til de etterlatte i Kautokeino. Samuel Aslak Henrik Kemi ble året før skutt i ryggen mens han flyktet fra drapsmannen. Aktor Lars Fause beskriver drapet ”som en ren henrettelse.”²⁸¹ I Dagsavisens notis er Fauses uttalelse klippet bort og notisen inneholder ingen muntlige kilder, bare domsavsigelsen. Tross mangelen på personifisering putter Dagsavisen saken inn i notisspaltene.

Foruten å registrere nattens hendelsesnyheter er en annen av nattvaktens oppgaver å hente frem stoff som NTB og kundene kan jobbe videre med på dagen, men ikke alle nattsaker blir nyheter. Ofte er de hentet fra en annen nyhetsredaksjon. Den første saken (02. november) har NTBs nattvakt skaffet fra avisen Nationen. Saken dreier seg om ordføreren i Kautokeino, Klemet Erland Hætta, som vil be FN om hjelp mot Landbruksdepartementets plan om å slakte 80.000 rein på Finnmarksvidda. Hættas protester blir Nationens solohistorie.

Den 10. november får Ole Henrik Magga draghjelp av NTB etter å ha uttalt seg til Finnmark Dagblad om mulighetene for Samefolkets parti å kapre et stortingsmandat i Finnmark. Høsten 2005 skal partiene i Finnmark kjempe om fem mandater, mot fire i inneværende stortingsperiode. Til tross for riktig tidspunkt, sterk personifisering og en skriftlig kilde som neppe kan kalles en konkurrent, lot ingen av de tre avisene Magga få slippe til.

Identifikasjonskravet koblet til leserkretsen og publikumsmarkedet²⁸² kan være én årsak til at NTB glemmer og de tre avisene redigerer bort samene. Samenes problemer vurderes kanskje ikke like relevante for abonnentene, mens kriminalsaker er universelle, noe alle kan forholde seg til og andre nordmenn har til felles med samene. Omnibusavisene tar sjelden opp

---

²⁸⁰ Disse to upubliserte NTB-meldingene presenteres i sin helhet i Vedlegg 2

²⁸¹ Aftenposten 27.11.2004:3

²⁸² Østgaard 1965, Allern 2001, McManus 1994

samiske spørsmål. Lokalavisene tar seg av det. Nyhetsterskelen ser altså ut til å være hevet for samene, slik at de til en viss grad holdes utenfor rikspolitikken og den nasjonale, offentlige debatt. Andre politikere synes derimot å ha adgang:

- Lørdag 04.12.04 kl. 16:19 **Faldet tapte kampvotering i Hedmark** - notis i *Aftenposten* og *Dagsavisen* (Politikk)
Lørdag 04.12.04 kl. 17:03 **Kamp om annenplassen i Sogn og Fjordane Ap** - notis i *Aftenposten* og *BT* (Politikk)
Lørdag 04.12.04 kl. 17:04 **Trygve Magnus Vedum på topp i Hedmark Sp** - notis i *Aftenposten* (Politikk)
Lørdag 04.12.04 kl. 18:01 **Korsberg på topp i Troms Frp** - notis i *Aftenposten* (Politikk)
Søndag 12.12.04 kl. 14:45 **Kvakkestad vraket i Akershus Frp** - notis i *Dagsavisen* og *Aftenposten* (Politikk)
Søndag 12.12.04 kl. 16:44 **Eriksson overtar for Sandberg i Nord-Trøndelag** - notis i *Dagsavisen* og *Aftenposten* (Politikk)
Søndag 12.12.04 kl. 17:14 **Giske Ap-topp i Sør-Trøndelag** - notis i *Dagsavisen* og *Aftenposten* (Politikk)
Søndag 12.12.04 kl. 17:36 **Hoksrud ny Frp-topp i Telemark** - notis i *Dagsavisen* og *Aftenposten* (Politikk)

Lund (2002) viser at politiske aktører har større innflytelse på rutinejournalistikken enn fokusjournalistikken, men fremtredende politikere setter ikke dagsordenen alene:

Journalistik udøver bl.a. redigerende magt ved at beslutte, hvor meget forskellige beslutningsarenaer skal dækkes og hvilke aktører, der legitimt og autoritativt skal citeres. I praksis beror magtudøvelsen i høj grad på fravalg. I nyhedsinstitusjonen besluttet rutinemæssigt og kollektivt, hvilke hendelser og utspill der skal politiseres eller overhovedet omtales. Herudover bestemmer indbyrdes konkurrerende journalister, hvem der skal have mulighed for at udtale sig, hvor meget og i hvilken sammenhæng.²⁸³

De som slipper til får anledning til å agitere egne eller organisasjonens interesser, samt sette saker og forhold på dagsordenen. Mellom journalistene og politikerne pågår maktkamper om den politiske dagsordenen. Nyhetskildene er avgjørende i konkrete beslutningsprosesser, men journalistene definerer hvilke hendelser og utspill som blir til nyheter. Nettopp fordi det er snakk om profesjonelle rutiner basert på institusjonaliserte normer, makter de involverte aktører å redigere mangfoldigheten av begivenheter og utspill på en måte som gir mulighet for å utøve politisk innflytelse. Rutinejournalistikken redigerer flere personer og saker ut av den offentlige sfære til fordel for drevne og ressurssterke kilder som har lært seg å påvirke enkeltsaker og nyhetsbildet generelt. Ved lojalt å referere hva motstridende kilder sier og gjør er rutinejournalistikken med på å institusjonalisere maktrelasjoner.²⁸⁴

Forholdet mellom pressen og publikum hviler på et minimum av troverdighet.²⁸⁵ Ved hjelp av vedvarende synlighet i et pålitelig nyhetsbilde kan kilder formodentlig høste troverdighet og makt. Synliggjøring og personifisering er knyttet til identifikasjonsfaktoren. Synliggjøring

---

²⁸³ Lund 2002:167

²⁸⁴ S.st.:167-170, 177-178

kan gjøre fremmede folkegrupper kjente, personer velkjente, og jevnlig synliggjøring og personifisering kan bidra til å opparbeide symbolsk kapital,²⁸⁶ som f.eks. gir enkeltpersoner kjendisstatus. Visse politikere og andre personer som går igjen i mediene, blir mer enn bare kjente navn og ansikter. De synes å oppnå en status som nærmest gir klippekort til redaksjonene, iallfall i perioder. Nyhetsterskelen står altså lavere for dem enn for andre. Østgaard (1965) la vekt på autoritetenes innflytelse. Kjendisenes innflytelse, om det er politikere, kulturpersoner eller simpelthen mediefigurer, er således at de har redaksjonenes gunst. Et aktivum som byr på muligheten til å erverve mer symbolsk kapital; dvs. troverdighet gjennom synlighet. Kjendisene må ikke være mektige og fornemme, men forvalter de sin kapital klokt kan de øke sin innflytelse, nettopp fordi hyppig synliggjøring og personifisering gir disse personene høve til å bygge opp en overbevisende karakter utover et kjent fjes. NTB jager ikke kjendiser, men de få som ble omtalte i Innenriksmenyen kom alle på trykk:

- Mandag 25.10.2004 kl. 12:06 **Reality-deltaker dømt for trygdebedrageri og heleri** - notis i *Aftenposten* (Kriminalitet og rettsvesen)
- Mandag 25.10.2004 kl. 18:01 **Tingretten vil ikke fengse Bachs ekssamboer** (m/foto) – i *Aftenposten* artikkel, notis i *Dagsavisen* (Kriminalitet og rettsvesen)
- Tirsdag 02.11.2004 kl. 06:58 **Celina Midelfart overtar som Midelfart-direktør** - notis i *Dagsavisen* (Økonomi og næringsliv)
- Tirsdag 02.11.2004 kl. 15:58 **Flere krav i konkursboet til Bachs ekssamboer** - i *Aftenposten* artikkel (Økonomi og næringsliv - bank, finans og marked, handel)
- Tirsdag 02.11.2004 kl. 17:40 **Kongen sliter fortsatt med mageproblemer** (m/foto) - i *Aftenposten* og *BT* artikkel (Kuriosa og kjendiser - kongestoff)
- Tirsdag 02.11.2004 kl. 15:33 **Nytt bilde viser Toska med skjegg** (m/foto) - notis i *Dagsavisen*, i *Aftenposten* artikkel (Kriminalitet og rettsvesen)
- Tirsdag 02.11.2004 kl. 22:20 **Fredsprisvinner går bort fra aids-uttalelser** - kort artikkel i *BT* (Medisin og helse)
- Fredag 26.11.2004 kl. 13:15 **Reality-kjendis på lista til Nord-Trøndelag Sp** - notis i *Aftenposten* og *Dagsavisen* (Politikk)
- Fredag 26.11.2004 kl. 14:24 **Se og Hør må betale erstatning til Big Brother-kjendiser** - artikkel i *Aftenposten* og *Dagsavisen* (Økonomi og næringsliv - medier)
- Lørdag 04.12.04 kl. 22:11 **Krekar avhørt av tysk politi i Norge** - artikkel i *Dagsavisen* (Kriminalitet og rettsvesen)

Journalistene disponerer redigerende makt over hvem som får snakke og hvem som overhøres i den offentlige debatt, men krav om forenkling og meningsfullhet²⁸⁷ koblet til synliggjøring kan resultere i stigmatisering. For eksempel opptrer ”norske” nordmenn i alle 15 kategoriene, mens minoritetsgrupper tillegges noen få kategorier og attributter. Tendensen er tydeligst når nyhetsinstitusjonen overser samene, men også asylsøkere, innvandrere og nordmenn av utenlandsk herkomst holdes tilbake, spesielt de med røtter utenfor Europa og

---

²⁸⁵ S.st.:217

²⁸⁶ Jf. Bourdieu 1991

²⁸⁷ Østgaard, Galtung og Ruge 1965

USA. Av 11 kilder med utenlandsk bakgrunn kom seks personer fra USA (fire) eller Skandinavia (to), mens fem hadde opphav utenfor vesten. De seks vestlige personene figurerte i flere kategorier enn de med røtter utenfor vesten. Sistnevnte forekom i to politiske nyheter som forble upubliserte.²⁸⁸

I den konstruerte nyhetsuken produserte NTB 16 nyheter under fem kategorier om eller med asylsøkere, innvandrere og andre med slektskap utenfor vesten.²⁸⁹ Bortsett fra de to nevnte upubliserte politiske NTB-sakene med minoritetskilder, var kildene i de andre sakene "etniske" nordmenn eller organisasjoner. Til tross for at nyhetene omhandlet asylsøkere og folk med innvandrerbakgrunn ble de sjelden intervjuet. Bare to av ni publiserte NTB-saker inneholdt kildeuttalelser fra personer med opphav utenfor vesten. 16 nyheter er for lite til å kunne generalisere. Ikke desto mindre var det en overvekt av kriminalstoff om innvandrere. Sågar meldingen i kategorien Arbeidsliv den 02. november klokken 16:42 heftet asylsøkere til kriminalitet.²⁹⁰ Alt i alt knyttet 11 av 16 NTB-nyheter innvandrere til kriminelle handlinger. Det samme gjorde syv av ni publiserte nyheter. Også i denne sammenhengen overførte og forsterket avisene en tendens innledet av NTB. Mennesker med aner utenfor vesten, dels også samene, ble koblet til Kriminalitet og rettsvesen, mens europeere og amerikanere opptrådte i flere kategorier. "Etniske" nordmenn forekom i alle kategoriene. Med andre ord synes innvandrere å ha nyhetens interesse i forbindelse med kriminalsaker. Noe som innebærer at disse menneskene må passere en høyere nyhetsterskel når de vil fremme andre forhold.

Lund (2002) diskuterer rutinejournalistikkens dekning av minoriteter i Danmark og konkluderer med at pressen egger opp ytterliggående krefter, både politiske og etniske: "Gråtoner i den offentlige debatt forsvinder og initiativet overlades til ekstremister, hvorved der skabes grobund for meningsdannende modmagt. Den autoritative taushed får ikke de bagvedliggende problemer til at forsvinde, men produceres til en identitetspolitisk cocktail med sprængfarlige vi/de-ingredienser."²⁹¹

Hersteds har vi sett at de riktig forsømte kildene i løpet av nyhetsuken var minoriteter, vanlige mennesker, og sannelig kvinner. Store befolkningssegmenter ble forfordelt til fordel for høytstående kilder, personifisert i kraft av menn. Ut fra dette kildematerialet kan vi si at den nyheten som har størst sannsynlighet for ikke å være aktuell er en artikkel om vanlige innvandrerkvinner, eller samiske kvinner for den sakens skyld. Disse er nærmest usynlige i

---

²⁸⁸ Disse to upubliserte NTB-sakene fremstilles i sin helhet i Vedlegg 3

²⁸⁹ Disse nyhetene er opptegnet i Vedlegg 4, slik de forelå i Nyhetsportalen

²⁹⁰ Se Vedlegg 4

²⁹¹ Lund 2002:178

nyhetsbildet. I tillegg antyder de ubrukte NTB-nyhetene en sammenheng mellom skriftlige kilder og upubliserte nyheter, særlig når kilden er en annen redaksjon. En nyhetssak som dreier seg om alminnelige minoritetskvinner hentet fra en annen avis er kanskje usannsynlig, siden disse kvinnene er såpass upopulære blant journalistene, men denne kombinasjonen har størst sjanse for ikke å finne sted. Dernest kommer elitekvinner og vanlige menn med minoritetsbakgrunn, elitemenn med minoritetsbakgrunn, alminnelige kvinner med norsk slekt, elitekvinner med norsk avstamning, vanlige menn med norske røtter og sluttelig; den muntlige kilden som oftest når ut er en fremstående ”etnisk” nordmann.

Tidshullet

Det ligger i dagspressens natur å rapportere siste nytt hver bidige dag, hele året, og som Galtung og Ruge (1965) understreker, passer det redaksjonene best å melde korte punkthendelser i journalistenes arbeidstid. Følgelig underrapporteres langvarige tendenser og prosesser.²⁹²

Nyhetsinstitusjonen er heller ikke like flittig og mottakelig hele døgnet. Den er mest produktiv på dagtid, og når arbeidsstokken er størst senkes også nyhetsterskelen. Blant annet holder redaksjonene noen reportere tilbake. Under ventetiden sysler disse med deskarbeid og registrerer flere nyheter enn om de hadde vært ute på et oppdrag.²⁹³ Iblant gikk reserveporterne i NTB ærender for kundene når de ba om bestemte reportasjer.

One consequence of synchronized working hours is that few reporters are available to cover stories before 10:00 A.M. or after 7:00 P.M. on weekdays, and even fewer at those times on weekends. This social arrangement influences the assessment of occurrences as potential news events.²⁹⁴

I mellomtiden vokter nyhetsbyråene og kundene varsles døgnet rundt. I de tidsrommene redaksjonene er lavere bemannet må hendelsene oppfylle flere nyhetsverdier for både å bli registrert av byrået og havne i avisene dagen derpå. Det betyr at nyhetsterskelen reguleres av arbeidstokken og at terskelen for byråsaker i avisene reguleres av deskvaktens arbeidstid. Det er de som tar ut og redigerer NTB-stoffet i avisen.

Gieber (1956) found that the internal scheduling of newswork influences the wire-service editor's assessment of stories to be included in the newspaper. At a morning paper the wire-service editor selects copy in the evening. Using the wire service's budgets, he quickly sets about filling the columns made available to him. The later the hour, the less space he has left to fill. Accordingly, an occurrence late in the evening must present special competitive merits to be included as a story in the daily news product.²⁹⁵

---

²⁹² Galtung og Ruge 1965:66

²⁹³ Tuchman 1978:43

²⁹⁴ S.st.:42

²⁹⁵ Tuchman 1978:43-44

Tuchman (1978) argumenterer for at en deadline skaper tidsmessige hull i nyhetsnettet. For å tette hullene og speede opp nyhetsvurderingene plasserer journalistene hendelser i nyhetsklasser. For eksempel harde og myke nyheter, hvorav harde nyheter er tett knyttet til en daglig deadline, mens myke nyheter har noe mer slingringsmonn. Under harde nyheter skiller journalistene mellom ”spot news” (punkthendelser) og “developing news” (føljetonger), alt etter hendelsens antatte forløp. Tuchman presiserer at nyhetsklassene er vage og diffuse, men formålet er å påskynde nyhetsvurderingene, fordi nyhetstypene fordrer ulike arbeidsoppgaver som delegeres på forskjellige avdelinger.²⁹⁶

I grove trekk håndterer deskene punkthendelsene, mens reporterne følger føljetongene. Det kan lede til at hendelser som fort lar seg klassifisere, og dernest administrere, imøtekommes av redaksjonene, f.eks. konkrete hendelser som tilhører én eller gjerne to tydelige kategorier. Selv om NTB registrerer hendelser hele døgnet er byrået flittigst på dag- og kveldstid, akkurat som kundene. Utover dagen og kvelden sendes oppdateringer, utvidete versjoner og sammendrag av dagens nyhetssaker til Nyhetsportalen, myntet på aviskundene. Innimellom bestiller kundene reportasjer fra byrået. Om dagen og kvelden produseres flest nyhetssaker, og nyhetsterskelen fires deretter.

Bruken av NTB-nyheter i løpet av døgnet ble testet i denne undersøkelsen.²⁹⁷ Hvert døgnet i den konstruerte uken er med. For å avdekke døgnvariasjoner i bruken av byrånyheter har jeg delt nyhetsdøgnet (fra 23:00 til 23:00) inn i fire tidsrom, hver på seks timer, hvorav *Natt* varer fra 23:00 til 05:00, *Morgen* fra 05:00 til 11:00, *Dag* fra 11:00 til 17:00 og *Kveld* fra 17:00 til 23:00, rundt deadline:

Tabell 3.12 Aftenpostens, Bergens Tidenes og Dagsavisens samlede bruk av NTBs nyheter per tidbolk. Innenriks og utenriks i nyhetsuken. N = 704

	I avisene				Alle
	Natt	Morgen	Dag	Kveld	
Innenriks	10	37	127	69	243
Utenriks	12	15	96	82	205
Sum	22	52	223	151	448
Prosent brukt	28,6	44,1	72,2	75,5	63,6
NTBs produksjon (N)	77	118	309	200	704

I tabell 3.12 øker andelen publiserte NTB-nyheter etter hvert som avisenes deadline nærmer seg. NTB-nyheter forut for avisenes leveringsfrist har større sjanse for å komme på trykk enn NTB-nyheter som registreres etterpå. NTBs produksjon øker også betraktelig etter klokken

²⁹⁶ S.st.:47-49

²⁹⁷ Bruken inkluderer solonotisene

11:00 og særlig frem til 17:00, men også etter 17:00 er produksjonsvolumet høyt. Resultatene kan knyttes til overføringshypotesen. All den stund avisene overfører byråets produksjon i en mindre størrelsesorden vil kundenes bruk påvirkes av byråets produksjonsevne. For eksempel legger innenriksredaksjonen til NTB flest nyheter ut mellom 11:00 og 17:00, når redaksjonen er fulltallig og kildene er tilgjengelige. Likeledes bruker de tre undersøkte avisene flest nyheter fra dette tidsrommet på innenrikssidene. Økt produktivitet ser ut til å gi økt gjennomslagskraft hos kundene, men i og med at den høyeste andelen publiserte saker er om kvelden, på tross av lavere nyhetsproduksjon, kan ikke avstanden til deadline utelukkes.

Avisenes deadline blir til en viss grad også NTBs deadline. Avisene er gode kunder og byrået sørger for at avisredaksjonene får oppdaterte meldinger helt frem til leveringsfristen. Reporterne på kveldsskiftet forfølger gjerne hovedsakene og lager oppdaterte versjoner utover kvelden, mens deskene registrerer nye nyheter. Dermed sikres avisenes portvakter en masse ferskt stoff å velge og vrake i. Herbert Gans (1979) observerte fire amerikanske nyhetsorganisasjoner, to fjernsynsstasjoner (CBS og NBC) og to ukeaviser (Newsweek og Time), i spredte perioder på 1960- og -70-tallet. Der så han at redaksjonenes produktivitet var organisert rundt deadline. Deadline fordrer effektivitet, men tidsfristen var også en stabilisator og medvirkende årsak til at pressens arbeidsrutiner, inklusive faste kildekontakter, ikke forandret seg nevneverdig i løpet av den lange perioden Gans utførte sine studier der:

Ultimately, the divisions of power in news organizations are overshadowed, and the divisions of labor determined, by the deadline. That deadline, furthermore, leads to story selection and production processes that become routinized and remain virtually unchanged over the years.²⁹⁸

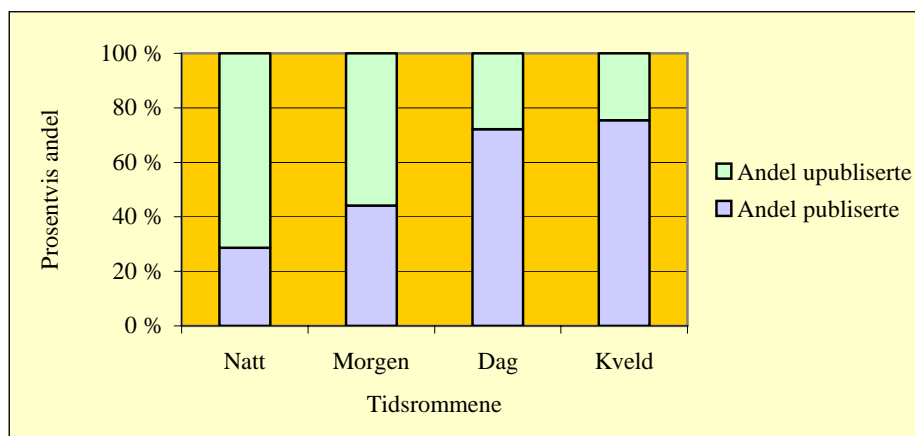
Bare for å tydeliggjøre leveringsfristens effekt på nyhetsbildet i avisene har jeg trukket nyhetsdøgnet sammen i to tidbolker; fra 23:00 til 11:00 og fra 11:00 til 23:00. I tabell 3.12 blir 509 saker, dvs. 72 prosent av NTBs samlede produksjon i løpet av nyhetsuken, sendt til Nyhetsportalen mellom 11:00 og 23:00, likesom 73 prosent av denne produksjonen mellom 11:00 og 23:00 var å finne i morgenavisene dagen etter. Av alle 448 publiserte NTB-nyheter ble 83 prosent sendt til Nyhetsportalen mellom 11:00 og 23:00.²⁹⁹ Med andre ord nyheter før klokken 11:00 blir fort for gamle for papiravisene.

De løpende nyhetsmediene medvirker trolig til at den siste halvdel av et nyhetsdøgn teller mest for morgenavisene. Ferskest stoff synes avgjørende for om en NTB-sak kommer ut i de tre avisene. Samtidig tyder datamaterialet på at den første halvdel av nyhetsdøgnet utgjør et tidsmessig hull i nyhetsnettet. En periode jeg har valgt å kalle "tidshullet":

---

²⁹⁸ Gans 1979:109

Figur 3.4 NTBs totale produksjon i nyhetsuken fordelt på andelen publiserte og upubliserte NTB-nyheter per tidsrom i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen. N = 704

Figur 3.4 fremstiller forholdet mellom andelen publiserte og upubliserte NTB-nyheter innenfor hvert tidsrom på seks timer i løpet av nyhetsuken. Figuren viser at andelen upubliserte nyheter øker med avstanden til avisenes leveringsfrist, likesom andelen publiserte nyheter øker med nærheten til leveringsfristen. *Jo nærmere deadline, desto større sannsynlighet for at hendelsen blir brukt* av Aftenposten, Bergens Tidende og/eller Dagsavisen. Omvendt, *jo større avstand til deadline, desto større er sjansen for at den samme hendelsen forbigås* av avisene.

På morgenmøtet avgjøres hva som skal dekkes utover dagen, og formiddagsmenyene forteller kundene om byråets dagsorden; hvem som tar hva med eller uten fotograf og hva som dermed er viktig. Saker som forfølges utover dagen og kvelden har større gjennomslagskraft i avisredaksjonene enn saker som kun registreres én gang i løpet av natten eller morgenen, men også notisene har lettere for å komme på trykk når de registreres på kvelden. Hvilke saker som kommer med oppdateringer i løpet av dagen henger sammen med tidsrommet de muntlige kildene er tilgjengelige på.

Siden det er roligere om natten på innenriksdesken pleier nattvakten å søke gjennom papir- og nettaviser for å spore opp bakgrunnsstoff som kan anspore føljetonger, men som kildematerialet anga; fåtallige nyheter fra andre redaksjoner lever videre.³⁰⁰ Litt over halvparten, 13 av 24, av de upubliserte nattsakene refererer til en annen nyhetsredaksjon. De andre upubliserte nattnyhetene, med kun muntlige kilder, var stort sett ulykker eller kriminalitet bekreftet av en operasjonsleder på vakt i politidistriktet. Tidlig om morgenen har papiravisene ankommet, og dessuten har de løpende nyhetsmediene begynt å rapportere. Før

²⁹⁹ Se tabell 3.12

NTB staker ut sin egen kurs på morgenmøtet, registrerer deskvaktene en del saker fra andre redaksjoner. Disse blir enda oftere solohistorier. 24 av 32 upubliserte morgennyheter i Innenriksmenyen refererer til andre redaksjoner. Av alle upubliserte innenriksnyheter fra natten/morgenen er to tredjedeler, 37 av 56, solohistorier fra en annen redaksjon. Brorparten (66 %) av solohistoriene dør altså ut i løpet av natten og morgenen.³⁰¹

Naturligvis er det mindre aktivitet om natten og på søvnige morgenkvisten, men det gjelder den tidssonen Norge er i. Østen er i full sving timer før Norge, og hele Amerika holder det gående til langt over midnatt i Norge. I Utenriksmenyen er bildet altså noe annerledes, fordi andre regioner er virksomme mens Europa sover. Dessuten konkurrerer ikke nettverket av internasjonale nyhetsbyråer direkte med omnibusavisene. Allikevel forsvinner flere utenriksnyheter (65 av 92) inn i tidshullet om natten/morgenen enn tilsvarende er for innenriksnyhetene (56 av 103). Især droppes morgennyhetene til utenriks.³⁰²

Hvordan dagen forløper påvirker selvsagt nyhetsbildet i avisene dagen etter. De løpende nyhetsmediene dreper nok noen morgensaker, og overraskende kunngjøringer/begivenheter ("breaking news") stjeler tidvis deskenes oppmerksomhet. De fleste redaksjoner er dog rustet for sånne situasjoner, og akuttnyhetene videresendes reporterne i en fei. Tidshullet beror òg på den innskrenkede spalteplassen, spesielt på utenrikssidene. Gans (1979) fant blant annet at redaksjonene holdt av spalteplass til aller siste nytt rett før deadline.³⁰³

I løpet av den analyserte nyhetsuken forelå stadig morgennyheter fra Utenriksmenyen som godt kunne stått på utenrikssidene dersom hendelsene hadde skjedd om kvelden i stedet for om natten/morgenen. For eksempel ble ingen av disse mandagsnyhetene nevnt i avisenes tirsdagsutgaver:

01:11 **Fem omkom da fly styrtet i California** - Kategori: Ulykker og naturkatastrofer. Kilde: Organisasjon. Region: USA. Tid: Natt.

02:33 **Ti omkom da fly styrtet på vei til billøp** - Kategori: Ulykker og naturkatastrofer. Kilde: Nyhetsredaksjon. Region: USA. Tid: Natt.

05:04 **Seks palestinere drept i nye raketangrep** - Kategori: Krig og konflikter. 3 kilder: 2 navnløse + nyhetsredaksjon. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Morgen

05:05 **Tunisias leder Ben Ali gjenvalgt** - Kategori: Politikk. Kilde: Organisasjon. Region: Afrika. Tid: Morgen

08:58 **Minst to drept i bombeeksplosjon i Bagdad** - Kategori: Krig og konflikter. 3 Kilder: Vanlig mann, + 2 nyhetsredaksjoner. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Morgen

09:54 **Irak: Selvmordsangrep mot amerikansk militærkolonne** - Kategori: Krig og konflikter. 4 Kilder: Vanlig mann + navnløs + 2 nyhetsredaksjoner. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Morgen

---

³⁰⁰ Se tabell 3.10

³⁰¹ Dette avsnittet er basert på beregninger jeg har gjort ved å slå noen variabler sammen; kategoriene, det upubliserte kildematerialet og de upubliserte nyhetene innenfor de fire tidsrommene.

³⁰² Se tabell 3.12

³⁰³ Gans 1979:113-115

- 10:18 **Ytterligere to palestinere drept på Gazastripen** - Kategori: Krig og konflikter. Kilde: Navnløs. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Morgen
- 11:17 **Iran vil samarbeide om atomvåpenprogrammet** - Kategori: Politikk. 3 Kilder: 2 elite menn + nyhetsredaksjon. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Dag
- 11:37 **Minst én drept av bilbombe i Mosul** - Kategori: Krig og konflikter. 2 Kilder: Organisasjon + navnløs. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Dag³⁰⁴

Få av disse rapportene frontes av noen internasjonalt kjent person eller navn overhodet. De fleste muntlige kildene er anonyme. Ellers forekommer en del skriftlige kilder. Bare to saker sorterer under dagens gjennomgående kategori, Politikk, som formiddagsmenyen foreslo mest av. Andelen publiserte nyheter i kategorien Krig og konflikter var uvanlig lav denne dagen, bare 19 prosent, noe som antyder en redaksjonell beslutning om å nedtone konfliktene og vektlegge politikk. Dessuten mangler nyhetene fotografier, og de lar seg vanskelig illustrere med arkivfoto, nettopp fordi berømthetene er fraværende.

Mandag den 25. oktober er betegnende. Om natten kommer meldinger fra det amerikanske kontinentet, og få finner veien til avisene. Deretter, om morgenen, strømmes meldingene fra Asia inn. Disse har også en tendens til å forsvinne. Ettersom andre verdensdeler ligger i ugunstige tidssoner i forhold til Norge, og når meldingene derfra kommer om natten og morgenen, og ikke om kvelden, går mange aktuelle og vesentlige nyheter tapt.

Fellesstoffet i avisene og på førstesiden til Aftenposten og Bergens Tidende dagen etter er Bill Clintons comeback i amerikansk politikk, da han to måneder etter å ha blitt hjerteoperert troppet opp ved siden av John Kerry under et valgkampmøte i Philadelphia. NTB utgir en artikkel klokken 20:44; "Sirkushesten Clinton tilbake i manesjen". Denne danner bakteppet for de utsendte korrespondentenes reportasjer. Bergens Tidende bruker Jyllands-Postens utsending. Fotografiet, som NTB legger ved og alle tre avisene trykker, er fra Reuters via Scanpix og viser to smilende og bejublete politikere, som gleder seg over feiringen. Rundt Clinton og Kerry vifter fargesterke plakater, flagg og faner i patriotiske rødt, hvitt og blått. Fotoet signaliserer en ny giv for demokratenes valgkamp.

Temaet på utenrikssidene denne dagen er politikk: Dagsavisen trykker to sider, med ett stort og ett lite bilde, om valgkampen i USA, bortimot en hel side, med ett stort og ett lite bilde, om Colin Powells besøk til Kina, pluss en redigert artikkel hentet fra Nyhetsportalen klokken 18:30 "Store mengder sprengstoff forsvunnet i Irak"³⁰⁵ på den samme siden. I tillegg er ¾ av den neste siden om valget i Kosovo (også med bilde). Bergens Tidende har én side, med bilde, om valgkampen til Demokratene og møtet i Philadelphia, mens den andre siden er

---

³⁰⁴ NTBs Nyhetsportal. Utenriksmenyen den 25.10.2004. NB etter overskriftene står mine kodingsenheter.

³⁰⁵ NTBs Nyhetsportal. Utenriksmenyen den 25.10.2004 klokken 18:30

mer blandet, men toppes av to saker fra Irak, hvorav den ene ligner NTB-saken Dagsavisen brukte fra kl. 18:30, men her forfattet av Jyllands-Postens korrespondent og illustrert med et bilde fra Reuters/Scanpix. Den andre Irak-saken, som også er fra Jyllands-Posten, stod dessuten i Nyhetsportalen klokken 12:10 med overskriften ”Krever granskning av Halliburton-kontrakt i Irak”.³⁰⁶ Aftenposten bevilger møtet i Philadelphia ¾ side med ett stort bilde. En kolonne notiser, pluss en summarisk artikkel med et bilde av president da Silva, om økende sosiale ulikheter i Brasil, utgjør resten av siden. Neste side handler utelukkende om politikk og inneholder en større artikkel, med to bilder, fra korrespondenten i Israel, som ved hjelp av intervjuer med ulike jøder veier for og imot den omstridte Gaza-planen til Ariel Sharon. Planen var til høring i Knesset dagen før og NTB refererte utdrag fra Sharons åpningstale, som får plass i Bergens Tidendes notiskolonne, dog i en enda kortere utgave, og som Aftenpostens korrespondent nevner i to linjer. Ved siden av artikkelen om Gaza-planen står en kortere artikkel fra en medarbeider i København om uenighet på den danske venstresiden angående innvandringsspørsmål.

Med unntak av Irak-stoffet dreier størstedelen av utenriksnyhetene seg om fremstående politikere (F10), fortrinnsvis presidenter, presidentkandidater, ekspresidenter, statsministre eller utenriksministre. Gjennom disse presenteres enkeltsaker og fellesnevneren er kjente politikere i vinden eller i hardt vær, dvs. personifisering av enkeltsaker gjennom berømte politikere og derav politisk kjendiseri. Ringreven Clintons oppmøte beskrives sågar som en rockestjernes comeback: ”Bruce Springsteen ljomet over høyttalerne og publikum gikk amok da tidligere president Bill Clinton entret scenen sammen med John Kerry på et utendørsmøte i Love Park midt i sentrum av Philadelphia i går kveld.”³⁰⁷ Valgmøtet i Philadelphia ville antakelig ikke fått den samme globale oppmerksomheten dersom Clinton hadde uteblitt. Det innebærer samtidig at Kerry, takket være Clinton og journalistene, mottok noe av ekspresidentens kjendiskapital. Både Powell, Sharon og da Silva er velkjente nyhetsfigurer, og så vel Powell som da Silva presenteres med et lite portrettfoto. På sett og vis får de politiske enkeltsakene et ansikt som øker nyhetsverdien og senker nyhetsterskelen, slik at emnene bringes på banen. Powells besøk til Kina gir Dagsavisen anledning til å beskrive forholdet mellom Kina og Taiwan. Sharons åpningstale, enda bare bruddstykker gjengis, får Aftenpostens korrespondent til å spørre folk på Gaza-stripen, Tel Aviv og i Jerusalem hva de synes om forslaget om tilbaketrekking. At da Silva er i trøbbel og ikke innfrir valgløftene er

---

³⁰⁶ S.st. klokken 12:10

³⁰⁷ Aftenposten 26.10.04:6

en kjent sak, men Aftenposten nytter høvet til å trykke en frilansartikkel som gjengir en brasiliansk forskningsrapport, rik på demografiske tall, til å fortelle om dårlige sosiale levekår for mørkhudede brasilianere og store forskjeller mellom fattige og rike, mørke og lyse, i landet. Verken overskriften, ingressen eller brødteksten nevner da Silva, men desken har funnet et foto av presidenten i Scanpix-arkivet. Der holder han rundt og trøster et barn. Bildeteksten knytter da Silva til rapporten: "President. Luiz Inacio Lula da Silva har gjort kampen mot fattigdom og sult til en politisk fanesak. Men antall fattige øker."³⁰⁸ I dette tilfellet er det Aftenpostens utenriksredaksjon som har valgt å personifisere og dramatisere med et bilde av da Silva og en bildetekst som knytter fotoet til forskningsrapporten.

Artikkelen fra NTB klokken 18:30 (om sprengstoff på avveie i Irak) setter tyveriet i sammenheng med rapportene om de daglige bombeeksplosjonene, som kom tidligere på dagen, men som forble upubliserte (se siste nyhetsliste). I formiddagsmenyen sender NTB ut tips om denne forbindelsen: "Bagdad: Nye bilbomber koster flere menneskeliv i Irak. Nesten 400 tonn med eksplosiver som kan brukes i raketter har forsvunnet fra et våpenlager i Irak."³⁰⁹ Dagsavisen presser NTBs 18:30-artikkel ned i høyre hjørne under bildet av sørkoreanske demonstranter med plakater av og slagord mot Colin Powell og USA, men Dagsavisen trykker iallfall NTB-nyheten og berører sammenhengen. De tidligere rapporterte angrepene holdes derimot utenfor. Den lignende artikkelen fra Jyllands-Postens korrespondent er vinklet mot hva slags sprengstoff som er stjålet og hvor lenge amerikanerne og det internasjonale atombyrået IAEA har kjent til saken, uten at forbindelseslinjer til dagens eksplosjoner trekkes eksplisitt. Ikke en gang NTB kommer inn på en mulig forbindelse med det nært forestående valget i USA. Bombeeksplosjoner i Irak, israelske angrep på palestinere, flyulykker i USA, iransk diplomati og valget i Tunisia droppes av samtlige aviser til fordel for ferskere nyheter:

- 17:16 **Ukrainas leder avlyser Polen-reise etter kjempeprotest** (m/foto) - artikkel i *Aftenposten* (Politikk. Europa)
- 17:36 **Muslimene i USA flokker seg rundt Kerry** (m/foto) – notis i *Dagsavisen* og artikkel i *BT* (Politikk. USA)
- 17:43 **New Yorker støtter Kerry** - notis i *Dagsavisen* (Politikk. USA)
- 18:12 **Den nye EU-kommisjonen lever i uvisshet** (m/foto) – kort artikkel i *BT* (Politikk. Europa)
- 18:13 **Store mengder sprengstoff forsvunnet i Irak** (m/foto) - artikkel i *Dagsavisen* og i *BT* artikkel (Krig og konflikter. Asia - Midtøsten)
- 19:24 **USAs høyesterettsjustitiarius har kreft** (m/foto) - kort artikkel i *Aftenposten* (Kriminalitet og rettsvesen. USA)
- 19:28 **Nytt vitne har meldt seg etter Linköping-drapene** - notis i *Dagsavisen*, kort artikkel i *Aftenposten* og *BT* (Kriminalitet og rettsvesen. Europa)

---

³⁰⁸ S.st.

³⁰⁹ NTBs formiddagsmeny mandag 25. oktober

- 19:30 **Minst seks drept i voldelig demonstrasjon i Thailand** (m/foto) - kort artikkel i *BT* (Krig og konflikter. Asia - Sør-Øst)
- 20:22 **Sharon åpnet heftig debatt i Knesset** (m/foto) - i *Aftenposten* artikkel, kort artikkel i *BT* (Politikk. Asia - Midtøsten)
- 20:44 **Sirkushesten Clinton tilbake i manesjen** (m/foto) - artikkel i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* (Politikk. USA)
- 20:55 **Usikkerhet om forhandlingene i Falluja** - notis i *Aftenposten* (Krig og konflikter. Asia - Midtøsten)
- 21:52 **Mann i Kenya har giftet seg 130 ganger** – kort artikkel i *BT* (Kuriosa og kjendiser - kuriosa. Afrika)
- 21:56 – **Arafat ba ikke om å få dra på sykehus** – notis i *Dagsavisen* (Politikk. Asia – Midtøsten)³¹⁰

Disse kveldsnyhetene stod på trykk. Syv sorterer under Politikk, tre under Krig og konflikter, to under Kriminalitet og rettsvesen og én Kuriosa. I tillegg til at nyhetene er ferske, omhandler mange av dem også enkeltmennesker og flere involverer høytstående og forholdsvis kjente statsmenn, gjerne illustrert med fotografier. Foruten det er 10 av 13 punkthendelser inni lengre føljetonger. Fra den samme kvelden forble disse upubliserte:

- 17:03 **Estisk soldat drept i Bagdad** - Kategori: Krig og konflikter. Kilde: Organisasjon. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Kveld.
- 17:18 **Sharon: - Gaza-plan skal gjennomføres** - Kategori: Politikk. Kilde: Elite mann. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Kveld
- 17:52 **Albania håper på avtale med EU** - Kategori: Politikk. 2 kilder: 2 elite menn. Region: Europa. Tid: Kveld
- 18:07 **Sharon: – Iran gjør alt for å skaffe seg atomvåpen** - Kategori: Politikk. Kilde: Elite mann. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Kveld
- 18:59 **EU tviler på svensk spillemonopol** - Kategori: Politikk. Kilde: Organisasjon. Region: Europa. Tid: Kveld
- 19:45 – **Biologiske våpen større trussel enn atomvåpen** - Kategori: Krig og konflikter. 2 Kilder: 1 elite mann + 1 elite kvinne. Region: Europa. Tid: Kveld.
- 20:14 **Etterforsker om soldater ble drept etter lekkasjer** - Kategori: Krig og konflikter. Kilde: Anonym. Region: Asia - Midtøsten. Tid: Kveld.
- 22:41 **Ny massegrav funnet i Bosnia** - Kategori: Krig og konflikter. Kilde: Vanlig mann. Region: Europa. Tid: Kveld³¹¹

Med unntak av to utdrag fra Ariel Sharons åpningstale mangler de upubliserte nyhetene kjente personer. Alle meldingene hører til de to mest populære utenrikskategoriene Politikk og Krig og konflikter. Sistnevnte kategori nedprioriterer *Aftenposten* og *Dagsavisen* denne dagen, mens førstnevnte har høy prioritet i alle tre avisene. De fleste muntlige kildene i disse upubliserte kveldsnyhetene er navngitte og besitter høye stillinger. Bare to nyheter refererer til skriftlige kilder og halvparten er punkthendelser som ikke tilhører noen føljetong.

Personjournalistikken ser ut til å ha etablert assorterte kretser med politikere som går igjen i nyhetsbildet både nasjonalt og internasjonalt, og personifiseringen øker parallelt med en tiltagende kommersialisering og markedsregulering.³¹² Lemen-effekten bidrar til at enkelte

³¹⁰ NTBs Nyhetsportal. Utenriksmenyen den 25.10.2004

³¹¹ S.st.

³¹² Østgaard, Galtung og Ruge 1965, Allern 2001, Mc Manus 1994

politikere når inn i redaksjoner og avbildes gang på gang.³¹³ Politisk makt er ikke ensbetydende med storstilt oppmerksomhet, selv om lokale medier garantert følger med, men omfattende mediedekning kan muligens endre og fordele politisk makt. For eksempel var Yasser Arafat en medieyngling lenge før han ble president, og Dagsavisen trykker en solonotis (fra kl. 21:56 i Nyhetsportalen) med et portrettfoto dagen etter, tross fillesaken. Andre politikere rundt om i verden skyr antakelig pressen og får jamvel være i fred.

Tunisias leder Ben Ali gjenvalgt

Publisert: 25.10.2004 05:05

Tunis (NTB-Reuters): Tunisias leder Zine al-Abidine Ben Ali ble gjenvalgt med 94,48 prosent av stemmene under søndagens presidentvalg i landet, ifølge den foreløpige opptellingen.

Flere opposisjonspartier mener valget er urettferdig og en eneste stor bløff.

Den foreløpige opptellingen etter at alle de 26 valgkretsene er tatt med, viser at Ben Ali har fått 94,48 prosent av stemmene, ifølge foreløpige, offisielle tall.

De endelige resultatene vil være klare senere mandag.

Valgdeltakelsen var på over 90 prosent, ifølge foreløpige tall.

President Ben Ali fikk 99 prosent av stemmene ved forrige valg, og blir nå gjenvalgt for fjerde gang.

Det fantes tre motkandidater ved søndagens valg, men ingen av dem uttalte på forhånd ett kritisk ord mot den sittende presidenten.

Ben Ali har styrt Tunisia som han vil i 17 år, og han har fått god hjelp av en blomstrende økonomi. Både turisme og jordbruksproduksjon er i kraftig vekst.

Menneskerettighetsorganisasjoner kaller valget en skam, og hevder de fenomenale valgresultatene handler om et effektivt sikkerhetspoliti og statskontrollerte medier.

Tunisia er en av USAs støttespillere i kampen mot terrorisme, og valgobservatører har anklaget amerikanerne for unnfallenhet overfor det nordafrikanske landet. (©NTB)

Ingen av avisene nevnte dette resultatet, og NTB kom heller ikke tilbake til de endelige tallene. Kanskje avventet redaksjonene dramatiske og nyhetsverdige opptøyer som aldri kom, men på den andre side kan journalistenes nærvær ha en effekt på opinionen, ved det at folk får sjansen til å vise sin misnøye og påkalle omverdenens hjelp. Ved flere anledninger har medienes nærvær invitert undertrykte mennesker ut i gatene. Det skjedde blant annet i Ukraina i analyseperioden. Valgkampen i Ukraina fikk etter hvert massiv dekning, og særlig etter at resultatet fra den andre valgomgangen den 21. november forelå. Allerede foran første valgomgang ymtet meldingene om mulighetene for valgfusk, og da Janukovitsj ble kåret til klar vinner etter andre runde, mens valgobservatører fra EU og USA protesterte, satte internasjonale nyhetsbyråer og globale fjernsynsstasjoner valgjuks i Ukraina på dagsordenen. Redaksjoner over hele verden fulgte maktkampen, og journalistene strømmet til Kiev.

---

³¹³ Lund 2002

Fire dager etter andre valgomgang (fredag 26. november) handler 13 av 23 NTB-nyheter, innenfor kategorien Politikk, om maktkampen i Ukraina, og dagen etter toppes utenrikssidene med stoffet: Én hel side i Aftenposten, halvannen side i BT og to sider i Dagsavisen. Én måned tidligere (mandag 25. oktober) inneholdt Utenriksmenyen én artikkel med foto om den spente situasjonen i Ukraina. Aftenposten redigerte denne ned til en kortsak uten foto i notisspaltene. Artikkelen meddeler at daværende president Kutsjma måtte avlyse et besøk til Polen på grunn av store demonstrasjoner ”[...] foran lokalene hvor stemmene skal telles opp når Ukrainas innbyggere velger ny president søndag.”³¹⁴ To uker senere og flere dager etter første valgomgang (torsdag 11. november) utga Dagsavisen, som den eneste av de tre avisene, resultatet fra den første valgomgangen i en solonotis (fra Nyhetsportalen kl. 16:18) dagen før:

Svært jevnt i valget i Ukraina

KIEV: Opposisjonsleder Viktor Jusjtsjenko vant knepent første runde av presidentvalget i Ukraina, viser de offisielle resultatene. Jusjtsjenko fikk 39,87 prosent av stemmene, mot 39,32 prosent for statsminister Viktor Janukovitsj. Siden ingen av kandidatene fikk over 50 prosent av stemmene i valget, som ble holdt i slutten av oktober, blir det ny valgomgang 21. november. (NTB – AFP)³¹⁵

Verken Aftenposten eller Bergens Tidende rapporterte dette resultatet. Drøye to uker senere (den 27. november) er valgjuks, maktkamp og oransjerevolusjonen hovedoppslaget på utenrikssidene i alle tre avisene. Avhoppere fra politiet og militæret blir intervjuet, og revolusjonens fargerike deltakere opptrer i fete fotospalter i alle tre avisene. Den redigerende makt, som satte utfordreren og den vestvendte Jusjtsjenko opp mot russlandsvennen Janukovitsj, var synlig alt før den første valgomgangen; i kortsaken som stod i Aftenposten 26. oktober: ”Jusjtsjenko, som tidligere har vært statsminister og sentralbanksjef, beskylder Kutsjma og hans støttespillere for å være en gjeng korrupte forbrytere med for tette bånd til næringslivet. Hans fremste rival er statsminister Viktor Janukovitsj, som støttes av Kutsjma. Mens Janukovitsj understreker behovet for streng statlig kontroll og et tett samarbeid med Russland, sier liberaleren Jusjtsjenko at han vil bringe Ukraina nærmere Europa, samtidig som de tradisjonelle båndene til Russland opprettholdes.”³¹⁶ Allerede føre første valgrunde beskrives situasjonen fra utfordreren Jusjtsjenkos synsvinkel. Denne sympatien ble normgivende for den senere dekningen. Janukovitsj’s valgfusk, med Kreml i ryggen, ble redigert som et folkelig opprør mot autoritære makthavere. En regi som gjorde den forgiftede Jusjtsjenko til offer og helt, mens Janukovitsj ble tildelt skurkerollen.

---

³¹⁴ Aftenposten 26.10.2004:6

³¹⁵ Dagsavisen 11.11.2004:21

Valget i Tunisia og lignende påstander om valgjuks, hertil kraftige beskyldninger om lureri støttet av USA, vekket ikke så mange journalisters interesse, på tross av at Reuters og NTBs nattvakt meldte ifra. Ben Ali er ingen global kjendispolitiker, men det var verken Janukovitsj eller Jusjtsjenko før valget heller. De ble kjente gjennom den massive oppmerksomheten de ble til del. Utover nyhetsuken gjenspeiler Utenriksmenyen til NTB en økende interesse for situasjonen i Ukraina. Forut for den andre valgomgangen inneholder Nyhetsportalen kun de to ovennevnte meldingene publisert i Aftenposten og Dagsavisen. Etter andre valgrunde lager NTB til sammen 19 saker på Ukraina. 11 av disse kom på trykk pluss avisenes egne reportasjer. Fredagen, med 13 saker, representerer altså vendepunktet. Maktkampen i Ukraina ble en mediebegivenhet, særlig etter at Janukovitsj ble utropt til vinner og dernest jukse-maker.

For at enkelthendelser ikke skal bli redaksjonens solohistorie, er det avgjørende at resten av nyhetsinstitusjonen løper med.³¹⁷ I Ukrainas tilfelle løp veldig mange med, mens i Tunisia løp alt for få med. Valget i Tunisia ble Reuters solohistorie. Den første prognosen fra valgresultatet i Tunisia kunne ha igangsatt en føljetong, à la den i Ukraina, men da ingen tok opp tråden forsvant hendelsen i tidshullet om natten/morgenen. Dette er et eksempel på at hendelser som inntreffer på gale tider av nyhetsdøgnet har lettere for å falle inn i tidshullet enn hendelser som skjer på riktig tidspunkt i forhold til journalistenes arbeidstid. Jo lengre unna deadline, desto større er sjansen for at hendelsen blir forsømt av nyhetsinstitusjonen.

Her har vi sett at det finnes et tidshull i nyhetsdøgnet. Fra klokken 23:00 til 11:00 forsvant en høyere andel NTB-nyheter ut av nyhetsvinduet enn mellom klokken 11:00 og 23:00. Både Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen lot til å foretrekke ferskest mulig stoff til morgenutgavene dagen etter på bekostning av nyheter rapportert i tidshullet. På innenriks droppet de tre avisene flest solohistorier i tidshullet. For utenriks har tidshullet spesielle konsekvenser idet land som ligger i andre tidssoner, fjernt fra Norge, befinner seg i en ugunstig posisjon i forhold til arbeidstiden og leveringsfristen til norske og europeiske journalister. For øvrig, når deadline er klokken 23:00 innebærer det en ulikhet mellom øst og vest, der landene øst for Norge ligger uheldigst til med henblikk på utenriksbildet i Norge, mens landene til vest, inklusive USA, ligger noe bedre an. Ettersom Østen ligger foran oss i tid, mens landene i vest befinner seg bak oss, og gitt at journalister og korrespondenter der rapporterer flittigst i sin normale arbeidstid innenfor sine respektive tidssoner, vil hovedtyngden av meldingene fra Østen komme tidlig på dagen, i det norske tidshullet, mens

---

³¹⁶ Aftenposten 26.10.2004:6

³¹⁷ Lund 2002

storparten av rapportene fra det amerikanske kontinentet ankommer på ettermiddagen og kvelden; altså betimelig med hensyn til deadline, sett med norske journalisters øyne.

Attpåtil har vi sett eksempler på tre avisers kollektive forskjellsbehandling av tre ulike politiske valg i analyseperioden. Det ene var presidentvalget i USA, som fikk massiv dekning lenge før selve valgdagen. Hva mer er, de fleste publiserte nyhetene fra valgkampen i USA, samt på selve valgdagen, kom om ettermiddagen eller kvelden, dvs. beleilige tidspunkter for redaksjonene. I tillegg er USA et eliteland (F9), frontet av elitepersoner (F10), hvorav den ene var velkjent (Clinton), noe som ga mulighet for inngående personifisering (F11). Dekningen av valget i Ukraina var annerledes, så som det utviklet seg, men forut for første og andre valgomgang var interessen heller laber, noe avisene bar preg av. Ukraina kan med vestlige øyne ikke regnes som et eliteland (÷ på F9), og presidentkandidatene (F10) var heller ukjente (÷ på F11), men påstandene om valgfusk var særs negative (F12). Maktkampen i kjølvannet av andre runde ble, i overført betydning, en maktkamp mellom elitelandet Russland (F9) i øst og elitelandene i EU samt USA (F9) i vest. Da det internasjonale pressekorpsset satte valgjukset og demonstrasjonene på dagsordenen, begynte meldingene å strømme til NTBs utenriksdesk, noe som manifesterte seg i de tre undersøkte avisene. De fleste publiserte nyhetene herfra kom også på ettermiddagen/kvelden. Valget i Tunisia forsvant inn i tidshullet. Meldingen kom klokken 05:05 tidlig om morgenen og ble ikke fulgt opp og oppdatert senere. Tunisia kan ikke regnes som noe sentrumsland, dvs. elitenasjon (÷ på F9), og Ben Ali (F10) er ganske ukjent (÷ på F11). Rykter om valgjuks (F12) verserte, men pressen overså dette.

Det er først og fremst de løpende nyhetsmediene, iberegnet NTB, som har ansvaret for å registrere, oppdatere og holde oss løpende orientert. Valget i Ukraina og valget i Tunisia er i utgangspunktet nesten like nyhetsverdige begivenheter, men maktkampen i Ukraina ble fulgt opp, lemen-effekten virket, og nyhetene kom på de "riktige" tidspunktene. Valget i Tunisia kom ikke med oppdateringer senere på dagen, og avisene glemte saken i mangelen på ferskt stoff. Mange meldinger som dukker opp tidlig på dagen, og som ikke følges opp av de løpende nyhetsmediene (fortrinnsvis NTB) svinner hen i tidshullet.

Fotoeffekten

Man skal ikke undervurdere fotografiets betydning for journalistikken. Innføringen av fargestrykk i avisene utover 1970-årene styrket fotografiets nyhetsverdi, påpeker Herbert Gans

(1979). Da fargefjernsynet kom ble reportasjene mer virkelighetsnære. Avisene fulgte etter og gikk over til å trykke fargebilder, noe som svekket tekstens posisjon i forhold til bildet:

[...] the editors consider still pictures as important as text. In choosing them, they look for precisely the same dramatic action as television producers, the rule being that “you lead with a strong picture to catch the reader; the stronger or more unusual the better.” When stories are of lesser importance, top editors frequently pay more attention to pictures than to text; and periodically such stories are chosen to justify the use of a strong picture. (This practice has become somewhat more frequent with the advent of color pictures).³¹⁸

I Nyhetsportalen floret ikke fotografiene, ei heller på nyhetssidene til Aftenposten Bergens Tidende eller Dagsavisen. Foruten annonsene inneholdt avissidene mest tekst. Like fullt er fotovalgene uløselig knyttet til nyhetsvalgene. Når de illustrerer toppsakene opptar bildene en del plass på avissidene. Formiddagsmenyen opplyser hvilke innenriksaker som dekkes av NTB og Scanpix i lag. Opplysningene har betydning for aviskundene, ettersom de disponerer færre fotografer enn skribenter. Fotonyhetene i formiddagsmenyene blir ofte toppsaker eller større artikler i avisene dagen etter. Dette gjelder også utenriks, da de internasjonale nyhetsbyråene også sender fotografier med artiklene. De tre undersøkte avisene lager gjerne egne artikler på toppsakene forespeilet i menyene og tar eventuelt med utdrag fra tilsvarende NTB-artikler, når disse etter hvert sendes til portalen utover dagen og kvelden. Avisartiklene illustreres imidlertid ofte med Scanpix-bilder hentet fra beslektede artikler i Nyhetsportalen. I så fall rapporterer NTB og kundene den samme hendelsen, men avisene setter egne journalister på den samme saken og bruker byråmeldingen som bakgrunnsmateriale og bildet som illustrasjon. I samråd med representanten fra Scanpix fastsettes således en håndfull nyheter, som har en tendens til å bli større artikler i avisene. Det kan virke som om avisene av og til blåser opp sakene nettopp fordi de kan illustreres:

Tabell 3.13 Bruken av NTB-nyheter med fotografier i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen i løpet av den konstruerte nyhetsuken. N = 98

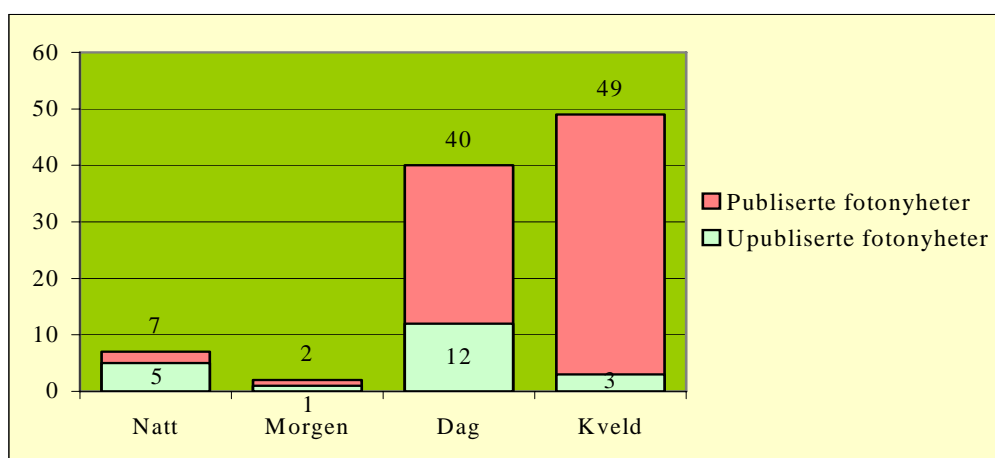
	Innenriks	Utenriks	Sum	Prosent
Publiserte nyheter m/foto	30	47	77	79
Upubliserte nyheter m/foto	8	13	21	21
Sum	38	60	98	100

Tabell 3.13 viser at 98 nyheter fra NTB kom med ett eller flere fotografier vedlagt. Ikke mer enn 98 av 704 nyheter (14 prosent) kom med bilder. Av disse 98 ble bortimot 80 prosent publiserte, hertil åtte solonotiser. Flere utenriks- enn innenriksnyheter kom med bilder, men de internasjonale nyhetsbyråene har rimeligvis flere fotografer ute på oppdrag enn Scanpix har i Norge. Tabell 3.13 viser at fotonyheter prioriteres av avisene. I forhold til andelen

publiserte nyheter på 64 prosent totalt,³¹⁹ er andelen publiserte nyheter med fotoillustrasjoner 15 prosent høyere. Fotografier ser altså ut til å ha en positiv effekt på utvelgingen av byrånyheter. En del av fotonyhetene utropes til hovedsaker under morgenmøtet i NTB. Leilighetsvis topper avisene forsidene med de samme sakene. Når avisene topper forsidene med eget stoff står mange av NTBs fotonyheter som større artikler i avisene, eventuelt med avisjournalistens byline. Artikkelen i Nyhetsportalen og artikkelen i avisen trenger ikke å være identiske, men saken er den samme. Avisene har bare valgt å dekke NTBs fotonyheter egenhendig. På det viset opererer NTB og Scanpix som kundenes skjulte redaktører, idet byråene bestemmer hvilke hendelser som blåses opp i avisene, nemlig de med foto.

Med det for øyet bør resultatene ses i sammenheng med arbeidsrutinene; når nyhetene produseres og sendes til Nyhetsportalen, samt hvilke saker det er snakk om. For det første vedtar morgenmøtet hvilke nyheter NTB og Scanpix samarbeider om. For det andre markerer dette at hendelsene har en høy prioritet med status som NTBs hovedsaker inntil videre og så lenge ikke noe annet bryter inn og omrokker planene. Akutthendelser inntreffer dog stadig, noe redaksjonene som regel er forberedt på. For det tredje blir fotonyhetene laget i løpet av formiddagen/ettermiddagen og finnes sjelden i portalen før ut på ettermiddagen/kvelden. Hva utenriks angår er betydningen av arbeidsrutiner og kostnader like avgjørende. NTBs utenriksredaksjon benytter bildene til de internasjonale nyhetsbyråene, særlig Reuters. I alle ledd representerer fotonyheter prioriterte nyhetssaker, som produseres utover dagen. Med andre ord er fotografiet en knapp ressurs som, når det blir brukt, markerer en høy nyhetsverdi og gir saken merverdi, fordi fotoillustrasjon i seg selv er et verdsatt gode:

Figur 3.5 Antall illustrerte NTB-nyheter i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen. Totalproduksjon, publiserte og upubliserte fotonyheter i hele nyhetsuken fordelt på de fire tidsrommene i nyhetsdøgnet.

³¹⁸ Gans 1979:159

³¹⁹ Se tabell 3.1

91 prosent av fotonyhetene sendes Nyhetsportalen i løpet av nyhetsdøgnet sine siste halvdel, nære deadline. 83 prosent av dette blir publisert. Det er i tidshullet om natten, men også midt på dagen at størstedelen forsvinner. Scanpix-bildene fra Innenriksmenyen brukes hyppigere i avisene, og flere fotonyheter i Utenriksmenyen forblir upubliserte.³²⁰

Med fotoet får nyhetssakene et ansikt. Personifiseringen av enkelte nyhetssaker kommer til syne i bildene. Fotoillustrasjonene, både fra Scanpix og de internasjonale nyhetsbyråene, er gjerne portretter av hovedkilden, intervjupersonen eller den som uttaler seg. Portrettene er typiske for kategoriene Politikk, Økonomi og næringsliv, Kriminalitet og rettsvesen, Kultur og underholdning og Kuriosa og kjendiser.

Iblant synes bildet å være en del av nyheten, som i tilfellet med Toskas skjegg, eller når Aftenpostens korrespondent likefram innrømmer at det ikke er noe å melde, mens han utenfor hovedkvarteret i Ramallah venter på at Arafat skal dø. Bildet av den blide studenten er derimot stort og symbolsk. Gutten viser fredstegnet med fingrene over en plakett han holder i andre hånden, sittende på skuldrene til en kompis som har surret palestinskjerfet rundt hodet og ser mer alvorlig ut. På plakaten smiler Arafat med sitt skjerf sedvanlig og pyntelig surret rundt hodet. I dette tilfellet sier bildet mer enn teksten. Andre eksempler på fotografiets styrke i nyhetsuken er når det herjede og forgiftede ansiktet til Jusjtsjenko figurerer i to av avisene, eller når den nykårede Miss World, denne gang fra Peru, pryder notisspaltene i alle tre avisene.

I denne delen har vi sett på en nyhetsverdi jeg velger å kalle "fotoeffekten". Fotoeffekten, slik jeg ser det, er en faktor som hovedsakelig regulerer størrelsen, spalteplassen, til en nyhet. Videre mener jeg å ha funnet to nyhetsverdier i fotografiet; én intern og én ekstern verdi, som bidrar til å blåse opp saken. For det første presenterer noen bilder en forandring som i seg selv er en nyhet, men det er ikke nødvendigvis en ny hendelse i og for seg. Bildet fremstiller en endring eller en utvikling i en føljetong, som i Toskas eller Jusjtsjenkos tilfelle. Da er fotografiet selve nyhetssaken. Den ytre forandringen blir en episode i føljetongen. For det andre markerer fotografiene en redaksjonell prioritering av en hendelse. Er redaksjonen toneangivende, som NTB, får prioriteringen avtrykk i avisene. Tilleggsutregninger jeg har gjort viser at litt over halvparten av de publiserte byrånyhetene med foto kom på trykk i mer enn én avis (18 på innenriks- og 26 på utenriksidene). 44 av 77 fotonyheter ble fellesstoff i mer enn én av de undersøkte avisene.³²¹ Fotografiene kan altså være en nyhetsverdi i seg selv

---

³²⁰ Se tabell 3.13

³²¹ Se tabell 3.13

(intern), eller blott markere en redaksjonell vurdering (ekstern). På det viset forener fotografiet hendelses- og redaksjonsnivået.

Utenriksdekningen i Norge

Faste korrespondenter leverer en jevn strøm av stoff til sine redaktører, og mye av dette utgis så lenge redaksjonene har investert i reporteren.³²² Slike omkostninger senker terskelen for korrespondentenes reportasjer. Vi har allerede sett eksempler på at Aftenposten og Bergens Tidende trykket korrespondentenes reportasjer, skjønt det ikke var noe å fortelle. Vi har også sett at Dagsavisens utenriksdesk klippet sammen noen NTB-artikler angående Arafats begravelse og utga dem med deskjournalistens byline, som om journalisten rapporterte fra Ramallah. Den geografiske spredningen av reportere sier noe om i hvilken grad redaksjonene står til ansvar for det journalistiske oppdraget.³²³

I analyseperioden hadde NTB én stasjonær korrespondent i Brussel. Utenriksredaksjonen til Aftenposten disponerte faste korrespondenter i Stockholm, Moskva, Berlin, Brussel, Amman, London og Washington. Bergens Tidende samarbeidet med Adresseavisen og Stavanger Aftenblad om en korrespondent i Brussel. Dessuten kjøpte avisen reportasjer fra danske Jyllands-Posten. Dagsavisen lønnet ingen fast korrespondent i nyhetsuken og brukte følgelig mest av utenriksstoffet til NTB. I tillegg til de stasjonære korrespondentene tilknyttet pressekontorer rundt omkring sendes journalister fra hjemmeredaksjonene ut på midlertidige reportasjeoppdrag, som ved presidentvalget i USA eller Arafats dødsleie. De tre avisene brukte også frilansere i områdene.

NTBs utenriksnyheter som ble fellesstoff i alle tre avisene uttrykker en dagsorden på tvers av enkeltavisene. Bare 10 av 31 felles utenriksnyheter avvek veldig med hensyn til spalteplassen de ble tildelt, ved å figurere som notis i én avis og artikkel i en annen.³²⁴ Brorparten av fellesnyhetene tilhører eller berører de tre mest brukte utenrikskategoriene. 28 av 31 vedkommer Politikk, Krig og konflikter eller Kriminalitet og rettsvesen. 18 av 28 slås også opp som artikler i alle tre avisene. I tillegg forelå de aller fleste (30 av 31) i Utenriksmenyen i tidsrommet nærmest deadlinen, mellom 11:00 og 23:00, og dessuten kommer storparten (28 av 31) fra de to mest omtalte regionene i perioden: Europa og Asia, nærmere bestemt Ukraina, England, Irak og Palestina.³²⁵

---

³²² Tuchman 1978:24

³²³ Tuchman 1978:25-26

³²⁴ Fellesnyhetene er listet opp i Vedlegg 5

³²⁵ Se tabell 3.14

I forhold til Galtung og Ruges (1965) nyhetsverdier er hovedtyngden av fellesstoffet (25 av 31) punkthendelser (F1); opplysninger, utsagn og aksjoner innenfor aktuelle og kortvarige føljetonger (F7), som maktkampen i Ukraina og valgkampen i USA, eller enkelthendelser inni lengre føljetonger, som krigen i Irak, diverse mord- og rettssaker. Bare seks nyheter er nok så uavhengige. Disse passer likevel til konsonansfaktoren (F5), som fremholder forutsigbarhet og velkjente typer av hendelser, f.eks. terrordramaet i Haag eller den sedvanlige kåringen av Miss World. Man kan sågar føye konsonans- og kontinuitetsfaktoren sammen og i lag med frekvensfaktoren hevde at rutinejournalistikken blåser opp punkthendelser som både inntreffer i beste arbeidstid og passer til kjente føljetonger. Om ikke for annet enn at journalisten allerede har opparbeidet en del kunnskap om stoffet. Hendelsene kan oppleves relevante fordi de stemmer med journalistens kompetanse, erfaringsgrunnlag og forståelsesrammer. Enkelte områder har stort presseoppbud, og derfra kommer ferdigskrevne standardrapporter. Når berømte personer (F10) fra elitenasjoner (F9) er involverte, tillikemed en mulig personifisering (F11) og negativ vinkling (F12), blir hendelsen greiere å rapportere for journalisten. Rutinejournalistikken kan ha lettere for å fange opp og sende videre hendelser som samsvarer med tidligere artikler, etablerte normer, diskurser og forestillinger.

Medieforsker Ragnar Waldahl (2001) kaller slike referansepunkter for mentale skjemaer. Skjemaer er kognitive strukturer, formet av tidligere erfaringer, og organiserer menneskers tenkning. Kort sagt plasseres opplysningene i erfaringsrammer. Dette skjer på to måter: For det første rommer mentale skjemaer retningslinjer for innhenting og sammenstilling av informasjon. De leder oppmerksomheten mot relevant og nyttig informasjon og ordner impulser i forhold til tidligere erfaring. For det andre har mentale skjemaer en fortolkende funksjon. De plasserer ny informasjon i forhold til tidligere erfaring, og finner frem relevant stoff når ytre impulser er ufullstendige eller trenger supplement.³²⁶ Idet vi behandler informasjon benytter vi skjemaer, og ventelig anvender journalistene skjemaer når de tar ut nyheter. De er også mennesker med et kulturelt rammeverk og tidligere erfaringer. Det aktuelle nyhetsbildet og nyhetsverdier er særs nyttige referansepunkter for journalistene. Sågar føljetongen er et skjema som hjelper til med å ordne hendelser i korte eller langvarige fortellinger, som da maktkampen i Ukraina ble en metafor på og et ekko av den kalde krigen.

Drapet på filmregissøren Theo van Gogh, 2. november, er et eksempel på en tilsynelatende ny hendelse som slapp gjennom terskelen i alle fire redaksjonene. Hendelsen er en tydelig Kriminalitet og rettsvesen-kategori, med Krig og konflikter i bakgrunnen. Den oppfylte flere

nyhetsverdier; fremfor alt negativitet (F12), personifisering (F11), kulturell eliteperson (F10), overraskelse (F6), konsonans (F5), utvetydighet (F3) og frekvens (F1). Den var òg dramatisk og sensasjonell. Mordet ble beskrevet som en henrettelse på åpen gate med innslag av skyting, knivstikking og et brev på arabisk. Det skjedde i Nederland, nære Norge geografisk og kulturelt. Jamvel er det drap i Sverige, Danmark og Finland som vi ikke hører om i Norge. Identifikasjonsfaktoren og angrepet på et kulturelt fellesskap spilte en betydelig rolle for at drapet fikk såpass mye oppmerksomhet og igangsatte en liten føljetong. Drapet var et politisk og religiøst motivert mord på en kunstner med aner tilbake til maleren Vincent van Gogh. Den avdøde ble et symbol på europeisk ytringsfrihet og et offer for muslimsk intoleranse. Alle de tre avisene fremstilte drapet som et angrep på en felles europeisk identitet; ”et anslag mot ytringsfriheten i hele Europa.”³²⁷ Dermed faller nyheten inn i et historisk skjema; føljetongen om konflikten mellom europeere og arabere, men også et moderne skjema, nemlig journalistenes hang til å beskrive innvandreres kriminelle løpebane gjennom krimkategorien. Hendelsen passer tilmed et aktuelt skjema; faren for terrornettverk i Europa. Hendelsen lot seg altså ordne som en episode i både nedarvede og nylagte skjemaer.

Når det gjelder hvorfra nyhetene kommer, både områder som dekkes i ny og ne og områder som konstant dekkes, er det avgjørende hvor nyhetsinstitusjonen og især de internasjonale nyhetsbyråene har rapporteringskontorer (Brussel, Jerusalem, Washington osv). Herfra kommer nyhetene på løpende bånd, fiks ferdig med prioritetsgrad fra 1 til 5.

Tabell 3.14 NTBs samlede utenriksproduksjon fordelt på regioner og ukedagene i den konstruerte nyhetsuken. N = 349

Regioner	Mandag 25.10	Tirsdag 02.11	Onsdag 10.11	Torsdag 18.11	Fredag 26.11	Lørdag 04.12	Søndag 12.12	Sum	Prosent
Europa	21	24	25	21	28	16	13	148	42.4
Asia	19	16	31	19	18	11	15	129	37.0
USA	8	11	5	3	0	7	1	35	10.0
Afrika	5	2	8	4	2	3	1	25	7.2
Andre	1	1	0	2	4	4	0	12	3.4
Sum	54	54	69	49	52	41	30	349	100.0

Tabell 3.13 viser at Utenriksmenyen til NTB bestod av bortimot 80 prosent nyheter fra Europa og Asia i nyhetsuken. USA utgjorde 10 prosent av materialet, men mange av meldingene fra Asia kom fra Midtøsten, hvor USA er involvert. For øvrig er USA ett land, mens Europa og Asia består av en rekke land. Av alle omtalte nasjoner i nyhetsuken kom flest

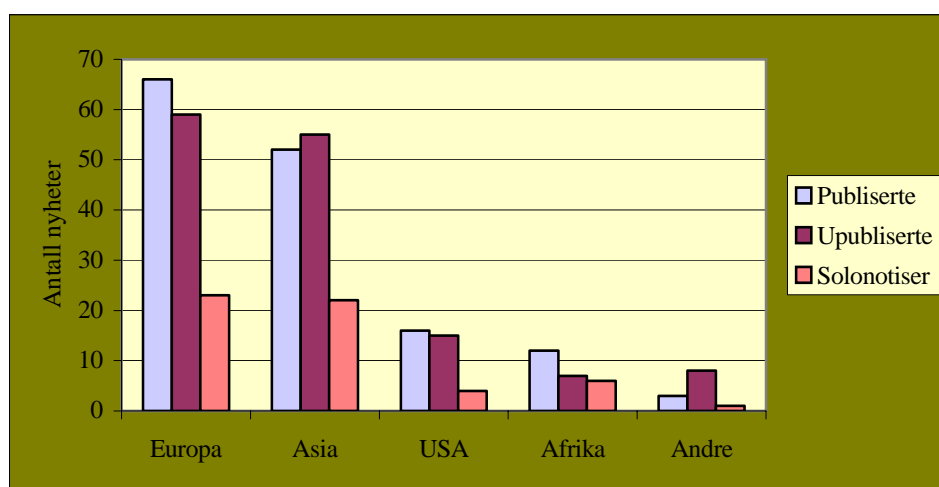
³²⁶ Waldahl (1998):110

³²⁷ Aftenposten 03.11.2004:6

meldinger, publiserte og upubliserte, fra Irak.³²⁸ Det var flere omtalte enn uomtalte land i Europa og Afrika, mens det var flere uomtalte land i Asia og samlebetegnelsen Andre. Sistnevnte inneholder flest latinamerikanske land. Totalt ble 71 land dekket i nyhetsuken, og fra drøyt halvparten av nasjonene kom både publiserte og upubliserte rapporter. 35 land forekom enten eller, hvorav 19 bare hadde publiserte NTB-nyheter, mens meldinger fra 16 land forble upubliserte. Dette var Polen og Hellas i Europa, Tunisia og Somalia i Afrika, Iran, Yemen, Sør-Korea, Nord-Korea, Nepal, India og Indonesia i Asia, Australia i Oseania, og dessuten Brasil, Uruguay, Colombia og Nicaragua i Latin-Amerika.

Trøkket på Europa og Asia henger dels sammen med hvor NTB og de internasjonale nyhetsbyråene har opprettet kontorer, korrespondenter eller kontakter, og dels med hvilke begivenheter som fant sted i perioden, f.eks. oransjerevolusjonen i Ukraina og det muslimske opprøret i Sør-Thailand. AFP, DPA og Reuters har alle hovedkontorer i sine respektive hjemland, og NTB plukket stadig stoff derfra. Fra Asia, inklusive Midtøsten, kom mest fra de internasjonale nyhetsbyråene. Hver dag i nyhetsuken gikk meldinger fra Europa og Asia inn til og ut av NTB i en nokså stabil strøm. Antallet sank rimeligvis i helgen. I forhold til Europa og Asia kom det få nyheter fra Afrika, men kontinentet er nesten jevnstilt med USA, delvis på grunn av opptøyene i Elfenbenskysten. Utover uken fikk USA mest oppmerksomhet forut for presidentvalget,³²⁹ og det var stort sett NTBs utsendte medarbeider som lagde disse reportasjene. Det øvrige stoffet stod AP for. For øvrig viser tabell 3.14 at den dagen Ukraina var i brennpunktet, fredag den 26. november, så NTB helt bort fra meldinger fra USA.

Figur 3.6 Bruken av NTBs Utenriksmeny i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen i løpet av den konstruerte nyhetsuken fordelt på publiserte og upubliserte nyheter, samt solonotiser

³²⁸ Vedlegg 6 presenterer en oversikt over antall nyhetsmeldinger per enkeltnasjon i løpet av uken.

³²⁹ Se tabell 3.14

De forsømte regionene i nyhetsuken er i første rekke områder som forblir nedprioriterte og glemte av nyhetsinstitusjonen. I likhet med kategoriene og kildene viser figur 3.6 at avisene overfører og reproducerer NTBs innhold i en mindre størrelsesorden. En annen likskap er hvorledes de upubliserte nyhetene og solonotisene følger det samme mønsteret på grunn av overproduksjonen til de etablerte pressekontorene rundt om i verden. Torill Eriksen (2004) viser i sin undersøkelse av NTBs utenriksproduksjon at byrået tilbyr kundene omtrent den samme fordelingen av regioner som de internasjonale nyhetsbyråene tilbyr NTB, bare i en mindre målestokk.³³⁰ Den trinnvise seleksjonen³³¹ gjelder ikke bare redigeringen av selve hendelsene og innholdet i artiklene, men en komprimering av det generelle nyhetstilbudet. Ikke bare aspekter ved hendelsene fjernes i teksten, men mange hendelser skyves ut av nyhetsbildet, slik at redigeringen kan sies å både gjelde enkeltartikler og nyhetsbildet generelt. Land forsvinner fra nyhetskartet og "uvesentligheter" klippes bort. De internasjonale nyhetsbyråene en del å si på utenrikssidene i avisene. Både NTB og avisene komprimerer nyhetstilbudet, og den trinnvise seleksjonsprosessen, slik Galtung og Ruge beskriver den, fordreier både enkeltreferater og det generelle nyhetsbildet.

Jevnt over inneholdt nyhetsbildet fem kategorier (Politikk, Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv, Krig og konflikter og Ulykker og naturkatastrofer), mannlige ledere, hendelser fra nyhetsdøgnetts siste halvdel, noen bilder og portrettfotografier især. På utenriks var fokuset på Sør- og Vest-Europa, med Ukraina som et særtilfelle. Midtøsten, fremfor alt Irak, Palestina og Israel, var i brennpunktet. USA fikk mye, men ustabil oppmerksomhet, til dels også Afrika. Figur 3.6 viser et par unntak fra overføringsnormen. Avisene redigerer bort en del meldinger fra Asia og Andre (mest Latin-Amerika). Dermed forsterkes dominansen til de andre regionene. På det viset komprimeres NTBs nyhetsbilde til å gjelde enda færre land og regioner i avisene.

I følge Herbert Gans (1979) dekker utenriksnyhetene hendelser som er relevante for leserkretsen, i hans tilfelle amerikanere og amerikanske interesser med temaer og emner som liknet innenriksnyhetene. Gans fant at de nasjonene som var mest fremme i utenriksbildet var USAs allierte og daværende østblokkland og deres allierte. Utenriksnyhetene handlet om amerikanske aktiviteter i utlandet, eller utenlandske aktiviteter som berørte amerikanere eller amerikansk politikk.³³² Hvis dette er representativt skal norsk utenriksdekning gjenspeile norske interesser, men når Utenriksmenyen preges av fire store internasjonale nyhetsbyråer,

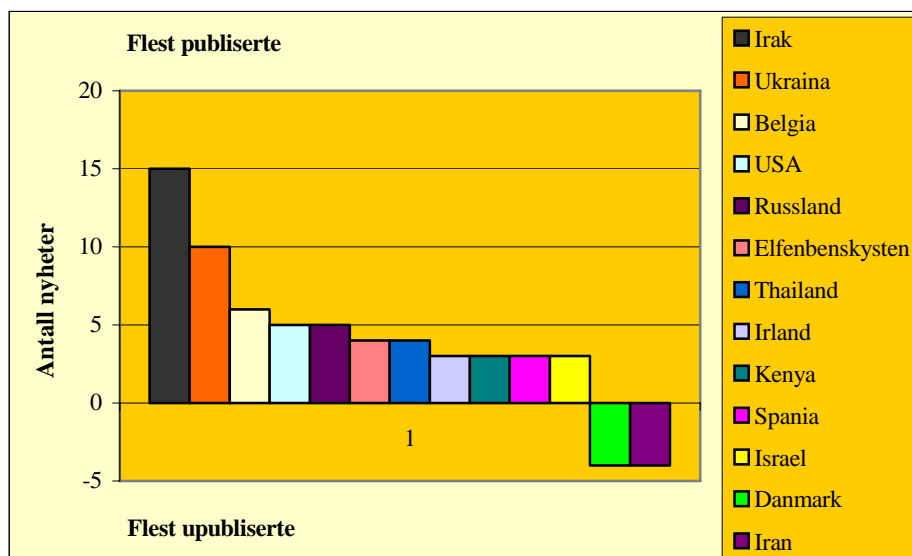
---

³³⁰ Eriksen 2004

³³¹ Galtung og Ruge 1965

vil deres interesser ventelig påvirke utenriksbildet i så vel Nyhetsportalen som hos kundene. Til tross for de internasjonale nyhetsbyråenes dominans kan det likevel tenkes at deskvaktene i NTB og avisredaksjonene foretar et selektivt utvalg på vegne av leserne:

Figur 3.7 Bruken av NTBs utenriksnyheter i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen fordelt på nasjoner med størst avvik mellom publiserte og upubliserte nyheter i løpet av nyhetsuken. N = 167

Figur 3.7 fremstiller nasjonene med størst differanse mellom publiserte og upubliserte NTB-nyheter, dvs. land med flere publiserte enn upubliserte nyheter, eller land med flere upubliserte enn publiserte nyheter. Dette er gjort ved å trekke antall upubliserte fra antall publiserte. Grenseverdien er satt til tre eller flere publiserte eller upubliserte nyheter om en nasjon eller et konfliktområde med grensetvister. Land med like mange publiserte som upubliserte, eller bare én eller to nyheter fra eller til er altså ikke med.

Krigen i Irak hadde størst interesse i nyhetsuken. Den politiske maktkampen i Ukraina og oransjerevolusjonen fikk også mye oppmerksomhet. Den nye EU-kommisjonen, generell EU-politikk og økonomi hadde gehør i avisredaksjonene. Presidentvalget i USA og den etterfølgende regjeringsskiftet var avisstoff. Avisene siterte gjerne Vladimir Putins uttalelser ved siden av å ta opp sosiale forhold i Russland. Det muslimske opprøret i Sør-Thailand og opptøyene i Elfenbenskysten ble brakt på banen i analyseperioden. På den andre side ble alle meldingene fra Iran stoppet. Én lengre upublisert artikkel drøfter en politisk og økonomisk allianse mellom Iran og Kina.³³³ De resterende meldingene fra Iran har alle med det omstridte atomprogrammet å gjøre. Irans syn, forsikringer om fredelige hensikter og svar på påstander

³³² Gans 1979:31-38

³³³ I Vedlegg 7 presenteres denne artikkelen i sin helhet

fra USA om et hemmelig atomvåpenprogram ignoreres av alle de tre avisene, som helt og holdent gjenga USAs og EUs versjon i løpet av den konstruerte uken.

Svært få meldinger om de nordiske landene ble solonotiser. De tre omnibusavisene ser ut til å være nokså enige om at stoff angående Norden er enten viktig eller uviktig. I nyhetsuken forble de fleste NTB-sakene fra nordiske land upubliserte, hvorav åtte fra Sverige, syv fra Danmark og to fra Finland. Av både publiserte og upubliserte er ni, de fleste fra Sverige, i kategorien Kriminalitet og rettsvesen, åtte omhandler Politikk og fire hører til Økonomi og næringsliv. Fordelingen av kategorier ligner altså innenriksdekningen. I Sørvest-Europa er fordelingen omtrent likedan. Utenriksbildet hva Sentral-, Vest- og Nord-Europa angår lignet nyhetsbildet på innenriks i den konstruerte nyhetsuken.

Tabell 3.15 Bruken av NTB-nyheter fra Europa og Asia i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen fordelt på Norden og Resten av Europa, samt Midtøsten og Sørøst-Asia i løpet av nyhetsuken. N = 277

	Publiserte	Solonotiser	Upubliserte	Sum	Prosent
Norden	11	3	17	31	11.2
Resten av Europa	55	20	42	117	42.2
Midtøsten	38	12	34	84	30.3
Sørøst-Asia	14	10	21	45	16.2
Sum	118	45	114	277	100
Prosent	42.6	16.2	41.2	100	

Noen av de klassiske nyhetsverdiene, særlig identifikasjonsfaktoren, angår kulturell og geografisk nærhet.³³⁴ Utvetydighet (F3), meningsfullhet (F4), elitenasjoner og –personer (F9 og F10), personifisering (F11) og til en viss grad konsonans (F5) kan knyttes til nærliggende land med kjente kulturelle preferansepunkter, som passer leserkretsens allmenne skjemaer. Stoffmiksen (F8) fra disse landene varierte mer, og nyhetene var ikke like negative (F12) eller dramatiske. Usikkerheten med henblikk på hva som egentlig er en nyhet kan resultere i at det kjente og kjære, både når det gjelder hendelser, personer, vinklinger, land og kulturer foretrekkes fremfor det uprøvde. Det spørres om ikke fotografiet har den effekten at det gjør det ukjente kjent eller det kjente velkjent. Dessuten kan det være at journalistene rett og slett satser på det trygge og følger skjemaet til redaktørene.

Tabell 3.15 viser derimot at det er Sentral- og Sørvest-Europa, og ikke det geografisk og kulturelt nærliggende Norden, som avisene og NTB er opptatte av. I Asia kommer konfliktene i Midtøsten først. Det Gans (1979) fant om relevans for leserkretsen kan altså ikke uten videre overføres til norsk utenriksdekning. For norske lesere er nok Norden mer kulturelt, politisk og geografisk nært enn resten av Europa, og Asia kan ikke sies å være mer relevant enn USA,

verken kulturelt eller politisk. For eksempel finnes det ikke en eneste artikkel om økonomiske aktiviteter i Kina eller India. Norge er et marginalt eliteland, som befinner seg i nærheten av Wallersteins sentrum.³³⁵ Både NTB og avisene gjenga de internasjonale nyhetsbyråenes utenriksdekning med vekt på hva som anfekter USA, EU, og indirekte via dem, Norge.

Med det globale nettverket av nyhetsbyråer og pressekontorer, døgnkontinuerlige radio- og fjernsynsstasjoner i tillegg til nettavisene og sms-nyhetene, utveksles store mengder informasjon hurtig over lange avstander. Da nyhetstrafikken mellom de ulike pressekontorene spredt utover kloden går fortere og greiere, vil de langstrakte geografiske avstandene, som Østgaard (1965) pekte på, formodentlig være mindre hemmende for utenriksdekningen per dags dato. Kostnader knyttet til geografiske avstander er kanskje ikke like utslagsgivende nå som før. Både flyreiser og telefoni over landegrenser er blitt billigere. Reportasjer sendes kjapt over internett med vedlagte bilder og kan publiseres kort tid etterpå. Spredte stringere har dessuten minsket behovet for å sende ut korrespondenter. Kulturell nærhet trenger heller ikke være like avgjørende, idet billigere flyreiser også har kommet privatpersoner til gode. Masseturismen til fjerntliggende områder har gjort landene mindre fremmede. Et bredere medietilbud og fjernsynet især har brakt fjerne kulturer nærmere. Noen områder, som tidligere var uutforskete, er blitt mindre fremmedartede og har havnet i medienes semiperiferi, f.eks. Kina og Thailand. Midtøsten er midt i brennpunktet. På 60-tallet, da Østgaard, Galtung og Ruge analyserte utenriksdekningen, var ikke den teknologiske infrastrukturen like utbygget. Satellittkommunikasjon har snarere økt interessen for det eksotiske, utvidet vestens kulturskjema og redusert verdien av kulturell og geografisk nærhet. Muligens bør de sees i sammenheng med andre faktorer, som f.eks. politisk og økonomisk relevans. I en bok om TV-journalistikk oppsummerer Olav Njaastad (1999) *nærhet* som det avgjørende nyhetskriteriet, hvorav *konsekvensnærhet* innebærer at den beslutningen eller hendelsen som beskrives får konsekvenser for seeren.³³⁶ Enkelte politiske beslutninger i Brussel og Washington, like ens økonomiske aktiviteter i Europa og USA, kan ha stor betydning for norske avislesere:

---

³³⁴ Østgaard, Galtung og Ruge 1965

³³⁵ Wallerstein 1974, 1980, 1989

³³⁶ Njaastad 1999:36

Tabell 3.16 NTBs totale utenriksproduksjon i nyhetsuken fordelt på hovedregioner og kategorier. N = 349

	Europa, USA og Oseania	Prosent per kategori	Midtøsten, Sørøst-Asia, Afrika og Latin-Amerika	Prosent per kategori	Alle (N)
Politikk	89	67.4	43	32.6	132
Krig og konflikter	15	16.1	78	83.9	93
Kriminalitet og rettsvesen	20	48.8	21	51.2	41
Økonomi og næringsliv	18	90.0	2	10.0	20
Ulykker og naturkatastrofer	10	52.6	9	47.4	19
Kuriosa og kjendiser	8	53.3	7	46.7	15
Kultur og underholdning	8	100.0	0	0.0	8
Sosiale forhold	5	71.4	2	28.6	7
Medisin og helse	3	75.0	1	25.0	4
Arbeidsliv	4	100.0	0	0.0	4
Vær	2	100.0	0	0.0	2
Natur og miljø	0	0.0	1	100.0	1
Religion og livssyn	1	100.0	0	0.0	1
Utdanning	1	100.0	0	0.0	1
Vitenskap og teknologi	1	100.0	0	0.0	1
Alle	185	53	164	47	349

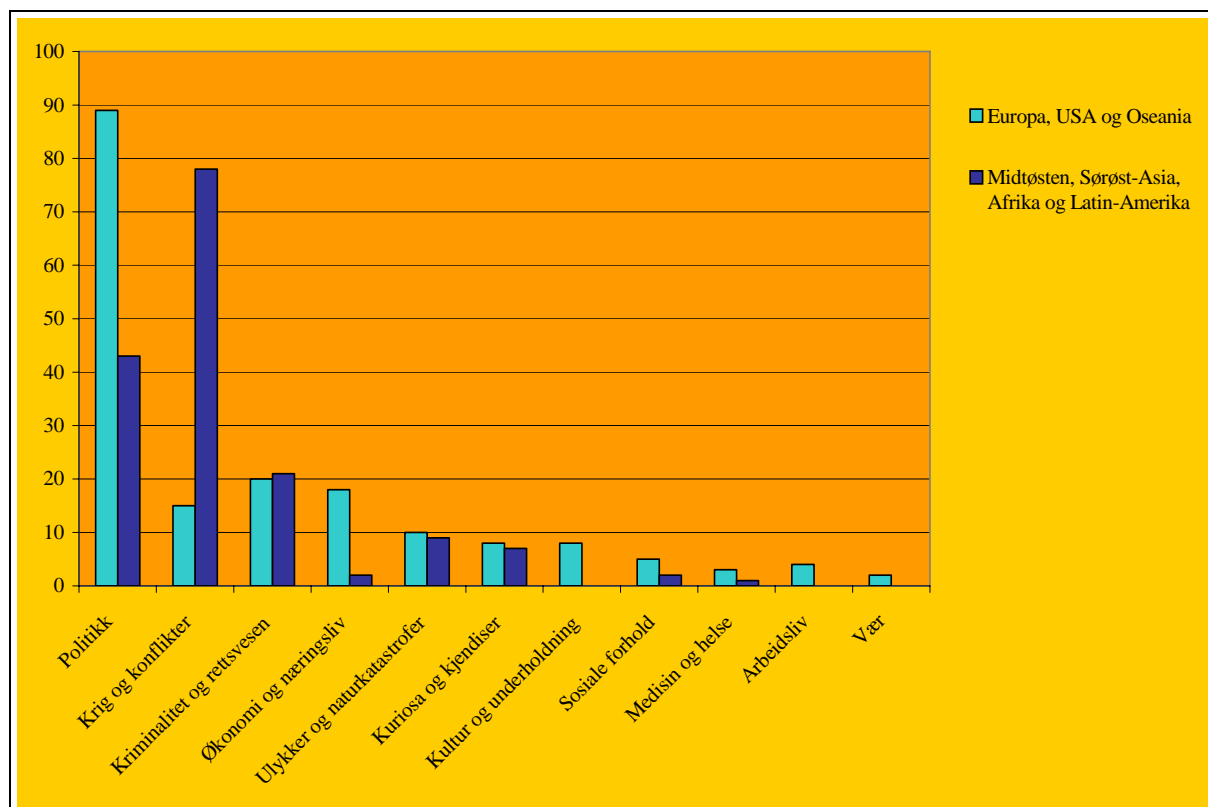
Tabell 3.16 gir NTBs utenriksnyheter i analyseperioden fordelt på kategorier. Regionene er samlet sammen i to hovedregioner; én for Europa, USA og Oseania³³⁷ og én for mer perifere land, tilnærmet tilsvarende Wallersteins verdenssystem.³³⁸ I tabell 3.16 er det tydelig at NTB prioriterer politisk og økonomisk relevans for Norge og Europa. Politiske nyheter dominerer utenriksbildet i Europa og USA. I forhold til de perifere landene er også Økonomi og næringsliv og Kultur og underholdning forbeholdt sentrum, men sistnevnte kategori er heller marginal. Samtlige nyheter i denne kategorien kommer dog fra Europa og USA. Stoffmiksen er også mer variert hva vestlige land angår. Kategorien som dominerer utenfor vesten er Krig og konflikter. I nyhetsuken rapporterte NTB om kriger, konflikter, sammenstøt og terroraksjoner i Irak, Palestina, Israel, Sør-Thailand, Elfenbenskysten, Sudan, Somalia, Filippinene, Afghanistan, Sri Lanka, Nepal, Kashmir og separatistene ETAs bombeaksjoner i Spania. Avisene prioriterte, dvs. det var flest publiserte nyheter om konfliktene i Irak, Israel/Palestina, Sør-Thailand, Elfenbenskysten, Kashmir og Spania. Det var flest upubliserte nyheter fra konfliktområdene Sudan, Somalia, Afghanistan og Nepal, mens trefninger på Sri Lanka og Filippinene hadde like mange publiserte som upubliserte meldinger.

³³⁷ Fra Oseania kom to nyheter. Den publiserte omhandler Pitcairn Island og en rettsak mot etterkommerne av mytteriet på Bounty. Den upubliserte er fra Australia og dreier seg om et alvorlig opprør blant aboriginerne "under de verste etniske opptøyene i Australias historie" (©NTB 26.11.04 klokken 10:24).

³³⁸ Wallerstein (1974, 1980, 1989) ville nok ikke plassert Oseania i sentrum, ei heller Japan i periferien. Jeg har valgt å fordele landene etter *kulturell nærhet*. Derfor blir det en liten forskjell i forhold til Wallersteins oppdeling.

Figur 3.8 NTBs utenriksbilde i den konstruerte nyhetsuken. Europa, USA og Oseania versus Midtøsten, Sørøst-Asia, Afrika og Latin-Amerika. N = 349

Figur 3.8 illustrerer at politisk og for så vidt også økonomisk relevans har noe å si for hvilke utenriksnyheter NTB velger å tilby kundene, skjønt byrået ikke var knepen med politiske nyheter fra Asia og Afrika. Imidlertid forble mange upubliserte, som med diplomatiet til Iran. En god del politiske nyheter fra periferiområdene, som ble omtalte, kom fra Midtøsten (Palestina og Israel), samt Afrika (Nigeria og Kenya). Figur 3.8 bekrefter at nyhetsbildet er mer variert og sammensatt i sentrum kontra periferien. Det er liten grunn til å tro at avisene ikke overfører denne geografiske kategorifordelingen i en mindre målestokk, men som figur 3.1 viste trykker avisene en lavere andel nyheter om kriger og konflikter enn hva NTB tilbyr. Likevel utgjør kategorien $\frac{1}{4}$ av alle de publiserte NTB-nyhetene på utenrikssidene i avisene. Kategorien preger nyhetsbildet utenfor Europa og USA. For eksempel kom lite politisk og ingenting økonomisk stoff fra fremadskridende asiatiske land som India, Sør-Korea, Thailand, Singapore og Kina. NTB produserte kun én økonomisk nyhet fra Japan i løpet av nyhetsuken:

Rykter fra Tokyo-børsen om at Kina selger store mengder dollar fører til ny kursrekord for euro mot dollar.³³⁹ Nyheten blir hovedsak på Aftenpostens økonomisider, men den vinkles

³³⁹ NTBs Utenriksmeny den 26.11.2004 klokken 06:00

mot hvilke konsekvenser dollarfallet har for norsk og europeisk eksport, altså økonomisk relevans for Norge og Europa. Det gjøres ved at Aftenpostens journalister intervjuer valutaansvarlig i Norsk Hydro. Dessuten putter de inn en kortere artikkel om problemer for tysk eksport på grunn av eurokursen. Hvorfor kineserne selger dollar og hvordan kinesiske investorer kan påvirke eksporten i europeiske land går avisen ikke nærmere inn på.³⁴⁰

Nyhetene i Utenriksmenyen gir flere eksempler på at politisk relevans er avgjørende for utplukket. For eksempel har politisk relevans mye å si for at presidentvalgene i USA og Ukraina får massiv oppmerksomhet og blir politiske føljetonger gjennom store deler av nyhetsuken. Spesielt var redaksjonene opptatte av Ukrainas fremtid, og om landet ville vende seg mot vest eller opprettholde forbindelsene med Russland. Om innbyggerne ville stemme på liberaleren Jusjtsjenko, som ønsket et tettere samarbeid med EU, eller om Janukovitsj, som aktet å bevare kompaniskapet med Russland, kom til å vinne valget. Da Janukovitsj ble kåret til vinner av 2. valgomgang og Jusjtsjenko krevde nyvalg, satte nyhetsinstitusjonen og høytstående amerikanske og europeiske politikere valgjuks på dagsordenen. Det glemte valget i Tunisia, med lignende påstander om valgfusk, hadde lav politisk interesse i norske redaksjoner. Politisk og økonomisk relevans kan også være kombinerte nyhetsverdier, og når de er fraværende, ekskluderende faktorer. Et annet tidligere østblokkland, mindre i areal, lengre unna og med mindre økonomisk og politisk betydning for Norge og EU, ble ikke nevnt i avisene, enda landets utenriksminister ivret etter EU-medlemskap i Finland:

Albania håper på avtale med EU

Publisert: 25.10.2004 17:52

Helsingfors (NTB-DPA): Albania håper å inngå en stabilitets- og samarbeidsavtale med EU neste år, ifølge myndighetene.

Hvis Albania får en slik avtale med unionen, håper myndighetene at landet vil være fullgodt medlem innen 13 år, sa utenriksminister Kastriot Islami mandag.

Islami var mandag i Finland og holdt møter med den finske utenriksministeren Erkki Tuomioja.

Tuomioja uttalte etter møtet at han tviler på om Albania klarer å gjennomføre nok reformer til å kunne søke medlemskap så snart som landet ønsker. (©NTB)

Kan hende mangler utenriksredaksjonene medarbeidere med gode kunnskaper om forhold utenfor sentrumslandene. Hva som skjer i periferien, og de vesentlige geopolitiske endringene og maktforskyvningene ser ikke ut til å ha påvirket avisenes satsningsområder og nyhetsformidling. I løpet av den konstruerte nyhetsuken presenteres et snevert verdensbilde i NTB og de tre avisene. Europa og USA fremstilles med mange forskjellige nyhetskategorier

---

³⁴⁰ Aftenposten 27.11.2004:11

og varierte aktiviteter, mens omkransende land i Midtøsten, Afrika, Latin-Amerika, delvis også Sørøst-Asia (unntatt Japan, Kina, Taiwan og Vietnam), herjes av uroligheter, konflikter og kriger, forvoldt av terrorister og uredelige politikere. Selv Spania ble kun omtalt i forbindelse med ETAs bombeaksjoner. Hva som ellers foregikk i disse landene i løpet av analyseperioden ble enten liggende igjen som upubliserte NTB-nyheter eller droppet av NTB.

Vi har nå sett på utenriksdekningen i NTB, Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen. NTB synes å ha vel så stor innflytelse på utenrikssidene i avisene som på innenrikssidene, kanskje mer. På forhånd yter de internasjonale nyhetsbyråene betydelig innflytelse på NTBs utenrikstilbud. Når det gjelder overføringshypotesen later det til at utenriksbildet innsnevres i to omganger; først inn til og ut av NTB og deretter inn i avisene. Med andre ord overfører NTB de internasjonale nyhetsbyråenes nyhetsbilde i en mindre målestokk.³⁴¹ Akkurat som avisene forminsker dette nyhetsbildet ytterligere. Utenriksbildet i den konstruerte nyhetsuken bestod overveiende av nyheter fra Europa og Asia, som til sammen utgjorde 80 prosent av dekningen. Denne opphopningen må nødvendigvis føre til at andre land og områder glemmes.

De forsømte regionene i perioden var først og fremst de som både NTB og de tre avisene overså. 24 land hadde kun én eneste artikkel eller notis i avisene i nyhetsuken.³⁴² De uomtalte nasjonene, som NTB leverte rapporter ifra, men som verken Aftenposten, Bergens Tidende eller Dagsavisen tok med i nyhetsuken, var Polen, Hellas, Tunisia, Somalia, Iran, Yemen, Sør- og Nord-Korea, Nepal, India, Indonesia, Australia, Brasil, Uruguay, Colombia og Nicaragua. I tillegg finnes de nærmest glemte områdene og nasjonene som utgjør svære hull i nyhetskartet, f.eks. Canada, Mexico, mange andre mellom- og søramerikanske land, likedan det meste av Afrika, Arabia og Asia.

Ikke nok med det, men vi har endatil sett at både NTB og de tre avisene forsømmer nyheter som beskriver politiske, økonomiske og kulturelle aktiviteter i land og områder utenfor Europa og USA. Det virker som om regioner og kategorier hører sammen i nyhetsbildet. Enkelte nasjoner og områder ser ut til å være mest nyhetsverdige innenfor bestemte kategorier. I grove trekk var Europa og USA forbeholdt politiske nyheter, mens Krig og konflikter var knyttet til Midtøsten især, men også andre deler av Asia, samt størstedelen av Afrika og Latin-Amerika i løpet av den konstruerte nyhetsuken. De virkelig forsømte kategoriene i analyseperioden var de kategoriene som kunne komplettert utenriksbildet og samtidig informert om andre aktuelle og vesentlige aktiviteter i regionene utenfor vesten,

---

³⁴¹ Eriksen 2004

³⁴² I Vedlegg 6 forefinnes nasjonene med bare én publisert NTB-sak i nyhetsuken.

fremfor blott å fremheve konfliktene og trefningene i disse områdene. Det være seg Vitenskap og teknologi, Utdanning, Religion og livssyn, Arbeidsliv, Medisin og helse, Sosiale forhold, Kultur og underholdning eller Økonomi og næringsliv.³⁴³ Kategorien Natur og miljø var nærmest fraværende uansett nasjon.

Faktorer som bidrar til at nyhetene forsømmes

I dette kapittelet har vi gått igjennom NTBs nyhetstilbud og Aftenpostens, Bergens Tidendes og Dagsavisens bruk av disse nyhetene i en konstruert nyhetsuke over syv uker, fra slutten av oktober til midten av desember 2004. Hovedtyngden av analysearbeidet som ligger til grunn for dette kapittelet gjorde jeg på deskene til NTB, først innenriks og deretter utenriks. På det viset har jeg ervervet verdifull empiri utover tallmaterialet. Dataene ble skaffet til veie ved å ettersøke NTBs innenriks- og utenriksnyheter i Aftenpostens morgenutgave, Bergens Tidende og Dagsavisen dagen etter at de stod i Nyhetsportalen, som er NTBs nyhetsoversikt.

I tråd med problemstillingen har vi undersøkt hvor mye, hva og når de tre avisene velger bort nyheter, og dessuten hva to av tre redaksjoner avviser (solonotiser). Ved hjelp av de fem variablene har vi forsøkt å besvare hvordan nyheter forsømmes. Først så vi på hoveddataene - den generelle bruken. Der kom det frem at den gjennomsnittlige produksjonen til NTB, innenriks og utenriks under ett i nyhetsuken, var på drøyt 100 forskjellige saker hver dag, hvorav 64 stod i avisene, mens 36 forble upubliserte. I gjennomsnitt vraket de tre avisene 36 byrånyheter hver eneste dag. Tar vi med solonotisene, som kun forekom i én av avisene, nedprioriteres altså 54 byråmeldinger, over halvparten av den daglige produksjonen. Med andre ord forsvant 36 NTB-nyheter i søppelbøttene til alle tre avisene, mens 54 havnet i søpla til to av tre aviser.

Dernest gikk vi inn på hvilke NTB-nyheter dette dreide seg om, og hvordan disse nyhetene ble borte. Den gjennomgående tendensen var at avisene overførte og reproduiserte NTBs nyhetsbilde i en mindre størrelsesorden. Samlet sett valgte de tre avisene bort mest av det NTB tilbød mest av. Samtidig overførte og trykte avisene mest av det NTB tilbød mest av. Avisene gjorde visse fininnstillinger av byråtilbudet, men stort sett innenfor rammene NTB hadde lagt på forhånd. Overføringshypotesen kan således suppleres med en utsorteringshypotese, som sier at avisene refuserer mest av det nyhetsbyrået tilbyr mest av. Dette blir NTBs overproduksjon, som likeledes er et speilbilde av NTBs nyhetsbilde. Det upubliserte byråmaterialet avspeiler de publiserte NTB-nyhetene, samt byråets totale

---

³⁴³ Se tabell 3.16 og figur 3.8

nyhetsproduksjon. Sågar solonotisene viste et utsnitt av Nyhetsportalen, enda notisene fordelte seg på tre ulike aviser. Sammen forteller overførings- og utsorteringshypotesen at avisportvaktene oftest både bruker og forkaster det byrået produserer mest av.

Når det gjelder nyhetstemaene så vi at fem kategorier dominerte, mens fem kategorier var så godt som fraværende både i Nyhetsportalen til NTB og i de tre avisenes nyhetsbilde, særlig utenriks, gjennom uken. De forsømte kategoriene var: Vitenskap og teknologi, Religion og livssyn, Natur og miljø, Utdanning og Sosiale forhold.³⁴⁴

Det upubliserte kildematerialet fortalte at avisene forkaster en del skriftlige kilder og gjør andre redaksjoners nyheter til solohistorier. Av muntlige kilder ble veldig mange elitemenn redigert bort av avisene, men overførings- og utsorteringshypotesen tilsier at disse også dominerer nyhetsbildet. På utenriks ble anonyme kilder valgt bort, især anonyme kilder gjengitt av andre redaksjoner, spesielt AFP, AP, DPA og Reuters. Uansett er det via disse byråene de fleste brukte og ubrukte utenriksnyhetene ankommer NTB-desken. På innenriks forefans nesten ikke representanter for minoritetsgrupper, og kvinner var generelt upopulære.

Tydeligst har vi kanskje sett at NTB-nyheter fra nyhetsdøgnetts siste halvdel, mellom 11:00 og 23:00, er de mest aktuelle nyhetene for papiravisene. I løpet av nyhetsdøgnetts første halvdel, fra 23:00 til 11:00, forsvant en rekke nyheter inn i en periode på tolv timer som jeg har valgt å kalle *tidshullet*. Tidshullet har alvorlige konsekvenser for regioner i andre tidssoner enn vår egen, ettersom de glemmes, særlig nasjoner langt øst for Norge.

Hva *fotoeffekten* angår, så har jeg kommet til at fotografiet i seg selv kan ha en nyhetsverdi, idet det presenterer noe nytt rent visuelt, blant annet innenfor en allerede etablert føljetong. Dessuten portretterer fotografiene ofte primærkilden, noe som knytter fotoet tett til Galtung og Ruges (1965) kulturrelaterte nyhetsverdier; elitepersoner og personifisering (F10 og F11), samt kildenes innflytelse og identifikasjonsfaktoren til Østgaard (1965). Det kan hende at portrettfotografiet bidrar til å forsterke og høyne disse verdiene. Datamaterialet viste at de tre undersøkte avisene brukte en høyere andel fotonyheter enn NTB-nyheter generelt. NTB og Scanpix synes også å markere prioriteringer og begunstige visse saker når byråene på morgenmøtet avgjør hvilke saker som skal illustreres med bilder. Slike prioriteringer fikk avtrykk i avisene. Avisredaksjonene sendte egne reportere på den samme saken, men brukte gjerne Scanpix-fotoet som illustrasjon. I kraft av å være toneangivende overfor kundene, markerer NTB og Scanpix redaksjonell prioriteringer som setter spor i avisene.

---

³⁴⁴ Vedlegg 8 gir eksempler på en forsømt nyhet i hver av disse kategoriene.

Til slutt så vi på utenriksdekningen til NTB og bruken av byråets utenriksnyheter i de tre avisene i løpet av nyhetsuken. Tilmed her gjaldt overføringshypotesen. Byråets generelle utenriksbilde figurerte i de tre avisene, bare noe forminsket. Regionene som NTB dekket mest var også de regionene som de tre avisene rapporterte mest ifra. Samtidig var det flest upubliserte NTB-nyheter og solonotiser fra de samme områdene. Europa og Asia, nærmere bestemt Sentral-/Vest-Europa (med Ukraina som et unntakstilfelle) samt Midtøsten, dominerte både omtalte og uomtalte regioner. To kategorier ble heftet til disse områdene, henholdsvis Politikk og Krig og konflikter. Sistnevnte kategori ble noe nedtonet av de tre avisene, men kategorien utgjorde likevel $\frac{1}{4}$ av de publiserte utenriksnyhetene fra NTB. Nasjonene med mer enn syv publiserte meldinger i løpet av analyseperioden, altså gjennomsnittlig mer enn én per dag, var Irak (Bagdad), USA (for det meste Washington), Ukraina (Kiev), England (London), Palestina (Gaza/Ramallah) og Belgia (Brussel).³⁴⁵ De forsømte regionene i analyseperioden var størstedelen av Latin-Amerika, Afrika, Øst-Europa og Asia, inklusive de arabiske landene. I Nord-Amerika var Canada helt borte fra nyhetsbildet. NTB formidlet nyheter fra 71 land, men 16 av disse forble upubliserte. Selv om hele 55 land ble dekket av NTB og omtalt i én eller flere av avisene, konsentrerte alle seg om noen få områder og et begrenset utvalg hendelser. Dekningen av Europa og USA var mer variert og flersidig enn fremstillingen av land og områder utenfor Europa/USA. For eksempel var økonomiske nyheter og kulturstoff nærmest fraværende i områder utenfor vesten. Aktuelle hendelser og aktiviteter innenfor kategoriene Vitenskap og teknologi, Utdanning, Religion og livssyn, Natur og miljø, Arbeidsliv, Medisin og helse, samt Sosiale forhold ble også forsømte utenriksnyheter, uten hensyn til lokaliteten.

---

³⁴⁵ Landene er ført opp i Vedlegg 6

Avslutning: De forsømte nyhetene

Makten til å definere hva som skal *oppfattes* som problemer i samfunnet, er blant annet knyttet til nyhetsmedienes evne til å beskrive utviklingstendenser, trusselbilder og mulige løsninger. Det som blir satt på dagsordenen gjennom mediene, har større sjanse for å bli tatt alvorlig og fulgt opp som et problem som krever lovvedtak og bevilgninger fra det offentliges side. [...] De problemene som aldri når opp på denne dagsordenen, vil lettere kunne ignoreres.

Sigurd Allern³⁴⁶

Mitt siktemål har vært å undersøke hva avisene ikke forteller noe om, hva som utelates fra nyhetsbildet. Noe har jeg funnet ved å spore opp NTB-nyheter i Aftenposten morgen, Bergens Tidende og Dagsavisen. Byråmeldingene har vært utgangspunktet, mens avisenes bruk var analyseobjektet. Dertil så vi at de tre avisene forsømte en rekke viktige saker, som leserne kunne vært informert om.

Blant annet slukte tidshullet en masse meldinger fra natten og morgenkvisten.³⁴⁷ I grove trekk var dette solohistorier på innenriks og rapporter fra områder og nasjoner fjernt fra den sonetiden Norge befinner seg i; dvs. Oseania/Australia, Sør- og Mellom-Amerika, til en viss grad USA, Canada, deler av Russland (Nord-Asia), Sørøst-Asia (bortsett fra Thailand og Kina), Sørvest-Asia/Midtøsten (unntatt Irak og Palestina/Israel), Sør-Afrika (bortsett fra Zimbabwe), Sentral-Afrika (unntatt Kenya og Tanzania), Vest-Afrika (med unntak av Elfenbenskysten og Nigeria), Nordvest-Afrika, Sørøst-Europa (utenom Italia), pluss Øst-Europa (med unntak av Ukraina). Størstedelen av verdenskartet ble altså oversett, mens det uavbrutt strømmet inn rapporter fra enkelte nasjoner og områder, nærmere bestemt Irak, USA,

---

³⁴⁶ Von der Lippe [red.] 2006:142

Palestina/Israel, England, Belgia, Frankrike, Tyskland, Russland, Italia, Kina og Skandinavia. Andre land og regioner opplevde periodevis dekning i den konstruerte nyhetsuken, dvs. mesteparten av meldingene kom på én eller to av dagene, som Nederland, Spania, Elfenbenskysten og Thailand.³⁴⁸ Ukraina var unntaket som bekreftet regelen, da det stadig dukket opp rapporter derfra, men den dagen med desidert flest meldinger var fredagen. Fra Sudan kom det få nyheter i analyseperioden, men jeg har inntrykk av at nyhetsstrømmen derfra har vært nokså jevn i ettertid - ikke dagstøtt, men med jevne mellomrom.

Med henblikk på utenriks har vi endatil sett at dekningen i nyhetsuken i så vel NTB som de tre avisene gir et temmelig forenklet verdensbilde. Pressen makter ikke å gjengi verdens kompleksitet. Istedenfor gir stoffmiksen inntrykk av at pressen har stykket jorden opp i en fredelig og en konfliktfylt sektor, der Nord-, Vest- og Sør-Europa, like ens USA, dekkes med en bredere politisk/økonomisk/kulturell stoffmiks enn land og regioner utenfor vesten.³⁴⁹ Dertil har vi sett at noen kategorier forsømmes både på innen- og utenriks: Fem nyhetskategorier utgjorde skarve seks prosent av 704 NTB-nyhetene, likedan i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen. De forsømte kategoriene på innenriks var: Vitenskap og teknologi, Religion og livssyn, Natur og miljø, Utdanning og Sosiale forhold.³⁵⁰ Foruten disse fem savnet vi ytterligere mangfold på utenriks, hvor saker angående Arbeidsliv og Medisin og helse var fraværende.³⁵¹ Fra de folkerike og ikke minst fremgangsrike områdene i Sør- og Øst-Asia, Midtøsten, dels også Sør-Amerika, etterlyste vi i tillegg informasjon om Økonomi og næringsliv, samt Politikk. Fra den mangslungne verden utenfor vesten manglet kulturstoffet helt og holdent.³⁵²

Problemstillingen herigjennom har vært hvor mange NTB-nyheter som forsvinner ut av nyhetsbildet, hva de tre avisene redigerer bort og hvordan byrånyhetene forsømmes. Spørsmålene har jeg forsøkt å besvare ved å ettersøke NTB-nyheter i tre aviser, kode brukte nyheter i artikler og notiser og deretter fordele publiserte og upubliserte NTB-saker på fem variabler: NTBs nyhetskategorier, upubliserte kilder, deadline, fotonyheter, og dessuten regioner og kombinasjonen regioner og nyhetskategorier for utenriksnyhetene. Variablene beskriver utvelgelsesprosessen, både faktorer som gjør at nyheter velges og faktorer som bidrar til at nyheter forsømmes. Resultatene av undersøkelsen kan samles i tre hovedpunkter:

---

³⁴⁷ Se figur 3.4

³⁴⁸ Se Vedlegg 6

³⁴⁹ Se figur 3.8

³⁵⁰ Se tabell 3.6, 3.7 og 3.8

³⁵¹ Se tabell 3.7

³⁵² Se tabell 3.16 og figur 3.8

- 36 prosent av NTBs nyheter ble ikke publiserte i noen av avisene i analyseperioden og 54 prosent ble ikke brukt i to av de tre avisene. Av de siste var nesten 18 prosent solonotiser.
- Fem nyhetskategorier utgjorde beskjedne seks prosent av stoffmiksen: Vitenskap og teknologi, Religion og livssyn, Natur og miljø, Utdanning, samt Sosiale forhold. Enda flere manglet på utenriks og især bortenfor den vestlige delen av verden.
- Nyhetsdøgnet kan deles i to, før og etter klokken 11:00 på formiddagen. I tidshullet lengst unna deadline, fra klokken 23:00 til 11:00, forsvinner atskillige vesentlige og aktuelle utenriksnyheter, formodentlig fordi de ikke er ferske nok.

For å svare mer utfyllende på det siste spørsmålet i problemstillingen - hvordan NTB-nyhetene forsømmes - er det nødvendig å peke på noen redaksjonelle mekanismer som påvirker seleksjonsprosessen. Foruten hovedfunnene mener jeg å ha data som støtter overføringshypotesen. Den sier at avisene overfører og reproducerer nyhetsbyråenes generelle nyhetsbilde i en mindre målestokk. I den konstruerte nyhetsuken var både solonotisene og de upubliserte NTB-nyhetene et speilbilde av de publiserte byråsakene, som endog gjenspeilte NTBs samlede nyhetsproduksjon.³⁵³ Overføringshypotesen sier dessuten at noe nødvendigvis må bli til overs. Hypotesens antitese velger jeg å kalle "utsorteringshypotesen". Den avdekker baksiden av nyhetsbildet og sier at avisene forkaster mest av det nyhetsbyrået tilbyr mest av. Utsorteringshypotesen forteller hva som blir byråets overproduksjon og er et supplement til overføringstesen. I lag kan disse to hypotesene kobles til Galtung og Ruges (1965) tre funksjonshypoteser om hvordan de tolv faktorene virker sammen i utvelgingen av nyheter.³⁵⁴ Overførings- og utsorteringshypotesen belyser en redigeringsprosess, der ikke bare aspekter ved hendelsene redigeres ned til nyhetsverdige artikler og notiser, men det allmenne nyhetsbildet strammes også inn. Resultatet blir en opphopning av dominante faktorer. Nettopp som Galtung og Ruge pekte på en redigeringsprosess fra portvakt til portvakt, der hendelsen på trykk strippest ned til å bestå av nyhetsverdiene, har vi sett at det allmenne nyhetsbildet, presentert av NTB, gjennomgår en seleksjonsprosess som komprimerer og fortetter byråets nyhetsproduksjon, med hensyn til stoffmiksen, kildeforekomsten, tidsrommet, illustrasjonene, regionene og dessuten hva som foregår i bestemte nasjoner og regioner.

Vi har sett at avisredaksjonene gjorde noen justeringer av nyhetsbildet, men dette var kun fininnstillinger. De fem mest populære kategoriene i NTB (Politikk, Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv, Krig og konflikter, samt Ulykker og naturkatastrofer,

---

³⁵³ Byråsakene utgjorde naturligvis ikke hele nyhetsbildet i noen av de tre avisene i undersøkelsesperioden.

eventuelt kombinasjoner av disse) utgjorde drøyt 80 prosent av nyhetsbildet i de tre avisene. Krig og konflikter ved siden av Politikk ble noe nedtonet på henholdsvis utenriks- og innenrikssidene, mens Kriminalitet og rettsvesen ble fremhevet på innenrikssidene.³⁵⁵ Kuriosa og kjendiser var populært fyllstoff.³⁵⁶ På utenriks forble noen få meldinger fra 16 land upubliserte, mens nasjonene som forsynte NTB med flest meldinger hadde flere publiserte enn upubliserte artikler og notiser i de tre avisene.³⁵⁷ Nyheter sendt ut i tidshullet forble urørte, mens bruken av NTB-meldingene økte med produksjonsmengden til byrået og nærheten til deadline.³⁵⁸ Morgenmøtets prioriterte saker, særlig fotonyhetene, ble blåst opp til artikler og fotospalter i avisene, og andelen publiserte fotonyheter i avisene var 15 prosent høyere enn den generelle andelen publiserte NTB-nyheter.³⁵⁹ Med andre ord, NTBs Nyhetsportal, inklusive formiddagsmenyene, så ut til å ha en hel del å si for innholdet på nyhetssidene i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen.

Imellom avisredaksjonene så vi imidlertid at nyhetsvurderingene og prioriteringene varierte noe. Det er ikke gitt hva som tas med, slås opp, eller hvor stor spalteplass saken får, men avisene lot til å enes om at fotografiet høynet nyhetsverdien. Da portrettfotografiet av primærkilden eller den eller de artikkelen handlet om forelå, var de tre avisene mer på bølgelengde. Fotonyhetene ble ofte fellessaker, som de tre avisene toppet nyhetssidene med.

Jeg understreker fotoeffekten, særlig i samband med elitekildene og fremfor alt fremtredende norske menn, fordi artikler med kildebilder okkuperer såpass med plass i avisene at det er nærliggende å tro at de trykkes på bekostning av andre saker, som enten skyves ut i notisspaltene eller helt ut av sidelinjen. Når så mye som 36 prosent av NTB-nyhetene (like ens 36 meldinger per dag) verken ble brukt i Aftenposten, Bergens Tidende eller Dagsavisen, og 54 prosent av NTB-nyhetene (likedan 54 per dag) ikke ble trykket i to av avisene, indikerer resultatene at noe beslaglegger en del plass i avisene, og siden alle tre avisene samstemmig ignorerer disse sakene kan det være noe som alle tre avisene er enige om å prioritere. I de avisutgavene jeg gikk igjennom var det fotonyhetene som opptok mest spalteplass og som dermed overløt mindre plass til andre nyheter.

Seleksjonsprosessen kan anskueliggjøres slik: På formiddagsmøtet staker NTB ut kursen for seg selv og papiravisene, som sender egne reportere på saker som kommer til å bli

---

³⁵⁴ Galtung og Ruge 1965:71, jf. seleksjon, fordreining og replikasjon

³⁵⁵ Se figur 3.2

³⁵⁶ Se figur 3.1

³⁵⁷ Se figur 3.7 og Vedlegg 6

³⁵⁸ Se tabell 3.12 og figur 3.4

³⁵⁹ Se tabell 3.13

illustrerte. På det tidspunktet er redigeringsmalen i avisene tålig fastlagt. Nyheter om norske elitekilder (som oftest menn, men også kvinner), med dertil uttrykksfulle bilder, slås opp i større artikler og okkuperer spalteplass i avisene. Noe blir liggende igjen i Nyhetsportalen. Det som overses er nøkterne byrånyheter, uten illustrasjoner, innenfor upopulære nyhetskategorier. Det er hendelser som inntreffer for langt unna papiravisenes leveringsfrist, glemte land og regioner, samt nyheter som ikke passer inn i den tradisjonelle dekningen av periferilandene. I tillegg stanses fortsettelser av andres, på innenriks konkurrerende, fokussaker som naturligvis også inneholder elitekilder. Derav den store konsentrasjonen av norske elitemenn som informanter i de upubliserte NTB-nyhetene.³⁶⁰

Det foreligger lite litteratur om hendelser som ikke blir til nyheter, men massevis om hendelser som blir nyheter. Derfor har jeg drøftet nyhetsverdiene, fortrinnsvis de klassiske, ettersom NTB i første rekke er en tradisjonell forvalter av nyhetsinstitusjonen og ikke er direkte knyttet til markedskreftene. Men byrået driver også butikk og må rimeligvis følge markedsjusteringene. De største mediekonsernene og andre kommersielle nyhetsbedrifter i Norge besitter majoriteten av aksjene i byrået (NTBs ansatte og NRK eide ikke mer enn 11 prosent i 2004). Byråets desker kan likevel ikke sies å være bundet av papiravisenes faste redigeringsmaler. Antagelig står byråjournalistene friere til å registrere flere hendelser i løpet av et skift enn en avisjournalist. Byråets kunder inkluderer uansett løpende nyhetsmedier med et behov for å holde seg kontinuerlig oppdatert. Jeg har luftet muligheten for at NTB har en lavere nyhetsterskel enn avisene, og vi så at produksjonen til NTB varierte med arbeidsstokken gjennom nyhetsdøgnet.³⁶¹ På utenriksdesken varierte produksjonsmengden noe fra dag til dag, dog mest med bemanningen mellom ukedagene og i helgen.³⁶² Følgelig kan man gå ut fra at byråets nyhetsterskel reguleres av arbeidsstokken mer enn redigeringsmalen. Likevel kan de ikke formidle hva som helst.

Når det er sagt tyder datamaterialet på forskjeller i vektleggingen av nyhetsverdiene, mellom byrået på den ene siden og de tre avisene på den andre. Både Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen foretrakk NTB-nyheter som fremstilte enkeltmenneskers handlinger, gjerne elitepersoner eller kjente personligheter. Identifikasjonsfaktoren, personifisering og elitepersoner³⁶³ gir nyheten et menneskelig uttrykk. De passer best til menneskers, medregnet journalistenes, sosiale vesen og skjema og kan på det viset være hendelsens inngangsbillett til

---

³⁶⁰ Se figur 3.3

³⁶¹ Se tabell 3.12

³⁶² Se tabell 3.14

³⁶³ Henholdsvis Østgaard, Galtung og Ruge 1965

trykken. Waldahl nevner en skjematype som er særlig relevant her; personskjemaet. ”Et *personskjema* organiserer folks kunnskaper om personer og deres egenskaper. Her lagrer vi vurderinger av andre menneskers psykologi og personlighetstrekk, og av deres handlemåter i ulike situasjoner.”³⁶⁴ De fleste upubliserte nyhetene innbefattet skriftlige kilder og brorparten av disse var andre redaksjoner,³⁶⁵ noe som tyder på at konkurranse er én faktor som bidrar til at nyheter forsømmes. En del av de upubliserte utenriksnyhetene refererte til anonyme kilder. Mange av de upubliserte nyhetene hadde dessuten en mer saklig og informativ vinkel.

I avisene derimot så vi blant annet hvordan bildet av Toska med skjegg ble en nyhetssak i Aftenposten og Dagsavisen. Vi så hvordan Arafat ble gjort krus på og okkuperte spalteplass helt inn til sitt siste åndedrag, til tross for at en reporter utenfor hovedkvarteret i Ramallah skrev at det ikke var noe å fortelle. Dertil ble Arafats kone Suha nyhetsverdig. Den korte beskjednen fra de palestinske selvstyremyndighetene om Fatuhs midlertidige overtakelse var ikke å lese i noen av avisene. I tillegg så vi at en melding fra SFT om økt forurensing over Svalbard forble upublisert, mens notisen om de seks jegerne som parterte hjortekalven stod i alle tre avisene.³⁶⁶ Clinton ga Kerry reklame og publisitet i valgkampinnspurten i USA, Colin Powells besøk til Kina og Sør-Korea ble omtalt, et foto av Brasils president da Silva ble redigert inn i en Aftenposten-artikkel som slett ikke nevnte ham. Drapet på Theo van Gogh ble fellesstoff, og maktkampen i Ukraina høynet nyhetsverdiene ettersom pressen ble kjent med presidentkandidatene og kunne beskrive den ene som jukse-maker og den andre som helt.

Papiravisene har en fast redigeringsmal, og når spalteplassen for morgendagens utgave allerede er fastsatt kan det tenkes at noen nyhetsverdier kommer i første rekke og opptar mest plass på bekostning av nøktern informasjon. En fellesbetegnelse for disse faktorene døper jeg *sosiale nyhetsverdier*. De består av personifisering, identifikasjon, elitepersoner og såkalte kjendiser, samt portrettfotografiet. Man kan si at fotografiet kommer inn med enda en sosial komponent som øker nyhetsverdiene ytterligere. Når bildet fremstiller kilder eller personer saken gjelder gir de hendelsen et ansikt, som tross alt er gjenkjennelig og har en sosial verdi. Hertil hører kjendiseriet til. Ikke alle, men flere av de ovennevnte nyhetspersonene har vært eller er gjengangere i mediene og på nyhetssidene i avisene. De ulike kjendisene representerer muligens en mediert versjon av vår sosiale verdens venner og bekjente, især sistnevnte. Kan hende representerer de publikums utvidete bekjentskapskrets, fordi de tilhører pressens kildekrets. Poenget her er at de sosiale nyhetsverdiene (personifisering, identifikasjon,

---

³⁶⁴ Waldahl 1998:111

³⁶⁵ Se tabell 3.9 og 3.10

elitepersoner og kjendiser sammen med portrettfotografiet) vinner frem, fordi de utgjør publikums og journalistenes personsjema (eventuelt sosiale skjema) og hører øyensynlig til redaksjonenes foretrukne preferansepunkter. De synes å inngå i pressens rutineskjemaer og beslaglegger en god del spalteplass til fordel for de upubliserte nyhetene. Med andre ord; de blir til mekanismer som gjør at nyheter forsømmes.

Med dette grunnlaget kan vi nå redegjøre for hovedkomponentene i nyhetsbildet til Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen, samt baksiden som ble liggende igjen urørt i Nyhetsportalen. I den konstruerte nyhetsuken bestod det publiserte nyhetsbildet, innen- og utenriks under ett, gjennomgående av saker innenfor temaene Politikk, Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv, Krig og konflikter, og dessuten Ulykker og naturkatastrofer. Sammensetninger av disse hadde også redaksjonell gjennomslagskraft, spesielt økonomisk kriminalitet.³⁶⁷ Utpregede innenrikskategorier i avisene var Kriminalitet og rettsvesen, Økonomi og næringsliv, Ulykker og naturkatastrofer ved siden av Medisin og helse. På utenrikssidene figurerte til gjengjeld flere byråsaker innen Politikk og Krig og konflikter. Her og der i avisene dukket Kuriosa og kjendiser opp. Byrånyhetene som stod i avisene kom overveiende fra nyhetsdøgnetts siste halvdel, nærmere deadline. NTBs fotonyheter, vedtatt på morgenmøtet og opplyst i formiddagsmenyene, ble som oftest slått opp i større artikler med fotospalter. Dertil rådet de sosiale nyhetsverdiene godt hjulpet av kildefotografier av den eller de personene saken omhandlet.³⁶⁸ Utenriksdekningen styres i første rekke av de internasjonale nyhetsbyråene, men deskene til NTB og avisene siler ut i strømmen av meldinger. Utenriksdesken til NTB får sågar rapportene servert med prioriteringsgrader fra 1 til 5. Europa og Asia, fortrinnsvis Sentral-/Vest-Europa pluss Ukraina og Russland, samt Midtøsten dominerte utenriksbildet i så vel NTB som de tre avisene med 80 prosent av dekningen. Telegrammer fra USA utgjorde 10 prosent, mens Afrika stod for syv prosent. Latin-Amerika og Oseania var nærmest fraværende og Canada var helt borte fra utenriksbildet i nyhetsuken. Dette er regioner som leilighetsvis opplever nyhetens interesse, men den jevne dekningen, fra dag til dag, kom fra Europa og Asia i analyseperioden,³⁶⁹ fremfor alt der hvor de internasjonale nyhetsbyråene har opprettet

---

³⁶⁶ I Vedlegg 9 har jeg listet opp flere personifiserte innenriksnyheter, både publiserte og upubliserte.

³⁶⁷ For eksempel ble avsløringene av pyramideselskapet T5PC's aktiviteter en het føljetong på innenriks utover nyhetsuken. Både NTB og de tre avisene fulgte denne saken nøye. Aftenposten og Bergens Tidende trykket artiklene på økonomisidene. Finance-Credit saken er en annen og Økokrims bedrageritiltale og kravene mot forretningsmannen Ole Christian Bach en tredje. Alle tre føljetongene ble omtalt av avisene i nyhetsuken.

³⁶⁸ Fotonyhetene fremstiller også mennesker i arbeids-, krise- eller private situasjoner. Slike bilder portretterer mennesker i reelle livssituasjoner og kan ikke sies å ha noen lavere sosial verdi enn de rene portrettbildene.

³⁶⁹ Se tabell 3.14

rapporteringskontorer (Brussel, London, Gaza/Jerusalem). Regionene representerer også et karakteristisk skille hva stoff og emner angår. Fra USA og Europa (minus Spania) kom en variert stoffmiks med nyheter om Politikk, Økonomi og næringsliv, Kultur og underholdning. Dekningen av Asia, især Midtøsten, like ens Afrika, dreide seg hovedsakelig om kriger, konflikter, trefninger og bombeaksjoner. Både NTB, men især avisene formidlet et bredt utenriksbilde om aktiviteter og virksomheter i vesten (pluss Ukraina og Russland), mens resten av verden ble plaget av kriger og konflikter. De rolige regionene og nasjonene med økonomisk vekst i denne delen av verden uteble. Lite ble gjort for å nyansere og fornye dekningen av utviklingslandene i den såkalte tredje verden. Utenriksdekningen var overraskende tradisjonell og formidlet det gamle skillet mellom nord og sør. Akkurat slik Østgaard (1965) for over 40 år siden konkluderte i konsekvenshypotese nummer tre: Nyhetsmediene deler verden inn i høystatus- og lavstatusnasjoner.³⁷⁰ Lite ser altså ut til å være forandret på flere tiår.

Årsakene til dette kan være mange, men det er mulig at fastkjørte sedvaner spiller en rolle for den stabile dekningen over så lang tid. De fem variablene vi har gått igjennom kan også være verktøy som hjelper journalistene til å ”rutinisere det uventede.”³⁷¹ Vi har allerede sett at Tuchman (1978) lanserte nyhetskategorier og deadline som rutiniseringsfaktorer, og vi har konstatert at faktorene innvirker på rutinejournalistikkens nyhetsbilde,³⁷² som byråene først og fremst styrer. Østgaard (1965) pekte på kildenes innflytelse, og vi så levningene i det upubliserte nyhetsbildet. Tilmed der hersket de mannlige elitekildene. Vi har sett hvorledes de tre avisene regelmessig fulgte opp fotonyhetene, som NTB pekte ut i formiddagsmenyene etter morgenmøtet. Vi har sett at utenriksdekningen har vært nokså stabil i over 40 år, både med hensyn til regioner, nasjoner og temaer, dvs. hva vi leser om ulike land og områder. Prioriteringsgradene, som utenlandske byråer sender med nyhetene, er enda en rutiniseringsfaktor, som rasjonaliserer nyhetsvurderingene og gjør utvelgingen enklere, slik at det går kjappere på desken. Hjelpemidlene vi herved har skissert er mekanismer som opprettholder rutinejournalistikkens stabilitet over tid.

Det upubliserte nyhetsbildet i løpet av den konstruerte nyhetsuken var et speilbilde av det trykte nyhetsbildet i Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen. De forsømte nyhetene blir følgelig de fåtallige nyhetene, først bagatellisert av NTB, deretter ytterligere av de tre avisene. Siden avisene ser ut til å reprodusere NTBs nyhetsproduksjon i en komprimert

---

³⁷⁰ Østgaard 1965:55

³⁷¹ Tuchman 1973

utgave, og da byrået er en toneangivende portvakt, kan man driste seg til å si at NTB står til rette for de forsømte nyhetene.

Vi er nå kommet dit hen at vi kan dedusere oss frem til noen tenkelige forsømte nyheter, noen arketyper. Hvis vi konsekvent forfølger alt som målte de laveste verdiene på hver variabel, vil vi kunne presentere noen typiske forsømte nyheter, som jeg skal presentere med et par eksempler fra datamaterialet i analyseperioden. For eksempel så vi at fem kategorier utgjorde en uanselig andel av avisenes stoffmiks, noen kilder var nærmest usynlige, kom NTB-nyhetene langt ifra deadline slukte tidshullet dem, manglet byrånyhetene illustrasjoner var det større sannsynlighet for at de ikke ble slått opp som artikler, men snarere plassert i notispaltene og mange døde ut som solonotiser. Milevide landområder, fremtredende nasjoner og relevant informasjon derfra, samt en mangfoldig dekning av de mer eksponerte områdene i verden, var fraværende både i NTB, Aftenposten, Bergens Tidende og Dagsavisen.

Da avisene brukte begge innenriksnyhetene om Vitenskap og teknologi, er ikke denne kategorien like representativ. Det innebærer at en alminnelig forsømt innenrikssak omhandler kategoriene Religion og livssyn eller Natur og miljø. Den vil inneholde en innvandrerkilde, eller en organisasjonskilde. Sendes saken ut i Innenriksmenyen i tidshullet øker sjansene for at avisene glemmer å følge den opp. Underskudd på bilder eller fravær av portrett- og kildefotografier (sosiale nyhetsverdier) gjør iallfall ikke stoffet mer attraktivt.³⁷³

Ettersom den vestlige delen av verden dekkes noe mer inngående, vil en forsømt utenriksnyhet ventelig komme fra de glemte regionene og omhandle utradisjonelle emner forbundet med regionene, innbefattet kvinnelige kilder som ikke er fotograferte, eventuelt anonyme informanter. Registreres hendelsen i tidshullet minker sjansene for å komme på trykk, spesielt hendelser som inntreffer langt borte fra Norges sonetid. To slike NTB-nyheter kom på den samme dagen, den 2. november, da amerikanerne skulle velge president.³⁷⁴ Saker som rett og slett brøt med det Cook (1998) kaller uuttalte prosedyrer, rutiner og forutsetninger, altså normene og skjemaene; f.eks. positive nyheter fra nasjoner pressen tradisjonelt har beskrevet i konflikttermer, eller konfliktfylte hendelser i land vanligvis fremstilt som fredelige, havnet lukt i de tre avisredaksjonenes søppelbøtter.³⁷⁵

Vi åpnet med at mediene glemmer samene, men vi har sett at NTB og fremfor alt de tre avisene glemmer mye mer. I kampen om nyhetens interesse ser de sterkeste kildene ut til å

---

³⁷² Lund 2002

³⁷³ Denne kombinasjonen forekom ikke, men to beslektete upubliserte NTB-nyheter presenteres i Vedlegg 10

³⁷⁴ Se Vedlegg 11

³⁷⁵ Se Vedlegg 12

vinne, mens journalistikken følger opp med å vektlegge de sosiale nyhetsverdiene, som igjen fremmer nyhetskategoriene Politikk, Kuriosa og kjendiser, Kultur og underholdning, dels også Kriminalitet og rettsvesen med henblikk på de største kriminalsakene. Vi har holdt oss til rutinejournalistikken på redaksjonsnivået, der vi har gått nærmere inn på rutinerende faktorer som både bidrar til at nyheter velges og forsømmes. Disse rutinerende faktorene (nyhetskategorier, "topptunge" kilder,³⁷⁶ deadline, fotonyheter, regioner, samt regioner og kategorier) synes å være journalistiske skjemaer som befester nyhetsinstitusjonens uuttalte prosedyrer, rutiner og forutsetninger, dens sammenslutning av organisasjoner og ikke minst stabiliteten over tid.³⁷⁷ Prosessen kan anskueliggjøres slik:

For det første er NTB et dagsordenssettende og konkurransehemmende bindeledd mellom ulike nasjonale nyhetsorganisasjoner. I tillegg forbinder byrået nasjonale redaksjoner med internasjonale, som til sammen utgjør et slitesterkt nettverk over hele kloden, dog med mange hull. For det andre er kundenes deadline en rutine som også blir byråets deadline og rutine. En deadline som deler nyhetsdøgnet i to, og som gjør den første halvdelen mindre aktuell enn den andre for papiravisene. For det tredje blir rutinene enda tydeligere når hele tre aviser overfører og reproducerer NTBs nyhetsbilde i syv dager over syv uker og etterlater minst 36 upubliserte byråsaker hver eneste dag. Rutinene frembringer dessuten stabilitet over tid. Det sier seg selv at arbeidsrutiner må være stabile over tid for overhodet å bli karakterisert som rutiner. Ingen rutiner er veldig ustabile over lang tid. For det fjerde tydeliggjøres selve forutsetningene, prosedyrene og rutinene i bruken og forfordelingen av NTB-nyhetene vi har gått gjennom. Referansepunktene, når det gjelder bestemte kategorier, fremtredende kilder, tilhørende portrettfotografier, nærme deadline, politisk eller økonomisk relevante nasjoner og maktpersoner ved siden av krigsherjede eller konfliktfylte regioner husert av despoter, later til å være alminnelige redaksjonelle preferansepunkter, som rutinejournalistikken foretrekker. Datamaterialet i den konstruerte nyhetsuken antyder store og stabile differanser mellom publiserte og forsømte nyheter på hver variabel, noe som forsterker inntrykket av at rutinefaktorene bidrar til å forsømme byrånyheter. Det omvendte, alternative og forsømte nyhetsbildet får trolig oppmerksomhet en gang iblant, men dekningen er antakelig ikke like stabil over tid. Hovedinntrykket, nyhetsbildet, styres således av rutinene.

Overfor Østgaard (1965) kan vi bekrefte at lite ser ut til å være forandret på over 40 år, kanskje med unntak av de sosiale nyhetsverdienes fremmarsj. Maktstrukturene,

---

³⁷⁶ Jf. Allern 2001

³⁷⁷ Jf. Cook 1998

statsforfatningen, har ikke endret seg radikalt, mens rutinejournalistene regelmessig har sikket oppover, jaget elitekildene og gjort nyhetene ”topptunge” og på det viset integrert journalistikken i forfatningen. Satt på spissen synes rutinejournalistikken å være reaksjonær, mens fokusjournalistikken har et progressivt potensial. Det journalistiske oppdraget er altså todelt; rutinejournalistikken sikrer forutsigbarheten og ivaretar styreformen, slik at pressens nåværende virksomhet trygges, samtidig som det journalistiske idealet om en samfunns- og maktkritisk presse betjenes av fokusjournalistikkens søkelys på enkeltkasuser. Ved hjelp av funnene fra denne undersøkelsen kan vi utfylle Østgaards tre konsekvenshypoteser:

- Nyhetsmediene har en tendens til å forsterke status quo ved regelmessig å overbetone betydningen av individuelle handlinger og beslutninger til makthavere gjennom de sosiale nyhetsverdiene, men også på grunn av nyhetsbyråets overproduksjon av enkelte kategorier som Politikk, Krig og konflikter, Kriminalitet og rettsvesen, like ens Økonomi og næringsliv. Bruken av nyheter fra nyhetsdøgnets siste halvdel er en rutine som elitekildene kan rette seg etter. Samtidig opprettholdes maktstrukturene ved å nedtone og kun punktvis belyse andre emner og problemer blant de forsømte nyhetskategoriene.
- Nyhetsmediene pleier å presentere verden som mer konfliktfylt enn den egentlig er, ved å overbetone nyhetskategoriene Kriminalitet og rettsvesen på innenriks og Krig og konflikter på utenriks. Fotospalter bestående av forsvarsadvokater, politimenn, ofre for kriminalitet, soldater og opprørere i kampsituasjoner understøtter nok dette inntrykket.
- Dette skjerpes ytterligere ved å dele verden inn i høystatus- og lavstatusnasjoner når USA og Europa (unntatt Spania) presenteres fredelig og kultivert i kraft av en variert stoffmiks, mens de få områdene i søkelyset utenfor vesten overveiende beskrives i kategorien Krig og konflikter.

Epilog: Forslag til fremtidig forskning

Selv om det er mulig å lansere flere hypoteser synes jeg denne undersøkelsen har vist at innholdsanalyser av upubliserte nyheter har noe for seg. Forskningsområdet er temmelig utforsket, og jeg håper lesningen har gitt en pekepinn om redigeringsprosessen og alle studiene som venter på en ildsjel. I særdeleshet kunne en systematisk undersøkelse av flere variabler og en detaljrik krysning av variablene på hvert nivå (hendelses-, redaksjons- og det omsluttende nivået) ført til mer eksakt kunnskap om hva som skjer per plan og hvordan de henger i hop. Dertil trengs en overordnet teori som vever sammen nivåene.

Nyhetsbildet er selvsagt ikke endimensjonalt. Noen saker står i forgrunnen som artikler med fotoillustrasjoner, mens notisene, især solonotisene, havner i bakgrunnen, og vi har sett at toppsakene ikke nødvendigvis bekrefter addisjonshypotesen til Galtung og Ruge (1965). De fleste NTB-nyhetene oppfylte flere faktorer. Mange forble likevel upubliserte nyheter, noe som verken styrker addisjons- eller eksklusjonshypotesen. Sakene som ble slått opp i større artikler og som gjerne ble fellesstoff i to eller tre aviser skåret høyest på de sosiale nyhetsverdiene, frontet av portrettfotografiet. Med andre ord synes komplementærhypotesen å være mer holdbar. En grundig analyse av publiserte og upubliserte saker på hendelsesnivået vil kunne luke ut intetsigende nyhetsverdier som forekommer på begge sider av nyhetsbildet. Noen nyhetsfaktorer later til å telle mer enn andre. Ved å sammenligne publiserte med upubliserte hendelser og inkludere hendelser som bare blir solonotiser, kan man utarbeide en modell som rangerer faktorene etter de redaksjonelle prioriteringene hendelsene blir tildelt. Den største forskjellen på publiserte og upubliserte nyheter synes å være forekomsten av de sosiale nyhetsverdiene.

Redaksjonsnivået alene inneholder utallige trappetrinn. Vi har innenriks kontra utenriks, harde mot myke nyheter, rutine- versus fokusjournalistikk. En undersøkelse av valg og fravalg per stoffgruppe, genre eller journalistisk metode kunne vært givende. For eksempel hvilke politikere kommer til orde og ikke minst hvem forties? Hvilke økonominyheter foretrekkes og hvilke vrakes? Hvilke bedrifter, eiere og aksjonærer nevnes, men hvem når ikke frem? Av alle frilandsreportasjer redaksjonene får tilsendt, hvilke forfordes til fordel for hvilke? Hva slags tips forkaster gravejournalisten og hvorfor? Hva forfølger han og hva synes han er uvesentlig? Er det noe han ikke våger å forfølge? Hvilke pressemeldinger dropper innenriksredaksjonene og hvilke privilegeres? Spørsmålene er uendelige.

NTBs konkurrent ANB produserer også en god andel riksnyheter som formodentlig ikke blir utgitt. En omfattende undersøkelse av publiserte og upubliserte NTB- og ANB-nyheter over et lengre tidsrom enn en uke hadde gitt stødige data. I tillegg finnes spredte regionale eller spesialiserte nyhetsbyråer, som likeledes lager overproduksjon av informasjon.

Omsider vil jeg skyte inn at det kan være nyttig å ta med nyhetens kontekst. For eksempel viser Lund (2002) at atskillige viktige saker til behandling i departementer og utvalg i Brussel neglisjeres av dansk presse. Motsvarende gjelder vel den norske presselosjen også. Hva som til enhver tid er til behandling på Stortinget, i nemnder og komiteer, og hva pressen meddeler og ikke meddeler av dette materialet kan tjene til å peile inn pressens dagsordenmakt. En dagsorden som stort sett setter person foran sak, men som vi har sett; ikke hvem som helst.

Kilder

NTBs Nyhetsportal høsten 2004:

Innenriksmenyen den 25. oktober, 02. november, 10. november, 18. november, 26. november, 04. desember og 12. desember

Utenriksmenyen den 25. oktober, 02. november, 10. november, 18. november, 26. november, 04. desember og 12. desember

Analyserte avisutgaver:

Aftenposten, morgen, den 26. oktober, 03. november, 11. november, 19. november, 27. november, 05. desember og 13. desember - 2004

Bergens Tidende den 26. oktober, 03. november, 11. november, 19. november, 27. november, 05. desember og 13. desember - 2004

Dagsavisen den 26. oktober, 03. november, 11. november, 19. november, 27. november, 05. desember og 13. desember – 2004

Andre avisutgaver:

Journalisten den 16. desember 2005

Aftenposten, morgen, den 02. mars 2007

Journalisten den 02. mars 2007

Internett

Allern, Sigurd: «*Journalistiske og kommersielle nyhetsverdier. Nyhetsbedrifter som institusjonsforvaltere og markedsaktører*». Papir til den 15. nordiske konferansen for medie- og kommunikasjonsforskning, Reykjavik, Island 11-13. august 2001-06-29: www.nordicom.gu.se/mr/iceland/papers/ten/SAllern.doc [Lesedato 18.10.2006]

Aviskatalogen: www.aviskatalogen.no/index.asp?section [Lesedato 14.09.2006]

Bergens Tidende (2004): www.bt.no/kundesenter/article270582.ece [Lesedato 08.10.2006]

Dagsavisen (2006): www.dagsavisen.no/omdagsavisen/partnere/ [Lesedato 08.10.2006]

In Context. A Quarterly of Humane Sustainable Culture (#23, fall 1989) www.context.org/ICLIB/IC23/Jensen.htm [Lesedato 07.10.2006]

Initiative Nachrichtenaufklärung: www.nachrichtenaufklaerung.de [Lesedato 07.10.2006]

International Press Telecommunication Council (2006): www.iptc.org/NewsCodes/ [Lesedato 05.09.2006]

Journalisten (2006): www.journalisten.no/ [Lesedato 18.10.2006]

Journalisten (2007): www.journalisten.no/art.asp?GUID=D1EFA3F3-BB65-4006-B69A-8EA3006A2EC3 [Lesedato 06.03.2007] og www.journalisten.no/art.asp?GUID=D52FCE67-B583-4143-B50F-3EDFB30603E4 [Lesedato 11.03.2007]

Medietilsynet: www.medieforvaltning-no.inforce.dk/graphics/SMF/Rapporter/Presse/Produksjonstilskudd_01-05.pdf [08.10.2006]

Mediebedriftenes Landsforening: www.mediebedriftene.no/novus/upload/file/avis/opplag%202004.pdf [Lesedato 08.10.2006]

Norsk Pressehistorisk Forening (2000): www.pressehistorisk.no/thore_roksvold.htm [Lesedato 04.01.2007]

Norsk Telegrambyrå (2004): www.ntb.no/ og www.ntb.no/nyheter/ [Lesedato 25.09.2006]

Project Censored: www.sonoma.edu/ProjectCensored/ [Lesedato 07.10.2006]

Radar Aftenpostens Medielab: www.aftenposten.no/radar/aftenposten/# [Lesedato 08.10.2006]

Scanpix: www.scanpix.no/ og www.scanpix.com/ [Lesedato 19.10.2006]

Telepolis (2000): www.heise.de/bin/tp/issue/r4/dl-artikel2.cgi?artikelnr=5779&mode=print [Lesedato 10.04.2006]

Elektronisk post

E-postkorrespondanse med NTBs redaksjonssjef Ole Kristian Bjellaanes 31. oktober 2005.

E-postkorrespondanse med adm.sekretær Borghild Wollebæk i Dagsavisens redaksjon 16. mars 06.

Annet

Manusregler for NTB fra 02. mai 2000.

NTBs arbeidslister og formiddagsmenyene.

Generell observasjon under morgenmøtene og på innenriks- og utenriksdesken i perioden høsten 2004 til høsten 2005.

Litteratur

- Allern, Sigurd (2001). *Nyhetsverdier: Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. 2. opplag. Kristiansand: Ij-forlaget AS, 2002.
- Allern, Sigurd (2002): “«Makkverket» som ble en klassiker». I: *Norsk Medietidsskrift*. 2002, nr. 1: 97-104.
- Allern, Sigurd: “Nyhetsmediene og PR-bransjen”, I: *Medier, Politikk og Samfunn*. Berit von der Lippe (red.). 5. utgave 2006. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Boorstin, Daniel (1961): *The Image: A guide to pseudo-events in America*. New York: Atheneum
- Bourdieu, P. (1991): *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.
- Cook, Timothy (1998): *Governing with the News. The News Media as a Political Institution*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Entman, Robert M. (1985): “Newspaper Competition and First Amendment Ideals: Does Monopoly Matter?” I: *Journal of Communication*, nr. 35: 147-165
- Eriksen, Torill (2004): *Hva Er Det Vi Ikke Får Vite? En avhandling om ikke-nyheter i NTB's utenriksredaksjon og om nyhetsbyråenes makt*. Hovedoppgave i kriminologi og rettssosiologi. Universitetet i Oslo: Hustrykkeriet Jur.fak.
- Ertresvåg, Per Aslak (1991): ”Den Kulturelle Enøydheten”, I: *Mediekrigen. Søkelys på massemedienes dekning av Golfkrigen*. Jahn Johnsen og Thomas Mathiesen (red.). Oslo: J.W. Cappelen's Forlag
- Galtung, Johan & Ruge, Marie Holmboe (1965): ”The Structure of Foreign News”. I: *Journal of Peace Research*, nr. 1: 64-91
- Gans, Herbert J. (1979): *Deciding What's News*. New York: Pantheon Books
- Gieber, Walter (1960): “Two Communicators of the News: A study of the roles of sources and reporters”, I: *Social Forces*, nr. 39: 76-83
- Giverholt, Helge (1967): *Nyhetsformidling i Norge. Norsk Telegrambyrå 1867 – 1967*. Oslo og Bergen: J. W. Eides Boktrykkeri AS
- Hirsch, Paul M. (1977): ”Occupational, organizational and institutional models in mass media research: Toward an integrated framework”, I: *Strategies for Communication Research*. Hirsch, P. M., P. V. Miller og F. G. Kline (red.). Beverly Hills, CA og London: Sage
- Hjarvard, Stig (1993): ”Kritisk status over eit pardigme: 'The Structure of Foreign News'”, I: *Verda på skjermen*. Helland, Knut & Hagen, Ingunn (red.). Oslo: Samlaget

- Jamieson, Kathleen H. & Campell, Karlyn K. (2006): *The Interplay of Influence: News, Advertising, Politics and the Internet*. Belmont, CA: Thompson Wadsworth
- Jensen, Carl (2000): *Stories that changed america. Muckrakers of the 20th century*. New York: Seven Stories Press, 2002.
- Lund, Anker Brink (2002): *Den Redigerende Magt. Nyhetsinstitutionens politiske indflydelse*. Århus: Århus Universitetsforlag
- Lundgren, Kristina, Birgitta Ney, Torsten Thurén (1999): *Nyheter – att lesa tidningstext*. Stockholm: Ordfront förlag.
- McCombs, Maxwell, Donald L. Shaw, David Weaver (1997): *Communication and Democracy: Exploring the intellectual frontiers in agenda-setting theory*. New Jersey og London: Lawrence Erlbaum Associates
- McManus, John H. (1994): *Markeddriven Journalism: Let the citizen beware?* London og New Dehli: Sage Publications, Thousand Oaks.
- McNair, Brian (1998): *The Sosiology of Journalism*. London og New York: Arnold og Oxford University Press Inc.
- Njaastad, Olav (1999): *TV-journalistikk*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Raaum, Odd (1999): *Pressen er løs! Fronter i journalistenes faglige frigjøring*. Oslo: Pax forlag.
- Shoemaker, Pamela J. og Reese, Stephen D. (1996): *Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content*. 2. utgave. New York og White Plains: Longman Publishers [1991].
- Tuchman, Gaye (1973): "Making News By Doing Work: Routinizing the unexpected". I: *American Journal of Sosiology*. Vol. 79, nr. 1: 110-131
- Tuchman, Gaye (1978): *Making News. A Study in the Construction of Reality*. New York: The Free Press a division of Macmillan Publishing Co.
- Waldahl, Ragnar (1998): *Mediepåvirkning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Wallerstein, Immanuel (1974): *The modern world system I*. New York: Academic Press.
- Wallerstein, Immanuel (1980): *The modern world system II*. New York: Academic Press.
- Wallerstein, Immanuel (1989): *The modern world system III*. New York: Academic Press.
- Weaver, David H., og Mullins, L. E. (1975): "Content and Format Characteristics of Competing Daily Newspapers". I: *Journalism Quarterly*, nr. 52: 257-264

White, David Manning (1950): "The Gatekeeper: a case study in the selection of news". I: *Journalism Quarterly*, nr. 27: 383-390

Whitney, Charles D. og Lee B. Becker (1982): "«Keeping the Gates» for Gatekeepers: The effects of wire news". I: *Journalism Quarterly*, nr. 59: 60-65

Østbye, Helge, Knut Helland, Karl Knapskog og Leif Ove Larsen (2002): *Metodebok for mediefag*. 2. utgave. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Østgaard, Einar (1965): "Factors influencing the Flow of News". I: *Journal of Peace Research*, nr. 1: 39-61

Vedlegg

- 1 - Upubliserte NTB-meldinger i kategorien Ulykker og naturkatastrofer**
- 2 - To upubliserte NTB-saker med minoritetskilder**
- 3 - To upubliserte NTB-saker med innvandrerarkilder**
- 4 - Brukte og ubrukte NTB-nyheter om eller med nordmenn med utenlandsk bakgrunn**
- 5 – Fellesstoffet fra NTB som stod på utenrikssidene i alle tre avisene**
- 6 - Publiserte og upubliserte utenriksnyheter fra NTB fordelt på nasjoner**
- 7 - En forsømt nyhet angående forholdet mellom Iran og Kina**
- 8 - Én forsømt NTB-nyhet per upopulære kategori**
- 9 – Personifiserte NTB-nyheter med sosiale nyhetsverdier**
- 10 – To typiske forsømte innenriksnyheter**
- 11 – To typiske forsømte utenriksnyheter**
- 12 – Usedvanlige utenriksnyheter som brøt med alminnelig dekning**

Funnet død etter brann i Enebakk

Publisert 18.11.2004 11:29

Enebakk (NTB): Politiet har funnet det som antas å være liket av en 59 år gammel mann i ruinene av et bolighus som brant ned til grunnen i Ytre Enebakk onsdag.

Lensmann Stig Alf Hansen i Enebakk sier til NTB at det sannsynligvis er den savnede huseieren som er funnet, men understreker at den døde ennå ikke er identifisert. Personen ble funnet sent onsdag kveld.

Politiet vet foreløpig ikke hva som forårsaket den eksplosjonsartede brannen, men startet torsdag åstedundersøkelse og avhør av vitner, skriver Østlandets Blads nettutgave.

Mannens samboer snakket med 59-åringen på telefon like før brannen ble varslet ved 17.20-tiden onsdag. (©NTB)

Omkom i frontkollisjon i Buskerud

Publisert 26.11.2004 08:21

Drammen (NTB): En person omkom i en frontkollisjon mellom en kassebil og en lastebil på E134 mellom Drammen og Mjøndalen fredag morgen.

- Ulykken skjedde da føreren av kassebilen fikk en sladd på bilen og kom over i motgående kjørefelt. Føreren av kassebilen omkom, mens føreren av lastebilen bare ble lettere skadd i sammenstøtet, sier operasjonsleder Olav Myrvold i Søndre Buskerud politidistrikt til NTB.

Bortsett fra de to førerne var ingen andre personer involvert i ulykken.

Politiet fikk melding om frontkollisjonen ved 7.40-tiden. Ved 8.15-tiden var veien fortsatt stengt ved ulykkesstedet. (©NTB)

Taiwan herjet av tyfon

Publisert 25.10.2004 15:56

Taipei (NTB-Reuters-DPA): Minst sju mennesker mistet livet da tyfonen Nock-Ten rammet øya Taiwan mandag med hylende vind og troperegn.

Tyfonen Nock-Ten hadde vindkast på opptil 140 kilometer i timen, og bølger på over 14 meter slo mandag inn over det nordlige Taiwan. Over 200.000 hus mistet strømmen og alle innlandsfly ble kansellert.

- Vinden var så sterk at bilen min ble blåst over ende på veien, sier en innbygger i den nordlige havnebyen Keelung.

Fire journalister ble tatt av vannmassene de var sendt ut for å rapportere om, og én av dem druknet. Også en redningsarbeider var blant de omkomne.

Tyfonen var ventet å bevege seg bort fra Taiwan senere på dagen. (©NTB)

Sju omkom i uvær i Polen

Publisert 18.11.2004 20:15

Warszawa (NTB-DPA): Minst sju personer omkom i det kraftige uværet som feide over Polen torsdag.

Det yngste offeret var en seks måneder gammel baby som ble truffet av en grein mens moren gikk tur med barnevognen i en park i Warszawa. En 68 år gammel mann omkom da han ble blåst av sykkelens sin.

Vinden hadde en styrke på opptil 130 kilometer i timen, kraftig nok til at både bygninger og kraftledninger ble ødelagt.

Fire andre personer mistet livet da de ble truffet av nedblåste trær, blant dem to brannmenn, mens det siste offeret var en bonde som ble klempt i hjel under en traktor da den vippet over. (©NTB)

Minst elleve døde i jordskjelv i Indonesia

Publisert 26.11.2004 10:12

Jakarta (NTB-Reuters): Minst elleve personer mistet livet og 65 ble skadd da et kraftig jordskjelv rystet Papua-provinsen i Indonesia fredag.

Flere bygninger raste sammen og det oppsto en rekke branner, opplyser tjenestemenn. Skjelvet målte 6,4 på Richters skala.

Etterskjelv fortsatte i kystbyen Nabire, som ligger 3.000 kilometer nordøst for Jakarta, utover morgenen.

- Folk setter opp telt utenfor husene sine. De tør ikke å være innendørs, forteller en innbygger i byen på telefon.

Flyplassen i Nabire er stengt på grunn av store ødeleggelser. (©NTB)

15 døde i fabrikkbrann i Moskva

Publisert 04.12.2004 10:37

Moskva (NTB-AFP): 15 personer mistet livet i en brann i en møbelfabrikk utenfor Moskva sent fredag.

Fabrikken i byen Perkhushkovo brant ned til grunnen. Brannen ble først slukket etter fire timer.

De 15 brannofrene ble funnet da branntomten ble undersøkt lørdag morgen.

Brannen skyldes trolig brudd på sikkerhetsreglene, opplyser de lokale myndighetene i byen. Årsaken blir ikke spesifisert nærmere, men en etterforskning av brannen er i gang. (©NTB)

Fem barn omkom i karusellulykke

Publisert 04.12.2004 11:15

Lahore (NTB-Reuters): Minst fem skolejenter mistet livet da en karusell raste sammen i en fornøylespark i Pakistan lørdag.

Ulykken skjedde da 30 studenter tok en tur med karusellen, som kollapset på grunn av en teknisk feil.

Minst tolv studenter ble skadd, fire av dem alvorlig. (©NTB)

Ber FN om hjelp mot tvangsslakting av rein

Publisert 02.11.2004 02:24

Oslo (NTB): Kautokeino-ordfører Klemet Erland Hætta vil be FN om hjelp mot myndighetenes plan om å slakte 80.000 rein på Finnmarksvidda, skriver Nationen

Hætta mener tvangsslakting vil være et alvorlig statlig overgrep mot samisk kultur og urbefolkningen i nord.

I vår bestemte Landbruksdepartementet at 80.000 rein må slaktes innen neste vår for å komme ned på en bærekraftig reinbestand. Skjer ikke reduksjonen frivillig, vil departementet i begynnelsen av desember vurdere tvangsslakting.

- Dersom reintallet skal reduseres så kraftig innen 1.april neste år vil dette utvikle seg til en menneskelig og sosial katastrofe for hele Kautokeino-samfunnet, sier en opprørt ordfører Klemet Erland Hætta til Nationen.

Han frykter at det kan føre til arbeidsledighet opp mot 40 prosent.

- Saken er så alvorlig at vi nå vil be FN om hjelp mot departementets varslede tiltak om en mulig tvangsslakting etter et pålegg fra Stortinget om å redusere antall rein til 63.400 dyr innen 1.april neste år, understreker Hætta.

Han mener reduksjonen er for massiv i forhold til behovet, og mener Stortingets vedtak er i strid med de internasjonale forpliktelser Norge har i forhold til ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter. (©NTB)

Ole Henrik Magga vil på Stortinget

Publisert 10.11.2004 20:47

Hammerfest (NTB): Tidligere sametingspresident Ole Henrik Magga kan tenke seg å bli stortingsrepresentant – for Samefolkets parti.

Magga, som ved årsskiftet går av som leder for FNs urfolksforum i New York, tror Samefolkets parti kan klare å kapre et stortingsmandat i Finnmark.

- Det er ikke helt umulig, sier Magga til Finnmark Dagblad.

Partiene i Finnmark skal neste høst kjempe om fem mandater, mot fire i inneværende stortingsperiode.

Magga mener det er mange samiske saker som hadde trengt Stortingets oppmerksomhet. Han mener at Stortingets behandling av ressurspolitikken er særdeles viktig sett fra et samisk synspunkt.

Ole Henrik Magga blir langt fra arbeidsledig dersom han ikke blir valgt inn på Stortinget. Han er professor og ansatt ved Samisk høyskole. (©NTB)

Utenrikskomiteen til India og Pakistan

Publisert 18.11.2004 20:22

Oslo (NTB): Stortingets utenrikskomité skal besøke India og Pakistan i slutten av januar.

Besøket har vært planlagt lenge og er ikke utløst av den siste tilnærmingen mellom India og Pakistan, opplyste Stortingets visepresident Inge Lønning (H) til NTB i forbindelse med et stort indisk-pakistansk fredsmøte i Oslo torsdag kveld.

Detaljene i programmet er ikke klare, men komiteen skal besøke begge land og møte både representanter for myndighetene, opposisjonen og frivillige organisasjoner.

Statssekretær Vidar Helgesen i Utenriksdepartementet, Pakistans ambassadør Shabbaz, Indias ambassadør Gopalkrishna Gandhi og fungerende nestkommanderende ved USAs ambassade, førstesekretær Mike Hammer, var blant framtrepende gjester på et større indisk-pakistansk fredsmøte i Høyres Hus i Oslo.

- Jeg er meget fornøyd med kveldens arrangement. Det reflekterer hva vi gjør på nasjonalt nivå, sier Pakistans ambassadør Shabbaz.

Indias ambassadør understreker at forholdet mellom pakistanere og indere i Norge er fredelig og godt, og at man har møttes på felles arrangementer også tidligere.

- De fleste av dem er nordmenn, norske statsborgere og stolte av det, sier ambassadør Gandhi.

Bystyremedlem i Oslo, Aamir Sheikh (H), nevnte på møtet en nyopprettet stiftelse, kalt Dialog for fred, som skal arbeide for fred mellom India og Pakistan. Sheikh sier til NTB at han mener India og Pakistan bør foreslås til Nobels fredspris for framgangen i arbeidet for å skape fred mellom de to atommaktene og løse den langvarige krisen i Kashmir. (©NTB)

Oslo-imamer vil ikke gå i demonstrasjonstog mot vold

Publisert 04.12.2004 01:01

Oslo (NTB): Sentrale imamer ved flere moskeer i Oslo velger å ikke delta i lørdagens fakkeltog mot vold.

Avgjørelsen deres kommer etter at Islamsk Råd Norge har satt i gang en aksjon, skriver Aftenposten.

- Jeg reagerer på at muslimer hele tiden må bevise at vi er imot vold ved å gå i demonstrasjonstog. Vi opplever det som en tvang, og vi ønsker å ta avstand fra all form for tvang. Det er en slags «hvis du skal bli akseptert, må du gjøre som jeg sier»-holdning, sier Imran Mushtaq, nestleder for Islamsk Råd Norge.

Han har derfor lansert en underskriftskampanje som sier at muslimer i Norge tar avstand fra alle volds- og kriminalitetshandlinger.

Styrelederen for World Islamic Mission, Ghulam Abbas, bekrefter at imamene fra menighetene World Islamic Mission, Central Jamaat-e Ahl-e Sunnat Norway, Ghousia Muslim Society, Muslimsk Kultursenter Furuset og Bazme Naqschband ikke vil delta i fakkeltoget lørdag, og at de vil heller støtte underskriftskampanjen.

- Underskriftskampanjen er et alternativ til å gå i demonstrasjonstog, som også viser at vi muslimer tar avstand fra vold, sier Mushtaq. (©NTB)

Vedlegg 4

- Mandag 25.10.04 kl. 02:51 **68 husløse etter brann i asylmottak på Finnsnes** – Kategori: Ulykker og naturkatastrofer. Kilde: Vanlig norsk mann
- Mandag 25.10.04 kl. 05:40 **1.800 barn født i asylmottak på fire år** – Kategori: Sosiale forhold. 2 kilder: Organisasjon + Nyhetsredaksjon
- Tirsdag 02.11.04 kl. 16:42 **Skal hindre at asylsøkere arbeider svart** – notis i *Dagsavisen* og *Aftenposten* (Arbeidsliv)
- Tirsdag 02.11.04 kl. 17:53 **Sorg og sinne blant Somaliere i Oslo** (m/foto) – i *Dagsavisen* artikkel (Kriminalitet og rettsvesen)
- Onsdag 10.11.04 kl. 10:25 **Drapssiktet kan dømmes i Tunisia** – Kategori: Kriminalitet og rettsvesen. Kilde: Vanlig norsk mann
- Onsdag 10.11.04 kl. 14:50 **Siktet for drap – bor på sykehjem** – artikkel i *Dagsavisen* (Kriminalitet og rettsvesen)
- Onsdag 10.11.04 kl. 16:45 **Etiopiske flyktninger kastet på gata igjen** (m/foto) – kort artikkel i *Aftenposten* (Sosiale forhold)
- Torsdag 18.11.04 kl. 05:24 **Kraftig økning i ungdomsvold i Trondheim** – Kategori: Kriminalitet og rettsvesen. 2 kilder: Norsk elite mann + Nyhetsredaksjon
- Torsdag 18.11.04 kl. 10:48 **Norge fikk 10.000 flere innbyggere i tredje kvartal** – notis i *Dagsavisen* (Sosiale forhold)
- Torsdag 18.11.04 kl. 20:22 **Utenrikskomiteen til India og Pakistan** – Kategori: Politikk. 4 kilder: Norsk elite mann, 2 utenlandske elite menn + Vanlig utenlandsk mann
- Fredag 26.11.04 kl. 23:27 **Venter på obduksjon etter dødsfall på asylmottak** – Kategori: Kriminalitet og rettsvesen. 2 kilder: Norsk elite mann + Nyhetsredaksjon
- Lørdag 04.12.04 kl. 01:01 **Oslo-imamer vil ikke gå i demonstrasjonstog mot vold** – Kategori: Politikk. 3 kilder: 2 utenlandske elite menn + Nyhetsredaksjon
- Lørdag 04.12.04 kl. 19:20 **Feige imamer dropper fakkeltog** (m/foto) – i *Dagsavisen* og *Aftenposten* artikkel (Politikk)
- Lørdag 04.12.04 kl. 22:11 **Krekar avhørt av tysk politi i Norge** – artikkel i *Dagsavisen* (Kriminalitet og rettsvesen)
- Søndag 12.12.04 kl. 14:20 **Avviser erstatningsplikt etter drosjedrap** – notis i *Dagsavisen*, kort artikkel *Aftenposten* (Kriminalitet og rettsvesen)
- Søndag 12.12.04 kl. 20:24 **Stoppeklokke og bibel skapte bombefrykt på bussen** (m/foto) – artikkel i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* (Kriminalitet og rettsvesen)

Vedlegg 5

- Mandag 25.10.04 kl. 14:40 **Nye kuledødsfall i Moskva** - notis i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* (Sosiale forhold. Europa)
- Mandag 25.10.04 kl. 16:52 **The Times: – BBC sier opp 6.000 ansatte** - notis i *Dagsavisen* og *Aftenposten*, kort artikkel i *BT* (Arbeidsliv. Europa)
- Mandag 25.10.04 kl. 19:28 **Nytt vitne har meldt seg etter Linköping-drapene** - notis i *Dagsavisen*, artikkel i *Aftenposten* og *BT* (Kriminalitet og rettsvesen. Europa)
- Mandag 25.10.04 kl. 20:44 **Sirkushesten Clinton tilbake i manesjen** (m/foto) - artikkel i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* (Politikk. USA)
- Tirsdag 02.11.04 kl. 15:09 **USA øker antall soldater i Irak** - i *BT* artikkel, notis i *Dagsavisen* og *Aftenposten* (Krig og konflikter. Asia - Midtøsten)
- Tirsdag 02.11.04 kl. 18:00 **Franske leger: Arafat har ikke leukemi** - notis i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* (Politikk. Europa)
- Tirsdag 02.11.04 kl. 19:19 **Kontroversiell filmregissør drept i Nederland** - artikkel i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* (Kriminalitet og rettsvesen. Europa)
- Onsdag 10.11.04 kl. 03:09 **Ashcroft og Evans ut av Bush-regjeringen** - nevnt i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk. USA)
- Onsdag 10.11.04 kl. 11:00 **Israel godtar Arafat-begravelse i Ramallah** - i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk. Asia - Midtøsten)
- Onsdag 10.11.04 kl. 11:51 **Kidnappere truer med å drepe Allawis familiemedlemmer** - notis i *Aftenposten*, nevnt i *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Krig og konflikter. Asia - Midtøsten)
- Onsdag 10.11.04 kl. 12:21 **Bush klar for de første utskiftninger i regjeringen** - artikkel i *Dagsavisen*, i *Aftenposten* og *BT* artikkel (Politikk. USA)
- Onsdag 10.11.04 kl. 12:47 **Kidnappere krever Falluja-offensiven stanset** - i *Dagsavisen* artikkel, utdrag i *BT* artikkel og nevnt i kort *Aftenposten* artikkel (Krig og konflikter. Asia - Midtøsten)
- Onsdag 10.11.04 kl. 14:22 **Arafat blir ikke koblet fra** (m/foto) - i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk. Asia - Midtøsten)
- Onsdag 10.11.04 kl. 17:00 **Har funnet hus i Falluja der gisler er blitt drept** - i *BT*, *Aftenposten* og *Dagsavisen* artikkel (Krig og konflikter. Asia - Midtøsten)
- Onsdag 10.11.04 kl. 17:28 **Anna Lindhs drapsmann tier i retten** (m/foto) - artikkel i *Aftenposten*, utdrag i *Dagsavisen* og *BT* notis (Kriminalitet og rettsvesen. Europa)
- Onsdag 10.11.04 kl. 18:13 **Arafat blir gravlagt blant ruinene** (m/foto) - i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* artikkel (Politikk. Asia - Midtøsten)
- Onsdag 10.11.04 kl. 18:23 **Tre politifolk skadd i antiterror-drama i Haag** (m/foto) - utdrag i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Kriminalitet og rettsvesen. Europa)
- Torsdag 18.11.04 kl. 12:35 **Ny EU-kommisjon godkjent** - i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* artikkel (Politikk. Europa)
- Torsdag 18.11.04 kl. 16:05 **Maktbalansen i fokus etter strid om EU-kommisjon** (m/foto) - i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* artikkel (Politikk. Europa)
- Torsdag 18.11.04 kl. 22:43 **Rekordstor opiumhøst i Afghanistan** (m/foto) - artikkel i *Aftenposten*, notis i *Dagsavisen* og *BT* (Kriminalitet og rettsvesen. Asia - Øst)
- Fredag 26.11.04 kl. 14:05 **Toppmøte i Ukraina fredag ettermiddag** - i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk. Europa)
- Fredag 26.11.04 kl. 15:51 **Knutby-pastoren smugtittet på TV på cella** - kort artikkel i *Aftenposten* og *BT*, notis i *Dagsavisen* (Kriminalitet og rettsvesen. Europa)
- Fredag 26.11.04 kl. 16:09 **Ukrainas statsminister advarer mot kupp** - i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk. Europa)
- Fredag 26.11.04 kl. 18:11 **Presidentkandidater møtes i Ukraina** - i *Aftenposten*, *Dagsavisen* og *BT* artikkel (Politikk. Europa)
- Lørdag 04.12.04 kl. 11:37 **Janukovitsj stiller i omvalget i Ukraina** - i *Dagsavisen* og *BT* artikkel, utdrag i *Aftenposten* artikkel (Politikk. Europa)
- Lørdag 04.12.04 kl. 13:04 **Putin hardt ut mot amerikansk «diktatur»** - notis i *Dagsavisen* og *BT*, artikkel i *Aftenposten* (Politikk. Europa)
- Lørdag 04.12.04 kl. 14:04 – **Madrid-bomber bar ETAs kjennetegn** - notis i *Dagsavisen* og *BT*, kort artikkel i *Aftenposten* (Krig og konflikter. Europa.)

Lørdag 04.12.04 kl. 15:56 **Politisjef: Må være lov å drepe innbruddstyver** - artikkel i *Dagsavisen* og *Aftenposten*, notis i *BT* (Kriminalitet og rettsvesen. Europa)

Lørdag 04.12.04 kl. 22:06 **Miss Peru ble Miss World** (m/foto) - notis i *Dagsavisen*, *Aftenposten* og *BT* (Kuriosa og kjendiser - kuriosa. Asia - Øst)

Søndag 12.12.04 kl. 14:27 **Jusjtsjenko spår regimets fall** - artikkel i *Aftenposten*, delvis i *Dagsavisen* og *BT artikkel* (Politikk. Europa)

Søndag 12.12.04 kl. 20:48 **Saddam har sittet ett år i fengsel** (m/foto) - artikkel i *Dagsavisen* og *BT*, i *Aftenposten* artikkel (Kriminalitet og rettsvesen. Asia - Midtøsten)

Vedlegg 6

	Publiserte					Upubliserte						
Europa	Ukraina	15	Spania	4	Litauen	1	England	9	Bosnia	3	Spania	1
	England	11	Nederland	3	Portugal	1	Sverige	8	Finnland	2	Polen	1
	Belgia	9	Danmark	3	Romania	1	Danmark	7	Romania	2	Portugal	1
	Sverige	7	Irland	3	Skottland	1	Ukraina	5	Litauen	1		
	Russland	6	Finnland	3	Latvia	1	Frankrike	4	Russland	1		
	Frankrike	5	Sveits	2	Bosnia	1	Tyskland	4	Hellas	1		
	Tyskland	4	Østerrike	2	Serbia	1	Italia	4	Nederland	1		
	Italia	4	Island	1		(N) 89	Belgia	3	Østerrike	1		(N) 59
Afrika	Elfenbenskysten	5					Sudan	3				
	Kenya	3					Elfenbenskysten	1				
	Nigeria	2					Somalia	1				
	Sudan	2					Tunisia	1				
	Tanzania	2					Nigeria	1				
	Zimbabwe	2										
	Egypt	1										
	Libya	1				(N) 18						(N) 7
Asia	Irak	29	Sri Lanka	1	Pakistan	1	Irak	14	Thailand	2	Jemen	1
	Palestina	10	Taiwan	1	Kashmir	1	Palestina	10	Sør-Korea	2	Kuwait	1
	Israel	7	Burma	1	Afghanistan	1	Iran	4	Indonesia	1	Nord-Korea	1
	Thailand	6	Kambodja	1			Israel	4	Sri Lanka	1	Japan	1
	Kina	5	Tyrkia	1			Kina	3	Pakistan	1		
	Vietnam	2	Emiratene	1			Taiwan	2	India	1		
	Filippinere	2	Kuwait	1			Filippinere	2	Nepal	1		
	Japan	2	Jordan	1		(N) 74	Afghanistan	2	Burma	1		(N) 55
Andre	Plutsam	1	Chile	1			Colombia	2	Chile	1	Nicaragua	1
	Karibien	1					Karibien	1	Brasil	1		
	Guatemala	1				(N) 4	Australia	1	Uruguay	1		(N) 8
USA		20						15				

Iran styrker sine bånd til Kina

Publisert 25.10.2004 16:27

Teheran (NTB-Reuters): Iran ønsker å styrke olje- og gasshandelen med Kina. Kina er en viktig aktør i FNs sikkerhetsråd, som er under press fra USA for å innføre sanksjoner mot Iran.

USA har i lang tid hevdet at Iran bryter ikkespredningsavtalen gjennom sitt atomprogram, og forsøker å få saken inn for FNs sikkerhetsråd. Hvis FN finner at Iran har brutt avtalen, kan Sikkerhetsrådet innføre sanksjoner.

Iran er allerede Kinas nest største oljeleverandør, og står for 14 prosent av Kinas oljeimport. Kinesiske selskaper har på sin side vært solide investorer i oljerike Iran. Kina er samtidig et av de landene som har mulighet til å legge ned veto mot et amerikansk forslag om sanksjoner mot Iran.

Til Kina

Nå ønsker Iran å styrke Kina-handelen ytterligere, og sender denne uka en energidelegasjon, ledet av oljeminister Bijan Zanganeh, til Beijing.

Men også energihungrende kinesere må ta hensyn til USAs fiendtlige innstilling overfor myndighetene i Teheran.

EU-diplomater i Iran tviler på om Iran kan sikre seg en svoren alliansepartner i Kina i Sikkerhetsrådet.

Kina er det faste medlemmet i Sikkerhetsrådet som minst har benyttet seg av sin rett til veto, og vil trolig heller ikke denne gangen sette sitt store handelssamkvem med USA for økt gass- og oljeimport fra Iran.

- Jeg vil eventuelt tro at Kina heller avholder seg fra å stemme, sier en EU-diplomat.

Negativt

Iranske myndigheter svarte søndag negativt på et EU-forslag om at Iran skrinlegger sitt program for anriking av uran i bytte mot vestlig teknologi som kan brukes i produksjon av kjernekraft.

- Uakseptabelt. EU-forslaget er ubalansert. En fullstendig stans i uranprogrammet er uakseptabelt for Iran, sa Hamid Reza Asefi, talsmann for det iranske utenriksdepartementet søndag.

Mandag antydte imidlertid høyt plasserte sikkerhetskilder at Iran kan komme til å godta å fryse uranprogrammet, uten at landet vil legge det på is for godt.

- Vi har alltid sagt at hvis Iran skal utsette sitt program for anriking, må det skje frivillig. Ikke noe land kan tvinge et annet land til å stanse en fredelig og fullt ut lovlig teknologi, selv ikke for en time, sa Hassan Rohani i Irans nasjonale sikkerhetsråd mandag. (©NTB)

Solonotis i Dagsavisen 03.11.2004 s. 22. Kategori: Vitenskap og teknologi:

Russisk forsker leverte inn plutonium

En russisk atomforsker leverte i går inn åtte beholdere med plutonium, etter å ha gjemt materialet i garasjen i åtte år. Materialet kan brukes til å lage en såkalt «skitten bombe», en konvensjonell sprengladning som kan spre radioaktivitet over et stort område. Forskeren Leonid Grigorov bestemte seg for å levere det inn til politiet etter at en avis kunngjorde at de ville gi en belønning til alle som leverte inn våpen. (©NTB-Reuters)

Upublisert fra Innenriksmenyen onsdag 10. november i kategorien Religion og livssyn

Skal tilby prestetjeneste på jobben

Publisert 10.11.2004 15:39

Oslo (NTB): Ansatte i DnB NOR og Storebrand skal få tilbud om prestetjeneste på arbeidsplassen. Konsernene har inngått en avtale med Oslos biskop om en slik organisert tjeneste.

- Vi vil ta konsekvensene av at arbeidsplassene er en vesentlig del av menneskers liv. Det gjelder enten en ser på bruken av tid eller på arbeidets betydning med de utfordringer, gleder, krav og bekymringer det medfører, sier Oslos biskop Gunnar Stålesett.

Han peker på at prester har utdanning i og erfaring med å være nær mennesker, også når livet oppleves særlig vanskelig. Mange arbeidstakere har også behov for en slik støtte i arbeidssammenheng, for eksempel ved omstilling i bedriften, understreker Oslo-biskopen.

- Presten er en person med taushetsplikt og tid. En prest vil legge vekt på å møte mennesket ut fra dets forutsetninger, uavhengig av livssyn, sier han.

Konserndirektør Erik Råd Herlofsen i Storebrand mener det gir en merverdi for organisasjonen å forholde seg til en prest, som over tid blir godt kjent med bedriftens liv og utfordringer.

- Dette er et nytt og spennende samarbeidskonsept, sier personaldirektør Anita Angelsen i DnB NOR.

Tilbudet til bedriftene er en del av prosjektet «Kirke utenfor det hellige rom», som ledes av Elisabeth Yrwing Guthus. Hun er utdannet siviløkonom og prest med yrkeserfaring fra det offentlige og det private næringsliv. (©NTB)

Solonotis i Dagsavisen 27.11.2004 s. 6. Kategori: Natur og miljø:

Rekordmye DDT i idylliske Sørfjorden

Nivået av det giftige og forbudte sprøytemiddelet DDT i blåskjell i Sørfjorden i Hardanger er målt til det høyeste som er registrert siden målingene startet i 1991. Den gjennomsnittlige konsentrasjonen av DDT i torskelever er nesten dobbelt så høy som i 2002. Statens forurensningstilsyn (SFT) og Fylkesmannen i Hordaland kartlegger nå mulige kilder til forurensningen. (©NTB)

Upublisert fra Utenriksmenyen torsdag 18.november i kategorien Utdanning:

Belgisk skole utviser 50 elever

Publisert 18.11.2004 17:45

Brussel (NTB-DPA) En videregående skole i Brussel vil utvise minst 50 av sine 650 elever – for godt. Det drastiske tiltaket kommer etter at voldsbruk og brannstiftelser i flere måneder har forstyrret undervisningen.

I løpet av de to første ukene etter årets sommerferie ble seks av skolens lærere utsatt for fysiske angrep. Undervisningsminister Marie Arena grep da inn og byttet ut skolens rektor, skrev Brussel-avisen Le Soir torsdag.

Den nye rektoren fikk frie hender til å gjenreise disiplinen med alle nødvendige midler. Rundt 50 av elevene har gjentatte ganger latt være å møte fram til samtaler, og rektor vil nå stenge dem ute for godt, het det i Le Soir. (©NTB)

Upublisert fra Utenriksmenyen fredag 26.november i kategorien Sosiale forhold:

Landløse demonstrerer i Brasil

Publisert 26.11.2004 04:54

Brasilia (NTB-Reuters): De landløses bevegelse i Brasil truer med å trappe opp sine jordokkupasjoner, dersom det ikke brukes mer penger for å få fart i jordreformen.

Over 8000 landløse bønder omringet torsdag sentralbanken i hovedstaden Brasilia. Joao Pedro Stedile, leder for de landløses bevegelse MST, sier bøndene vil trappe opp jordokkupasjonene dersom president Luis Inacio Lula da Silva ikke øremerker mer penger til å ekspropriere og omfordele ubrukt jordbruksland.

Lula lovte å gi jord til 400.000 familier i løpet av sin fireårsperiode som president. Men det er langt fram til løftet er innfridd: Etter to år har han fordelt 106.000 jordstykker.

I april gjennomførte MST sin største bølge med jordokkupasjoner på fem år, og MST-leder Stedile varsler at neste års aksjoner kan bli langt større, dersom regjeringen ikke får opp tempoet i jordreformen.

Okkupasjonene har ført til voldelige sammenstøt mellom jordokkupanter og landeiere, som av og til leier inn væpnede «pistoleiros» for å forsvare sine eiendommer. Lørdag ble fem MST-medlemmer skutt og drept av væpnede vakter i delstaten Minas Geras. (©NTB)

Upublisert fra Innenriksmenyen torsdag 18.november i kategorien Arbeidsliv:

Norge gir flest arbeidstillatelser i Norden

Publisert 18.11.2004 07:41

Oslo (NTB): Norge har gitt flere arbeidstillatelser til nye EU-borgere enn de andre nordiske landene til sammen, melder NRK.

Utlendingsdirektoratet har utarbeidet en fellesnordisk statistikk for arbeidstillatelser etter EU-utvidelsen 1.mai i år. Den viser at Norge har gitt nesten tre ganger så mange arbeidstillatelser til østeuropeere som Sverige.

Norge har gitt 6.000 arbeidstillatelser, og står for 60 prosent av tillatelsene som er utstedt i de nordiske landene mellom mai og oktober i år. Til sammenligning har Finland bare utstedt 900.

En av forklaringene er ifølge Utlendingsdirektoratet at Norge har tradisjon for å gi arbeid til sesongarbeidere fra Øst-Europa. (©NTB)

Upublisert fra Innenriksmenyen onsdag 10.november i kategorien Medisin og helse:

Advarer mot fri legeetablering

Publisert 10.11.2004 08:59

Oslo (NTB): EU-kommisjonen ønsker fri legeetablering i EU og EØS-området. Dette kan skape mange problemer, mener legeforeningen.

- Det som er bekymringsfullt og helt uakseptabelt er at leger skal kunne arbeide i et land uten å være underlagt arbeidslandets helsetjenetselovgivning, sier lege Ottar Grimstad i Den norske lægeforening til Nationen.

- Hvis dette blir vedtatt, ville en latvisk lege kunne komme hit og drive praksis. Oppstod det en klage, måtte den sendes til latviske myndigheter, sier Grimstad.

Fri konkurranse på legetjenester er en av konsekvensene av forslaget til tjenstedirektiv som er fremmet av EU-kommisjonen. Forslaget har vært på høring, men legeforeningen har ikke vært høringsinstans. Til gjengjeld har norske leger tatt opp kampen mot direktivet gjennom den europeiske legeorganisasjonen CPME.

Fredag skal de europeiske legeforeningene diskutere seg fram til en reaksjon på utkastet til tjenstedirektiv under et møte i Göteborg. Alle legeforeningene er kritiske til utkastet. (©NTB)

Vedlegg 9

Mandag 25.10.2004:

- 22:35 Bondevik: – Vanskelig å drive valgkamp mot uklart alternativ (foto) - Kategori: Politikk. Kilde: Norsk elite mann. Tid: Kveld.
- 21:43 Høybråten senket oljeprisen - *i Aftenposten artikkel* (Økonomi og næringsliv-olje/energi)
- 20:05 Jagland: Norge brukt i valgkampen for Bush - *notis i Dagsavisen* (Politikk)
- 19:58 Bondevik taus om Valgerds Akershus-plass - *notis i Dagsavisen* (Politikk)
- 18:01 Tingretten vil ikke fengse Bachs ekssamboer (foto) - *i Aftenposten artikkel, notis i Dagsavisen* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 15:41 Olsenbanden åpen for nye brekk! (foto) - *artikkel i Aftenposten* (Kultur og underholdning - film)
- 15:39 Jakhelln: – Regjeringen har full rett til å bruke lønnsnemnd - Kategori: Arbeidsliv. Kilde: Norsk elite mann. Tid: Dag.
- 15:00 – Tvilssomme sider ved rettssaken mot Knut Hamsun (foto) - *kort artikkel i BT* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 14:40 Drapstiltalt: – Drepte med hammer i selvforsvar (foto) - *i Aftenposten artikkel* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 14:38 Riggstreiken: Høybråten innkaller til møte - Kategori: Arbeidsliv. Kilde: Vanlig norsk mann. Tid: Dag
- 14:12 Hagen får 6,6 milliarder for Ica-aksjene - *notis i Dagsavisen, artikkel i Aftenposten* (Økonomi og næringsliv - bank, finans og marked, handel)
- 13:59 Hagen og Treschow for lukkede dører - *notis i Dagsavisen og Aftenposten* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 12:16 Dørum listetopp for Oslo Venstre - *notis i Aftenposten og BT* (Politikk)
- 12:14 Outlaws inviterte politiet til kaffe - Kategori: Kriminalitet & rettsvesen. Kilde: Vanlig norsk mann. Tid: Dag.
- 12:06 Reality-deltaker dømt for trygdebedrageri og heleri - *notis i Aftenposten* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 11:41 Gabrielsen vil gjøre det tryggere å gi og motta blod - *notis i Dagsavisen, artikkel i Aftenposten* (Medisin og helse)
- 05:58 Mann promilledømt for 13. gang - Kategori: Kriminalitet og rettsvesen. Kilde: Annen nyhetsorganisasjon. Tid: Morgen.
- 04:25 Færre vil ha Erna Solberg som statsminister - *notis i Aftenposten* (Politikk)
- 01:28 Kaptein på oljetanker tatt med promille - *artikkel i BT og notis i Dagsavisen* (Kriminalitet og rettsvesen)

(14 publiserte og 5 upubliserte)

Tirsdag 02.11.2004:

- 22:03 Løslatt 22-åring skal ha voldtatt jente - *artikkel i Aftenposten* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 21:47 Nøkkelvite i Sogndal-saken fengslet - *i Aftenposten og BT artikkel* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 17:40 Kongen sliter fortsatt med mageproblemer (foto) - *i Aftenposten og BT artikkel* (Kuriosa og kjendiser - kongestoff)
- 16:11 Lerheim: – Sikring av barn i bil – viktigste jeg har gjort (foto) - *artikkel i Dagsavisen* (Ulykker og naturkatastrofer)
- 15:58 Flere krav i konkursboet til Bachs ekssamboer - *i Aftenposten artikkel* (Økonomi og næringsliv - bank, finans og marked, handel)
- 15:34 Valgerds varamann gir seg ikke - *notis i Dagsavisen og Aftenposten* (Politikk)
- 15:26 Nokas-siktet påkjører varetekt - *notis i Dagsavisen og artikkel i Aftenposten* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 15:19 Sogndal-elevne lever ikke i frykt (foto) - *i BT artikkel* (Kriminalitet og rettsvesen)
- 15:10 Strid om Skogsholm på Venstres liste - *notis i Aftenposten* (Politikk)
- 13:48 – Ser fram til at gjerningsmannen blir tatt - *i Dagsavisen og Aftenposten artikkel* (Kriminalitet og rettsvesen)

10:56 Kvinne tilstår drap på pensjonist i Eidskog - **artikkel i Aftenposten** (Kriminalitet og rettsvesen)
 10:07 Thorhild Widvey månedens miljøverstering - **notis i Dagsavisen** (Politikk)
 06:58 Celina Midelfart overtar som Midelfart-direktør - **notis i Dagsavisen** (Økonomi og næringsliv)
 06:24 Sogndal-etterlyst tok bussen til Oslo - **i Dagsavisen artikkel** (Kriminalitet og rettsvesen)
 05:26 Carl I. Hagen som riksrevisor? - Kategori: Politikk. 2 kilder: Norsk elite mann, Annen nyhetsredaksjon. Tid: Morgen

(14 publiserte og 1 upublisert)

Onsdag 10.11.2004:

20:47 Ole Henrik Magga vil på Stortinget - Kategori: Politikk. 2 Kilder: 1 Norsk elite mann, Annen nyhetsredaksjon. Tid: Kveld
 19:00 P-husdrapet: Tiltalte påsto bevis var plantet (foto) - **artikkel i Aftenposten, Dagsavisen og BT** (Kriminalitet og rettsvesen)
 18:53 Smuglet 19 kilo hasj, slipper fengsel - **notis i Aftenposten og Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
 18:14 Forsøkte å smugle 600 liter sprit - **notis i Dagsavisen og kort artikkel i Aftenposten** (Kriminalitet og rettsvesen)
 17:27 Dømt til 21 års fengsel – frifunnet for forvaring - **artikkel i Aftenposten** (Kriminalitet og rettsvesen)
 17:24 Tråkkemaskin-fører dømt for uaktsomt drap - **artikkel i Aftenposten og Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
 15:43 Foss: SV bryter egne skatteløfter - **forkortet i Aftenposten artikkel** (Politikk)
 15:15 Bekkemellem Orheim fortviler over privatskolevekst - Kategori: Utdanning. 2 Kilder: 1 Norsk Elite kvinne, Annen Nyhetsredaksjon. Tid: Dag
 14:53 Drapssiktet 21-åring nekter avhør - **notis i Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
 14:52 Alvheim rystet over at drapsmann bor på sykehjem - Kategori: Politikk. Kilde: Norsk elite mann. Tid: Dag (Alvheims reaksjon er utelatt i Dagsavisen artikkel kl. 14:50)
 14:50 Siktet for drap – bor på sykehjem - **artikkel i Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
 14:39 Høybråten vil ikke i bås med Bush (foto) - **notis i Dagsavisen** (Politikk)
 14:29 Ingen ønsker strippesirkus på nytt i retten (foto) - **notis i Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
 14:16 «Casanova» skylder halv million i barnebidrag - **notis i Aftenposten** (Kriminalitet og rettsvesen)
 13:54 Sponheim: – Mye å spare på å fyre med ved - Kategori: Økonomi og næringsliv - forbruker, landbruk, olje og energi. Kilde: Norsk elite mann. Tid: Dag
 13:36 P-hus-drapet: Tiltalte mener han ofret alt - **i Aftenposten artikkel** (Kriminalitet og rettsvesen)
 12:07 Dåvøy: – Vil lytte til høringsinstansene - Kategori: Utdanning. Kilde: Norsk elite kvinne. Tid: Dag
 10:39 Solholm forlater Frp-toppen - Kategori: Politikk. 2 Kilder: 1 Norsk elite mann, Annen nyhetsredaksjon. Tid: Morgen
 10:25 Drapssiktet kan dømmes i Tunisia - Kategori: Kriminalitet og rettsvesen. Kilde: Vanlig norsk mann. Tid: Morgen
 10:19 Ansatt på bensinstasjon underslo 1,25 millioner - **notis i Aftenposten og Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
 09:40 Dømt for å ha voldtatt 10-åring - Kategori: Kriminalitet og rettsvesen. Kilde: Annen nyhetsredaksjon. Tid: Morgen
 09:10 Dømt for drap på nordmann på Gran Canaria - Kategori: Kriminalitet og rettsvesen. Kilde: Annen nyhetsredaksjon. Tid: Morgen
 07:42 Luksusbolig vil gi skattesmell for Bondevik - Kategori: Politikk. Kilde: Annen nyhetsredaksjon. Tid: Morgen

(13 publiserte og 10 upubliserte)

Torsdag 18.11.2004

- 22:20 Fredsprisvinner går bort fra aids-uttalelser - **kort artikkel i BT** (Medisin og helse)
- 21:08 Bomann-Larsen: Kongehusets historie blir mitt liv (foto) - **artikkel i Aftenposten, Dagsavisen og BT** (Kultur og underholdning - litteratur)
- 20:54 Smuglet 1,6 kilo kokain i magen - **kort artikkel i Dagsavisen og Aftenposten** (Kriminalitet og rettsvesen)
- 18:48 Petersen på offisielt besøk til Stockholm - Kategori: Politikk. Ingen kilder. Tid: Kveld
- 18:12 Sponheim: Mangel på konkurranse gir dyr mat - **notis i BT og Dagsavisen** (Økonomi og næringsliv - handel, landbruk, økonomisk politikk/skatt)
- 17:20 Skogsholm: Fortsatt tillit til Avinor-styret - Kategori: Økonomi og næringsliv - reiseliv, samferdsel. Kilde: Norsk elite kvinne. Tid: Kveld
- 16:06 Gro Nystuen skal lede oljefondets etiske råd - **kort artikkel i Dagsavisen** (Økonomi og næringsliv - olje og energi, økonomisk politikk/skatt)
- 15:33 Nytt bilde viser Toska med skjegg (foto) - **notis i Dagsavisen, i Aftenposten artikkel** (Kriminalitet og rettsvesen)
- 14:30 Erik Willoch – flygeledernes siste favorittdirektør (foto) - Kategori: Økonomi og næringsliv - samferdsel. Kilde: Norsk elite mann. Tid: Dag
- 14:25 Valgerd og KrF kan vinne på hennes hjertesukk - Kategori: Politikk. Kilde: Norsk elite mann. Tid: Dag
- 11:54 Kjørte taxibåt med 4 i promille - **notis i Dagsavisen, kort artikkel i Aftenposten** (Kriminalitet og rettsvesen)

(6 publiserte og 5 upubliserte)

Fredag 26.11.2004:

- 20:59 Fikk skjenke-nei takket være Frp-politiker på do - **artikkel i BT** (Politikk)
- 20:37 Falsk forklaring utløste kriminaletterforskning (foto) - **i Aftenposten og Dagsavisen artikkel** (Kriminalitet og rettsvesen)
- 18:55 Sponheim førstekandidat for Venstre i Hordaland - **notis i Aftenposten og Dagsavisen, i BT artikkel** (Politikk)
- 18:03 Økseman glad for at Kato-fly ikke styrtet - **artikkel i Aftenposten og Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
- 16:32 Toskas samboer foreløpig taus - **notis i Aftenposten og Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
- 15:12 Tone Engelund ikke utsatt for noe kriminelt - **i Aftenposten og Dagsavisen artikkel** (Ulykker og naturkatastrofer)
- 15:02 Anne Lene Dale Sandsten ny pressetalskvinne i UD - Kategori: Politikk. Kilde: Norsk elite mann. Tid: Dag
- 14:35 Sykepleier i Oslo jobbet 1.100 timer overtid i fjor - **artikkel i Dagsavisen** (Arbeidsliv)
- 14:30 – Pyramidetoppene utnytter folks uvitenhet - Kategori: Økonomi og næringsliv-forbruker. Kilde: Utenlandsk elite mann. Tid: Dag
- 13:30 Aker-sjefen: – Konsernet er på rett vei (foto) - **notis i Dagsavisen, kort artikkel i BT, i Aftenposten artikkel** (Økonomi og næringsliv - bank, finans og marked, industri)
- 13:28 Kjørte i 180 km/t i narkorus - **notis i Aftenposten og Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
- 13:15 Reality-kjendis på lista til Nord-Trøndelag Sp - **notis i Aftenposten og Dagsavisen** (Politikk)
- 12:41 Hjetland: – Høybråten avsporer debatten - Kategori: Politikk. Kilde: Norsk elite kvinne. Tid: Dag.
- 10:08 Helseministeren sier nei til marihuana som medisin - **kort artikkel i Aftenposten, notis i Dagsavisen** (Medisin og helse)

(11 publiserte og 3 upubliserte)

Lørdag 04.12.2004:

- 22:11 Krekar avhørt av tysk politi i Norge - **artikkel i Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
19:20 – Feige imamer droppet fakkeltog (foto) - **i Dagsavisen og Aftenposten artikkel** (Politikk)
18:01 Korsberg på topp i Troms Frp - **notis i Aftenposten** (Politikk)
17:04 Trygve Magnus Vedum på topp i Hedmark Sp - **notis i Aftenposten** (Politikk)
16:19 Faldet tapte kampvotering i Hedmark - **notis i Aftenposten og Dagsavisen** (Politikk)
16:18 Skogsholm åpner for å slå sammen bomselskaper - **artikkel i Dagsavisen, Aftenposten og BT** (Økonomi og næringsliv - samferdsel)
14:10 Angrep politiet med japansk kampvåpen - **notis i Aftenposten og i BT artikkel** (Kriminalitet og rettsvesen)
13:28 Styreleder i bomselskap angrep på konas USA-tur - **i Aftenposten og BT artikkel** (Økonomi og næringsliv - samferdsel)
10:56 OL-skytter skal vitne i drapssak - Kategori: Kriminalitet og rettsvesen. 2 Kilder: Vanlig norsk mann, Annen nyhetsredaksjon. Tid: Morgen
06:10 Bondevik: – Urimelig og tøft løp av Fjord Line - **notis i Dagsavisen** (Politikk)
01:15 Overgrepssdomt lege fradømt lisensen - **notis i Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)

(10 publiserte og 1 upublisert)

Søndag 12.12.2004:

- 20:47 Vil ha svar fra Krohn Devold om ny USA-ambassade (foto) - **notis i Dagsavisen og Aftenposten** (Politikk)
20:24 Stoppeklokke og bibel skapte bombefrykt på bussen (foto) - **artikkel i Dagsavisen, Aftenposten og BT** (Kriminalitet og rettsvesen)
17:36 Hoksrud ny Frp-topp i Telemark - **notis i Dagsavisen og Aftenposten** (Politikk)
17:14 Giske Ap-topp i Sør-Trøndelag - **notis i Dagsavisen og Aftenposten** (Politikk)
16:44 Eriksson overtar for Sandberg i Nord-Trøndelag - **notis i Dagsavisen og Aftenposten** (Politikk)
16:18 Metanolsiktet strøk på blindtest - **notis i Dagsavisen og Aftenposten** (Kriminalitet og rettsvesen)
16:16 Dåvøy vil kjempe for finnmarkstillegget i barnetrygden - **notis i Aftenposten** (Politikk)
14:45 Kvakkestad vraket i Akershus Frp - **notis i Dagsavisen og Aftenposten** (Politikk)
14:20 Avviser erstatningsplikt etter drosjedrap - **notis i Dagsavisen, kort artikkel i Aftenposten** (Kriminalitet og rettsvesen)
08:00 Vollebæk må forklare kontakt med Fellowship-stiftelsen - **notis i Aftenposten** (Politikk)
05:17 Lege mener homofile kan «reorienteres» - **notis i Aftenposten** (Medisin og helse)
00:52 Voldtektstiltalt 15-åring holdes fengslet i julen - **notis i Dagsavisen** (Kriminalitet og rettsvesen)
00:16 Fullsatt Spektrum hyllet Wangari Maathai (foto) - Kategori: Kultur og underholdning - musikk. 2 Kilder: 1 Utenlandsk elite mann, 1 Utenlandsk elite kvinne. Tid: Natt

(12 publiserte og 1 upublisert)

Upublisert fra Innenriksmenyen mandag 25.oktober i kategorien Natur og miljø:

Nytt fartøy skal forhindre oljekatastrofer på kysten

Til red: Foto fra Scanpix

Publisert: 25.10.2004 13:05

Sortland (NTB): Antall oljetankere langs kysten av Nord-Norge øker stadig, og nå står vinterstormene for døra. For å forsøke å hindre en oljekatastrofe ved norskekysten har Kystvakten skaffet seg et nytt fartøy.

KV «Connector» er leid inn og skal inngå i den statlige slepebåtberedskapen. Kystvakten vil særlig bruke skipet i forbindelse med oljetransport og annen transport av risikolast langs kysten av Nord-Norge.

«Connector» skal forsøke å hindre at et drivende fartøy skaper en oljekatastrofe på land. Blant annet fryktes det at det skal skje uhell med eldre russiske tankere.

– Vi vet at antall oljetankere øker nærmest måned for måned, og nå står vinterstormene for døra. Vi vil jo helst fange opp problemene før oljesøl når fjæresteinene, sier informasjonsleder Dag Rydmark i Kystvakten til NTB.

I løpet av fem til ti år er det beregnet at det på årsbasis vil være 560 passeringer av skip på 250.000 tonn og 500 passeringer av skip på 100.000 tonn fra Kolahalvøya, forbi Finnmark og videre sørover forbi Lofoten, ifølge Kystvakten.

Det nye slepefartøyet til Kystvakten er 57 meter langt, 14 meter bredt og har en slepekraft på over 100 tonn. Denne uka deltar KV «Connector» i øvelse «Lista» utenfor kysten av Finnmark. (©NTB)

Upublisert fra Innenriksmenyen tirsdag 02. november i kategorien Natur og miljø:

Fant spor av yngling i 47 jervehi

Publisert: 02.11.2004 13:51

Trondheim (NTB-Skjalg Fremo): Spor av yngling og nye jervekull er i år påvist i 47 jervehi fra Finnmark i nord til Hedmark og Sogn og Fjordane i sør.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) opplyser i en rapport om årets registreringer at summen av dokumenterte og antatte ynglinger er 26 i Sør-Norge og 21 i Nord-Norge. Tallet for hele landet er det samme som i fjor. I 2002 ble det registrert yngling i 30 jervehi.

Rapporten om årets registreringer inneholder også opplysninger om ni tilfeller av «usikker yngling» i Nord-Norge, derav seks i Finnmark.

På grunnlag av registreringer i årene 2002-2004 har forskerne anslått at bestanden av jerv i Norge var på minimum 264 voksne individer våren 2004. En jervetispe får vanligvis fra én til tre unger. Men dødeligheten er stor, blant annet fordi hannjerver dreper unger for å beile til mora.

Mest i Hedmark

Antallet dokumenterte og antatte ynglinger i Sør-Norge – til sammen 26 – er høyere enn det som noen gang tidligere er registrert. Økningen har vært størst i Hedmark, der det er opplysninger om ti ynglinger i år sammenlignet med fem i fjor og ingen i 2002.

I Nordland er det i år meldt om yngling i ni jervehi, fem færre enn i fjor.

Rapporten fra NINA inneholder følgende oversikt over dokumenterte eller antatte ynglinger, fordelt på landets åtte rovdyrregioner:

Region 1 – tre ynglinger (Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder).

Region 2 – ingen (Aust-Agder, Telemark, Buskerud og Vestfold).

Region 3 – seks (Oppland).

Region 4 – ingen (Østfold, Akershus og Oslo).

Region 5 – ti (Hedmark)

Region 6 – ni (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag).

Region 7 – ti (Nordland).

Region 8 – ni (Troms og Finnmark).

Stor innsats

Registreringen av ynglinger er foretatt ved til sammen 720 turer til cirka 200 jervehi som hittil er kjent. På 131 av disse stedene er det fastslått at det ikke var yngling i år.

Det praktiske arbeidet er utført av mannskaper fra Statens naturoppsyn, Statskog, fjellstyrer, bygdeallmenninger, lokale rovviltkontakter eller privatpersoner med de nødvendige kunnskaper.

Registreringen av ynglehi er et ledd i Nasjonalt overvåkingsprogram for store rovdyr.

Rapporten om årets registreringer er skrevet av Henrik Brøseth og Roy Andersen.

(©NTB)

Upublisert fra Utenriksmenyen tirsdag 2. november i kategorien Sosiale forhold:

Harde protester mot damprosjekt i Kina

Publisert 02.11.2004 06:19

Beijing (NTB-DPA-Reuters): Minst en person skal ha blitt drept i protestdemonstrasjoner mot et damprosjekt i det sørlige Kina.

Protestene begynte i forrige uke, da 20.000 til 30.000 bønder marsjerte ut i gatene for å protestere mot et vannkraftprosjekt som ville føre til at gårdene deres ville havne under vann.

Lokale kilder opplyser at bøndene var svært misfornøyde med kompensasjonen de tilbys, når de tvangsflyttes fra en elvedal til et karrig fjellområde.

- Det var svært mange folk i gatene. Noen ble skadet, og en ung mann døde, sier en lokal kilde på telefon til nyhetsbyrået Reuters.

En annen øyenvitnekilde, lagt ut på internett, forteller at tre døde i konfrontasjoner (©NTB)

Upublisert fra Utenriksmenyen tirsdag 2. november i kategorien Politikk:

Afghanistan: Granskningsgruppe avslutter arbeidet

Publisert 02.11.2004 10:52

Kabul (NTB-AFP): Gruppen med internasjonale eksperter som har etterforsket beskyldningene om fusk under presidentvalget i Afghanistan, har fullført sitt arbeid, opplyser en talsmann for valgkommisjonen.

- Gruppen har levert sin rapport til kommisjonen, sier Sultan Baheen, talsmann for valgkommisjonen, som består av afghanere og FN-eksperter.

Kommisjonen skal gå gjennom rapporten før de avgjør om presidentvalget 9. oktober skal kjennes gyldig eller ikke.

President Hamid Karzai vant valget med over 55 prosent av stemmene.

- Vi forventer at de (kommisjonen) vil kunngjøre sin beslutning i løpet av uka, sier FN-talskvinne Silvana Puizina til nyhetsbyrået AFP. (©NTB)

Upublisert fra Utenriksmenyen mandag 1. november i kategorien Politikk:

Feiret Uruguays nye president

Publisert 01.11.200 23:56

Montevideo (NTB-AFP): Tusenvis av mennesker tok til gatene i Montevideo i Uruguay mandag og feiret sin nye president, sosialisten Tabare Vazquez.

Den 64 år gamle legen fikk 50,7 prosent av stemmene i søndagens presidentvalg, viser de offisielle resultatene. Det er første gang Uruguay velger en sosialist til president. Landet følger dermed eksempelet fra sine to store naboland Argentina og Brasil, som også har presidenter fra venstresiden.

Nærmest Vazquez i valget søndag kom nasjonalistpartiets Jose Larranga med 34 prosent av stemmene. (©NTB)

Upublisert fra Utenriksmenyen fredag 26. november i kategorien Politikk:

Sør-Korea får smekk for atomeksperimenter

Publisert 26.11.2004 16:43

Wien (NTB-Reuters): Det internasjonale atomenergibyrået IAEA kritiserer Sør-Korea for å ha gjennomført eksperimenter som kan knyttes til atomvåpenproduksjon, uten å informere IAEA.

- Sør-Koreas manglende informasjon om disse aktivitetene gir grunn til alvorlig bekymring, sa forkvinne i IAEAs styre, Canadas ambassadør Ingrid Hall, på et lukket styremøte i Wien fredag.

Uttalelsen ble gitt til journalister utenfor styrerommet. Sør-Korea ble imidlertid rost for å ha samarbeidet med IAEA i etterforskningen av saken og nevnte ikke muligheten for å bringe spørsmålet inn for FNs sikkerhetsråd. Sikkerhetsrådet kan pålegge sanksjoner for brudd på IAEAs regler. (©NTB)

Upublisert fra Utenriksmenyen fredag 26. november i kategorien Kriminalitet og rettsvesen:

Burma løslater flere tusen fanger

Publisert 26.11.2004 11:48

Rangoon (NTB-AFP): Burma vil løslate flere tusen fanger i løpet av fredag, opplyser en tjenestemann ved landets største fengsel.

Burmesiske myndigheter opplyste torsdag at flere enn 9.000 innsatte skal løslates. Blant disse skal det være ti politiske fanger.

- Alle vi har sagt skal løslates, vil være fri i løpet av fredag kveld, sier tjenestemannen ved Insein-fengselet utenfor Rangoon. Den første puljen på 3.937 fanger er allerede ute, opplyser han.

Det skal slippes fri fanger fra 41 fengsler over hele landet.

De innsatte løslates i henhold til et program for masseløslatelser som er vedtatt av militærregimet. (©NTB)

Upublisert fra Utenriksmenyen fredag 26. november i kategorien Krig og konflikter:

Høyremilits i Colombia leverer inn våpen

Publisert 26.11.2004 03:05

Turbo (NTB-AFP): Rundt 450 medlemmer av høyremilitsen i Colombia har levert inn sine våpen, som ledd i en fredsavtale med regjeringen.

Innleveringen skjedde i den fjerntliggende byen Turbo torsdag, i en seremoni der regjeringens fredskommisær Luis Carlos Restrepo og militslederen Salvatore Mancuso var til stede.

Innleveringen skjedde dagen etter at colombiansk høyesterett hadde avslått å utlevere Salvatore Mancuso til USA, der han er siktet for narkotrafikk.

Før nyttår skal rundt 3.000 soldater i høyremilitsen Forente selvforsvarsgrupper, AUC, ha levert inn våpnene sine. Det er første skritt i en fredsplan som tar sikte på at alle 20.000 AUC-medlemmer skal tilbake til sivile liv innen utgangen av 2006.

President Alvaro Uribe tror planen vil bidra til fred i Colombia, selv om venstreorienterte geriljagrupper fortsatt driver væpnet kamp mot regjeringshæren, Borgerkrigen i Colombia har vart i flere tiår.

AUC-militsen har blitt beskyldt for grove menneskerettsbrudd og massakrer i sin kamp mot geriljaen. Ledende offiserer i hæren har blitt beskyldt for å se gjennom fingrene med militsens overgrep. (©NTB)